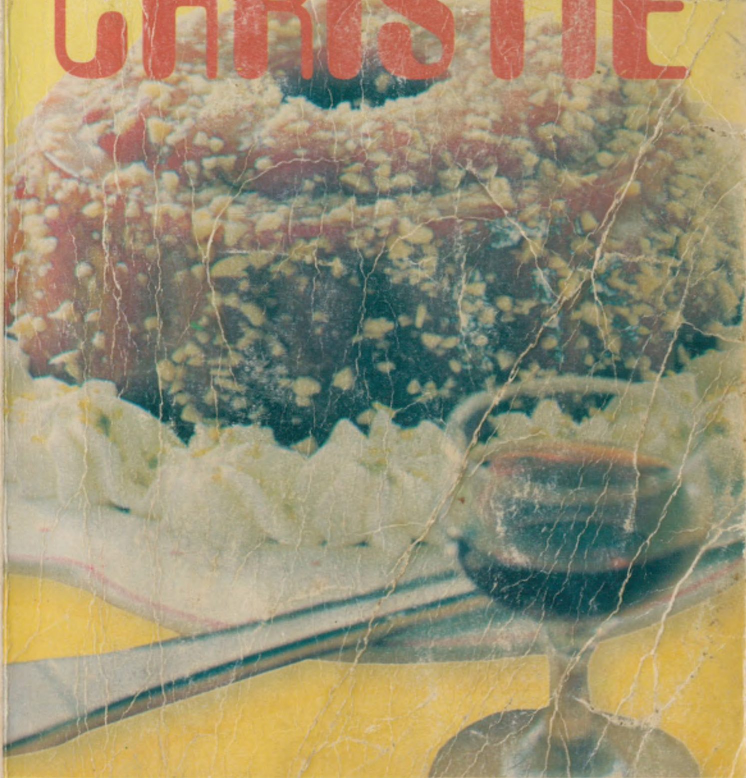
AGATOS KRISTI KOLEKCIJA

AGATHA CHRISTIE

KALĖDŲ PUDINGAS

TOS PAČIOS AUTORĖS

ABC žudikai
Automobilis tarp balandžių
Bertramo viešbutyje
Blankus arklys
Blogis po saule
Didysis ketvertas
Drambliai gali prisiminti
Drevė
Erkiulio darbai
Erkiulio Puaro Kalėdos
Helouvyno vakarėlis
Hikori Dikori Dok
Ir tada ten nieko nebuvo
Įdūrimas į mano nykštį
Jie atvyko į Bagdadą
Jie daro tai su veidrodžiais
Judantis pirštas
Kalėdų pudingas
Kaminų paslaptis
Karibų paslaptis
Kelionė į Frankfurtą
Kibirkščiuojantis cianidas
Kodėl jie nepaklausė Evanso
Kortos ant stalo
Kreivasis namas
Kvailas liudininkas
Laikrodžiai
Lavonas bibliotekoje
Likimo vartai
Link nulio
Listerdeilo paslaptis
Miegantis žudikas
Miršta lordas Edžveras
Mirties šuo
Mirtis debesyse
Mirtis prie Nilo
N ar M?
Nekaltojo kankinimas
Nemezidė
Nesibaigianti naktis
Nežinomas tikslas
Numirėlio pokštas
Nusikaltimo bendrininkai
Nužudymų grandis
Paskui ateina mirtis
Paskutinės ponios Marpl bylos
Paslaptinga afera Stailse
Paslaptingasis ponas Kvinas
Pavojus End Hause
4.50 iš Pedingtono
Penki maži paršiukai
Perskilęs veidrodis
Pilna kišenė rugių
Pirmosios Puaro bylos
Po laidotuvių
Polensa Bei netikėtumas
Ponios Maginti mirtis
Potvynio nunešti
Rodžerio Ekroido nužudymas
Sitafordo paslaptis
Slaptas priešininkas
Susitikimas su mirtimi
Tamsusis kiparisas
Tiria Parkeris Painas
Tiria Puaro
Trečioji mergina
Trijų veiksmų tragedija
Trylika uždavinių
Užuolaidos: paskutinė Puaro byla
Viens, du, užsek man batus
Vyras rudu kostiumu
Žydrojo traukinio paslaptis
Žudikas Mesopotamijoje
Žudikas Miūjyje
Žudikas paskelbtas
Žudikas Rytų Eksprese
Žudikas Vikareidže
Žudyti lengva

Mary Westmacott slapyvardžiu
Dukters duktė
Nebuvęs pavasarį
Našta
Milžino duona
Rožė ir medis
Nebaigtas portretas

Agatha Christie Mallowan
Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni
Žvaigždė virš Betliejaus

Autobiografija
Agata Kristi: Autobiografija

AGATHA KRISTIE

KALĖDŲ PUDINGAS

LEIDYKLA

1998

UDK 820 - 3
CH 525

AGATHA CHRISTIE

THE ADVENTURE OF THE CHRISTMAS PUDDING

Iš anglų kalbos vertė: Rasa Kirvaitytė

ISBN 9986-833-03-5

TURINYS

AGATOS KRISTI ĮVADINIS ŽODIS

Ši knyga apie Kalėdas sėkmingai gali būti pavadinta "Vyriausiojo virėjo rinkiniu". Aš esu vyriausias virėjas!

Yra du pagrindiniai patiekalai: "Kalėdų pudingas" ir "Ispaniškos skrynios paslaptis"; rinkinys valgių, patiekiamų tarp žuvies ir mėsos: tai "Grinšo Beprotybė", "Sapnas" ir "Klusnus šuo", o taip pat šerbetas – "Dvidešimt keturi mėlynieji strazdai".

"Ispaniškos skrynios paslaptis" gali būti pavadinta "Ypatingąja Erkiulio Puaro byla". Tai byla, kurią jis narpliojo, būdamas savo karjeros zenite! Savo ruožtu ponia Marpl visada buvo patenkinta savo įžvalgumu "Grinšo Beprotybėje".

"Kalėdų pudingas" yra mano pačios pataikavimas sau, nes jis maloniai primena mano jaunystės Kalėdas. Po tėvo mirties mes su motina visada švęsdavome Kalėdas svainio šeimoje Anglijos šiaurėje. Kokios puikios Kalėdos išliko vaiko prisiminimuose! Ebni Hole buvo viskas! Parko pasididžiavimas buvo krioklys ir upelis, pratekantis tuneliu po alėja! Kalėdų vaišės būdavo pantagriueliškų užmojų. Aš buvau liesas ir smulkus vaikas, bet užsigrūdinusi ir amžinai alkana! Svainio berniukai ir aš lenktyniaudavome, kas daugiausiai suvalgys Kalėdų dieną. Austrių sriuba ir jūrų žuvis tik sužadindavo apetitą, bet tada ateidavo eilė keptam kalakutui, virtam kalakutui ir milžiniškam jautienos filė. Berniukai ir aš visų trijų suvalgydavome po dvi porcijas! Tada valgydavome slyvų pudingą, pyragą su mėsa, vaisinį tortą ir visokiausius saldžius patiekalus. Po pietų nesustodami rydavome saldainius. Mes niekada nepasijusdavome blogai, mums nepasidarydavo bloga! Kaip miela būti vienuolikos metų ir ėdriems!

Kokia žavi diena, prasidedanti rytą dovanų kojinėmis prie lovos. Bažnyčia ir visos Kalėdų giesmės, Kalėdų pietūs, dovanos, ir pagaliau Kalėdų eglutės įžiebimas!

O kaip giliai aš dėkinga malonioms ir svetingoms šeimininkėms, kurios taip sunkiai dirbdavo, kad paverstų Kalėdų dieną nuostabiu prisiminimu, išlikusiu man iki senatvės.

Tad leiskite man dedikuoti šią knygą Ebni Holo atminčiai – jo mielumui ir svetingumui.

Ir laimingų Kalėdų visiems, kas skaitys šią knygą.

Kalėdų pudingas

1.

– Labai apgailestauju,– pasakė mesjė Erkiulis Puaro.

Jį nutraukė. Ne šiurkščiai. Mandagiai, mikliai, greičiau įtikinėjančiai nei prieštaraujančiai.

– Prašau, neatsisakykite iš karto, mesje Puaro. Čia yra rimtas valstybės palikuonis. Jūsų bendradarbiavimas bus įvertintas autoritetinguose sluoksniuose.

– Jūs išties malonus,– Erkiulis Puaro mostelėjo ranka,– bet aš tikrai negaliu imtis to, ko jūs prašote. Šiuo metų laiku...

Ponas Džesmondas vėl įsiterpė.

– Kalėdų metas,– pasakė įtikinėdamas.– Senoviškos Kalėdos Anglijos kaime.

Erkiulis Puaro pasipurtė. Mintis apie angliška kaimą šiuo metų laiku jo nesužavėjo.

– Geros senoviškos Kalėdos! – pabrėžė ponas Džesmondas.

– Jos ne man – aš nesu anglas,– pasakė Erkiulis Puaro.– Mano šalyje Kalėdos yra vaikams. Mes švenčiame Naujus Metus.

– O,– pasakė ponas Džesmondas,– bet Kalėdos Anglijoje yra puikus paprotys, ir aš garantuoju, kad Kings Leisyje jūs pamatysite tai, kas jame geriausia. Žinote, tai nuostabus senas namas. Na, vienas fligelis buvo pastatytas keturioliktame amžiuje.

Puaro vėl pasipurtė. Mintis apie keturiolikto amžiaus anglų dvarininko namą privertė jį būgštauti. Jis per dažnai kentėdavo istoriniuose Anglijos kaimų na-

muose. Jis pagarbiai apžvelgė savo patogų, modernų butą su radiatoriais ir naujausiomis patentuotomis priemonėmis bet kokiems skersvėjams išvengti.

– Žiemą,– tvirtai pasakė,– aš nepaliksiu Londono.

– Nemanau, kad jūs gerai suprantate, mesjė Puaro, kaip visa tai rimta,– ponas Džesmondas pasižiūrėjo į savo bendrakeleivį ir vėl į Puaro.

Antrasis Puaro lankytojas iki šiol nepasakė nieko, išskyrus mandagų ir oficialų "Sveiki". Jis sėdėjo, įdėmiai žvelgdamas į savo gerai išblizgintus batus, su gilios depresijos išraiška šokolado spalvos veide. Jis buvo jaunas, ne vyresnis nei dvidešimt trejų, ir aiškiai buvo atsidūręs beviltiškoje padėtyje.

– Taip, taip,– pasakė Erkiulis Puaro.– Aišku, kad dalykas rimtas. Aš suprantu tai. Mano nuoširdi užuojauta Jo Didenybei.

– Padėtis yra viena iš subtiliausių,– pasakė ponas Džesmondas.

Puaro žvilgsnis nuo jaunuolio nukrypo į jo vyresnį bendrakeleivį. Jei kas būtų norėjęs apibūdinti poną Džesmondą vienu žodžiu, tas žodis būtų "atsargumas". Visas ponas Džesmondas buvo atsargus. Jo gerai sukirpti, bet nekrintantys į akis drabužiai, jo malonus, išauklėtas balsas, kuris retai pakildavo virš malonaus vienodumo, jo šviesiai rudi, laikui bėgant jau kiek praretėję plaukai, jo išblyškęs rimtas veidas. Erkiuliui Puaro atrodė, kad jis pažįsta ne vieną, bet tuziną ponų Džesmondų, kurie anksčiau ar vėliau būtų pasakę tą pačią frazę: "Padėtis yra viena iš subtiliausių".

– Žinote, policija gali būti labai taktiška,– pasakė Erkiulis Puaro.

Ponas Džesmondas stipriai papurtė galvą.

– Tik ne policija,– pasakė.– Kad atgautume tai, ką mes ... hm... norime atgauti, beveik neišvengiamai teks iškelti bylą teisme, o mes tiek nedaug žinome. Mes įtariame, bet nežinome.

– Užjaučiu jus,– vėl pasakė Erkiulis Puaro.

Jei jam atrodė, kad jo užuojauta ką nors reikš jo dviems lankytojams, jis klydo. Jiems nereikėjo užuojautos, jiems reikėjo praktinės pagalbos. Ponas Džesmondas vėl pradėjo kalbėti apie angliškų Kalėdų žavesį.

– Žinote, tikrosios senovinės Kalėdos nyksta,– pasakė.– Šiais laikais žmonės jas švenčia viešbučiuose. Bet per anglų Kalėdas susirenka visa šeima su vaikais ir jų kojinėmis, su kalėdine eglute, kalakutu ir slyvų pudingu, su sausainiais. Senis besmegenis už lango...

Tikslumo dėlei Puaro įsikišo.

– Kad padarytum besmegenį, reikia sniego,– griežtai pasakė.– Bet negali snigti pagal užsakymą, net per angliškas Kalėdas.

– Kaip tik šiandien kalbėjausi su draugu iš meteorologinės tarnybos,– pasakė ponas Džesmondas,– ir jis man pasakė, kad yra didelė tikimybė, jog per Kalėdas snigs.

Toks pasakymas buvo klaida. Erkiulis Puaro pasipriešino dar atkakliau.

– Sniegas kaime!– pasakė.– Tai bus dar bjauriau. Didelis, šaltas, akmeninis dvarininko namas.

– Ne visai taip,– pasakė ponas Džesmondas.– Per pastarąjį dešimtmetį viskas labai pasiketė. Yra skysto kuro centrinis šildymas.

– Kings Leisyje jie turi skysto kuro centrinį šildymą?– paklausė Puaro. Atrodė, kad jis pirmą kartą suabejojo.

Ponas Džesmondas pasinaudojo proga.

– Taip, žinoma,– jis pasakė,– ir puikią karšto vandens sistemą. Radiatoriai kiekviename miegamajame. Aš garantuoju, mano brangusis Puaro, kad Kings Leisyje žiemą patogu. Jums tas namas gali atrodyti net per šiltas.

– Labai nepanašu,– pasakė Erkiulis Puaro.

Sumaniai ir mikliai ponas Džesmondas truputį pakeitė temą.

– Galite suprasti, su kokia siaubinga dilema mes susidūrėme,– pasakė patikliai.

Erkiulis Puaro linktelėjo. Uždavinys toli gražu nebuvo paprastas. Jaunas būsimasis monarchas, vienintelis turtingos ir svarbios Britanijos tautų sandraugos valstybės valdovo sūnus, į Londoną atvyko prieš kelias savaites. Jo šalis gyveno nerimo ir nepasitenkinimo laikotarpiu. Nors viešoji nuomonė ir buvo lojali tėvui, kurio gyvenimo būdas atkakliai liko rytietiškas, ji šiek tiek nepasitikėjo jaunąja karta. Pastarosios kvailybės buvo vakarietiškos, ir į jas buvo žiūrima nepritariamai.

Tačiau neseniai buvo paskelbtos jo sužadėtuvės. Jis turėjo vesti to paties kraujo pusseserę, jauną moterį, kuri, nors ir mokėsi Kembridže, atidžiai stebėjo, kad Vakarai neveiktų jos pačios šalies. Buvo paskelbta vestuvių diena, ir jaunasis princas atvyko į Angliją, vežDamasis kelis plačiai žinomus brangakmenius iš savo namų, kad pas Kartjerį jie būtų įstatyti į tinkamus modernius aptaisus. Tarp jų buvo labai įžymus rubinas, išimtas iš gremėzdiško senamadiško vėrinio, ir jam įžymūs juvelyrai turėjo suteikti naują išvaizdą. Kurį laiką viskas klostėsi gerai, bet po to atsirado kliūtis. Nieko nuostabaus, jeigu jaunas žmogus, turįs daug turtų ir linksmų pomėgių, padaro keletą malonių paikysčių. To niekas nebūtų pasmerkęs. Buvo manoma, kad jauni princai ir turi taip linksmintis. Princui pasiimti savo merginą pasivaikščioti Bondo gatve ir dovanoti jai smaragdinę apyrankę ar deimantinį segtuką kaip atlyginimą už malonumą, kurį ji jam suteikė, būtų laikoma labai natūraliu ir tinkamu dalyku, atitinkančiu kadilakus, kuriuos jo tėvas nuolat dovanodavo savo mėgstamoms šokėjoms.

Bet princas buvo kur kas neapdairesnis. Meilikaudamas damos interesams, jis parodė jai garsųjį rubiną naujuose aptaisuose, ir pagaliau buvo toks neišmintingas, kad sutiko su jos prašymu leisti jį panešioti – tik vieną vakarą!

Pasekmės buvo greitos ir liūdnos. Dama pasišalino nuo vakarienės stalo pasipudruoti nosies. Bėgo laikas. Ji negrįžo. Ji paliko personalą prie kitų durų ir paskui tarsi prasmego skradžiai žemę. O svarbiausia ir liūdniausia buvo tai, kad rubinas naujuose aptaisuose pranyko kartu su ja.

Tokie buvo faktai, kurie tikriausiai negalėjo būti iškelti į viešumą be šiurpiausių padarinių. Rubinas buvo kažkas daugiau nei tik rubinas, tai buvo istorinė didelės reikšmės nuosavybė, ir jos išnykimo aplinkybės buvo tokios, kad bet koks netinkamas viešas jų paskelbimas galėjo nulemti rimčiausius politinius padarinius.

Ponas Džesmondas nebuvo toks žmogus, kuris galėtų tuos faktus pateikti paprasta kalba. Jis užtvindė juos begale žodžių. Kas per vienas buvo ponas Džesmondas, Erkiulis Puaro nežinojo. Jis buvo sutikęs daugelį ponų Džesmondų per savo karjerą. Ar jis buvo susijęs su Vidaus reikalų ministerija, Užsienio sekretoriumi ar kitomis slaptomis visuomenės tarnybomis, nebuvo tiksliai apibrėžta. Jis dirbo, atsižvelgdamas į valstybės interesus. Rubinas turi būti atgautas.

Ponas Džesmondas primygtinai reikalavo, kad mesjė Puaro jį atgautų.

– Gal ir galėčiau,– nutarė Erkiulis Puaro,– bet man tegalite tiek mažai pasakyti. Spėlionės, įtarimai – to nepakanka, kad galėtum pradėti.

– Imkitės to, mesjė Puaro, tikriausiai tai neviršys jūsų jėgų. Ak, imkitės.

– Man ne visada pasiseka.

Bet tai buvo apsimestinis kuklumas. Iš Puaro tono buvo pakankamai aišku, kad jam imtis reikalo buvo beveik tas pat, kaip sėkmingai jį įveikti.

– Jo Didenybė yra labai jaunas,– pasakė ponas Džesmondas.– Bus gaila, jei visas jo gyvenimas bus sugadintas dėl paprasto jaunuoliško neapdairumo.

Puaro švelniai pasižiūrėjo į nusiminusį jaunuolį.

– Jaunystė – kvailysčių metas,– pasakė drąsindamas,– ir paprastam jaunuoliui tai per daug nerūpi. Geras tėvelis užmoka šeimos advokatui, kuris padeda išnarplioti sunkumus; jaunuolis pasimoko iš patirties, ir viskas gerai baigiasi. Tačiau jūsų situacija iš tikrųjų nelengva. Jūsų besiartinančios vedybos...

– Taigi. Būtent jos,– jaunuolis prabilo pirmą kartą.– Matote, ji labai labai rimta. Labai rimtai žiūri į gyvenimą. Kembridže įgijo daug labai rimtų minčių. Mano šalyje turėtų būti lavinimas. Turėtų būti mokyklos. Turėtų būti daug dalykų. Suprantate, viskas demokratijos pažangos vardan. Ji sako, kad neturi būti taip, kaip valdant mano tėvui. Suprantama, ji žino, kad aš Londone nukrypsiu į šalį, bet kad nebus skandalo. Ne! Tai, kas atsitiko, yra skandalas. Matote, tas rubinas yra labai labai įžymus. Už jo driekiasi ilgas pėdsakas, istorija. Daug kraujo praliejimų, daug mirčių!

– Mirčių,– susimąstęs pasakė Erkiulis Puaro. Pažiūrėjo į poną Džesmondą.– Tikiuosi, kad bent iki to nebus prieita?

Ponas Džesmondas kvaktelėjo lyg antis, nusprendusi padėti kiaušinį.

– Ne, žinoma, ne,– tarė manieringai.– Esu tikras, kad negali būti jokios kalbos apie tai.

– Negali žinoti,– pasakė Erkiulis Puaro.– Kad ir kas dabar turi tą rubiną, gali būti kitų, kurie nori įgyti tą nuosavybę, ir ko niekas nesustabdys, mano bičiuli.

– Tikrai nemanau,– įtikinėdamas pasakė ponas Džesmondas,– kad mes turime leistis į tokios rūšies spėliones. Jos gana nenaudingos.

– Kai dėl manęs,– pasakė Erkiulis Puaro, staiga pasidaręs labai užsienietišku,– kai dėl manęs, tai aš ištiriu visas aplinkybes, nelyginant politikas.

Ponas Džesmondas pasižiūrėjo į jį abejodamas. Laikydamasis savo krypties, jis tarė:

– Ką gi, manau, kad nuspręsta, mesje Puaro? Jūs vyksite į Kings Leisą?

– O kaip aš pateisinsiu savo buvimą ten?– paklausė Erkiulis Puaro.

Ponas Džesmondas patikliai nusišypsojo.

– Manyčiau, kad tai gali būti labai paprastai sutvarkyta,– pasakė.– Galiu garantuoti, kad tai atrodys gana natūraliai. Pamatysite, kad Leisis žavus. Nuostabūs žmonės.

– Ir jūs manęs neklaidinate, kalbėdamas apie skysto kuro centrinį šildymą?

– Ne, aišku, kad ne,– pono Džesmondo balse suskambo kančios gaidelė.– Aš garantuoju, kad rasite visus patogumus.

– *Tout confort moderne**,– prisimindamas sumurmėjo Puaro.– *Eh bien**, aš priimu jūsų pasiūlymą.

---

* su visais patogumais

* gerai (pranc.)

2.

Kai Erkiulis Puaro su ponia Leisi sėdėjo kalbėdamiesi prie vieno iš didelių muslinu uždengtų langų, temperatūra ilgoje Kings Leisio svetainėje buvo aštuoniasdešimt šeši laipsniai pagal Farenheitą, kaip tik tiek, kiek reikėjo. Ponia Leisi siuvinėjo. Ji nedarė *petit point* ir nesiuvinėjo gėlių šilku. Ne, ji užsiėmė prozaiška veikla – apsiuvinėjo audeklą. Siūdama ji kalbėjo švelniu susimąsčiusiu balsu, kuris Puaro pasirodė labai žavus.

– Viliuosi, mesje Puaro, kad jums patiks mūsų Kalėdų šventė. Žinote, bus tik šeima. Mano anūkė ir anūkas, ir jo draugas, ir Brigita, kuri yra mano puiki dukterėčia, ir pusseserė Diana, ir labai senas draugas Deividas Velvinas. Tik šeimos šventė. Bet Edvina Mokombė sakė, kad būtent tai norėjote pamatyti. Senoviškas Kalėdas. Niekas negali būti senamadiškesnis už mus! Žinote, mano vyras gyvena visai pasinėręs į praeitį. Jis mėgsta, kad viskas būtų taip, kaip tada, kai jis buvo dvylikmetis berniūkštis ir atvykdavo čia atostogauti,– ji nusišypsojo.– Visi tie seni daiktai, Kalėdų eglutė ir pakabintos kojinės, ir austrių sriuba, ir kalakutas – du kalakutai, vienas keptas, vienas virtas,– ir slyvų pudingas su žiedu ir viengungio saga, ir su visais kitais daiktais jame. Dabar negalime įdėti šešiapensių, nes jie nebe gryno sidabro. Bet visi tie senoviški desertai, Elvos slyvos ir Karlsbado slyvos, migdolai su razinomis, krištoliniai vaisiai ir imbieras. O viešpatie, aš kalbu, lyg būčiau katalogas iš "Fortnamo ir Meisono"!

– Man jau skiriasi skrandžio sultys, madam.

– Tikiuosi, kad ryt vakare visi turėsime bjaurius virškinimo sutrikimus,– pasakė ponia Leisi.– Šiuo metu žmonės valgo ne per daugiausia, tiesa?

Ją pertraukė keli garsūs šūksniai ir juoko pliūpsniai už lango. Ji pažvelgė į lauką.

– Nežinau, ką jie ten daro. Manau, kad žaidžia kokį žaidimą ar panašiai. Visą laiką baiminausi, kad tiems jaunuoliams per mūsų Kalėdas bus nuobodu. Bet ne, viskas kaip tik atvirkščiai. Dabar mano pačios sūnus su dukra ir jų draugai kiek daugiau žinos apie Kalėdas. Sakoma, kad visa tai nesąmonė ir per daug triukšmo, ir kad būtų buvę daug geriau vykti į kokį viešbutį ir pašokti. Bet atrodo, kad jaunoji karta tuo susidomėjo. Be to,– praktiškai pastebėjo ponia Leisi,– mokiniai visada alkani, tiesa? Manau, kad tose mokyklose jie marinami badu. Pagaliau vaikas tokiame amžiuje suvalgo tiek, kiek trys stiprūs vyrai.

Puaro nusijuokė ir pasakė:

– Labai miela, kad jūs ir jūsų vyras, madam, įtraukėte mane į jūsų šeimos šventę.

– O, aš įsitikinusi, kad mums abiem tai teikia malonumo,– pasakė ponia Leisi.– O jei pastebėsite, kad Horisas truputį šiurkštokas, nekreipkite dėmesio. Žinote, toks jo būdas.

O tai, ką iš tiesų pasakė jos vyras, pulkininkas Leisis, skambėjo taip:

– Negaliu suvokti, kodėl nori, kad vienas iš tų prakeiktų užsieniečių painiotųsi čia per Kalėdas? Kodėl negali jo pakviesti kitu metu? Nekenčiu užsieniečių! Gerai, gerai, tai Edvina Mokombė norėjo, kad jis pabūtų su mumis. Ką tai turi bendro su ja, norėčiau žinoti? Kodėl ji jo nepasikviečia Kalėdoms?

– Nes tu puikiai žinai,– atsakė ponia Leisi,– kad Edvina visada važiuoja pas Kleridžus.

Jos vyras pažvelgė į ją veriančiu žvilgsniu ir pasakė:

– Ar tik ko nors nesumanei, Ema?

– Ką nors sumaniau? – pasakė Ema, plačiai atmerkdama ryškiai mėlynas akis.– Aišku, kad ne. Kodėl turėčiau?

Senasis pulkininkas Leisis nusijuokė giliu, dundančiu juoku.

– Aš neguldyčiau galvos, Ema,– pasakė jis.– Kai tu žiūri nekalčiausiu žvilgsniu, aišku, kad kažką sumanei.

Galvodama apie tą pokalbį, ponia Leisi kalbėjo toliau:

– Edvina sakė maniusi, kad jūs tikriausiai galėtumėt mums padėti... Aš tikrai nežinau kaip, bet ji sakė, kad jūs savo draugams labai padėjote kažkokiu... kažkokioje panašioje į mūsų situacijoje. Aš... na, tikriausiai jūs nežinote, apie ką aš kalbu?

Puaro drąsinančiai į ją pažiūrėjo. Ponia Leisi buvo beveik septyniasdešimties, tiesi kaip styga, sniego baltumo plaukais, rausvais skruostais, mėlynomis akimis, juokinga nosimi ir ryžtingu smakru.

– Jei yra kas, ką galėčiau padaryti, būsiu laimingas, tai darydamas,– pasakė Puaro.– Supratau, kad tai yra gana nesėkminga jaunos merginos aistra.

Ponia Leisi linktelėjo.

– Taip. Atrodo neįprasta, kad turiu... na, kad noriu apie tai kalbėtis su jumis. Pagaliau, jūs išties visiškai pašalinis žmogus...

– Ir užsienietis,– supratingai pridūrė Puaro.

– Taip,– pasakė ponia Leisi,– bet tikriausiai taip bus lengviau. Šiaip ar taip, regis, Edvina manė, jog jūs galbūt galite ką nors žinoti... Kaip čia pasakius... Žinoti ką nors naudingo apie šį jaunąjį Desmondą Li-Vortlį.

Puaro susižavėjo pono Džesmondo išradingumu ir tuo, kaip paprastai jis pasinaudojo ledi Mokombe, siekdamas savo paties tikslų..

– Kaip supratau, to jaunuolio reputacija nėra labai gera?– atsargiai pradėjo jis.

– Aišku, kad ne! Jo reputacija labai bloga! Bet tai nemažina Saros susidomėjimo. Niekad nėra gerai sakyti jaunoms merginoms, kad vyrai turi blogą reputaciją, tiesa? Tai... tai jas tik paskatina!

– Tikra tiesa,– pasakė Puaro.

– Kai buvau jauna,– tęsė ponia Leisi,– (Dieve, tai buvo taip seniai!), mus įspėdavo, žinote, dėl kai kurių jaunuolių, ir suprantama, kad tai padidindavo mūsų domėjimasį jais, ir jei kuriai iš mūsų pasisekdavo su jais pašokti, ar vienai pabūti su jais tamsioje oranžerijoje...– ji nusijuokė.– Dėl to aš neleisdavau daryti Horisui to, ką jis norėjo daryti.

– Pasakykit man,– tarė Puaro,– kas gi kelia jums nerimą?

– Mūsų sūnus žuvo kare,– pasakė ponia Leisi.– Mano marti mirė gimdydama Sarą, tad ji visada buvo su mumis, ir mes ją auklėjome. Gal darėme tai neišmintingai – aš nežinau. Bet manėme, kad visada turime palikti jai tokią veiksmų laisvę, kokia tik įmanoma.

– Manau, kad tai pageidautina,– pasakė Puaro.– Negalima eiti prieš laiko dvasią.

– Taip,– pasakė ponia Leisi.– Būtent taip galvoju. Ir, žinoma, merginos šiais laikais tuo užsiima.

Puaro klausiamai pažiūrėjo į ją.

– Manau, tai pasireiškia tuo,– pasakė ponia Leisi, – kad Sara turi įsirengusi namuose taip vadinamąjį barą. Ji neina į šokius, vaikšto netinkamai apsirengusi, nesilanko baliuose ar panašiai. Užtat ji turi du gana nemalonius kambarius Čelsyje prie upės, ir dėvi tuos juokingus rūbus, kuriuos jiems patinka dėvėti, ir juodas ar šviesiai žalias kojines. Labai storas kojines. (Visada galvojau, kad tai labai [illegible]ygu!) Ir ji vaikšto nešukuotais, neplautais plaukais.

– *Ca, c'est tout a fait naturelle*,– pasakė Puaro.– Tai šiuolaikinė mada. Jie iš jos išaugs.

– Taip, žinau,– pasakė ponia Leisi.– Dėl šito aš nesijaudinu. Bet žinote, ji prasidėjo su tuo Desmondu Li-Vortliu, o jo reputacija tikrai nekokia. Jis daugiausia gyvena iš pasiturinčių merginų. Atrodo, kad jos dėl jo iš proto kraustosi. Jis vos nevedė Houpų mergaitės, bet jos šeima įtikino ją atsisakyti sužieduotuvių ar panašiai. Ir, aišku, būtent tai nori padaryti Horisas. Jis sako turįs tai padaryti, kad ją apsaugotų. Bet nemanau, kad tai labai gera mintis, mesje Puaro. Jie tiesiog pabėgs kartu į Škotiją, Airiją, Argentiną ar kur nors kitur, ir arba susituoks, arba gyvens nesusituokę. Ir nors tai būtų panieka sužadėtuvėms ir taip toliau... Pagaliau tai nėra gera išeitis, ar ne? Ypač, jei gimtų vaikas. Tada reikėtų pasiduoti ir leisti jiems susituokti. O tada, man atrodo, po metų ar dviejų visada būna skyrybos. Ir tada mergina grįžta namo. Paprastai po poros metų ji išteka už kažko, kas yra toks nuostabus ir kvailokas, ir tada nusiramina. Bet man atrodo, kad ypač liūdna, jei yra vaikas, nes nelabai gerai, kai tave auklėja patėvis, nors ir mielas. Ne, manau, kad daug geriau daryti taip, kaip mes elgėmės jaunystėje. Norėjau pasakyti, kad pirmas jaunuolis, kurį pamilstame, visada būna kažkoks netinkamas. Prisimenu, kad buvau siaubingai susižavėjusi jaunuoliu, vardu – na, koks gi buvo jo vardas – keista, aš išvis negaliu prisiminti jo vardo! Jo pavardė buvo Tibitas. Jaunasis Tibitas. Aišku, mano tėvas uždraudė jam lankytis mūsų namuose, bet jis buvo kviečiamas į šokius, ir mes šokdavom kartu. Kartais mes pasprukdavome ir sėdėdavome drauge, o atsitiktiniai pažįstami ruošdavo iškylas, į kurias eidavom kartu. Aišku, tai buvo labai įdomu ir uždrausta, ir mes tuo mėgavomės. Bet nesielgdavom... na, nemąstydamos, kaip elgiasi šių dienų merginos. Tad po

---

* taip, visa tai gana natūralu (pranc.)

kiek laiko Tibitų šeima išsikėlė. Ir tik pagalvokite, po ketverių metų aš jį vėl pamačiau ir nustebau, ką galėjau jame įžvelgti! Jis atrodė toks kvailas jaunuolis. Rėksmingas, suprantate. Nebuvo galima įdomiai pasikalbėti.

– Kiekvienas mano, kad jo jaunystės dienos buvo geriausios, – kažką panašaus į posakį pasakė Puaro.

– Žinau,– pasakė ponia Leisi.– Tai nuobodu, tiesa? Neturėčiau būti nuobodi. Bet man vis tiek nesinori, kad Sara, tikrai miela mergina, tekėtų už Desmondo Li-Vortlio. Ji ir Deividas Velvinas, kuris yra čia, visada buvo tokie geri draugai ir taip beprotiškai mėgo vienas kitą, ir mes tikėjomės, Horisas ir aš, kad jie užaugs ir susituoks. Bet aišku, kad jai jis dabar atrodo kvailas, ir ji nežmoniškai susižavėjusi Desmondu.

– Turbūt nelabai supratau, madam,– pasakė Puaro.– Tas Desmondas Li-Vortlis dabar yra čia, šitame name?

– Tai mano darbas,– pasakė ponia Leisi.– Horisas norėjo uždrausti jai matytis su juo ir taip toliau. Aišku, Horiso laikais tėvas ar globėjas būtų atėjęs į jaunuolio namus su botagu! Horisas norėjo uždrausti vaikinui lankytis šiuose namuose, ir uždrausti merginai su juo susitikinėti. Pasakiau jam, kad tai klaidinga pozicija. "Ne,– aš pasakiau.– Pakviesk jį pas mus. Kartu atšvęsime Kalėdas." Aišku, mano vyras pasakė, kad aš išprotėjau! Bet aš pasakiau: "Šiaip ar taip, brangusis, išbandykime tai. Leisk jai pažvelgti į jį mūsų aplinkoje ir mūsų name, ir mes elgsimės su juo labai maloniai ir mandagiai, ir tikriausiai tada jis jai pasirodys ne toks įdomus!"

– Manau, kad jūsų, kaip sakoma, galva gerai dirba, madam,– tarė Puaro.– Manau, kad jūsų požiūris labai išmintingas. Išmintingesnis už jūsų vyro.

– Na, tikiuosi, kad taip ir yra,– abejodama ištarė ponia Leisi.– Nepanašu, kad tai labai padėtų,– staiga jos skruoste pasirodė duobutė.– Kai ką jums prisi-

pažinsiu, mesje Puaro. Man pačiai jis patinka. Na, aš nemanau, kad jis man tikrai patinka, protu, bet aš jaučiu jo žavesį. Taip, aš galiu suprasti, kuo jis patinka Sarai. Bet aš pakankamai sena moteris ir turiu pakankamai patirties, kad žinočiau, jog iš jo nieko gero nebus. Net jei man patinka jo kompanija. Nors aš manau,– gana ilgesingai pridūrė ponia Leisi,– kad jis turi keletą gerų savybių. Žinote, jis paklausė, ar galėtų čia atsivežti savo seserį. Ji buvo operuota ir gulėjo ligoninėje. Jis pasakė, kad būtų labai liūdna, jei ji būtų slaugos namuose per Kalėdas, ir jis norėjo žinoti, ar nebūtų per daug rūpesčių, jei jis galėtų atsivežti ją drauge. Jis pasakė, kad neš jai valgius ir panašiai. Na, aš manau, kad tai buvo gana miela, tiesa, mesje Puaro?

– Tai rodo dėmesį,– susimąstęs pasakė Puaro,– kas beveik netinka jo būdui.

– Ak, nežinau. Galima būti prisirišusiam prie šeimos ir tuo pačiu metu norėti pagrobti jauną turtingą merginą. Žinote, Sara bus labai turtinga, ne tik iš to, ką jai paliksime – ir aišku, tai nebus labai daug, nes didžioji dalis atiteks mano anūkui Kolinui. Bet jos motina buvo labai turtinga moteris, ir Sara paveldės visus jos pinigus, kai jai sueis dvidešimt vieneri. Jai dabar tik dvidešimt. Ne, manau, kad miela, jog Desmondas pasirūpino savo seserimi. Ir jis neapsimetinėjo, kad ji labai nuostabi ar panašiai. Ji yra mašinininkė stenografistė, kaip supratau, dirba sekretore Londone. O jis toks geras, kaip ir sakė – nešioja jai padėklus. Aišku, ne visada, bet gana dažnai. Tad aš manau, kad jis turi keletą mielų savybių. Bet vis tiek,– tvirtai apsisprendusi pasakė ponia Leisi,– nenoriu, kad Sara už jo tekėtų.

– Iš visko, ką girdėjau ir kas man buvo pasakyta,– pasakė Puaro,– tai tikriausiai būtų nelaimė.

– Šiaip ar taip, kaip jūs manote, ar galėtumėte mums padėti?– pasiteiravo ponia Leisi.

– Taip, manau, kad tai įmanoma,– atsakė Erkiulis Puaro,– bet nenorėčiau per daug prižadėti. Nes šio pasaulio ponai Desmondai Li-Vortliai yra gudrūs, madam. Bet nenusivilkite. Turbūt galima kažką padaryti. Šiaip ar taip, aš pasistengsiu, jei tik taip galėsiu atsidėkoti už jūsų malonų pakvietimą atšvęsti Kalėdas,– jis apsižvalgė.– Ir šiomis dienomis nebus labai lengva linksmintis.

– Ne, suprantama,– atsiduso ponia Leisi. Ji pasilenkė į priekį.– Ar žinote, mesje Puaro, apie ką aš iš tiesų galvoju – ką norėčiau turėti?

– Ne, bet pasakykite man, madam.

– Aš paprasčiausiai aistringai noriu turėti modernų vienaaukštį namuką. Ne, turbūt ne būtent vienaaukštį namuką, bet nedidelį, modernų, lengvai prižiūrimą namelį, pastatytą kur nors šiame parke, ir gyventi jame su naujausia virtuve ir be ilgų koridorių. Viskas būtų paprasta ir lengva.

– Tai labai praktiška idėja, madam.

– Man ne,– atsakė ponia Leisi.– Mano vyras dievina šią vietą. Jam patinka čia gyventi. Jis ignoruoja menkus nepatogumus, jis nepakęstų, tiesiog nepakęstų gyvenimo mažame moderniame name parke!

– Tad jūs aukojatės dėl jo norų?

Ponia Leisi atsitiesė.

– Nelaikau to auka, mesje Puaro,– pabrėžė ji.– Aš ištekėjau už savo vyro, norėdama padaryti jį laimingą. Jis buvo man geras, ir tuos visus metus aš buvau laiminga, todėl noriu duoti jam laimę.

– Tad jūs ir toliau gyvensite čia,– pasakė Puaro.

– Čia iš tiesų nėra taip jau nepatogu,– pasakė ponia Leisi.

– Ne, ne,– skubiai atsiliepė Puaro. – Priešingai, čia labai patogu. Jūsų centrinis šildymas ir vanduo vonioje yra tobulybė.

– Mes išleidome daug pinigų tam, kad name būtų patogu gyventi,– pasakė ponia Leisi.– Mes turėjome parduoti žemės. Manau, kad tai vadinama pagerinimo išlaidomis. Laimei, to nesimato iš namo, nes tai yra kitoje parko pusėje. Tikrai gana bjaurus žemės plotelis be gražaus vaizdo, bet mums už jį gerai užmokėjo. Tad mes galėjome padaryti tiek patobulinimų, kiek tik įmanoma.

– O kaip su aptarnavimu, madam?

– Ak, na, tai sudaro daug mažiau sunkumų, nei jūs galėtumėt pagalvoti. Aišku, negali tikėtis, kad būsi prižiūrimas ir aptarnaujamas taip, kaip turėtum. Iš kaimo ateina visokie įvairūs žmonės. Dvi moterys ateina ryte, kitos dvi verda pietus ir plauna indus, dar kitos ateina vakare. Yra begalės žmonių, kurie nori ateiti ir padirbėti po kelias valandas per dieną. Suprantama, Kalėdoms mums pasisekė. Mano mieloji ponia Ros visada atvyksta per Kalėdas. Ji nuostabi virėja, tikrai pirmos klasės. Maždaug prieš dešimt metų ji atsistatydino, bet nenumatytais atvejais atvažiuoja mums padėti. Be to, yra mielasis Peverelis.

– Jūsų vyresnysis liokajus?

– Taip. Jis išėjęs į pensiją ir gyvena mažame namelyje prie vartininko, bet jis toks atsidavęs, būtinai nori aptarnauti mus per Kalėdas. Aš tikrai bijau, mesje Puaro, nes jis toks senas ir netvirtas, kad jaučiu – jei jis neša ką nors sunkaus, tai išmes. Jį stebėti – tikra kančia. Bet aš baisiai jį įžeisčiau, jei neleisčiau ateiti. Jis piktinasi, sarkastiškai baisisi ir nepritardamas priekaištauja, kai mato, kaip atrodo mūsų sidabras, ir po trijų dienų, kai jis apsigyvena čia, viskas vėl būna nuostabu. Taip. Jis yra mielas, ištikimas draugas,– ji nusišypsojo Puaro.– Tad matote, mes visi pasiruošę laimingoms Kalėdoms. Be to, baltoms Kalėdoms,– pridūrė, žvilgtelėjusi pro langą.– Matote? Pradeda snigti. O, ateina vaikai. Mesje Puaro, jūs privalote susipažinti su jais.

Puaro pristatymo ceremonija truko ilgai. Pirmiausia jis buvo pristatytas Kolinui ir Maiklui – anūkui moksleiviui bei jo draugui, šauniems mandagiems penkiolikmečiams, iš kurių vienas buvo šatenas, o kitas blondinas. Tada jų pusseserei Brigitai, juodaplaukei maždaug to paties amžiaus mergaitei, kuri trykšte tryško energija.

– O čia mano anūkė Sara,– pasakė ponia Leisi.

Puaro kiek susidomėjęs pažvelgė į Sarą, žavią merginą su raudonų plaukų sruogomis; jam pasirodė, kad ji pasitiki savimi ir kad jos elgesys kiek iššaukiantis.

– O čia ponas Li-Vortlis.

Ponas Li-Vortlis dėvėjo žvejo megztinį ir siaurus juodus džinsus; jo plaukai buvo gana ilgi, ir nebuvo aišku, ar jis skutosi tą rytą. Lyg jo priešingybė buvo jaunuolis, pristatytas kaip Deividas Velvinas, santūrus ir ramus, kuris maloniai šypsojosi, ir akivaizdžiai buvo pratęs prie muilo ir vandens. Čia buvo dar vienas draugijos narys, daili, gana karšto būdo mergina, pristatyta kaip Diana Midlton.

Įnešė arbatą. Daug minkštų bandelių, paplotėlių, sumuštinių ir trijų rūšių pyragaičiai. Jaunesnieji draugijos nariai mėgavosi arbata. Pagaliau atėjo pulkininkas Leisis ir pasakė nieko neįsipareigojančiu balsu:

– Ei, arbata? O taip, arbata.

Iš žmonos rankų jis gavo savo puodelį arbatos, pasiėmė porą paplotėlių, mėtė nedraugišką žvilgsnį į Desmondą Li-Vortlį ir atsisėdo nuo jo kiek galėdamas toliau. Tai buvo didelis vyras su tankiais antakiais ir raudonu, vėjo nugairintu veidu. Jis atrodė panašesnis į ūkininką nei į dvaro savininką.

– Pradėjo snigti,– pasakė jis.– Bus tikros baltos Kalėdos.

Po arbatos kompanija išsisklaidė.

– Manau, kad dabar jie eis groti savo plokštelių,– pasakė Puaro ponia Leisi. Jos anūkui paliekant

kambarį, ji atidžiai jį nužvelgė. Jos tonas buvo toks, lyg ji sakytų: "Vaikai eina žaisti su savo žaisliniais kareivėliais".

– Žinoma, jie bauginančiai techniški,– pasakė ji,– ir labai didžiuojasi tuo.

Tačiau berniukai ir Brigita nusprendė eiti prie ežero ir pažiūrėti, ar ledas tinkamas čiužinėti.

– Manau, kad mes galėjome pačiužinėti šį rytą,– pasakė Kolinas.– Bet senasis Hodkinsas pasakė ne. Jis visada siaubingai atsargus.

– Eime pasivaikščioti, Deividai,– švelniai pasakė Diana Midlton.

Deividas akimirką abejojo, žvelgdamas į raudoną Saros galvą. Ji stovėjo šalia Desmondo Li-Vortlio, laikydama jį už rankos ir žiūrėdama į jo veidą.

– Gerai,– pasakė Deividas Velvinas,– eime.

Diana greitai sugriebė jį už parankės, ir jie pro duris nuėjo į sodą. Sara pasakė:

– Ar mums taip pat nenuėjus, Desmondai? Namuose baisiai tvanku.

– Kas gi nori vaikštinėti?– pasiteiravo Desmondas.– Aš paimsiu savo mašiną. Nuvažiuosime į "Margąjį Šerną" ir išgersime.

Prieš atsakydama, Sara valandėlę dvejojo:

– Važiuokime į Ledbario turgų, į "Baltąjį Elnią". Bus daug smagiau.

Nors už nieką pasaulyje nebūtų pasakius to garsiai, Sara instinktyviai vengė važiuoti į vietinę aludę su Desmondu. Tai kažkaip kirtosi su Kings Leisio tradicijomis. Kings Leisio moterys niekada nebuvo peržengusios "Margojo Šerno" baro slenksčio. Ji neaiškiai jautė, kad eiti ten reikštų apvilti senąjį pulkininką Leisį ir jo žmoną. Ir kodėl ne? Taip pasakytų Desmondas Li-Vortlis. Susierzinusi Sara pajuto, kad jis turėtų žinoti, kodėl ne! Negalima liūdinti tokių mielų senukų kaip senelis ir brangioji senoji Ema, nebent to nebūtų galima

išvengti. Jie tikrai buvo labai mieli, leisdami jai gyventi savo gyvenimą, nors nesuprasdami, kodėl ji norėjo gyventi Čelsyje taip, kaip ji gyveno, bet toleruodami tai. Aišku, tai buvo Emos nuopelnas. Senelis būtų kėlęs nesibaigiančius barnius.

Sara neapgaudinėjo savęs, vertindama savo senelio pažiūras. Ne dėl jo pastangų Desmondas buvo pakviestas pabūti Kings Leisyje. Taip atsitiko dėl Emos, o Ema visada buvo ir yra miela.

Kai Desmondas nuėjo atvaryti mašinos, Sara vėl įkišo galvą į svetainę.

– Mes važiuojame į Ledbario turgų. Tikriausiai išgersime ko nors pas "Baltąjį Elnią".

Jos balsas nuskambėjo kiek niekinančiai, bet atrodė, kad ponia Leisi to nepastebėjo.

– Ką gi, brangute,– tarė ji.– Aš įsitikinusi, kad bus puiku. Matau, kad Deividas ir Diana išėjo pasivaikščioti. Aš taip džiaugiuosi. Tikrai manau, kad buvo neblogas sumanymas pakviesti čia Dianą. Taip liūdna tokiai jaunai – tik dvidešimt dviejų metų – likti našle, tikiuosi, kad netrukus ji vėl ištekės.

Sara staiga pažvelgė į ją.

– Ką jūs sumanėte, Ema?

– Tai mano mažutis planas,– džiugiai pasakė ponia Leisi.– Manau, kad ji labai tinka Deividui. Žinoma, brangioji Sara, žinau, kad jis baisiai mylėjo tave, bet tu to nevertinai, ir aš aiškiai suprantu, kad jis ne tavo skonio. Bet aš nenoriu, kad jis būtų nelaimingas, ir manau, kad Diana jam tikrai tiks.

– Kokia jūs piršlė, Ema,– tarė Sara.

– Žinau,– atsakė ponia Leisi.– Visos senos moterys tokios. Manau, kad Diana jau susižavėjo juo. Ar nemanai, kad ji jam bus kaip tik?

– Nepasakyčiau,– paprieštaravo Sara.– Manau, kad Diana per daug... na, per daug rimta, per daug uoli. Manyčiau, kai Deividas su ja susituoks, jam bus labai nuobodu.

– Ką gi, pažiūrėsim,– pasakė ponia Leisi.– Šiaip ar taip, tu jo nenori, ar ne, brangute?

– Ne, aišku,– labai greitai pasakė Sara. Staigiai sujudėjus, pridėjo:

– Jums patinka Desmondas, ar ne, Ema?

– Aš manau, kad jis tikrai labai mielas,– pasakė ponia Leisi.

– Senelis jo nemėgsta,– pasakė Sara.

– Na, tau turbūt sunku kitko tikėtis, tiesa?– protingai pasakė ponia Leisi.– Bet drįstu sakyti, kad jis apsigalvos, kai apsipras su ta mintimi. Neturėtum jo skubinti, mieloji. Seni žmonės labai lėtai keičia savo požiūrį, o tavo senelis yra gana užsispyręs.

– Man nesvarbu, ką senelis mano ar sako,– tarė Sara.– Aš ištekėsiu už Desmondo, kai tik panorėsiu!

– Žinau, mieloji, žinau. Bet pabandyk mąstyti realiai. Žinai, kad tavo senelis galėtų pridaryti daug rūpesčių. Tu dar nepilnametė. Kitais metais galėsi daryti, ką norėsi. Tikiuosi, kad Horisas apsigalvos daug anksčiau.

– Jūs mano pusėje, ar ne, brangioji?– pasiteiravo Sara. Ji apkabino senelės kaklą ir švelniai ją pabučiavo.

– Noriu, kad būtum laiminga,– tarė ponia Leisi.– O! Tavo jaunikis čia atvarė mašiną. Žinai, man patinka tie itin siauri džinsai, kuriuos dabar dėvi jaunuoliai. Jie atrodo tokie ankšti – tik, aišku, tai pabrėžia įlinkusias į vidų kojas.

Taip, pamanė Sara, Deivido kojos įlinkusios į vidų, ji niekad anksčiau to nepastebėjo.

– Eik, brangioji, pasilinksmink,– pasakė ponia Leisi.

Ji stebėjo, kaip Sara eina prie mašinos, tada, prisiminusi savo svečią iš užsienio, nuėjo į biblioteką. Tačiau pažvelgusi vidun pamatė, kad Puaro saldžiai snaudžia ir, šypsodamasi pati sau, ji koridoriumi nuėjo į virtuvę pasitarti su ponia Ros.

– Eime, gražuole,– tarė Desmondas.– Tavo šeima tave šiurkščiai užsipuola, nes tu eini į aludę. Jie čia metų metais atsilikę nuo laiko, tiesa?

– Jie tikrai neužsipuola,– irzliai atsiliepė Sara, sėsdamasi į mašiną.

– Kas čia per mintis laikyti šiuose namuose tą vyruką iš užsienio? Jis seklys, tiesa? Ką čia reikia sekti?

– O, jis čia ne dėl profesinių tikslų,– pasakė Sara.– Edvina Mokombė, mano senelė, paprašė mus jį pasikviesti. Regis, jis seniai pasitraukė iš profesionalaus darbo.

– Atrodo, kad jis sukriošęs senas kuinas,– pasakė Desmondas.

– Turbūt jis norėjo pamatyti senoviškas anglų Kalėdas,– neaiškiai sumurmėjo Sara.

Desmondas paniekinančiai nusikvatojo.

– Tokie dalykai tai tikras šlamštas,– pasakė jis.– Nežinau, kaip tu gali tai pakęsti.

Raudoni Saros plaukai švystelėjo atgal, o jos karingas smakras kilstelėjo.

– Man tai patinka!– iššaukiančiai pasakė ji.

– Tau negali tai patikti, mažute. Baikim visa tai rytoj. Važiuokim į Skarborą ar kur kitur.

– Aš tiesiog negaliu to daryti.

– Kodėl?

– O, tai juos įskaudins.

– Ak, niekai! Tu pati žinai, kad tau nepatinka tos vaikiškos sentimentalios kvailystės.

– Na, turbūt, bet...– Sara užsikirto. Su kaltės jausmu ji suprato, kad ji laukė geros Kalėdų šventės. Jai viskas patiko, bet jai buvo gėda prisipažinti tai Desmondui. Buvo nemadinga džiaugtis Kalėdomis ir šeimyniniu gyvenimu. Valandėlę ji norėjo, kad Desmondas iš viso nebūtų čia atvykęs. Buvo daug linksmiau susitikinėti su Desmondu Londone nei čia, namie.

Tuo tarpu berniukai ir Brigita ėjo nuo ežero į namus, vis dar karštai aptarinėdami čiužinėjimą. Krito snaigės, ir žiūrint į dangų buvo galima pranašauti, kad netrukus bus smarki pūga.

– Snigs visą naktį,– pasakė Kolinas.– Lažinuosi, kad Kalėdų rytą bus kelios pėdos sniego.

Perspektyva buvo maloni.

– Padarykime senį besmegenį,– pasiūlė Maiklas.

– Jėzau Kristau,– ištarė Kolinas.– Nedariau senio besmegenio nuo to laiko... na, nuo tada, kai man buvo ketveri.

– Nemanau, kad jį labai lengva padaryti,– pasakė Brigita.– Norėjau pasakyti, reikia žinoti, kaip.

– Mes galime padaryti mesje Puaro atvaizdą,– pasakė Kolinas.– Prilipdyti jam didelius juodus ūsus. Vieneri yra drabužių spintoje.

– Žinote, aš neįsivaizduoju,– mąsliai pasakė Maiklas,– kad mesje Puaro kažkada galėjo būti seklys. Neįsivaizduoju, kad jis kada būtų mokėjęs maskuotis.

– Suprantu,– pasakė Brigita,– ir negaliu įsivaizduoti, kaip jis laksto su mikroskopu ir ieško paslapties rakto ar matuoja pėdsakus.

– Sugalvojau,– pasakė Kolinas.– Surenkime jam spektaklį!

– Ką tu turi galvoje, sakydamas "spektaklį"?– paklausė Brigita.

– Na, suruoškime jam žmogžudystę.

– Koks puikus sumanymas,– pasakė Brigita.– Turi galvoje kūną sniege,– kažką tokio?

– Taip. Tai leis jam pasijusti kaip namie, ar ne?

Brigita prunkštelėjo.

– Nežinojau, kad galiu padaryti ką nors panašaus.

– Jei snigs,– pasakė Kolinas,– mes turėsime puikią aplinką. Kūnas ir pėdsakai – mes turime tai ati-

džiai apmąstyti, nušvilpti vieną iš senelio durklų ir padaryti kiek kraujo.

Jie sustojo pailsėti ir, pamiršę greitai krentantį sniegą, ėmė susijaudinę ginčytis.

– Sename klasės kambaryje yra dažų dėžė. Mes galėtume sumaišyti kiek kraujo, manyčiau, tamsiai raudono.

– Aš manau, kad tamsiai raudonas nelabai tinka,– pasakė Brigita.– Jis turėtų būti kiek rudesnis.

– Kas bus lavonas?– paklausė Maiklas.

– Aš,– greitai atsiliepė Brigita.

– Ei, klausykit,– įsiterpė Kolinas.– Aš tai sugalvojau.

– O ne, ne,– atkirto Brigita,– tai turiu būti aš. Mergaitė. Labiau jaudina. Graži mergina, gulinti be gyvybės ženklų sniege.

– Graži mergina! Ehei,– pašiepė ją Maiklas.

– Be to, mano plaukai juodi,– pasakė Brigita.

– Ką tai turi bendra su šiuo reikalu?

– Na, jie gerai atrodys sniege, o aš dėvėsiu raudoną pižamą.

– Jei tu dėvėsi raudoną pižamą, ant jos nesimatys kraujo dėmių,– praktiškai pastebėjo Maiklas.

– Bet ji taip efektingai atrodys sniege,– paprieštaravo Brigita,– ir žinot, ant jos yra balti apsiuvai, tad kraujas gali būti ant jų. Ak, argi tai ne puiku? Kaip jūs manot, ar jis tikrai tuo patikės?

– Taip, jei mes pakankamai gerai tai padarysim,– pasakė Maiklas.– Mes tik turėsim tavo ir kito žmogaus, einančio prie kūno ir nueinančio nuo jo – aišku, vyro,– pėdsakus sniege. Jis nenorės jų sugadinti, tad nežinos, ar tu iš tiesų negyva. Ar jūs nemanote...– Maiklas užsikirto, staiga šovus vienai minčiai. Kiti pažiūrėjo į jį.– Ar jūs nemanote, kad tai jį suerzins?

– Oi, aš taip nemanyčiau,– su skubotu optimizmu pasakė Brigita.– Aš įsitikinusi, kad jis supras,

kad tai padarėme tik norėdami jį pralinksminti. Tokie kalėdiniai smagumai.

– Nemanau, kad turėtume tai daryti Kalėdų dieną,– susimąstęs pasakė Kolinas.– Manau, kad tai seneliui nelabai patiktų.

– Tada antrąją Kalėdų dieną,– pasiūlė Brigita.

– Antroji Kalėdų diena bus kaip tik,– pritarė Maiklas.

– Tada mes turėsime daugiau laiko,– tęsė Brigita,– Pagaliau reikia daug ką sutvarkyti. Eime, apžiūrėsime butaforiją.

Jie nuskubėjo į namą.

3.

Vakaras buvo kupinas įvykių. Buvo atnešta daug bugienių ir amalo, o viename valgomojo gale pastatyta Kalėdų eglutė. Kiekvienas padėjo ją puošti, prikaišioti bugienio šakelių tarp paveikslų ir pakabinti amalą tinkamoje koridoriaus vietoje.

– Neįsivaizdavau, kad dar dedasi tokie archaiški dalykai,– sumurmėjo Desmondas Sarai su pašaipa.

– Mes visada tai darėme,– gynėsi Sara.

– Tai ne priežastis!

– O, nebūk įkyrus, Desmondai. Aš manau, kad tai smagu.

– Sara, mieloji, kaip tu gali taip galvoti!

– Ką gi, galbūt ir negaliu, bet galvoju.

– Kas nepabūgs sniego ir eis į vidurnakčio mišias?– be dvidešimt dvylika paklausė ponia Leisi.

– Tik ne aš,– pasakė Desmondas.– Eime, Sara.

Laikydamas merginą už rankos, jis nuvedė ją į biblioteką ir priėjo prie gramofono.

– Yra ribos, brangioji,– pasakė Desmondas.– Vidurnakčio mišios!

– Taip,– pasakė Sara.– O taip.

Garsiai kvatodami, nusimetę švarkus ir trepsėdami kojomis, išėjo dar keli. Du berniukai, Brigita, Deividas ir Diana, krintant snaigėms, išėjo į dešimties minučių kelionę bažnyčion. Jų juokas tilo, jiems tolstant.

– Vidurnakčio mišios!– šniokštuodamas pasakė pulkininkas Leisis.– Jaunas būdamas, niekad neidavau į vidurnakčio mišias. Mišios, kur gi ne! Popiežius! O, aš atsiprašau, mesje Puaro.

Puaro mostelėjo ranka.

– Nieko tokio. Nekreipkite į mane dėmesio.

– Sakyčiau, pakankamai geros ir rytmetinės pamaldos,– pasakė pulkininkas.– Tikros sekmadienio ryto mišios. "Klausyk, kaip gieda šaukliai angelai" ir visos geros senos Kalėdų giesmės. O tada atgal, Kalėdų pietų. Ar ne, Ema?

– Taip, brangusis,– atsiliepė ponia Leisi.– Taip darome mes. Bet jauniesiems patinka vidurnakčio mišios. Ir tikrai nuostabu, kad jie nori eiti.

– Sara ir tas vaikinas nenori eiti.

– Na, brangusis, manau, kad čia tu klysti,– pasakė ponia Leisi.– Juk tu žinai, kad Sara norėjo eiti, bet nenorėjo to pasakyti.

– Man nesuprantama, kodėl ji paiso to vaikėzo nuomonės.

– Ji tikrai labai jauna,– taikiai pasakė ponia Leisi.– Ar jūs einate miegoti, mesje Puaro? Labos nakties. Tikiuosi, kad gerai išsimiegosit.

– O jūs, madam? Dar neinate?

– Dar ne,– pasakė ponia Leisi.– Matote, turiu pripildyti kojines. O, aš žinau, kad jie beveik užaugę, bet jiems patinka pilnos dovanų kojinės. Dedame į jas visokius niekučius. Kvailus mažus daikčiukus. Bet tai labai smagu.

– Jūs sunkiai dirbate, kad per Kalėdas padarytumėt šiuos namus laimingus,– pasakė Puaro.– Aš jus gerbiu.

Jis mandagiai pakėlė jos ranką prie savo lūpų.

– Hm,– suniurnėjo pulkininkas Leisis, kai Puaro atsitraukė.– Įmantrus vyrukas. Tačiau jis tave vertina.

Ponios Leisi skruostuose įsispaudė duobutės.

– Ar tu pastebėjai, Horisai, kad aš stoviu po amalu?– su apsimestiniu devyniolikmetės mergaitės kuklumu pasiteiravo ji.

Erkiulis Puaro nuėjo į miegamąjį. Tai buvo didelis kambarys su radiatoriais. Eidamas link didelės lovos su baldakimu, ant pagalvės pastebėjo voką. Atplėšė jį ir ištraukė popieriaus skiautę. Ant jos kreivomis didžiosiomis raidėmis buvo pranešimas:

NEVALGYKIT SLYVŲ PUDINGO. ŽMOGUS, LINKINTIS JUMS GERO.

Erkiulis Puaro įsistebeilijo į raštelį. Jo antakiai pakilo.

– Paslaptinga,– sumurmėjo jis.– Ir ypač nelaukta.

4.

Kalėdų pietūs prasidėjo antrą valandą dienos. Tai buvo tikra šventė. Milžiniški rąstai linksmai traškėjo plačiame židinyje, o tą traškėjimą stelbė daugelio kartu kalbančių burnų keliamas klegesys. Buvo suvalgyta austrių sriuba, atėjo ir pranyko du didžiuliai kalakutai – iš jų liko tik griaučiai. Dabar kritiška akimirka – iškilmingai įnešamas Kalėdų pudingas!

Nors senojo Peverelio rankos ir keliai per aštuoniasdešimt gyvenimo metų buvo nusilpę ir tirtėjo, bet jis neleido niekam kitam nešti pudingo. Ponia Leisi sėdėjo, nervingai suspaudusi rankas, apimta blogos nuojautos. Reikėjo arba rizikuoti leisti Pevereliui kristi negyvam, arba taip jį įžeisti, kad jis tikriausiai norėtų geriau mirti nei gyventi, todėl ji pasirinko ankstesnę alternatyvą.

Kalėdinis pudingas ant sidabrinės lėkštės pūpsojo visoje didybėje. Didelis pudingo indas, lyg triumfo vėliava įbesta bugienio šakelė, didingos mėlynos ir raudonos liepsnos, kylančios aplink jį. Tada plojimai ir šūksniai: "Oi! Ai!".

Vieną darbą ponia Leisi atliko: įkalbėjo Peverelį padėti pudingą priešais ją, kad ji galėtų vaišinti juo, užuot siuntus jį aplink stalą. Ji su palengvėjimu atsikvėpė, kai pudingas buvo saugiai padėtas priešais ją. Skubiai aplinkui buvo pasiųstos lėkštės, liepsnoms dar laižant porcijas.

– Sugalvokite norą, mesje Puaro,– sušuko Brigita.– Sugalvokite norą, kol išnyks liepsnos. Greičiau, brangioji senele, greičiau.

Ponia Leisi patenkinta atsilošė. Operacija "Pudingas" pavyko. Prieš kiekvieną buvo vaišės, kurias vis

dar lyžčiojo liepsnos. Akimirką, kol kiekvienas galvojo apie norą, prie stalo buvo tylu.

Niekas nepastebėjo gana keistos mesje Puaro veido išraiškos, kai jis apžiūrinėjo pudingo porciją savo lėkštėje. "Nevalgykite slyvų pudingo". Ką, po galais, reiškia tas nelemtas įspėjimas? Jo slyvų pudingo porcija galėjo niekuo nesiskirti nuo likusių! Atsiduses prisipažino sau, kad pateko į aklavietę,– o Erkiuliui Puaro niekad nepatikdavo prisipažinti sau, kad jis aklavietėje,– ir paėmė šaukštą su šakute.

– Aštraus padažo, mesje Puaro?

Puaro pasivaišino aštriu padažu.

– Ei, Ema, tu vėl nušvilpei mano geriausią konjaką?– iš kito stalo galo gerai nusiteikusiu balsu pasiteiravo pulkininkas. Ponia Leisi žvilgtelėjo į jį.

– Ponia Ros reikalavo paduoti geriausią konjaką, brangusis,– pasakė ji.– Ji sakė, kad viskas priklauso nuo jo.

– Na, na,– pasakė pulkininkas Leisis,– Kalėdos būna kartą metuose, o ponia Ros yra puiki moteris. Puiki moteris ir puiki virėja.

– Ji tikrai tokia,– pasakė Kolinas.– Šitas slyvų pudingas verčia iš koto. Mmmm,– jis prisikimšo pilną burną.

Erkiulis Puaro atsargiai, beveik baikščiai ėmėsi savo pudingo porcijos. Jis valgė pilna burna. Pudingas buvo puikus! Jis ėmėsi kito gabalo. Kažkas skimbtelėjo ant jo lėkštės. Jis pradėjo tirti tą daiktą šakute. Brigita, kuri buvo jam iš kairės, atėjo į pagalbą.

– Jūs kažką turite, mesje Puaro,– pasakė ji.– Man įdomu, ką...

Puaro atskyrė mažą sidabrinį daikčiuką nuo jį supančių razinų.

– Oho,– sušuko Brigita,– tai viengungio saga! Mesje Puaro turi viengungio sagą!

Erkiulis Puaro panardino mažą sidabrinę sagą į dubenėlį pirštams nusiplauti, stovintį šalia jo lėkštės, ir švariai nuplovė nuo jos pudingo trupinius.

– Ji labai graži,– pastebėjo.

– Tai reiškia, kad jūs būsite viengungis, mesje Puaro,– paslaugiai paaiškino Kolinas.

– Reikėtų to tikėtis,– rimtai pasakė Puaro.– Aš viengungis jau daugelį metų, ir nepanašu, kad dabar ši padėtis pasikeistų.

– Oi, niekada nesakykit niekada,– įsiterpė Maiklas.– Laikraštyje skaičiau, kad kažkoks devyniasdešimt penkerių metų vyras vedė dvidešimt dvejų metų merginą.

– Tu mane padrąsinai,– pasakė Erkiulis Puaro.

Pulkininkas Leisis staiga riktelėjo. Jo veidas pasidarė purpurinis, o ranką jis įkišo į burną.

– Po velnių, Emelina,– griaudėjo jis,– kokių galų tu leidai virėjai įdėti stiklą į pudingą?

– Stiklą!– nustebusi sušuko ponia Leisi.

Pulkininkas Leisis išėmė erzinantį daiktą iš burnos.

– Galėjo sulaužyti dantį,– bambėjo jis.– Arba galėjau praryti tą prakeiktą daiktą ir susirgti apendicitu.

Jis įmetė stiklo gabaliuką į dubenėlį, nuplovė jį ir pakėlė į viršų.

– O viešpatie,– šūktelėjo jis.– Tas raudonas akmuo išimtas iš vienos iš tų pigių sagių,– aukštai pakėlė akmenį.

– Ar neleistumėt..?

Mesje Puaro labai vikriai pasilenkė pro savo kaimyną, paėmė akmenį iš pulkininko Leisio pirštų ir atidžiai jį apžiūrėjo. Kaip ir sakė dvarininkas, tai buvo didžiulis, rubino spalvos raudonas akmuo. Puaro sukant jį, šviesa žibėjo jo sienelėse. Kažkur prie stalo kėdė staigiu judesiu buvo atstumta atgal ir vėl pritraukta.

– Fiūt!– švilptelėjo Maiklas.– Kaip būtų puiku, jei jis būtų tikras.

– Gal jis yra tikras,– viltingai tarė Brigita.

– Ak, nebūk kvaila, Brigita. Tokio dydžio rubinas vertas tūkstančių tūkstančių svarų. Ar ne, mesje Puaro?

– Tikriausiai,– patvirtino Puaro.

– Ko aš negaliu suprasti,– pasakė ponia Leisi,– tai kaip jis pateko į pudingą.

– Oo,– pasakė Kolinas, atkreipęs dėmesį į paskutinį savo kąsnį,– aš gavau paršelį. Tai nesąžininga.

Brigita tuoj pat pradėjo dainuoti.

– Kolinas gavo paršelį! Kolinas gavo paršelį! Kolinas yra ėdrus, besotis paršas!

– Aš turiu žiedą,– aiškiu aukštu balsu pasakė Diana.

– Dievas su tavimi, Diana. Tu pirmoji iš mūsų visų ištekėsi.

– Aš gavau antpirštį,– suaimanavo Brigita.

– Brigita bus senmergė,– dainavo du berniukai,– uch, Brigita bus senmergė.

– Kas gavo pinigėlį?– paklausė Deividas.– Šiame pudinge yra tikra auksinė dešimties šilingų moneta. Aš žinau. Man tai pasakė ponia Ros.

– Manau, kad aš tas laimingasis,– pasakė Desmondas Li-Vortlis.

Du žmonės, sėdintys prie pulkininko, išgirdo jį murmant:

– Taip, turėtum būti.

– Aš irgi turiu žiedą,– pasakė Deividas ir pažiūrėjo į Dianą.– Sutapimas, ar ne?

Prapliupo juokas. Niekas nepastebėjo, kad mesje Puaro atsargiai, lyg galvodamas apie kažką kitą, įsikišo raudonąjį akmenį į kišenę.

Po pudingo sekė pyragai su įdaru ir Kalėdų desertas. Tada vyresnieji šventės dalyviai pasitraukė

malonaus poilsio prieš arbatos ceremoniją ir Kalėdų eglutės apšvietimą. Tačiau Erkiulis Puaro nėjo ilsėtis. Jis nuėjo į milžinišką senovinę virtuvę.

– Ar galima,– paklausė jis, žvalgydamasis aplink ir džiugiai šypsodamasis,– padėkoti virėjai už tą stebuklingą patiekalą, kurį ką tik suvalgiau?

Valandėlę buvo tylu, o tada ponia Ros didingai išėjo jo sutikti į priekį. Ji buvo aukšta moteris, puikiai sudėta, ori kaip hercogienė. Dvi sulinkusios žilos moterys už nugaros plovė indus, o mergina su plaukais, susuktais į kuodelį, vaikščiojo iš virtuvės į podėlį ir atgal. Bet jos aiškiai buvo tik tarnaitės. O ponia Ros buvo virtuvės karalienė.

– Džiaugiuosi girdėdama, sere, kad jums patiko vaišės,– maloningai tarė ji.

– Patiko!– šūktelėjo Erkiulis Puaro. Ekstravagantišku užsieniečio gestu jis pakėlė jos ranką prie savo lūpų, pabučiavo ją ir pasiuntė bučinį į lubas.– Bet jūs geniali, ponia Ros! Geniali! Niekada nesu valgęs tokio nuostabaus patiekalo. Austrių sriuba,– jis sučepsėjo,– ir įdaras. Kalakutas su kaštonų įdaru – tai buvo kažkas neregėta.

– Ką gi, smagu, kad jūs taip sakote, sere,– maloningai tarė ponia Ros.– Tas įdaras turi ypatingą receptą. Jį man davė vyriausias virėjas austras, pas kurį aš dirbau prieš daugelį metų. Bet visa kita,– pridūrė ji,– tai tik geri, paprasti angliški valgiai.

– O ar yra kas nors geresnio už juos?– paklausė Erkiulis Puaro.

– Ką gi, malonu tai girdėti, sere. Aišku, jūs, būdamas užsienietis, galite teikti pirmenybę žemyno valgiams. Tačiau žemyno valgių taip gerai nepagaminčiau.

– Aš įsitikinęs, ponia Ros, kad jūs galėtumėt pagaminti bet ką! Bet jūs turit žinoti, kad anglų valgiai – geri anglų valgiai, ne tie, kuriuos gauni antros klasės viešbučiuose ar restoranuose,– yra labai vertinami že-

myno gurmanų, ir tikiu, kad esu teisus, sakydamas, kad į Londoną aštuonioliktame šimtmetyje buvo nuvykusi speciali ekspedicija, kuri atsiuntė pranešimą apie stebuklingąjį anglų pudingą. "Mes neturime nieko panašaus Prancūzijoje,– rašė jie.– Verta nukeliauti į Londoną tik tam, kad paskanautum puikaus ir įvairaus anglų pudingo." Bet virš visų jų,– iškilmingai tęsė Puaro,– yra tas kalėdinis slyvų pudingas, toks, kokį valgėme šiandien. Tai naminis pudingas, tiesa? Ne pirktinis?

– Taip, žinoma, sere. Mano pačios darytas, pagal mano pačios receptą, toks, kokį darau jau daugelį metų. Kai atvykau čia, ponia Leisi sakė, jog ji užsakiusi pudingą iš Londono parduotuvės, kad man nereikėtų rūpintis. Bet ne, madam, pasakiau aš, tai buvo miela, bet pudingas, pirktas parduotuvėje, negali prilygti naminiam. Atsiminkite,– pasakė ponia Ros, įsijausdama į menininkės vaidmenį,– jis buvo padarytas prieš dieną. Geras Kalėdų pudingas turi būti padarytas prieš kelias savaites ir paliktas laukti. Kuo ilgiau jie laikomi (proto ribose, žinoma), tuo jie geresni. Atsimenu, kai buvau dar vaikas, ir mes sekmadieniais eidavome į bažnyčią, mišios prasidėdavo giesme "Sumaišyk, o Viešpatie, ko mes tave prašome", nes tos mišios buvo ženklas, kad kitą savaitę turi būti užmaišomi pudingai. Ir taip būdavo visada. Mes klausydavom mišių sekmadienį, o tą savaitę mano motina darydavo Kalėdų pudingus. Ir taip buvo čia šiemet. Šis pudingas buvo padarytas tik prieš tris dienas, tą dieną, kai jūs atvykote, sere. Tačiau aš laikiausi seno papročio. Kiekvienas namų gyventojas turėjo ateiti į virtuvę, pamaišyti pudingą ir sugalvoti norą. Tai senas paprotys, sere, ir aš visada jo laikausi.

– Labai įdomu,– pasakė Erkiulis Puaro.– Labai įdomu. Tad kiekvienas buvo atėjęs į virtuvę?

– Taip, sere. Jaunieji džentelmenai, panelė Brigita ir džentelmenas iš Londono, jo sesuo ir ponaitis

Deividas, ir panelė Diana – turėčiau sakyti ponia Midlton. Taip, visi jie maišė.

– O kiek pudingų padarėte? Ar tai vienintelis?

– Ne, sere, aš padariau keturis. Du didelius ir du mažesnius. Kitą didelį norėjau paduoti Naujųjų metų dieną, o mažesnieji buvo pulkininkui ir ponia Leisi, kai jie būna vieni, be šeimos.

– Suprantu, suprantu,– pasakė Puaro.

– Tiesą pasakius, sere,– pasakė ponia Ros,– tas pudingas, kurį šiandien valgėte priešpiečiams, buvo ne tas.

– Ne tas pudingas?– Puaro suraukė antakius.– Kaip tai?

– Na, sere, mes turime didelę kalėdinę formą. Porceliano formą su bugienio raštais ir amalu viršuje, ir mes visada kalėdinį pudingą kepame joje. Bet įvyko nelaimingas atsitikimas. Šį rytą Anė, nešdama ją žemyn iš maisto sandėlio, paslydo, išmetė formą, ir ši sudužo. Ką gi, sere, aš tiesiog negalėjau jos panaudoti, tiesa? Joje galėjo būti šukių. Tad mes paėmėme Naujųjų Metų formą, kuri buvo apskrita. Pasidaro gražus skritulys, bet jis ne toks puošnus kaip kalėdinė forma. Nė nežinau, iš kur gausime kitą tokią pačią formą. Šiais laikais nebedaro tokio dydžio daiktų. Visi daiktai mažyčiai. Net negali nusipirkti tokios pusryčių lėkštės, kad joje tilptų nuo aštuonių iki dešimties kiaušinių kiaušinienė su lašinukais. O, viskas taip keičiasi.

– Taip, žinoma,– tarė Puaro. Bet šiandien taip nėra. Ši Kalėdų diena buvo tokia, kaip ankstesnės Kalėdų dienos, tiesa?

Ponia Ros atsiduso.

– Ką gi, džiaugiuosi, kad taip sakote, sere, bet, aišku, dabar neturėjau tokios pagalbos, kokią turėdavau. Kvalifikuotos pagalbos. Šiuolaikinės merginos,– ji prislopino balsą,– yra labai geros ir stropios, bet jos neišmankštintos, sere, jei suprantate, ką turiu galvoje.

– Taip, laikai keičiasi,– pasakė Erkiulis Puaro.– Aš taip pat manau, kad tai kartais liūdina.

– Žinote, sere, šis namas yra per didelis šeimininkei ir pulkininkui,– pasakė ponia Ros.– Šeimininkė tai žino. Gyventi viename jo gale, kaip jie daro, nėra gerai. Namas atgyja tik per Kalėdas, kai suvažiuoja visa šeima.

– Manau, kad ponas Li-Vortlis ir jo sesuo pirmą kartą čia svečiuojasi.

– Taip, sere,– ponios Ros balse pasigirdo santūri gaida.– Jis yra labai mielas džentelmenas, bet... mūsų galva, jis atrodo gana keistas draugas Sarai. Bet... Londono keliai nežinomi! Liūdna, kad jo sesuo taip prastai jaučiasi. Ji buvo operuota. Pirmą dieną čia atvykusi, atrodė visai gerai, bet tą dieną, kai mes maišėme pudingus, ji vėl pasijuto blogai ir iki šiol guli lovoje. Manau, kad per anksti atsikėlė po operacijos. O, šiuolaikiniai daktarai išmeta tave iš ligoninės, kai tu tik gali pastovėti ant savo kojų. Juk mano pačios sūnėno žmona...– ir ponia Ros pradėjo ilgą ir jausmingą pasakojimą apie ligoninės gydymą, skirtą jos giminėms, nepalankiai lygindama jį su gydymu, kuris būdavo skiriamas jiems seniau.

Puaro užjautė ją.

– Lieka,– tarė jis,– padėkoti jums už šiuos rinktinius prašmatnius valgius. Ar leisite šį mažą mano susižavėjimo patvirtinimą?– traškus penkių svarų banknotas perėjo iš jo rankos į ranką ponios Ros, kuri atsainiai pasakė:

– To jūs tikrai neturėtumėt daryti, sere.

– Aš primygtinai prašau. Prašau.

– Ką gi, jūs tikrai labai malonus, sere,– ponia Ros paėmė dovaną, lyg ji būtų jai priklausiusi.– Ir aš, sere, linkiu jums labai laimingų Kalėdų ir sėkmingų Naujųjų metų.

5.

Kalėdų dienos pabaiga buvo tokia kaip daugumos Kalėdų dienų. Buvo užžiebta eglutė, prie arbatos patiektas puikus Kalėdų pyragas buvo sutiktas su pritarimu, bet jo valgyta susilaikant. Tai buvo šalta vakarienė.

Puaro bei jo šeimininkas su šeimininke anksti nuėjo gulti.

– Labanakt, mesje Puaro,– pasakė ponia Leisi.– Tikiuosi, kad jūs gerai pasilinksminot.

– Buvo nuostabi diena, madam, nuostabi.

– Atrodote labai susimąstęs,– pastebėjo ponia Leisi.

– Galvoju apie anglišką pudingą.

– Galbūt jis jums pasirodė per mažai iškepęs?– delikačiai pasiteiravo ponia Leisi.

– Ne, ne, aš nekalbu apie kulinarines jo savybes. Aš mąstau apie jo reikšmę.

– Žinoma, jis tradicinis,– pasakė ponia Leisi.– Ką gi, labanakt, mesje Puaro, ir nesapnuokit per daug Kalėdų pudingų ir pyragų su įdaru.

– Taip,– sumurmėjo rengdamasis Puaro.– Tas kalėdinis slyvų pudingas – tai tikras rūpestėlis. Kažkas čia yra, ko išvis nesuprantu,– jis susierzinęs papurtė galvą.– Na, pažiūrėsim.

Po rimtų pasiruošimų Puaro atsigulė į lovą, bet ne miegoti.

Po poros valandų jo kantrybė buvo atlyginta. Labai tyliai atsivėrė jo miegamojo durys. Jis šyptelėjo pats sau. Viskas vyko taip, kaip jis ir manė. Jo minys nuskriejo atgal, prie kavos puoduko, kurį taip paslaugiai

jam įteikė Desmondas Li-Vortlis. Kiek vėliau, Desmondui nusisukus, seklys kelioms akimirkoms pastatė puodelį ant stalo. Tada vėl jį pakėlė, ir Desmondas galėjo su pasitenkinimu (jei tai buvo pasitenkinimas) stebėti, kaip seklys geria kavą iki paskutinio lašo. Šypsenėlė kilstelėjo Puaro ūsus, kai jis suprato, kad ne jis, bet kažkas kitas šią naktį miegos ramiai ir saldžiai.

– Tas mielas jaunasis Deividas,– pasakė sau Puaro,– yra susirūpinęs, nelaimingas. Jam nepakenks naktį gerai išsimiegoti. O dabar pažiūrėkime, kas bus toliau.

Jis gulėjo gana ramiai, lygiai kvėpuodamas, imituodamas silpną knarkimą.

Kažkas priėjo prie lovos ir palinko virš jo. Tada patenkintas tas kažkas nusisuko ir priėjo prie tualetinio stalelio. Gana didelio žibinto šviesoje lankytojas apžiūrinėjo Puaro nuosavybę, dailiai išdėstytą ant tualetinio stalelio viršaus. Pirštai išnaršė piniginę, tyliai ištraukė tualetinio stalelio stalčius, tada tęsė paiešką Puaro drabužių kišenėse. Pagaliau lankytojas priėjo prie lovos ir labai atsargiai pakišo ranką po pagalve. Ištraukęs ranką, jis akimirką ar dvi stovėjo, nežinodamas, ką daryti toliau. Jis apėjo kambarį, apžiūrinėdamas ornamentų vidų, įėjo į šalia esančią vonią, iš kurios netrukus grįžo. Tada, tyliai beviltiškai šūktelėjęs, išėjo iš kambario.

– O,– pašnibždomis pasakė Puaro.– Tu nusivylei. Taip, taip, rimtai nusivylei. Fu! Negalima tikėtis, kad Erkiulis Puaro paslėps kažką taip, kad tu galėtum surasti!– ir, apsivertęs ant kito šono, seklys ramiai užmigo.

Kitą rytą jis pabudo nuo įkyraus tylaus beldimo į duris.

– *Qui est la?** Įeikit, įeikit.

Atsidarė durys. Už slenksčio be kvapo, išraudęs stovėjo Kolinas. Už jo nugaros buvo Maiklas.

---

* Kas ten? (pranc.)

– Mesje Puaro, mesje Puaro.

– Taip?– Puaro atsisėdo lovoje.– Ar tai rytmečio arbata? Bet ne. Ar tai tu, Kolinai? Kas atsitiko?

Akimirkai Kolinas neteko žado. Atrodė, kad jį užvaldė stiprios emocijos. Iš tikrųjų jį apstulbino naktinės Erkiulio Puaro kepuraitės vaizdas. Netrukus jis susivaldęs prabilo:

– Sakykit... mesje Puaro, ar galėtumėte mums padėti? Atsitiko kažkas labai baisaus.

– Kažkas atsitiko? O kas?

– Tai... Tai Brigita. Ji yra ten, sniege. Atrodo... ji nejuda ir nekalba, ir... O, geriau jūs ateikit ir pats pažiūrėkit. Man labai baisu – ji gali būti negyva.

– Ką?– Puaro nubloškė šalin antklodę.– Madmuazelė Brigita – negyva!

– Man atrodo... Aš manau, kad kažkas ją nužudė. Ten... ten kraujas ir... O, ateikite!

– Taip, žinoma. Taip, žinoma. Tuoj pat ateinu.

Puaro mikliai apsiavė lauko batus ir užsimetė kailiu apkraštuotą paltą ant pižamos.

– Aš einu. Ateisiu po akimirkos. Ar pažadinote namiškius?

– Ne. Ne, kol kas to nesakiau niekam, išskyrus jus. Maniau, kad taip bus geriau. Senelis ir senelė dar neatsikėlė. Apačioje ruošia stalą pusryčiams, bet aš nieko nesakiau Pevereliui. Ji – Brigita – yra kitoje namo pusėje, prie terasos ir bibliotekos lango.

– Suprantu. Rodykit kelią. Aš eisiu iš paskos.

Nusisukęs, slėpdamas patenkintą šypsnį, Kolinas nuvedė juos žemyn. Jie išėjo pro šonines duris. Buvo šviesus rytas, saulė dar nepakilusi virš horizonto. Dabar nesnigo, bet pūga šėlo visą naktį, ir žemę dengė nepaliestas storo sniego kilimas. Pasaulis atrodė labai baltas, tyras ir gražus.

– Čia,– ištarė Kolinas.– Aš... Štai čia!– dramatiškai parodė jis.

Vaizdas tikrai buvo gana dramatiškas. Už kelių jardų sniege gulėjo Brigita. Ji dėvėjo skaisčiai raudoną pižamą, o ant jos pečių buvo užmestas baltas vilnonis šalikas. Jis buvo išteptas raudonai. Jos galva buvo pasukta į šalį ir paslėpta po palaidais juodais plaukais. Viena ranka buvo po jos kūnu, kita gulėjo nublokšta į šalį, pirštai sugniaužti, o raudonos dėmės viduryje styrojo didelio lenkto kurdų peilio, kurį pulkininkas Leisis buvo rodęs praėjusį vakarą, rankena.

– *Mon Dieu!** – sušuko mesje Puaro.– Tai kažkuo primena sceną.

Maiklas vos girdimai kažką sumurmėjo. Kolinas greitai perėmė iniciatyvą.

– Žinau,– tarė jis.– Tai... tai kažkaip neatrodo tikra, tiesa? Ar matote tuos pėdsakus – manau, kad turime jų nesumindžioti?

– O taip, pėdsakus. Taip, turime būti atsargūs, kad nesumindžiotume tų pėdsakų.

– Ir aš taip maniau, – pasakė Kolinas.– Todėl nebūčiau leidęs niekam prie jos prieiti, kol jūs neatėjot. Maniau, kad žinosite, ką daryti.

– Vis tiek,– gyvai pasakė Erkiulis Puaro,– pirmiausia turime pažiūrėti, ar ji dar gyva. Ar ne?

– Na... Taip... Žinoma,– truputį abejodamas pasakė Maiklas,– bet suprantate, mes manėme... Norėjau pasakyti, mes norėjome...

– Ak, jūs buvote atsargūs! Jūs skaitėte detektyvines istorijas. Svarbiausia nieko nepaliesti ir lavoną palikti toje pačioje padėtyje. Bet mes negalime būti įsitikinę, kad tai lavonas, tiesa? Pagaliau atsargumas yra puiku, bet svarbiausia elgtis žmoniškai. Prieš pagalvodami apie policiją, turime pagalvoti apie daktarą, tiesa?

---

* Dieve mano! (pranc.)

– O taip. Žinoma,– pasakė Kolinas, vis dar truputį suglumęs.

– Mes tik galvojome... norėjau pasakyti... mes manėme, kad geriau iš pradžių, prieš ką nors darydami, paimsime jus,– skubiai išbėrė Maiklas.

– Tada jūs abu likite čia,– pasakė Puaro.– Aš prieisiu iš kitos pusės, kad nesugadinčiau pėdsakų. Tokie nuostabūs, aiškūs pėdsakai. Mergaitės ir vyro pėdsakai, einantys į tą vietą, kur ji guli. O tada vyro pėdsakai grįžta atgal, o mergaitės – ne.

– Tai turėtų būti žudiko pėdsakai,– sušnibždėjo Kolinas.

– Būtent,– pasakė Puaro.– Žudiko pėdsakai. Ilga siaura pėda su gana retai pasitaikančiu batu. Labai įdomu. Manau, kad bus lengva atpažinti. Taip, šie pėdsakai labai svarbūs.

Tuo tarpu Desmondas Li-Vortlis su Sara išėjo iš namo ir priėjo prie jų.

– Ką, po galais, jūs čia darote?– paklausė jis beveik teatrališkai.– Mačiau jus pro miegamojo langą. Kas atsitiko? Gerasis Dieve, kas tai? Tai... tai atrodo...

– Tikra tiesa,– pasakė Erkiulis Puaro.– Tai atrodo kaip žmogžudystė, ar ne?

Sarai užėmė kvapą, paskui ji metė greitą, įtarų žvilgsnį į du berniukus.

– Norite pasakyti, kad kažkas nužudė mergaitę – kuo ji vardu – Brigitą?– paklausė Desmondas.– Kas, po galais, galėtų norėti ją nužudyti? Tai neįtikėtina!

– Daug dalykų yra neįtikėtini,– pasakė Puaro.– Ypač prieš pusryčius, ar ne? Taip sakė vienas iš jūsų klasikų. Šeši neįmanomi dalykai prieš pusryčius,– pridūrė jis.– Prašom visus palaukti čia.

Atsargiai darydamas lanką, jis priėjo prie Brigitos ir valandėlę išbuvo pasilenkęs virš jos. Dabar Kolinas ir Maiklas tiesiog drebėjo nuo tramdomo juoko. Sara prisijungė prie jų, murmėdama:

– Kas jums abiems atsitiko?

– Šaunuolė Brigita,– šnabždėjo Kolinas,– Argi ji ne nuostabi? Net nesujudėjo!

– Niekad nemačiau, kad kas atrodytų toks negyvas kaip Brigita,– šnipštelėjo Maiklas.

Erkiulis Puaro vėl atsitiesė.

– Siaubinga,– pasakė jis. Jo balse buvo tokios emocijos, kokių anksčiau nesijautė.

Apimti džiaugsmo, Maiklas ir Kolinas nusisuko.

Smaugiamu balsu Maiklas pasakė:

– Ką... ką mes turime daryti?

– Galime padaryti tik vieną dalyką,– pasakė Puaro.– Turime iškviesti policiją. Ar skambins kuris nors iš jūsų, ar norėtumėt, kad tai padaryčiau aš?

– Manau,– pasakė Kolinas,– manau... Ką darom, Maiklai?

– Taip,– pasakė Maiklas,– manau, kad jis užkibo,– jis išėjo į priekį. Pirmą kartą pasirodė, kad jam trūksta pasitikėjimo savimi.– Man siaubingai gaila,– pasakė jis,– tikiuosi, kad jūs per daug neimsite to į galvą. Tai... hm... tai buvo toks kalėdinis pokštas ar panašiai, suprantate. Mes sumanėme... na, suruošti jums žmogžudystę.

– Jūs sumanėte suruošti man žmogžudystę? Tada tai... Tada tai...

– Tai tik mūsų parengtas spektaklis,– paaiškino Kolinas,– kad... kad... Na žinote, kad pasijustumėt kaip namie.

– Aha,– pasakė Erkiulis Puaro.– Suprantu. Jūs padarėte iš manęs balandžio kvailį, tiesa? Bet šiandien ne balandžio piurmoji, o gruodžio dvidešimt šeštoji.

– Manau, kad tikrai neturėjome to daryti,– pasakė Kolinas,– bet... bet jūs labai nepykstate, ar ne, mesje Puaro? Ei, Brigita,– pašaukė jis,– kelkis. Turėtum būti pusiau mirtinai sušalusi.

Tačiau figūra sniege nesujudėjo

– Keista,– pasakė Erkiulis Puaro.– Atrodo, kad ji jūsų negirdi.

Jis susimąstęs pažiūrėjo į juos.

– Sakėte, kad tai pokštas? Ar jūs įsitikinę, kad tai pokštas?

– Aišku, kad taip,– nejaukiai jausdamasis kalbėjo Kolinas.– Mes... Mes nenorėjome padaryti nieko blogo.

– Bet kodėl tada madmuazelė Brigita nesikelia?

– Neįsivaizduoju,– pasakė Kolinas.

– Na, Brigita,– nekantriai pasakė Sara.– Negulėk čia apsimesdama kvaile.

– Mes tikrai labai atsiprašome, mesje Puaro,– susirūpinęs pasakė Kolinas.– Mes tikrai atsiprašome.

– Nereikia atsiprašinėti,– ypatingu tonu pasakė Puaro.

– Ką tai reiškia? – Kolinas įsistebeilijo į jį. Vėl nusigręžė.– Brigita! Brigita! Kas atsitiko? Kodėl ji nesikelia? Kodėl ji guli čia?

Puaro pamojo Desmondui.

– Jūs, pone Li-Vortli. Ateikite čia...

Desmondas priėjo prie seklio.

– Palieskite jos pulsą,– pasakė Puaro.

Desmondas Li-Vortlis pasilenkė ir palietė merginos ranką – riešą.

– Pulso nėra,– jis įsistebeilijo į Puaro.– Jos ranka rami. Gerasis dieve, ji tikrai negyva!

Puaro linktelėjo pritardamas.

– Taip, ji negyva,– pasakė jis.– Kažkas pavertė komediją į tragediją.

– Kažkas... Kas?

– Yra ateinantys ir nueinantys pėdsakai. Pėdsakai, labai panašūs į tuos, kuriuos jūs ką tik palikote, pone Li-Vortli, eidamas nuo takelio į šį tašką.

Desmondas Li-Vortlis apsisuko.

– Kas po galais... Jūs kaltinate mane? MANE? Jūs išprotėjote! Kodėl po galais turėčiau trokšti nužudyti mergaitę?

– Ak – kodėl? Įdomu... Pažiūrėkim...

Jis pasilenkė ir labai švelniai atgniaužė suspaustus merginos pirštus.

Desmondas giliai įkvėpė. Žvelgė žemyn, netikėdamas savo akimis. Mirusios mergaitės delne buvo didžiulis rubinas.

– Tai tas prakeiktas daiktas iš pudingo! – suriko jis.

– Tikrai?– paklausė Puaro.– Ar jūs tikras?

– Žinoma.

Desmondas staiga pasilenkė ir pagriebė raudonąjį akmenį iš Brigitos rankos.

– Jums nereikėjo to daryti,– priekaištingai tarė Puaro.– Nereikėjo nieko judinti.

– Aš nepajudinau lavono, ar ne? Bet šis daiktas gali... Gali pasimesti, o jis yra įkaltis. Dabar reikia kuo greičiau iškviesti policiją. Lekiu prie telefono.

Jis apsisuko ir greitai nubėgo namo link. Sara priėjo prie Puaro.

– Nesuprantu,– sušnibždėjo ji. Jos veidas buvo mirtinai išblyškęs.– Nesuprantu,– ji sučiupo Puaro ranką.– Ką jūs norėjot pasakyti apie... apie pėdsakus?

– Pažiūrėkit pati, madmuazele.

Pėdsakai, kurie ėjo prie lavono ir kurie vedė atgal, buvo tokie patys, kaip tie šalia Puaro pėdsakų, einančių prie lavono ir atgal.

– Norit pasakyti... kad tai buvo Desmondas? Nesąmonė!

Staiga iš tolo atsklido mašinos burzgesys. Jie atsigręžė ir gana aiškiai pamatė pašėlusiu greičiu važiuojančią žemyn keliu mašiną, o Sara atpažino, kieno ji.

– Ji Desmondo,– pasakė ji.– Tai Desmondo mašina. Jis... jis turbūt išvažiavo atvežti policininkus, užuot jiems skambinęs.

Iš namų pas juos atbėgo Diana Midlton.

– Kas atsitiko?– uždususi šaukė ji.– Desmondas ką tik buvo įbėgęs į namą. Jis kažką paistė, kad Brigita nužudyta, ir kad jis bandė skambinti, bet telefonas neveikė. Jis negalėjęs prisiskambinti. Sakė, kad laidai turbūt nupjauti. Kad svarbiausia sėsti į mašiną ir važiuoti į policiją. Kodėl į policiją?

Puaro skėstelėjo rankomis.

– Brigita?– Diana atidžiai pažvelgė į jį.– Bet iš tiesų... Ar tai ne pokštas? Praėjusią naktį kažką tokio girdėjau. Maniau, mesje Puaro, kad jie norėjo iškrėsti jums pokštą?

– Taip,– pasakė Puaro.– Tokia buvo mintis – iškrėsti man pokštą. Bet dabar visi eikime į namą. Galime persišaldyti, o padaryti negalime nieko, kol ponas Li-Vortlis grįš su policija.

– Bet klausykit,– pasakė Kolinas.– Mes negalime... negalime Brigitos palikti čia vienos.

– Negalime padaryti nieko geresnio, kaip palikti ją čia,– švelniai pasakė Puaro.– Eikime, tai liūdna, labai liūdna tragedija, bet mes daugiau negalime padėti madmuazelei Brigitai. Tad eikime ir sušilkime, ir galbūt išgerkime puodelį kavos ar arbatos.

Jie paklusniai nusekė paskui jį į namą. Pevere-lis kaip tik tuo metu norėjo mušti gongą. Jei jis ir manė, kad neįprasta daugumai namiškių būti lauke, o Puaro pasirodyti su pižama ir paltu, tai jis to neparodė. Peverelis, nors ir būdamas senas, vis dar buvo puikus vyresnysis liokajus. Jis nepastebėdavo nieko, ko niekas jo neprašė pastebėti. Jie įėjo į valgomąjį ir susėdo. Kai prieš visus buvo po puodelį kavos, ir jie ją gurkšnojo, Puaro pradėjo kalbėti:

– Turiu jums papasakoti,– pasakė jis,– nedidelę istoriją. Ne, negaliu atskleisti jums visų detalių. Bet galiu atkurti bendrą vaizdą. Tai susiję su jaunu princu, kuris atvyko į mūsų šalį. Jis atsivežė garsų brangakmenį; jį turėjo dovanoti damai, kurią ruošėsi vesti. Bet, nelaimei, prieš tai susidraugavo su kita labai gražia jauna dama. Graži jauna dama nelabai domėjosi vyriškiu, bet ji domėjosi jo brangakmeniu – taip labai, kad vieną dieną ji išnyko kartu su istorine nuosavybe, kuri ėjo princo šeimoje iš kartos į kartą. Tad galite suprasti, kad vargšas jaunuolis pateko į keblią padėtį. Be to, negalėjo kelti skandalo. Negalėjo eiti į policiją. Todėl jis ateina pas mane, Erkiulį Puaro. "Suraskite man,– sako jis,– mano istorinį rubiną." *Eh bien,* ši jauna dama turi draugą. O draugas yra įsivėlęs į kelis nelabai aiškius ryšius. Jis susijęs su šantažu ir su brangenybių pardavinėjimu užsienyje. Jis visada buvo labai gudrus. Jis įtariamas, bet niekas neturi prieš jį įrodymų. Aš sužinau, kad šis labai gudrus džentelmenas švenčia Kalėdas šiuose namuose. Graži jauna ledi, kuri įsigijo brangakmenį, turėtų laikinai išnykti, kad nebūtų jokio spaudimo, jokių klausimų. Todėl sutariama, kad ji atvyks čia, į Kings Leisį, apsimetusi gudriojo džentelmeno seseria.

Sara giliai įkvėpė.

– O ne. O ne, ne čia! Ne prie manęs!

– Bet taip yra,– pasakė Puaro.– Ir po nedidelių manipuliacijų per Kalėdas aš taip pat svečiuojuosi čia. Ši jauna dama dedasi, kad ji ką tik išėjusi iš ligoninės. Kai atvyksta čia, jaučiasi daug geriau. Bet tada ateina žinia, kad atvykstu aš, seklys – gerai žinomas seklys. Tuoj pat ji, kaip jūs sakote, išnyksta. Ji paslepia rubiną pirmoje pasitaikiusioje vietoje, o tada labai greitai ją vėl suima liga, ir ji atgula. Ji nenori, kad ją pamatyčiau, nes neabejotinai turiu jos nuotrauką ir ją atpažinčiau. Taip, jai labai nuobodu, bet ji turi likti kambaryje, o jos brolis nešioja į viršų padėklus.

– O rubinas? – paklausė Maiklas.

– Manau,– pasakė Puaro,– kad tuo metu, kai buvo pranešta, jog aš atvykstu, jaunoji ledi su jumis visais buvo virtuvėje; jūs juokėtės, kalbėjotės ir maišėte pudingus. Kalėdų pudingai dedami į indus. Jaunoji dama paslepia rubiną, įspausdama jį į vieną iš pudingų. Ne į tą, kurį turėjome valgyti per Kalėdas. O ne, ji žinojo, kad šis yra specialioje formoje. Ji deda rubiną į kitą pudingą, į tą, kuris turi būti suvalgytas Naujųjų Metų dieną. Prieš tai ji bus pasiruošusi išvykti, o kai ji išvyks, nėra abejonių, kad Naujųjų metų pudingas keliaus su ja. Bet žvelkime, kaip likimas viską paima į savo rankas. Kalėdų rytą įvyksta nelaimė. Kalėdų pudingas ornamentuotoje formoje iškrinta ant akmeninių grindų, ir forma sudūžta į gabalėlius. Ką daryti? Geroji ponia Ros paima kitą pudingą ir patiekia jį.

– Gerasis Dieve,– ištarė Kolinas.– Ar norit pasakyti, kad per Kalėdas, kai senelis valgė savo pudingą, tas rubinas, kurį jis rado savo burnoje, buvo tikras?

– Kaip tik taip,– atsakė Puaro,– ir jūs galite įsivaizduoti Desmondo Li-Vortlio jausmus, kai jis tai pamatė. *Eh bien,* kas vyksta toliau? Rubinas siunčiamas aplink stalą. Aš ištiriu jį ir įsigudrinu nepastebimai įsidėti jį į kišenę. Nerūpestingai, lyg juo nesidomėčiau. Tačiau bent vienas žmogus pastebi, ką aš padariau. Kai aš guliu lovoje, tas žmogus apieško mano kambarį. Jis apieško mane. Jis neranda rubino. Kodėl?

– Nes,– sulaikęs kvapą, pasakė Maiklas,– jūs davėte jį Brigitai. Tai jūs norėjote pasakyti. Ir todėl... Bet aš gerai nesuprantu... Norėjau pasakyti... Klausykit, kas atsitiko?

Puaro jam nusišypsojo.

– Dabar eikime į biblioteką,– tarė jis,– ir pažvelkime pro langą, o aš jums parodysiu kai ką, kas jums gali paaiškinti mano paslaptį.

Jis rodė kelią, o kiti ėjo iš paskos.

– Dar kartą apžiūrėkime,– pasakė Puaro,– nusikaltimo vietą.

Jis parodė pro langą. Visiems vienu metu užėmė kvapą. Sniege nebuvo lavono, atrodė, kad neliko jokių tragedijos žymių, išskyrus krūvą sujaukto sniego.

– Visa tai nebuvo sapnas, tiesa?– vos išstenėjo Kolinas.– Aš... Ar kažkas paėmė lavoną?

– O,– pasakė Puaro.– Matote? Išnykusio lavono paslaptis,– jis linktelėjo galvą, o jo akyse žybtelėjo neryški liepsnelė.

– Gerasis Dieve! – sušuko Maiklas.– Mesje Puaro, jūs... jūs ne... oi, klausykit, jis visą laiką vedžiojo mus už nosies!

Liepsnelė Puaro akyse paryškėjo.

– Tiesa, mano vaikai, aš taip pat iškrėčiau nedidelį pokštą. Matote, aš žinojau apie jūsų sumanymą, tad sukūriau priešingą planą. O, *voila** madmuazelė Brigita. Tikiuosi, kad nieko blogo neatsitiko po jūsų ekspozicijos sniege. Niekada sau neatleisiu, jei susigavot *une fluxion de poitrine**.

Brigita kaip tik įėjo į kambarį. Ji dėvėjo storą sijoną ir vilnonį megztinį. Ji juokėsi.

– Aš pasiunčiau ramunėlių arbatos į jūsų kambarį. Ar ją išgėrėt?– griežtai paklausė Puaro.

– Pakako vieno gurkšnio!– pasakė Brigita. – Aš jaučiuosi puikiai. Ar gerai tai padariau, mesje Puaro? Dieve, man iki šiol skauda ranką nuo to turniketo, kurį privertėte užsidėti.

– Tu buvai puiki, mano vaikeli,– pasakė Puaro.– Puiki. Bet klausyk, visi likusieji dar klaidžioja rūke. Praėjusį vakarą aš atėjau pas madmuazelę Brigitą. Pasakiau, kad žinau apie jūsų mažą *complot**, ir paklausiau

---

* štai (pranc.)
* plaučių uždegimas (pranc.)
* sąmokslas (pranc.)

jos, ar nesuvaidintų mano sugalvotos rolės. Ji ją suvaidino labai protingai. Ji padarė pėdsakus su pono Li-Vortlio batų pora.

Sara prabilo šiurkščiu balsu:

– Bet koks jūsų tikslas, mesje Puaro? Kodėl siuntėte Desmondą paimti policijos? Jie labai supyks, kai sužinos, kad buvo apgauti.

Puaro švelniai papurtė galvą.

– Bet aš net akimirką, madmuazele, nemaniau, kad ponas Li-Vortlis išvyko parvežti policijos,– pasakė jis.– Žmogžudystė tai toks dalykas, į kurį ponas Li-Vortlis nenori būti įpainiotas. Jo drąsa išgaravo. Jam tik rūpi, kaip paimti rubiną. Jis čiumpa jį, apsimeta, kad telefonas neveikia, ir išvažiuoja, apsimetęs, kad vyksta parvežti policijos. Aš pats manau, kad kuriam laikui jūs matėte jį paskutinį kartą. Kaip suprantu, jis turi savo kelius, kuriais gali išvykti iš Anglijos. Jis turi savo planą, ar ne, madmuazele?

Sara linktelėjo.

– Taip,– pasakė ji.– Mes galvojome apie... – ji užsikirto.

– Jis norėjo, kad jūs pabėgtumėte su juo iš namų, ar ne? *Eh bien,* tai labai puikus būdas kontrabanda išvežti brangakmenį iš šalies. Kai pabėgi su mergina, ir tas faktas išreklamuojamas, tada nebūsi įtariamas kaip asrnuo, kontrabanda išvežantis istorinį akmenį iš šalies. O taip, šitaip išeitų labai gera maskuotė.

– Netikiu tuo,– pasakė Sara.– Netikiu nė vienu žodžiu!

– Tada paklausk jo sesers,– pasakė Puaro, švelniai parodydamas smakru į kažką už jos peties.

Sara staiga pasuko galvą.

Tarpduryje stovėjo platininė blondinė. Ji dėvėjo kailinius ir rūsčiai žvelgė į juos. Ji aiškiai buvo padūkusi.

– Apmautos sesers!– pasakė ji, trumpai nemaloniai nusijuokdama.– Tas kiaulė ne mano brolis! Tad jis paspruko, ar ne, ir paliko mane srėbti tą košę? Tai jis visa tai sugalvojo! Jis mane į tai įvėlė! Sakė, kad tai lengvai uždirbami pinigai. Jie niekad nepersekiosią mūsų teismo keliu bijodami skandalo. Aš galėčiau visada grasinti jiems, sakydama, kad Ali davė man istorinį rubiną. Dezas ir aš turėjome pasidalinti grobį Paryžiuje – o dabar tas paršas pabėga be manęs! Norėčiau jį nužudyti!– ji staiga nukreipė kalbą kita kryptimi.– Kuo greičiau aš iš čia išsinešdinsiu... Ar kas nors gali iškviesti taksi?

– Madmuazele, mašina laukia jūsų prie paradinių durų, kad nuvežtų į stotį,– pasakė Puaro.

– Apie viską pagalvojot, tiesa?

– Apie daugelį dalykų,– patenkintas savimi pasakė Puaro.

Bet Puaro nepavyko taip lengvai išsisukti. Kai jis, palydėjęs netikrąją panelę Li-Vortli į laukiančią mašiną, grįžo į valgomąjį, Kolinas laukė jo.

Jo berniokiškas veidas buvo surauktas.

– Bet žiūrėkit, mesje Puaro. O kaip rubinas? Ar tai reiškia, kad leidote jam paspukti su juo?

Puaro veidas ištįso. Jis pasuko savo ūsus. Atrodė, lyg nekaip jaustųsi.

– Aš dar atrasiu jį,– tyliai pasakė jis.– Yra kitų būdų. Aš vis dėlto...

– Na nieko sau!– pasakė Maiklas.– Leisti tam paršui pabėgti su rubinu!

Brigita buvo protingesnė.

– Jis vėl šaiposi iš mūsų,– sušuko ji.– Ar ne taip, mesje Puaro?

– Gal mes padarysime paskutinį fokusininko triuką, madmuazele? Įkiškite ranką į mano kairiąją kišenę.

Brigita įkišo ranką, paskui vėl ją ištraukė su triumfo šūksniu ir aukštyn pakėlė didžiulį rubiną, mirgantį puošniu raudoniu.

– Tu supranti,– paaiškino Puaro,– jog tas, kurį laikei savo rankoje, buvo tiksli kopija iš stiklo masės dirbtiniams brangakmeniams gaminti. Atsivežiau jį iš Londono ketindamas juos sukeisti. Suprantate? Juk nenorime skandalo. Mesje Desmondas bandys parduoti tą rubiną Paryžiuje, Belgijoje ar bet kur, kur jis turi savo ryšių, ir tada paaiškės, kad akmuo netikras! Kas gali būti nuostabesnio? Laiminga pabaiga. Skandalo išvengta, mano princas gauna savo rubiną, jis grįžta į savo šalį, "išsiblaivo", ir tikėkimės, kad laimingai veda. Viskas gerai baigiasi.

– Išskyrus man,– sumurmėjo pašnibždomis Sara.

Ji kalbėjo taip tyliai, kad niekas jos neišgirdo, išskyrus Puaro. Jis švelniai papurtė galvą.

– Jūs klystate, madmuazele Sara. Jūs įgijote patirties. Bet kokia patirtis yra vertinga. Aš pranašauju, kad jūs būsite laiminga.

– Tai jūs taip manote,– pasakė Sara.

– Bet paklausykit, mesje Puaro,– susiraukė Kolinas.– Kaip jūs sužinojote, kad ruošiame jums spektaklį?

– Mano užsiėmimas yra viską žinoti,– pasakė Erkiulis Puaro. Jis pasuko ūsus.

– Taip, bet nesuprantu, kaip galėjote tai sužinoti. Ar kažkas išdavė... ar kažkas atėjo ir jums pasakė?

– Ne, ne, ne taip.

– Tada kaip? Pasakykit mums kaip?

Visi šaukė choru:

– Na, pasakykit mums, kaip.

– O ne, – protestavo Puaro.– O ne. Jei pasakysiu jums, kaip tai susekiau, jūs manysit, kad tai niekai. Tai lyg burtininkas, kuris parodo, kaip daro savo triukus!

– Pasakykit mums, mesje Puaro! Nagi. Pasakykit, pasakykit!

– Jūs tikrai norite, kad atskleisčiau jums šią paskutinę paslaptį?

– Taip. Pasakykit mums.

– Kažin, ar verta. Jūs nusivilsite.

– Nagi, mesje Puaro, pasakykit mums. Kaip jūs sužinojote?

– Ką gi, žinote, vakar aš po arbatos sėdėjau prie bibliotekos lango krėsle ir ilsėjausi. Buvau užmigęs. Kai pabudau, jūs aptarinėjote savo planus prie artimiausio lango, o lango viršus buvo atvertas.

– Ir tai viskas?– pasibjaurėjęs sušuko Kolinas.– Kaip paprasta!

– Iš tiesų?– šypsodamasis paklausė Erkiulis Puaro.– Matote? Jūs nusivylėte!

– Na ką gi,– pasakė Maiklas,– šiaip ar taip, dabar mes viską žinome.

– Tikrai?– sumurmėjo Erkiulis Puaro pats sau.– O aš nežinau. Nors mano darbas yra viską žinoti.

Jis nuėjo koridoriumi, purtydamas galvą. Gal dvidešimtą kartą išsitraukė iš kišenės gana purviną popieriaus gabalėlį. "NEVALGYKITE SLYVŲ PUDINGO. ŽMOGUS, KURIS LINKI JUMS GERO."

Puaro susimąstęs papurtė galvą. Jis galėjo paaiškinti viską, išskyrus tai! Žeminantis dalykas. Kas tai parašė? Kodėl tai buvo parašyta? Kol tai sužinos, neras sau ramybės. Staiga jį iš susimąstymo pažadino keistas duslus triukšmas. Jis skubiai pažiūrėjo žemyn. Ant grindų buvo būtybė su gėlėtu chalatu, kuodeliu ant galvos ir su šiukšlių kibiru bei šepečiu. Ji spoksojo į popierių jo rankoje didelėmis apvaliomis akimis.

– O, sere,– pasakė ši šmėkla.– O, sere. Prašau, sere.

– O kas tu esi, *mon enfant?**– švelniai paklausė mesje Puaro.

– Anė Beits, sere, jums leidus, sere. Atvažiavau čia, kad padėčiau poniai Ros. Nenorėjau, sere, nenorėjau... daryti nieko, ko neturėčiau daryti. Aš norėjau gero, sere. Jums gero, norėjau pasakyti.

Puaro nušvito. Jis laikė purviną popieriaus lapelį.

– Ar tu tai parašei, Ane?

– Nenorėjau padaryti nieko blogo, serę. Tikrai nenorėjau.

– Suprantama, Ane,– jis nusišypsojo jai.– Bet papasakok man apie tai. Kodėl tu parašei tai?

– Na, jie buvo dviese, sere. Ponas Li-Vortlis ir jo sesuo. Aš tikra, kad ji nebuvo jo sesuo. Nė vienas iš mūsų taip negalvojo! Ir ji nesirgo. Mes visi galėjome tai pasakyti. Mes manėme – mes visi manėme,– kad čia kažkas įtartino. Aš jums tiesiai pasakysiu, sere. Aš buvau jos vonioje, atnešusi švarius rankšluosčius, ir klausiausi prie durų. Jis buvo jos kambaryje, ir jie kalbėjosi. Kuo aiškiausiai girdėjau tai, ką jie kalbėjo. "Šis seklys,– sakė jis.– Tas vyrukas Puaro, kuris čia atvyko. Mes turime kažką su juo padaryti. Turime jį pašalinti iš kelio taip greitai, kaip tik įmanoma." Ir tada jis sako jai šlykščiu, pikta lemiančiu, tyliu balsu: "Kur tu jį padėjai?" O ji atsakė jam: "Į pudingą". O, sere, mano širdis taip pašoko, jog galvojau, kad nustos plakti. Maniau, kad jie nori jus nunuodyti Kalėdų pudingu. Nežinojau, ką daryti! Ponia Ros neklausytų tokių kaip aš. Tada sugalvojau parašyti jums įspėjimą. Ir aš padariau tai, ir padėjau jį ant pagalvės, kad rastumėt jį, eidamas miegoti,– Anė uždususi nutilo.

Puaro kelias minutes rimtai į ją žiūrėjo.

---

* mano vaikeli (pranc.)

– Manau, Ane, kad tu žiūri per daug nuotykių filmų,– pagaliau pasakė jis,– ar galbūt televizorius tave veikia? Bet svarbu, kad tavo širdis gera ir kad tu esi išradinga. Kai grįšiu į Londoną, atsiųsiu tau dovaną.

– Oi, dėkui jums, sere. Labai jums dėkoju, sere.

– Kokios dovanos norėtum, Ane?

– Ko norėčiau, sere? Ar galiu gauti tai, ko noriu?

– Proto ribose,– išmintingai pasakė Erkiulis Puaro,– taip.

– O, sere, ar aš galėčiau gauti rankinuką? Tikrą puikų, puošnų rankinuką, tokį kaip pono Li-Vortlio sesers, kuri nebuvo jo sesuo?

– Taip,– pasakė Puaro,– taip, manau, kad galima tai padaryti.

"Įdomu,– pagalvojo jis.– Neseniai buvau muziejuje ir apžiūrinėjau senovinius Babilono ar tų vietovių daiktus – tūkstančių metų senumo – ir tarp jų buvo kosmetikos dėžutės. Moters širdis nesikeičia."

– Sere?– pasakė Anė.

– Nieko tokio,– pasakė Puaro.– Aš susimąsčiau. Tu gausi savo rankinuką, vaikeli.

– O, dėkui jums, sere. Aš tikrai labai jums dėkinga, sere.

Anė pasitraukė ekstazėje. Puaro nusekė ją žvilgsniu, patenkintas purtydamas galvą.

– O,– pasakė pats sau.– O dabar – aš einu. Daugiau nėra ką čia veikti.

Netikėtai jo pečius apkabino dvi rankos.

– Jei jau stovite po amalu...– pasakė Brigita.

Erkiuliui Puaro tai patiko. Labai patiko. Jis pasakė sau, kad labai gerai praleido Kalėdas.

Ispaniškos skrynios paslaptis

1.

Kaip visada punktualiai Erkiulis Puaro įėjo į nedidelį kambarėlį, kuriame panelė Lemon, jo darbšti sekretorė, laukė dienos nurodymų.

Iš pirmo žvilgsnio panelė Lemon atrodė sudaryta iš kampų – taip tarsi patenkindama Puaro simetrijos poreikį.

Negalima būtų pasakyti, kad Erkiulis Puaro taikė moterims savo aistrą geometriniam tikslumui. Priešingai, jis buvo senamadiškas. Kaip žemyno gyventojas jis jautė silpnybę apvalumams, galima sakyti, patraukliems apvalumams. Jis mėgo, kad moteris būtų moteris. Jis mėgo sodrias, labai spalvingas, egzotiškas moteris. Buvo kartą tikra Rusijos grafienė... bet tai buvo taip seniai. Jaunų dienų paikystė.

Bet apie panelę Lemon jis niekada negalvojo kaip apie moterį. Ji buvo žmogus-mašina – tikslumo instrumentas. Nuostabiai darbšti. Jai buvo keturiasdešimt aštuoneri, ir ji buvo laiminga, neturėdama jokios vaizduotės.

– Labas rytas, panele Lemon.

– Labas rytas, mesje Puaro.

Puaro atsisėdo, o panelė Lemon įsitaisė priešais jį su rytiniu paštu, tvarkingai surūšiuotu pagal kategorijas. Ji sėdėjo su paruoštu bloknotu ir pieštuku.

Bet šį rytą kasdienė tvarka šiek tiek pasikeitė. Puaro atsinešė rytinį laikraštį ir susidomėjęs jį peržiū-

rėjo. Antraštės buvo didelės ir ryškios. "ISPANIŠKOS SKRYNIOS PASLAPTIS. NAUJAUSI PRANEŠIMAI."

– Turbūt perskaitėte rytinius laikraščius, panele Lemon?

– Taip, mesje Puaro. Žinios iš Ženevos ne per geriausios.

Puaro numojo ranka į žinias iš Ženevos.

– Ispaniška skrynia,– mąsliai pasakė jis.– Ar galite man pasakyti, panele Lemon, kas iš tikrųjų yra ispaniška skrynia?

– Manau, mesje Puaro, kad tai skrynia, kuri pagal kilmę yra iš Ispanijos.

– Galima pagrįstai taip manyti. Jūs nesate šio klausimo žinovė?

– Man regis, jos paprastai būna iš Elžbietos I-osios laikotarpio. Didelės, gausiai papuoštos žalvariu. Jos atrodo labai gražiai, kai gerai laikomos ir blizginamos. Mano sesuo nupirko vieną išpardavime. Ji laiko joje namiškių baltinius. Atrodo labai gražiai.

– Esu tikras, kad visų jūsų seserų namuose visi baldai gerai prižiūrimi,– pasakė Puaro, grakščiai linktelėdamas.

Panelė Lemon liūdnai atsakė, kad šiais laikais tarnai nežino, ką reiškia blizginti alkūnėmis. Puaro atrodė kiek sumišęs, bet nutarė nesigilinti į vidinę paslaptingos frazės "blizginti alkūnėmis" prasmę.

Jis vėl atidžiai perskaitė pavardes laikraštyje: majoras Ričas, ponas ir ponia Kleitonai, komandoras Maklarenas, ponas ir ponia Spensai. Pavardės, nieko jam nesakančios; visos priklausančios nekenčiančioms, mylinčioms, bijančioms žmogiškoms esybėms. Drama, kurioje jis, Erkiulis Puaro, neturi vaidmens. O norėtų turėti! Šeši žmonės vakarėlyje, kambaryje su didele ispaniška skrynia prie sienos, šeši žmonės, penki iš jų kalbasi, valgo šaltus užkandžius, deda plokšteles ant patefono, šoka, o šeštas miręs, ispaniškoje skrynioje...

O, pagalvojo Puaro. Kaip mano brangiam draugui Hastingsui būtų tai patikę! Kokiais romantiškais vaizduotės keliais jis klajotų. Kokių kvailysčių jis pasakytų! O, *ce cher Hastings,** šiuo metu, šiandien, aš jo ilgiuosi. Užuot...

Jis atsiduso ir pažiūrėjo į panelę Lemon. Panelė Lemon, įžvalgiai pastebėjusi, kad Puaro nenusiteikęs diktuoti laiškus, atidengė mašinėlę ir laukė rimtos užduoties. Niekas negalėjo jos dominti mažiau kaip nelemtos ispaniškos skrynios su lavonais.

Puaro atsiduso ir pasižiūrėjo į veidą nuotraukoje. Reprodukcijos laikraštiniame popieriuje niekada nebuvo labai geros, ir ši buvo aiškiai sutepta, bet veidas! Ponia Kleiton, nužudytojo vyro žmona...

Pagautas impulso, jis ištiesė laikraštį panelei Lemon.

– Žiūrėkit,– pareikalavo.– Žiūrėkit į veidą.

Panelė Lemon nuolankiai, be emocijų pažiūrėjo į jį.

– Ką jūs manote apie ją, panele Lemon? Tai ponia Kleiton.

Panelė Lemon paėmė laikraštį, nerūpestingai pažiūrėjo į nuotrauką ir pastebėjo:

– Ji truputį panaši į mūsų, kai gyvenome Kroidon Hite, banko valdytojo žmoną.

– Įdomu,– pasakė Puaro.– Būkite maloni, papasakokite man smulkiai jūsų banko valdytojo žmonos istoriją.

– Na, tai tikrai nelabai maloni istorija, mesje Puaro.

– Taip ir maniau. Tęskite.

– Buvo daug gandų apie ponią Adams ir jauną aktorių. Tada ponas Adamsas nusišovė. Bet ponia

---

* brangusis Hastingsas (pranc.)

Adams neištekėjo už to aktoriaus, ir jis išgėrė kažkokių nuodų, bet buvo išgelbėtas, ir pagaliau ponia Adams ištekėjo už jauno advokato. Manau, kad po to dar buvo daugiau rūpesčių, tik, žinoma, mes prieš tai palikome Kroidon Hitą, tad nieko apie tai nebegirdėjau.

Erkiulis Puaro rimtai linktelėjo.

– Ar ji buvo graži?

– Na... Kažin ar tai galima vadinti grožiu... Bet joje buvo kažkas...

– Iš tikrųjų. Ką gi jos turi, tos pasaulio sirenos? Trojos Elenos, Kleopatros..?

– Tikrai, mesje Puaro, niekad apie tai nesusimąsčiau. Man tai atrodo labai kvaila. Jei žmonės tiesiog dirbtų savo darbą ir negalvotų apie tokius dalykus, būtų daug geriau.

Tokiu būdu susidorojusi su žmonių trūkumais ir aistromis, panelė Lemon leido savo pirštams sklandyti virš mašinėlės klavišų, nekantriai laukdama, kol jai bus leista pradėti dirbti.

– Tai jūsų požiūris,– pasakė Puaro.– Ir šiuo metu jūs trokštate, kad jums būtų leista imtis jūsų darbo. Bet jūsų darbas, panele Lemon, yra ne tik rašyti mano laiškus, atsiliepti į telefono skambučius, susegti mano popierius, spausdinti mano laiškus... Visus šiuos darbus jūs atliekate puikiai. Bet aš turiu reikalų ne tik su dokumentais, bet ir su žmonėmis. O čia man irgi reikia pagalbos.

– Žinoma,– kantriai pasakė panelė Lemon.– Ką aš turėčiau padaryti?

– Ši byla domina mane. Būsiu laimingas, jei jūs atidžiai išstudijuosite šio ryto reportažą visuose laikraščiuose, o taip pat visus papildonus reportažus vakariniuose laikraščiuose. Surašykite man faktų santrauką.

– Labai gerai, mesje Puaro.

Puaro išėjo į svetainę, liūdnai šypsodamasis.

– Tai tikrai ironiška,– pasakė pats sau,– kad po mano brangaus draugo Hastingso turiu panelę Lemon. Ar kas galėtų įsivaizduoti didesnį kontrastą? *Ce cher Hastings* – kaip jam tai patiktų. Kaip jis vaikštinėtų, kalbėdamas apie tai, kurdamas romantiškiausius paaiškinimus kiekvienam epizodui, tikėdamas kaip evangelija kiekvienu žodžiu laikraščiuose. O mano vargšei panelei Lemon išvis nepatinka mano užduotis!

Panelė Lemon atėjo pas jį su atspausdintu lapu.

– Turiu informaciją, kurios norėjote, mesje Puaro. Nors bijau, kad jos negalima laikyti patikima. Laikraščių pranešimai labai nesutampa. Negarantuočiau, kad pateikti faktai daugiau nei šešiasdešimčia procentų teisingi.

– Tai nuosaikus įvertinimas,– sumurmėjo Puaro.– Ačiū, panele Lemon, kad pasirūpinot.

Faktai buvo sensacingi, bet pakankamai aiškūs. Majoras Čarlzas Ričas, pasiturintis viengungis, suruošė savo bute vakarėlį keliems savo draugams. Tie draugai – ponas ir ponia Kleitonai, ponas ir ponia Spensai, komandoras Maklarenas. Komandoras Maklarenas buvo labai senas Ričų ir Kleitonų draugas, ponas ir ponia Spensai, jaunesnė pora, buvo visai neseni šios draugijos pažįstami. Arnoldas Kleitonas dirbo valstybės ižde. Džeremis Spensas buvo jaunesnysis valstybės tarnautojas. Majoras Ričas buvo keturiasdešimt aštuonerių, Arnoldas Kleitonas buvo penkiasdešimt penkerių, komandoras Maklarenas buvo keturiasdešimt šešerių, Džeremis Spensas buvo trisdešimt septynerių. Apie ponią Kleiton buvo parašyta, kad ji "keleriais metais jaunesnė už savo vyrą". Vienas žmogus negalėjo atvykti į vakarėlį. Paskutinę akimirką ponas Kleitonas buvo iškviestas į Škotiją dėl neatidėliotinų reikalų, ir turėjo išvykti iš Kings Kroso 8.15 traukiniu.

Vakarėlis vyko taip, kaip ir kiti panašūs vakarėliai. Atrodo, kad visiems buvo linksma. Tai nebuvo

nei laukinis vakarėlis, nei išgertuvės. Baigėsi apie 11.45. Keturi svečiai išėjo kartu ir pasisamdė taksi. Komandoras Maklarenas išlipo pirmasis prie savo klubo, po to Spensai išlaipino Margaritą Kleiton Kardigan Gardense, tuoj už Sloun gatvės, ir patys nuvažiavo į savo namą Čelsyje.

Kitą rytą majoro Ričo tarnas, Viljamas Bergesas, padarė siaubingą atradimą. Jis negyveno tuose namuose. Atvažiavo anksti, kad išvalytų svetainę, prieš pakviesdamas majorą Ričą ankstyvos ryto arbatos. Išsiaiškinta, kad Bergesą labai nustebino didelė blausi dėmė šviesiame gauruotame kilime, ant kurio stovėjo ispaniška skrynia. Atrodė, kad kažkas sunkiasi iš skrynios, ir kamerdineris tuoj pat pakėlė jos dangtį ir pažiūrėjo į vidų. Jį sukaustė siaubas, kai išvydo pono Kleitono, nudurto į kaklą, lavoną.

Paklusęs pirmajam impulsui, Bergesas išbėgo į gatvę ir atvedė artimiausią policininką.

Tokie buvo pliki bylos faktai. Bet buvo ir kitų detalių. Policija tuoj pat pranešė apie įvykį poniai Kleiton, kuri buvo "visiškai priblokšta". Paskutinį kartą ji matė savo vyrą šiek tiek po šešių praėjusios dienos vakarą. Jis parėjo namo labai įširdęs dėl iškvietimo į Škotiją neatidėliotinais reikalais, susijusiais su nuosavybe, kurią ten valdė. Jis paragino žmoną eiti į vakarėlį be jo. Tada ponas Kleitonas užsuko į savo ir komandoro Maklareno klubą, išgėrė ten su savo draugu ir paaiškino padėtį. Po to, pažvelgęs į laikrodį, pasakė, kad jis kaip tik turi laiko, važiuodamas į Kings Krosą, užeiti pas majorą Ričą ir pasiaiškinti. Jis jau bandė jam skambinti, bet paaiškėjo, kad linija neveikia.

Pasak Viljamo Bergeso, ponas Kleitonas atvyko į butą apie 7.55. Majoras Ričas buvo išėjęs, bet turėjo tuojau grįžti, tad Bergesas pasiūlė ponui Kleitonui užeiti ir palaukti. Kleitonas pasakė neturįs laiko, bet užeisiąs ir parašysiąs raštelį. Jis paaiškino, kad jam reikia

suspėti į traukinį Kings Krose. Kamerdineris nuvedė jį į svetainę, o pats grįžo į virtuvę, kur ruošė sumuštinius vakarėliui. Tarnas negirdėjo, kada grįžo jo šeimininkas, bet maždaug po dešimties minučių majoras Ričas pažvelgė pro virtuvės duris ir paliepė Bergesui išbėgti parnešti turkiškų cigarečių, kurias mėgo ponia Spens. Tarnas padarė tai ir atnešė jas į šeimininko svetainę. Pono Kleitono čia jau nebuvo, tad tarnas pamanė, kad jis išskubėjo į savo traukinį.

Majoro Ričo pasakojimas buvo trumpas ir paprastas. Pono Kleitono nebuvo bute, kai jis pats atėjo, ir jis nežinojo, kad Kleitonas buvo užėjęs. Jam nebuvo paliktas joks raštelis, ir jis pirmą kartą išgirdo apie pono Kleitono kelionę į Škotiją, kai atvyko ponia Kleiton ir kiti.

Vakariniuose laikraščiuose buvo dvi papildomos žinutės. Ponia Kleiton, kuri buvo "ištikta šoko", paliko savo butą Kardigan Gardense, ir buvo manoma, kad ji apsistojo pas draugus.

Antroji žinutė buvo specialiuosiuose pranešimuose. Majoras Čarlzas Ričas buvo apkaltintas Arnoldo Kleitono žmogžudyste ir įkalintas.

– Tad šitaip,– pasakė Puaro, žvelgdamas į panelę Lemon.– Majoro Ričo arešto reikėjo laukti. Bet kokia nuostabi byla. Kokia ypatingai puiki byla! Ar jums taip neatrodo?

– Manau, kad tokie dalykai atsitinka, mesje Puaro,– be susidomėjimo pasakė panelė Lemon.

– O žinoma! Jie atsitinka kiekvieną dieną. Ar beveik kiekvieną dieną. Bet paprastai jie yra gana suprantami, nors liūdinantys.

– Tai tikrai labai nemalonus atsitikimas.

– Aukai būti nudurtai ir įdėtai į ispanišką skrynią tikrai nemalonu – tikrų tikriausiai. Bet kai pasakiau, kad tai nuostabi byla, aš turėjau omenyje nuostabų majoro Ričo elgesį.

Panelė Lemon pasakė su slepiamu pasibjaurėjimu:

– Atrodo, buvo spėjama, kad tas majoras Ričas ir ponia Kleiton buvo labai artimi draugai... Tai buvo spėjimas, o ne įrodytas faktas, tad aš jo į sąrašą neįtraukiau.

– Labai teisingai pasielgėte. Bet tai prielaida, kuri pati peršasi. Ar tai viskas, ką norėjote pasakyti?

Panelė Lemon atrodė suglumusi. Puaro atsiduso ir prisiminė turtingą ir spalvingą savo draugo Hastingso vaizduotę. Aptarinėti bylą su panele Lemon buvo nedėkingas darbas.

– Pasvarstykime apie tą majorą Ričą. Tarkime, kad jis įsimylėjęs ponią Kleiton... Jis nori atsikratyti jos vyru – tai taip pat galime tarti, nors jei ponia Kleiton yra įsimylėjusi jį, ir jie turi meilės romaną, kam toks skubėjimas? Tikriausiai tas ponas Kleitonas nesutiktų skirtis? Bet aš kalbu ne apie tai. Majoras Ričas yra atsargos karys, ir kartais sakoma, kad kariai neturi smegenų. Bet, *tout de meme,** ar tas majoras Ričas visiškas silpnaprotis?

Panelė Lemon neatsakė. Ji palaikė šį klausimą grynai retoriniu.

– Na,– paklausė Puaro.– Ką jūs galvojate apie visa tai?

– Ką aš galvoju?– panelė Lemon buvo sujaudinta.

– *Mais oui** – jūs!

Panelė Lemon stengėsi susikaupti, nes iš jos to reikalavo. Ji niekada nemąstydavo neprašoma. Retomis laisvalaikio minutėmis ji sukdavo galvą, kaip pagerinti jau beveik tobulą raštvedybos sistemą. Tai buvo jos vienintelės protinės pramogos.

---

* vis dėlto (pranc.)

* na, žinoma (pranc.)

– Na...– pradėjo ji ir nutilo.

– Tik pasakykite man, kas atsitiko – kaip jūs manote, kas atsitiko tą vakarą. Ponas Kleitonas svetainėje rašo raštelį, grįžta majoras Ričas – kas tada?

– Jis ten randa poną Kleitoną. Tada... aš manau, kad jie susiginčija. Majoras Ričas jį nuduria. Tada, kai pamato, ką padarė, jis... jis deda kūną į skrynią. Juk mano, kad svečiai gali atvykti kiekvieną minutę.

– Taip, taip. Atvyksta svečiai! Kūnas yra skrynioje. Praeina vakaras. Svečiai išsiskirsto. Ir tada...

– Na, tada, manau, kad majoras Ričas eina miegoti ir ... O!

– Aha,– pasakė Puaro.– Dabar tai suprantate. Jūs nužudėte žmogų. Jūs paslėpėte jo kūną skrynioje. O tada – ramiai einate miegoti, ir jūsų visai nejaudina tai, kad iš ryto jūsų tarnas atskleis nusikaltimą.

– Manau, galėjo taip atsitikti, jog tarnas niekada nebūtų pažvelgęs į skrynios vidų?

– Kai ant kilimo po ja milžiniškas kraujo klanas?

– Turbūt majoras Ričas nepastebėjo, kad ten kraujas.

– Ar nebūtų pernelyg neatsargu nepažiūrėti?

– Drįstu sakyti, kad jis buvo labai nusiminęs,– pasakė panelė Lemon.

Puaro beviltiškai iškėlė rankas.

Panelė Lemon pasinaudojo gera proga pasprukti iš kambario.

2.

Tiesą sakant, ispaniškos skrynios paslaptis buvo ne Puaro reikalas. Jis tuo metu buvo pasamdytas vienos iš didelių naftos kompanijų išaiškinti delikatų reikalą, kuriame vienas iš aukštų darbuotojų galėjo būti įsivėlęs į kažkokius neaiškius ryšius. Tai buvo neskelbtina, svarbu ir nepaprastai pelninga. Tai buvo pakankamai sudėtinga byla, verčianti Puaro susitelkti, ji turėjo didelį privalumą, nes reikalavo labai nedaug fizinių jėgų. Tai buvo rafinuotas nusikaltimas, kai nesilieja kraujas. Aukščiausio lygio nusikaltimas.

Ispaniškos skrynios paslaptis buvo dramatiška ir jausminga; du ypatumai, kuriuos, pasak Puaro, Hastingsas visada buvo linkęs pervertinti, ir iš tiesų pastarasis dažnai taip ir darė. Šioje srityje Puaro buvo griežtas *ce cher Hastings,* o dabar jis elgėsi beveik taip pat kaip jo draugas, apsėstas minčių apie gražias moteris, nusikaltimus dėl aistrų, pavydo, neapykantos ir visų tų romantiškų žmogžudystės priežasčių! Jis norėjo viską žinoti apie tai. Jis norėjo žinoti, koks buvo majoras Ričas, ir koks buvo jo tarnas, Bergesas, ir kokia buvo Margarita Kleiton (nors tai, galvojo jis, jis žinojo) ir koks pagaliau buvo Arnoldas Kleitonas (nes jis manė, kad aukos charakteris labai svarbus žmogžudystės byloje) ir net kokie buvo komandoras Maklarenas, ištikimas draugas, ir ponas bei ponia Spensai, neseni pažįstami.

Bet nežinojo, kaip galėtų patenkinti savo smalsumą!

Kodėl visas tas reikalas jį taip intriguoja? Apmąstęs jis nusprendė, kad pagal turimus faktus viskas

daugiau ar mažiau neįmanoma! Taip, tai Euklido uždavinys.

Pradedant nuo nekeliančių didelių abejonių dalykų, buvo barnis tarp tų dviejų vyrų. Priežastis – turbūt moteris. Vienas vyras nužudė kitą, užėjus pykčio priepuoliui. Taip, tai atsitiko, nors būtų labiau priimtina, jei vyras nužudytų meilužį. Tačiau meilužis nužudė vyrą, nudūrė jį durklu (?), labai neįtikėtinu ginklu. Tikriausiai majoro Ričo motina buvo italė. Kažkur tikrai turi slypėti kažkokia priežastis, kodėl pasirinktas durklas. Šiaip ar taip, reikia pripažinti, jog tai buvo durklas (kai kurie laikraščiai jį vadina stiletu!). Jis pakliuvo po ranka ir buvo panaudotas. Lavoną žudikas paslėpė skrynioje. Taip siūlė sveikas protas, ir tai buvo neišvengiama. Nusikaltimas nebuvo apgalvotas, ir, kadangi tarnas galėjo bemat grįžti, ir netrukus turėjo atvykti keturi svečiai, atrodė, kad tik tokia galėjo būti įvykių eiga.

Vakarėlis baigėsi, svečiai išsiskirsto, tarnas jau išėjo... Ir... majoras Ričas eina miegoti!

Kad suprastum, kaip tai galėjo atsitikti, reikėjo pamatyti majorą Ričą ir sužinoti, kokio tipo žmogus taip elgiasi.

Ar galėjo būti taip, kad įveiktas siaubo dėl to, ką padarė, ir ilgo vakaro, stengdamasis atrodyti normaliai, jis išgėrė kokių nors migdomųjų ar trankvilizantų, kurie užmigdė jį giliu miegu, kuris truko ilgai po jo įprastos pabudimo valandos? Įmanoma. Ar tai buvo tas atvejis, kai, pasak psichologų, kai majoro Ričo pasąmonės kaltės jausmas privertė jį norėti, kad nusikaltimas būtų atskleistas? Kad sutiktum su tokiu po-žiūriu, reikėjo pamatyti majorą Ričą. Viskas grįžta prie...

Suskambėjo telefonas. Puaro leido jam skambėti kelias akimirkas, kol suvokė, kad panelė Lemon, atnešusi jam pasirašyti laiškus, prieš kurį laiką išėjo namo, ir kad Džordžas tikriausiai išėjęs. Jis pakėlė ragelį.

– Mesje Puaro?

– Aš!

– Oi, kaip puiku,– Puaro net prisimerkė, išgirdęs žavų moters balsą.– Tai Ebė Četerton.

– O, ledi Četerton. Kuo galiu jums pasitarnauti?

– Ateidamas kaip galima greičiau tiesiai į eilinį bjaurų mano kokteilių vakarėlį. Ne tik į kokteilių vakarėlį – iš tiesų į kai ką visai kitą. Man reikia jūsų. Tai labai svarbu. Prašau, prašau, prašau, neapvilkite manęs! Nesakykite, kad negalite.

Puaro nesiruošė sakyti nieko panašaus. Lordas Četertonas, išskyrus tai, kad buvo karalystės peras ir sakydavo labai kvailas kalbas Lordų Rūmuose, buvo niekas. Bet ledi Četerton buvo viena iš deimančiukų visuomenėje, kurią Puaro vadino *le haut monde.** Visa tai, ką ledi Četerton darė ar sakė, buvo sensacinga. Ji turėjo smegenų, grožio, originalumo ir tiek energijos, kad būtų galėjus paleisti raketą į mėnulį.

Ji vėl pasakė:

– Man reikia jūsų. Tik paraitykite tuos savo nuostabius ūsus ir ateikite!

Viskas nebuvo taip greita. Iš pradžių Puaro kruopščiai apsirengė, tada pasiraitė ūsus ir išėjo.

Žavaus ledi Četerton namo Čeriton gatvėje durys buvo atviros, ir girdėjosi toks triukšmas, kokį galėtų sukelti šėlstantys zoologijos sode gyvūnai. Ledi Četerton, kuri šnekučiavosi su dviem ambasadoriais, užsieniečiu regbio žaidėju ir amerikiečiu evangelistu, vikriu rankos mostelėjimu atsikratė jais ir atsidūrė šalia Puaro.

– Mesje Puaro, kaip malonu jus matyti! Ne, negerkite to šlykštaus martinio. Turiu jums kai ką ypatingo – šerbetą, kokį geria Maroko šeichai. Jis mano kambarėlyje viršuje.

---

* pasaulio viršūnė

Ji rodė kelią į viršų, o Puaro sekė paskui ją. Ji sustojo ir pasakė per petį:

– Neišvijau šių žmonių, nes visiškai aišku, kad nė vienas neturėtų žinoti, kad čia vyksta kažkas ypatingo, ir aš pažadėjau tarnams milžiniškas premijas, jei jie laikys liežuvius už dantų. Pagaliau niekas nenori, kad jo namą apgultų reporteriai. Ir, vargšelė, ji ir taip daug iškentėjo.

Ledi Četerton nesustojo antrame aukšte, bet užlipo į viršutinį aukštą.

Gaudydamas kvapą ir iš dalies suglumintas, Erkiulis Puaro ėjo iš paskos.

Ledi Četerton sustojo, greitai pažiūrėjo žemyn pro laiptų turėklus, tada skubiai atidarė duris, šūktelėdama:

– Turiu jį, Margarita! Turiu jį! Štai jis!

Ji triumfuodama pasitraukė į šalį, leisdama Puaro įeiti, tada greitai juos supažindino.

– Tai Margarita Kleiton. Ji labai labai gera mano draugė. Jūs padėsite jai, tiesa? Margarita, tai tas nuostabusis Erkiulis Puaro. Jis padarys viską, ko tik panorėsi – tiesa, brangusis mesje Puaro?

Ir, nelaukdama atsakymo – ji neabejodama laikė jį teigiamu (juk niekas neatsilaikydavo prieš ledi Četerton grožį),– ji išnėrė pro duris ir nulėkė laiptais žemyn, gana neatsargiai šaukdama:

– Turiu grįžti pas tuos baisius žmogėnus...

Moteris, kuri sėdėjo kėdėje prie lango, pakilo ir priėjo prie jo. Jis būtų ją pažinęs net tada, jei ledi Četerton nebūtų paminėjusi jos vardo. Čia buvo ta plati, ta labai plati kakta, tamsūs plaukai, kurie plėvesavo lyg sparnai, pilkos akys gana toli viena nuo kitos. Ji dėvėjo aptemptą tamsaus juodo audinio suknelę aukštu kaklu, kuri rodė jos kūno grožį ir pabrėžė magnolijos baltumo odą. Tai buvo nepaprastas veidas, greičiau gražus – vienas iš tų keistų proporcijų veidų, kuriuos retkarčiais

galima pamatyti italų primityvistų portretuose. Ji atrodė kažkaip viduramžiškai paprasta, tai galėjo būti keista nekaltybė, pagalvojo Puaro, kur kas pavojingesnė už atvirą palaidumą. Jos kalba buvo panaši į vaiko, atvira.

– Ebė sakė, kad jūs man padėsite...

Ji tiriančiu žvilgsniu rimtai žiūrėjo į jį.

Kurį laiką jis stovėjo gana ramiai, atidžiai ją apžiūrinėdamas. Tokiame jo elgesyje nebuvo nieko šiurkštaus. Tai greičiau buvo mielas, bet tiriantis žvilgsnis, kokiu įžymus konsultantas žvelgia į naują pacientą.

– Ar jūs įsitikinus, madam,– pagaliau pasakė jis,– kad aš galiu padėti jums?

Jos skruostai kiek išraudo.

– Nesuprantu, apie ką jūs.

– Ką norite, madam, kad padaryčiau?

– O,– ji atrodė nustebusi.– Maniau... kad jūs žinote, kas aš?

– Žinau, kas esate. Jūsų vyras buvo nužudytas – nudurtas, o majoras Ričas areštuotas ir apkaltintas jo žmogžudyste.

Raudonis sustiprėjo.

– Majoras Ričas nenužudė mano vyro.

Puaro žaibiškai paklausė:

– Kodėl?

Ji nustebo, suglumo.

– Aš... dovanokite?

– Aš jus supainiojau, nes neuždaviau to klausimo, kurį užduoda kiekvienas – policija, advokatai... "Kodėl majoras Ričas nužudė Arnoldą Kleitoną?" Aš klausiu priešingo dalyko. Klausiu jūsų, madam, kodėl jūs tikra, kad majoras Ričas jo nenužudė?

– Todėl,– ji akimirką patylėjo,– kad aš taip gerai pažįstu majorą Ričą.

– Jūs taip gerai pažįstate majorą Ričą,– abejingu balsu pakartojo Puaro.

Jis patylėjo, o paskui staiga paklausė:

– Kaip gerai?

Ar ji suprato jo klausimą, jis negalėjo atspėti. Jis pagalvojo: "Tai arba labai paprasta moteris, arba labai klastinga. Daugelis žmonių turėjo taip galvoti apie Margaritą Kleiton..."

– Kaip gerai?– ji žvelgė į jį abejodama.– Penkerius metus, ne, beveik šešerius.

– Aš ne visai tai turėjau galvoje... Jūs turite suprasti, madam, kad aš turėsiu užduoti jums akiplėšiškus klausimus. Galbūt jūs kalbėsite tiesą, galbūt meluosite. Kartais moteriai būtina meluoti. Moterys privalo apsiginti, ir melas gali būti geras ginklas. Bet yra trys žmonės, madam, kuriems moteris turėtų sakyti tiesą. Dvasininkui, pas kurį eina išpažinties, savo kirpėjui ir savo privačiam sekliui – jei ji juo pasitiki. Ar pasitikite manim, madam?

Margarita Kleiton giliai įkvėpė.

– Taip,– pasakė ji,– taip, pasitikiu.

Ir pridūrė:

– Aš privalau.

– Tada labai gerai. Ką aš turėčiau padaryti – rasti jūsų vyro žudiką?

– Manau taip... taip.

– Bet tai ne esminis dalykas? Norite, kad išteisinčiau majorą Ričą?

Ji greitai, dėkingai linktelėjo.

– Tiek – ir tik tiek?

Jis matė, kad tai buvo nereikalingas klausimas. Margarita Kleiton buvo moteris, kurią vienu metu domina tik viena problema.

– O dabar,– pasakė jis,– dėl akiplėšiškumo. Jūs ir majoras Ričas esate meilužiai, tiesa?

– Norite žinoti, ar mes buvome artimi? Ne.

– Bet jis jus myli?

– Taip.

– O jūs – jūs jį mylite?

– Man taip atrodo.

– Regis, nesate tuo tikra?

– Esu tikra – dabar.

– O! Jūs nemylėjote savo vyro?

– Ne.

– Jūs atsakinėjate nuostabiai paprastai. Daugelis moterų norėtų labai smulkiai išaiškinti tai, ką jos jaučia. Kiek laiko jūs ištekėjusi?

– Vienuolika metų.

– Ar jūs galite man kiek papasakoti apie savo vyrą – koks jis buvo?

Ji susiraukė.

– Tai bus sunku. Aš tikrai nežinau, koks buvo Arnoldas. Jis buvo labai ramus, labai santūrus. Niekas nežinojo, apie ką jis galvoja. Jis, aišku, buvo protingas – kiekvienas sakė, kad jis tikras deimančiukas... Noriu pasakyti, darbe. Jis... kaip čia pasakius... jis niekada neatsiverdavo...

– Ar jis jus mylėjo?

– O taip. Matyt, mylėjo. Kitaip jis nebūtų dėl to taip pergyvenęs...– ji staiga užsikirto.

– Dėl kitų vyrų? Tai jūs norėjote pasakyti? Ar jis buvo pavydus?

Ji vėl pasakė:

– Matyt, buvo,– o tada, lyg pajutusi, kad ta frazė reikalauja paaiškinimo, tęsė.– Kartais jis nekalbėdavo ištisas dienas.

Puaro susimąstęs linktelėjo.

– Smurtas... atėjęs į jūsų gyvenimą. Ar tai pirmas kartas?

– Smurtas?– ji suraukė kaktą, tada išraudo.– Ar... jūs norite pasakyti... tas vargšas berniukas, kuris nusišovė?

– Taip,– pasakė Puaro.– Manau, kad tai norėjau pasakyti.

– Neįsivaizdavau, kad jis taip jaučiasi. Man buvo jo gaila... jis atrodė toks drovus – toks vienišas. Manau, kad jis turėjo būti labai neurotiškas. Ir buvo du italai... dvikova... Tai buvo kvaila! Šiaip ar taip, dėkui Dievui, tada niekas nežuvo... Ir iš tiesų man niekad nerūpėjo nė vienas iš jų! Aš net niekad neapsimečiau, kad jie man rūpi.

– Ne. Jūs tik... štai! Kur jūs pasirodote, būtinai kas nors atsitinka! Esu su tuo susidūręs ir anksčiau. Tai todėl, kad jums nerūpi, jog vyrai kraustosi iš proto. Bet jums rūpi majoras Ričas. Tad... mes turime padaryti tai, ką galime.

Valandėlę jis tylėjo.

Ji sėdėjo rimta ir stebėjo jį.

– Mes pereiname nuo asmenybių, kurios išties dažnai yra svarbios, prie aiškių faktų. Aš žinau tik tai, kas parašyta laikraščiuose. Pagal juose paskelbtus faktus, tik du žmonės turėjo galimybę nužudyti jūsų vyrą, tik du žmonės galėjo jį nužudyti – majoras Ričas ir majoro Ričo kamerdineris.

Ji atkakliai pakartojo:

– Aš žinau, kad Čarlzas jo nenužudė.

– Tada tai turi būti kamerdineris. Jūs sutinkate?

Ji pasakė abejodama:

– Suprantu, ką norite pasakyti...

– Bet jūs tuo abejojate?

– Tai tiesiog atrodo... nerealu!

– Vis dėlto yra tokia galimybė. Jūsų vyras neabejotinai įėjo į butą, nes jame buvo rastas jo kūnas. Jei tikėsime tarno pasakojimu, jūsų vyrą nužudė majoras Ričas. Bet jei jis meluoja? Tada tarnas nužudė jį ir paslėpė kūną skrynioje prieš sugrįžtant šeimininkui. Jam pasirodė, kad tai puikus būdas paslėpti lavoną. Jis tik turi kitą rytą "pastebėti kraujo dėmę" ir "atrasti" lavoną. Įtarimas tuoj pat kris ant majoro Ričo.

– Bet kam jam žudyti Arnoldą?

– Ak, kam? Motyvas negali būti akivaizdus, nes policija tai ištirtų. Įmanoma, kad jūsų vyras žinojo ką nors, kas nuplėštų tarno garbę, ir norėjo pranešti tai majorui Ričui. Ar jūsų vyras kada nors kalbėjo su jumis apie tą tarną Bergesą?

Ji papurtė galvą.

– Kaip jūs manote, ar jis galėjo tai padaryti, jei iš tiesų viskas taip vyko?

Ji suraukė kaktą.

– Sunku pasakyti. Tikriausiai ne. Arnoldas niekada daug nekalbėjo apie žmones. Sakiau jums, kad jis buvo santūrus. Jis nebuvo... jis niekada nebuvo... plepus.

– Jis buvo vyras, kuris saugojo savo paslaptis... Taip, o kokia jūsų nuomonė apie Bergesą?

– Tai nelabai pastebimas žmogus. Ištikimas geras tarnas. Patyręs, nors ir nenušlifuotas.

– Kiek jam metų?

– Manyčiau, trisdešimt septyneri ar aštuoneri. Per karą jis buvo pasiuntinuku armijoje, tačiau nebuvo reguliarios kariuomenės karys.

– Kiek laiko jis yra pas majorą Ričą?

– Nelabai ilgai. Manau, apie pusantrų metų.

– Niekada nepastebėjote nieko keisto jo elgesyje su jūsų vyru?

– Mes nebūdavome ten labai dažnai. Ne, aš nieko nepastebėjau.

– Dabar papasakokite man apie to vakaro įvykius. Kelintai valandai jūs buvot pakviesti?

– Tarp penkiolikos po aštuonių ir pusės devynių.

– Ir kokio pobūdžio būdavo tie vakarėliai?

– Na, ten būdavo gėrimų ir paprastai labai geri šalti užkandžiai. *Foie gras** ir karšti skrebučiai. Rūkyta

* keptos kepenėlės (pranc.)

lašiša. Kartais ten būdavo ryžių patiekalas – Čarlzas turėjo ypatingą receptą iš Artimųjų Rytų – bet tai greičiau žiemos valgis. Paskui mes klausydavomės muzikos; Čarlzas turi labai gerą stereo patefoną. Mano vyras ir Džokas Maklarenas labai mėgo klasikines plokšteles. O mes klausydavomės šokių muzikos, nes Spensai labai entuziastingi šokėjai. Taip viskas vykdavo – ramūs, draugiški vakarėliai. Čarlzas labai geras šeimininkas.

– O šis ypatingas vakaras, ar jis buvo toks kaip kiti? Ar nepastebėjote ko nors neįprasto – ko nors netinkamo?

– Netinkamo?– ji suraukė kaktą.– Kai jūs pasakėte tai, aš... ne, neprisimenu. Buvo kažkas...– ji vėl papurtė galvą.– Ne. Turėčiau atsakyti, kad nieko neįprasto tą vakarą nebuvo. Mes linksminomės. Kiekvienas atrodė atsipalaidavęs ir laimingas,– ji krūptelėjo.– Ir pagalvojus, kad visą tą laiką...

Puaro mikliai kilstelėjo ranką.

– Negalvokite. Ką jūs žinote apie reikalus, dėl kurių jūsų vyras buvo iškviestas į Škotiją?

– Nedaug. Buvo kažkoks ginčas dėl apribojimų parduodant žemės sklypą, kuris priklausė mano vyrui. Pardavimas turbūt ėjo gerai, o paskui staiga atsirado kažkokia netikėta kliūtis.

– Ką konkrečiai pasakė jūsų vyras?

– Jis atėjo su telegrama rankoje. Kiek prisimenu, jis pasakė: "Man jau įkyrėjo. Turėsiu naktiniu pašto traukiniu vykti į Edinburgą ir rytoj rytą susitikti su Džonstonu... Blogai, nes maniau, kad pagaliau viskas vyksta sklandžiai." Tada jis pasakė: "Ar man paskambinti Džokui ir pasakyti, kad tave paimtų", o aš atsakiau: "Nesąmonė, aš tiesiog paimsiu taksi", o jis pasakė, kad Džokas arba Spensai palydės mane namo. Aš paklausiau, ar jis nori ką nors susidėti, o jis atsakė, kad jau įsimetė kelis daiktus į krepšį, ir kad užkąs klube,

prieš važiuodamas traukiniu. Tada jis išėjo – ir tai buvo paskutinis kartas, kai aš jį mačiau.

Jos balsas kiek sudrebėjo, tariant paskutinius žodžius.

Puaro pažiūrėjo į ją labai griežtai.

– Ar jis parodė jums telegramą?

– Ne.

– Gaila.

– Kodėl jūs taip sakote?

Jis neatsakė į klausimą. Vietoj to smagiai pasakė:

– Dabar prie reikalo. Kokie advokatai dirba majorui Ričui?

Ji pasakė jam, ir jis užsirašė adresus.

– Ar jūs neparašytumėt jiems keleto žodžių ir neduotumėt to raštelio man? Norėčiau pasimatyti su majoru Riču.

– Jis... jam savaitei paskirtas kardomasis kalinimas.

– Natūralu. Tokia procedūra. Gal taip pat parašytumėt raštelius komandorui Maklarenui ir jūsų draugams Spensams? Norėčiau su jais visais pasimatyti, ir svarbu, kad jie iš karto neišgrūstų manęs lauk.

Kai ji pakilo nuo rašomojo stalo, jis pasakė:

– Dar vienas dalykas. Aš susidarysiu savo įspūdį, bet norėčiau išklausyti jūsų nuomonę apie komandorą Maklareną bei apie ponus Spensus.

– Džokas yra vienas mūsų seniausių draugų. Pažįstu jį nuo to laiko, kai dar buvau vaikas. Jis atrodo gana žiaurus, bet iš tikrųjų jis yra mielas, visada toks pats, visada užtikrintas. Jis nėra linksmas ir smagus, bet tvirtas kaip uola – Arnoldas ir aš labai pasikliaudavome jo sprendimais.

– Ir jis taip pat neabejotinai jus myli?– Puaro akys sužibėjo.

– O taip,– laiminga atsakė Margarita.– Jis visada mane mylėjo, bet dabar tai tapo beveik įpročiu.

– O Spensai?

– Jie linksmi ir labai gera kompanija. Linda Spens tikrai reto proto mergina. Arnoldui patikdavo su ja kalbėtis. Ji taip pat yra graži.

– Jūs draugės?

– Ji ir aš? Tam tikru mastu. Nežinau, ar ji man tikrai patinka. Ji labai piktavališka.

– O jos vyras?

– O, Džeremis yra žavingas. Labai muzikalus. Taip pat nusimano apie paveikslus. Mes su juo dažnai kartu einame į paveikslų parodas...

– O, ką gi, aš pats pažiūrėsiu,– jis paėmė jos ranką.– Tikiuosi, madam, jūs neapgailestaujate, kad paprašėte mano pagalbos.

– Kodėl?– ji išpūtė akis.

– Niekad negali žinoti,– paslaptingai pasakė Puaro.

– Ir aš... aš nežinau,– pasakė pats sau, leisdamasis laiptais žemyn. Kokteilių vakarėlis vis dar buvo pačiame smagume, bet jis išvengė pokalbių ir pasiekė gatvę.

– Ne,– pakartojo jis.– Aš nežinau.

Jis galvojo apie Margaritą Kleiton.

Tas aiškus vaikiškas atvirumas, ta nuoširdi nekaltybė... Ar buvo tik tai? Ar tai slėpė dar kažką? Viduramžiais buvo tokių moterų kaip ši – moterų, apie kurias istorija neturėjo vieningos nuomonės. Jis pagalvojo apie Mariją Stiuart, Škotijos karalienę. Ar ji tą naktį Kerko laukuose žinojo apie rengiamą klastą? Ar buvo visiškai nekalta? Ar sąmokslininkai jai nieko nepasakė? Ar ji buvo viena iš tų vaikiškų silpnų moterų, kurios gali sakyti sau "Aš nežinau" ir tuo tikėti? Jis pajuto Margaritos Kleiton žavesį. Bet jis nebuvo visiškai tikras dėl jos...

Tokios moterys galėjo būti, pačios būdamos nekaltos, nusikaltimo priežastimi.

Tokios moterys galėjo turėti nusikaltėliškų tikslų ir sumanymų, nors pačios jų nevykdė.

Jų rankoje niekada nebuvo peilio...

Kaip Margaritos Kleiton... ne... jis nežinojo!

3.

Majoro Ričo advokatai nebuvo labai naudingi Erkiuliui Puaro. Jis to ir nesitikėjo.

Jie norėjo parodyti, nors to ir nesakė, kad jų klientui būtų daug geriau, jei ponia Kleiton neveiktų jo naudai.

Puaro apsilankė pas juos dėl etiketo. Jis turėjo pakankamai ryšių su Vidaus reikalų ministerija ir Nusikaltimų tyrimų skyriumi, kad susitartų dėl pokalbio su kaliniu.

Inspektorius Mileris, kuris buvo atsakingas už Kleitono bylą, nebuvo vienas iš Puaro numylėtinių. Tačiau dabar jis nebuvo priešiškas, tiesiog žiūrėjo su panieka.

– Negaliu švaistyti savo laiko šitam senam sukriošėliui,– pasakė jis savo seržantui padėjėjui, prieš įvedant Puaro.– O vis dėlto privalau būti mandagus.

– Jums tikrai teks padaryti stebuklą, jei ruošiatės užsiimti šia byla, mesje Puaro,– linksmai pastebėjo jis.– Vyruką galėjo nužudyti tik Ričas.

– Arba tarnas.

– O, aš duosiu jums tarną! Kaip galimybę. Bet jūs nieko neįrodysite. Net motyvų nėra.

– Mes negalime būti tvirtai tuo įsitikinę. Motyvas yra labai keistas dalykas.

– Na, jis niekaip nebuvo susijęs su Kleitonu. Jo praeitis visai be dėmių. Ir jis atrodo visai sveiko proto. Nežinau, ko jūs dar norite?

– Aš noriu įrodyti, kad Ričas neįvykdė nusikaltimo.

– Kad pamalonintumėt ledi, a?– inspektorius Mileris piktai nusišypsojo.– Manau, kad ji prisikasė iki jūsų. Ji visai nieko, ar ne? *Cherchez la femme** iš visų jėgų. Jei ji būtų turėjus galimybę, žinote, ji būtų galėjus padaryti tai pati.

– Tik ne tai!

– Jūs būtumėt nustebintas. Pažinojau vieną tokią moterį. Iš kelio pašalino porą vyrų net nemirktelėjus savo nekaltomis žydromis akutėmis. Kiekvieną kartą taip pat palaužta skausmo. Prisiekusieji būtų ją išteisinę, jei būtų turėję nors mažiausią galimybę, kurios jie neturėjo, įrodymai buvo išties geležiniai.

– Ką gi, mano drauge, nesiginčykim. Išdrįsiu paklausti apie kelias įvykio detales. Ką rašo laikraščiai – naujienos, bet ne visada teisingos!

– Jie turi iš ko nors gyventi. Kas jus domina?

– Kuo tikslesnis mirties laikas.

– Kuris negali būti labai tikslus, nes kūnas nebuvo tirtas iki pat ryto. Manoma, kad mirtis užklupo jį dešimt – trylika valandų prieš jį atrandant. Tai yra tarp praėjusio vakaro septynių ir dešimties valandų... Jis buvo nudurtas į kaklo veną... Mirtis turėjo ištikti po kelių akimirkų.

– O ginklas?

– Itališkas stiletas – gana mažas, skustuvo aštrumo. Niekas prieš tai jo nebuvo matęs, ir niekas nežino, iš kur jis. Bet mes galų gale sužinosime. Reikia tik laiko ir kantrybės.

– Jis negalėjo būti paimtas barnio metu?

– Ne. Tarnas sako, kad tokio daikto bute nebuvo.

– Mane domina telegrama,– pasakė Puaro.– Telegrama, kuria Arnoldas Kleitonas buvo iškviestas į Škotiją. Ar tai buvo tikras iškvietimas?

---

* ieškokite moters (pranc.)

– Ne. Ten nebuvo nei kliūčių, nei rūpesčių. Žemės perdavimas, ar kas tai būtų, vyko normaliai.

– Tada kas atsiuntė tą telegramą – spėju, kad tai buvo telegrama?

– Turbūt... Mes nebūtinai turime tikėti ponios Kleiton žodžiais. Bet Kleitonas tarnui pasakė, kad jis telegrama buvo iškviestas į Škotiją. Tą patį jis sakė komandorui Maklarenui.

– Kada jis matė komandorą Maklareną?

– Jie kartu užkando savo klube "Įvairios Paslaugos" – tai buvo daugmaž penkiolika po septynių. Tada Kleitonas taksi nuvažiavo į Ričo butą, atvyko prieš pat aštuonias. Po to...– Mileris skėstelėjo rankomis.

– Ar niekas nepastebėjo nieko keisto Ričo elgesyje tą vakarą?

– Na, jūs žinote, kokie tie žmonės. Kai atsitinka kas nors, žmonės mano, kad jie pastebėjo daugelį dalykų, kurių, aš galiu lažintis, iš viso nebuvo. Dabar ponia Spens sako, kad jis visą vakarą buvo išsiblaškęs. Ne visada pataikydavo atsakyti. Lyg "būtų apie kažką galvojęs". Kaipgi negalvos, jei turėjo lavoną skrynioje! Mąstė, kaip po velnių juo atsikratyti!

– Kodėl jis juo neatsikratė?

– Nesuprantu. Tikriausiai prarado drąsą. Bet buvo beprotybė palikti ten lavoną iki kitos dienos. Tą naktį jis turėjo puikiausią galimybę. Naktinio šveicoriaus nėra. Jis galėjo atvaryti automobilį, įdėti jį į bagažinę (tai didelė bagažinė), išvažiuoti iš miesto ir kur nors jį palikti. Blogiausiu atveju jį būtų pamatę kraunant lavoną į automobilį, bet langai išeina į skersgatvį, o išvažiuojama iš kiemo. Sakykim, apie trečią ryto tam buvo geriausia proga. O ką jis daro? Eina į lovą, miega iki vėlaus ryto ir atsibudęs randa policiją bute!

– Jis eina į lovą ir miega kaip nekaltas žmogus.

– Galvokit taip, jei jums patinka. Bet ar jūs tikrai tuo pats tikite?

– Aš galėsiu atsakyti į šį klausimą, kai pats pamatysiu tą vyrą.

– Manote, kad sužinosite, ar jis nekaltas, vos jį pamatęs? Tai ne taip lengva.

– Žinau, kad tai nelengva – ir nesakau, kad galiu tai padaryti. Aš tik noriu sužinoti, ar tas vyras toks kvailas, koks turėtų būti.

4.

Puaro norėjo aplankyti majorą Ričą tada, kai bus pasimatęs su visais kitais.

Pradėjo nuo komandoro Maklareno.

Maklarenas buvo aukštas, įdegęs, nekalbus vyras. Jo išraiška buvo atšiauri, bet mandagi. Jis buvo drovus ir sunkiai prakalbinamas. Bet Puaro užsispyrė.

Čiupinėdamas Margaritos raštelį, Maklarenas beveik nenoromis pasakė:

– Na, Margarita nori, kad pasakyčiau jums viską, ką galiu, aišku, kad tai padarysiu. Nors nežinau, ką čia gali pasakyti. Jūs viską jau girdėjote. Bet to nori Margarita... visada darydavau tai, ko ji norėdavo, dar nuo tada, kai jai buvo šešiolika. Žinote, ji moka viską padaryti savaip.

– Žinau,– pasakė Puaro.

Jis tęsė:

– Iš pradžių norėčiau, kad jūs pakankamai nuoširdžiai atsakytumėt į klausimą. Ar manot, kad majoras Ričas kaltas?

– Taip. Nesakyčiau to Margaritai, jei ji nori manyti, kad jis nekaltas, bet aš tiesiog nematau kito kelio. Viską pasvėrus, vaikinas turi būti kaltas.

– Ar tarp jo ir pono Kleitono kildavo kokių blogų jausmų?

– Nė kiek. Arnoldas ir Čarlzas buvo geriausi draugai. Štai kodėl tas atsitikimas toks nepaprastas.

– Gal majoro Ričo draugystė su ponia Kleiton...

Jį nutraukė.

– Fe! Visas tas šlamštas. Visi laikraščiai, klastingai užsimenantys apie tai... Prakeiktos užuominos! Ponia Kleiton ir Ričas buvo geri draugai ir daugiau nieko! Margarita turi daug draugų. Aš esu jos draugas. Buvau metų metus. Ir visas pasaulis negalėtų iš to nieko išpešti. Taip pat ir iš Čarlzo su Margarita.

– Tad jūs nemanote, kad jie buvo artimi?

– Žinoma, NE!– įsiuto Maklarenas.– Neklausykit tos velnio katės Spens. Ji bet ką pasakytų.

– Bet tikriausiai ponas Kleitonas įtarė, kad tarp jo žmonos ir majoro Ričo gali kažkas būti.

– Prisiekiu savo galva – jis tikrai nieko panašaus nemanė! Būčiau tai žinojęs. Arnoldas ir aš buvome artimi draugai.

– Koks jis buvo žmogus? Jūs turėtumėt geriausiai žinoti.

– Na, Arnoldas buvo ramus vyrukas. Bet jis buvo protingas – pagal mane, proto kalnas. Tai vadinama pirmarūšėmis finansininko smegenimis. Žinote, jis buvo gana daug pasiekęs valstybės ižde.

– Tai aš girdėjau.

– Jis daug skaitė. Ir kolekcionavo pašto ženklus. Ir buvo rimtai susižavėjęs muzika. Jis nešokdavo ir retai išeidavo iš namų.

– Kaip manote, ar tai buvo laimingos vedybos?

Prieš atsakydamas, komandoras Maklarenas patylėjo. Atrodė, kad jis apmąsto klausimą.

– Tokį dalyką labai sunku pasakyti... Taip, manau, kad jie buvo laimingi. Jis buvo jai atsidavęs. Esu tikras, kad ji jį mylėjo. Neatrodė, kad jie ruoštųsi skirtis, jei tai turite galvoje. Bet galbūt jie neturėjo daug bendro.

Puaro linktelėjo. Tą jis ir norėjo sužinoti. Jis pasakė:

– Dabar papasakokite man apie tą vakarą. Ponas Kleitonas pietavo su jumis klube? Ką jis sakė?

- Pasakė man, kad turi važiuoti į Škotiją. Atrodė susierzinęs. Beje, mes nepietavome. Nebuvo laiko. Tik sumuštiniai ir gėrimas. Jam. Aš tik atsigėriau vyno. Prisimenu, ėjau valgyti šaltų užkandžių.

– Ar ponas Kleitonas paminėjo telegramą?

–Taip.

– Ar jis jums kartais jos neparodė?

– Ne.

– Ar jis sakė, kad nori pakeliui dar užsukti pas Ričą?

– Neaiškiai. Iš tiesų jis suabejojo, ar užteks laiko. Jis pasakė: "Paaiškinti gali Margarita arba tu,– o tada tarė,– pažiūrėk, kad ji laimingai parvažiuotų namo, gerai?" Tada jis išėjo. Visa tai buvo gana natūralu ir paprasta.

– Ar jis neįtarė, kad telegrama netikra?

– Ar ji tokia buvo?– komandoras Maklarenas atrodė apstulbęs.

– Turbūt taip.

– Kaip keista...– atrodė, kad komandoras Maklarenas nebepastebi, kas darosi aplinkui. Paskui jis staiga pasakė:

– Bet tai tikrai keista. Nesuprantu, kodėl? Kodėl kažkam reikėjo, kad jis vyktų į Škotiją?

– Į šį klausimą tikrai reikėtų atsakyti.

Erkiulis Puaro išėjo, palikdamas komandorą spręsti mįslę.

5.

Spensai gyveno nedideliame kotedže Čelsyje.

Linda Spens labai maloniai priėmė Puaro.

– Papasakokite man,– pasakė ji.– Papasakokite man viską apie Margaritą! Kur ji?

– Šito negaliu jums pasakyti, madam.

– Ji gerai pasislėpė! Margarita tokiais atvejais elgiasi labai gudriai. Bet aš manau, kad ji bus iškviesta duoti parodymus teisme? Ji negali nuo to išsisukti.

Puaro pažiūrėjo į ją vertinančiu žvilgsniu. Jis nenorom nusprendė, kad ji buvo puiki pagal šių laikų supratimą apie moters grožį (tada buvo madingos moterys, panašios į alkanus našlaičius). Tai nebuvo tas tipas, kuriuo jis žavėjosi. Artistiškai sukedenti nepaklusnūs plaukai, įžvalgios akys stebėjo jį iš nenuprausto veido be makijažo, išskyrus ryškias vyšnines lūpas. Ji dėvėjo didžiulį šviesiai geltoną megztinį, beveik siekiantį kelius, ir siauras juodas kelnes.

– Kokia jūsų rolė visame tame?– pasiteiravo ponia Spens.– Kažkaip ištraukti jos draugužį? Taip? Maža vilties!

– Jūs manote, kad jis kaltas?

– Žinoma. O kas gi kitas?

Tai, pamanė Puaro, buvo geras klausimas. Jis išvengė atsakymo, uždavęs kitą klausimą:

– Koks jums atrodė majoras Ričas tą vakarą? Kaip visada? Ar ne toks kaip visada?

Ponia Spens kritiškai pažvelgė į jį.

– Ne, jis nebuvo toks kaip visada. Jis buvo... kitoniškas.

– Koks – kitoniškas?

– Na, iš tiesų, jei šaltakraujiškai nuduri žmogų...

– Bet jūs tuo metu nežinojote, kad jis ką tik šaltakraujiškai nudūrė žmogų, tiesa?

– Ne, žinoma, ne.

– Tad kaip jūs apibūdintumėt jo kitoniškumą? Kaip?

– Na, jis buvo... išsiblaškęs. Ak, aš nežinau. Bet po to viską apgalvojus, aš nusprendžiau, kad tikrai turėjo kažkas būti.

Puaro atsiduso.

– Kas atvyko pirmas?

– Mes, Džimas ir aš. O tada Džokas. Ir pagaliau Margarita.

– Kada pirmą kartą buvo paminėtas pono Kleitono išvykimas į Škotiją?

– Kai atėjo Margarita. Ji pasakė Čarlzui: "Arnoldas labai atsiprašo. Jis turėjo išskubėti į Edinburgą naktiniu traukiniu." O Čarlzas pasakė: "O, tai blogai." Ir tada Džokas pasakė: "Atsiprašau. Maniau, kad tu jau žinai". Ir tada mes išgėrėme.

– Ar majoras Ričas nepaminėjo, kad matė poną Kleitoną tą vakarą? Jis nieko nepasakė apie jo apsilankymą pakeliui į stotį?

– Aš nieko tokio negirdėjau.

– Ta telegrama,– pasakė Puaro,– buvo keista, ar ne?

– Kas ten keisto?

– Tai buvo falsifikacija. Niekas Edinburge nieko apie ją nežino.

– Šit kaip. Mane nustebino laikas.

– Jūs turite galvoj telegramą?

– Sakyčiau, kad tai krenta į akis.

– Ką jūs turite galvoje?

– Žmogau,– pasakė Linda.– Neapsimetinėkit nekaltučiu. Nežinomas apgavikas pašalina vyrą iš kelio! Šiaip ar taip, tai nakčiai kelias laisvas.

– Norit pasakyti, kad majoras Ričas ir ponia Kleiton ketino kartu praleisti naktį?

– Jums teko girdėti apie tokius atsitikimus, ar ne?– Linda atrodė linksmai.

– O telegramą pasiuntė vienas iš jų?

– Tai manęs nenustebintų.

– Jūs manote, kad majoras Ričas ir ponia Kleiton turėjo romaną?

– Sakykim, nenustebčiau, jei taip. Nežinau to kaip fakto.

– Ar ponas Kleitonas tai įtarė?

– Arnoldas buvo nepaprastas žmogus. Jis buvo slapukas, jei suprantate, ką noriu pasakyti. Manau, kad jis žinojo. Bet jis buvo žmogus, kuris niekada neatskleistų paslapties. Visi manė, kad jis bejausmis stuobrys. Bet aš įsitikinusi, kad viduje jis toks nebuvo. Keista, bet manau, kad būčiau mažiau nustebusi, jei Arnoldas būtų nudūręs Čarlzą. Manau, kad Arnoldas buvo nesveikai pavydus.

– Tai įdomu.

– Nors panašiau, kad jis būtų nužudęs Margaritą. Kaip Otelas. Žinote, Margarita nepaprastai veikia vyrus.

– Ji gerai atrodo,– protingai sumenkindamas pasakė Puaro.

– Daugiau. Ji kažką turi. Ji varo vyrus iš proto, o pati apsisuka ir pasižiūri į juos iš nuostabos plačiai išplėstomis akimis, dėl ko jie visai pameta galvą.

– *Une femme fatale.**

– Tai tikriausiai užsienietiškas tokio elgesio pavadinimas.

---

* pražūtinga moteris (pranc.)

– Ar gerai ją pažįstate?

– Dieve mano, ji viena iš geriausių mano draugių – ir aš nepasitikėčiau ja nė per nago juodymą!

– O,– pasakė Puaro ir pakreipė kalbą apie komandorą Maklareną.

– Džokas? Senas ištikimasis? Jis yra naminis gyvūnėlis. Gimė būti šeimos draugu. Jis ir Arnoldas buvo labai artimi draugai. Manau, kad Arnoldas atleisdavo jam daugiau nei kitiems. Aišku, jis buvo paklusnus Margaritos katinėlis. Jis atsidavęs jai jau dešimtis metų.

– Ar ponas Kleitonas jam taip pat pavydėjo?

– Pavydėjo Džokui? Keista mintis! Margarita tikrai žavisi Džoku, bet ji niekada jam nepaliko jokių vilčių. Tikrai nemanau, kad kas nors... nežinau, kodėl. Tai atrodo gėdinga. Jis toks puikus.

Puaro nukreipė dėmesį į tarną. Bet, išskyrus miglotą pasakymą, kad jis labai gerai prieidavo prie automobilio šono, atrodė, kad Linda neturi ką pasakyti apie Bergesą, ir tikriausiai ji vos pastebėdavo jį.

Bet ji buvo gana greitos orientacijos.

– Regis, jūs galvojate, kad jis galėjo taip pat lengvai nužudyti Arnoldą kaip Čarlzas? Man tai atrodo gana kvaila.

– Ta pastaba mane nuvylė, madam. Bet tada man atrodo (nors jūs tikriausiai su tuo nesutiksite), kad kvaila – ne tai, kad majoras Ričas nužudė Arnoldą Kleitoną, bet tai, kad jis nužudė jį šitokiu būdu.

– Tuo kvailu stiletu? Taip, tai tikrai beprotiška. Labiau tiktų bukas instrumentas. O gal jis galėjo jį uždusinti?

Puaro atsiduso.

– Grįžkime prie Otelo. Taip, Otelas... Jūs pakišote man vieną mintį...

– Tikrai? Kokią...– jie išgirdo, kaip duryse sukasi raktas, ir kaip atidaromos durys.– O, tai Džeremis. Ar norite ir su juo pasikalbėti?

Džeremis Spensas atrodė malonus, apie trisdešimties su viršum metų vyras, išpuoselėtas ir mėgstąs pasirodyti taktišku. Ponia Spens pasakė, kad ji geriau eis ir pažiūrės, kaip virtuvėje troškinasi mėsa. Ji išėjo, palikdama abu vyrus kartu.

Džeremis Spensas nebuvo toks nuoširdus kaip jo žmona. Jis aiškiai išvis nenorėjo painiotis į tą bylą, ir jo pastabos buvo atsargios bei neinformatyvios. Jie kurį laiką pažinoję Kleitonus, Ričą ne taip gerai. Atrodo, kad Kleitonas ir Ričas visada puikiai sutarę. Visas įvykis atrodo nepaaiškinamas.

Per visą pokalbį Džeremis Spensas rodė, kad laukia, kol Puaro išeis. Jis buvo mandagus, bet tik tiek.

– Bijau,– pasakė Puaro,– kad jums nepatinka tie klausimai?

– Na, mes pakankamai apie tą įvykį pasikalbėjome su policija. Aš jaučiu, kad to pakanka. Mes pasakėme viską, ką žinome ar matėme. Dabar... Norėčiau tai pamiršti.

– Užjaučiu jus. Baisiai nemalonu į tai veltis. Būti klausinėjamam ne tik apie tai, ką jūs žinote ar matėte, bet ir tai, ką jūs galvojate.

– Geriau negalvoti.

– Bet ar galima to išvengti? Pavyzdžiui, kaip jūs galvojate, ar ponia Kleiton taip pat tame dalyvavo? Ar ji su Riču suplanavo savo vyro mirtį?

– Dieve mano, ne,– Spensas atrodė šokiruotas ir išgąsdintas.– Net neįsivaizdavau, kad gali kilti tokių įtarimų!

– Ar jūsų žmona nekalbėjo apie tokią galimybę?

– O, Linda! Žinote, kokios tos moterys – visada gelia viena kitai. Moterys Margaritai niekada nebuvo ypač palankios – ji per daug patraukli. Bet iš tiesų ta teorija, kad Ričas su Margarita suplanavo žmogžudystę, yra fantastiška!

– Būna tokių dalykų. Pavyzdžiui, ginklas. Tokiu ginklu greičiau gali pasinaudoti moteris nei vyras.

– Norit pasakyti, kad policija priskiria tai jai – to negali būti! Noriu pasakyti....

– Aš nieko nežinau,–sąžiningai atsakė Puaro ir skubiai pasišalino.

Įšvydęs nustėrusią Spenso veido išraišką, jis nutarė, kad šis džentelmenas turės apie ką pagalvoti!

6.

– Atleiskite man už šiuos žodžius, mesje Puaro, bet nesuprantu, kaip jūs galite man padėti.

Puaro neatsakė. Jis susimąstęs žiūrėjo į vyrą, kuris buvo kaltinamas savo draugo, Arnoldo Kleitono, nužudymu. Jis žiūrėjo į stiprius žandikaulius, pailgą galvą. Liesas įdegęs vyras, atletiškas ir raumeningas. Kažkuo panašus į kurtą. Žmogus, kurio išraiška nieko nesakė, ir kuris ne itin svetingai priėmė lankytoją.

– Aš beveik suprantu, kad ponia Kleiton pasiuntė jus pas mane, vedama geriausių norų. Bet jei atvirai, manau, kad ji buvo neišmintinga. Neišmintinga ir dėl savęs, ir dėl manęs.

– Tai yra?

Ričas nervingai pažvelgė per petį. Bet kalėjimo prižiūrėtojas buvo nustatytame nuotolyje. Ričas patylino balsą.

– Jie turi rasti motyvą šiam kvailam apkaltinimui. Jie bandys įrodyti, kad tarp manęs ir ponios Kleiton buvo... ryšys. Tai, ką, aš manau, jums pasakė ponia Kleiton, yra netiesa. Mes tik draugai, nieko daugiau. Bet, be abejonės būtų pageidautina, kad ji nesiimtų jokių veiksmų mano naudai.

Erkiulis Puaro ignoravo temą. Vietoj to jis išrinko vieną žodį.

– Jūs pasakėt tas "kvailas" apkaltinimas. Bet yra ne taip, jūs žinote.

– Aš nenužudžiau Arnoldo Kleitono.

– Tada vadinkime tai klaidingu apkaltinimu. Sakykime, kad jis neteisingas. Bet jis ne kvailas. Priešingai, jis labai tikėtinas. Turite tai labai gerai suprasti.

– Galiu tik pasakyti jums, kad jis man atrodo nerealus.

– Toks požiūris jums duos labai nedaug naudos. Mes turime pagalvoti apie ką nors naudingesnio.

– Mane gina advokatai. Kaip suprantu, jie pasamdė garsų teisininką dalyvauti mano gynyboje. Negaliu sutikti su žodžio "mes" vartojimu.

Puaro netikėtai nusišypsojo.

– O,– pasakė jis savo užsienietiškiausia maniera,– tai atkirtis, kurį jūs man davėte. Labai gerai. Baikim. Norėjau jus pamatyti. Aš jus pamačiau. Aš taip pat apžvelgiau jūsų karjerą. Jūs gerai išlaikėte egzaminus Sendharste. Jūs įstojote į Stef koledžą. Ir taip toliau, ir taip toliau. Šiandien apie jus susidariau savo nuomonę. Jūs nesate kvailys.

– Ką tai turi bendro su visu tuo?

– Viską. Neįmanoma, kad jūsų gabumų žmogus įvykdytų žmogžudystę tokiu būdu, kaip ji buvo įvykdyta. Labai gerai. Jūs nekaltas. Dabar papasakokite apie savo tarną Bergesą.

– Bergesą?

– Taip. Jei jūs nenužudėte Kleitono, tai turėjo padaryti Bergesas. Tokia išvada atrodo neišvengiama. Bet kodėl? Čia turi būti "kodėl?". Jūs vienintelis žmogus, kuris pakankamai pažįsta Bergesą, kad galėtų atspėti. Kodėl, majore Ričai, kodėl?

– Neįsivaizduoju. Paprasčiausiai nesuprantu. O, aš mąsčiau taip pat kaip ir jūs. Taip, Bergesas turėjo galimybę – vienintelis, kuris turėjo, išskyrus mane. Problema ta, kad aš tiesiog negaliu tuo patikėti. Bergesas ne toks žmogus, kurį galėtum įsivaizduoti kažką žudant.

– Ką mano jūsų teisės patarėjai?

Ričo lūpos niūriai susičiaupė.

– Mano teisės patarėjai leidžia laiką, įtikinamai klausinėdami manęs, ar tikrai aš visą savo gyvenimą

kenčiau nuo proto aptemimo, kai nežinodavau, ką iš tiesų darau!

– Jei taip, tai blogai,– pasakė Puaro.– Na, turbūt atrasime, kad Bergesas yra asmuo, kuriam pasitaiko proto aptemimų. Tai nebloga mintis. Dabar ginklas. Jie parodė jį jums ir paklausė, ar jis jūsų?

– Jis ne mano. Niekada prieš tai jo nemačiau.

– Ne, jis ne jūsų. Bet ar jūs visiškai įsitikinęs, kad niekada anksčiau jo nematėte?

– Taip,– jis aiškiai dvejojo.– Tai ornamentuotas žaisliukas... tikrai... Tokie dažnai guli žmonių namuose.

– Pavyzdžiui, moters svetainėje. Gal ponios Kleiton svetainėje?

– Žinoma, NE!

Paskutinis žodis buvo ištartas garsiai, ir prižiūrėtojas pažiūrėjo į juos.

– *Tres bien.** Žinoma, ne – ir nereikia šaukti. Bet kažkur kažkada jūs matėte kažką labai panašaus. A? Tiesa?

– Aš taip nemanau... Kokioje antikvarinių daiktų parduotuvėje... galbūt.

– A, galimas daiktas,– Puaro pakilo.– Aš išeinu.

---

* gerai (pranc.)

7.

– O dabar,– pasakė Erkiulis Puaro,– Bergesas. Taip, pagaliau Bergesas.

Šioje byloje jis kai ką sužinojo apie tuos žmones iš jų pačių ir apie kiekvieną iš kitų. Bet niekas jam nieko nepasakė apie Bergesą. Jokios užuominos apie tai, koks jis.

Pamatęs Bergesą, suprato kodėl.

Tarnas laukė jo majoro Ričo bute, telefonu sužinojęs apie jo apsilankymą iš komandoro Maklareno.

– Aš esu mesje Erkiulis Puaro.

– Taip, sere, aš jūsų laukiau.

Bergesas pagarbiai prilaikė duris, kol Puaro įėjo. Mažaš stačiakampis prieškambaris, atviros durys kairėje, vedančios į svetainę. Bergesas išvadavo Puaro nuo jo skrybėlės bei palto ir nusekė paskui jį į svetainę.

– Aha,– Puaro apsižvalgė.– Tai įvyko čia?

– Taip, sere.

Ramus vyrukas Bergesas, skaistaus, kiek liesoko veido. Nerangūs pečiai ir alkūnės. Kategoriškas balsas su provincijos, kurios Puaro nežinojo, akcentu. Turbūt rytinės pakrantės. Tikriausiai nervingas žmogus, bet kitu atžvilgiu – jokių tikslių charakteristikų. Buvo sunku tikėtis iš jo kokio nors ryžtingo veiksmo. Ar galėtų toksai užmušti žmogų?

Jo akys buvo blyškios, bėgiojančios, ką nelabai įžvalgūs žmonės dažnai susieja su nesąžiningumu.

– Kas daroma su butu?– pasiteiravo Puaro.

– Aš vis dar jį prižiūriu, sere. Majoras Ričas susitarė dėl mano algos ir dėl to, kad gerai jį prižiūrėčiau, kol... kol...

Žvilgsnis vėl pradėjo lakstyti.

– Kol...– sutiko Puaro. Jis pridūrė kaip neabejotiną faktą:

– Sakyčiau, kad majoras Ričas beveik tikrai bus patrauktąs į teismą. Byla tikriausiai truks apie tris mėnesius.

Bergesas papurtė galvą, ne neigdamas, o tiesiog sumišęs.

– Tai tikrai neatrodo įmanoma,– pasakė jis.

– Kad majoras Ričas būtų žudikas?

– Viskas. Ta skrynia...

Jo akys perbėgo per kambarį.

– A, tai ta įžymioji skrynia?

Tai buvo milžiniškas labai tamsaus išblizginto medžio baldas, apkaltas žalvariu, su dideliu žalvariniu skląsčiu ir senovine spyna.

– Gražus daikčiukas,– Puaro priėjo prie skrynios.

Ji stovėjo prie sienos, šalia lango, greta jos buvo šiuolaikiška spintelė plokštelėms. Iš kitos pusės buvo pusiau atviros durys. Duris beveik slėpė didelė spalvota odinė širma.

– Jos į majoro Ričo miegamąjį,– pasakė Bergesas.

Puaro linktelėjo. Jo akys nuklydo į kitą kambario pusę. Ten buvo du stereo plokštelių grotuvai, kiekvienas ant žemo staliuko, nuo jų kaip gyvatės rangėsi laidai. Lengvos kėdės, didelis stalas. Ant sienų kabėjo japoniškos graviūros. Tai buvo gražus, patogus kambarys, bet ne ištaigingas.

Jis vėl pažiūrėjo į Viljamą Bergesą.

– Tas atradimas,– pasakė maloniai,– turėjo jus smarkiai šokiruoti.

– O taip, sere. Niekada to nepamiršiu,– puolė kalbėti tarnas. Žodžiai plaukte plaukė iš jo. Tikriausiai

jis jautė, kad gana dažnai pasakodamas tą istoriją, pagaliau galės išbraukti ją iš savo atminties.

– Aš ėjau aplink kambarį, sere. Valiau. Stiklus ir taip toliau. Aš tik sustojau paimti porą alyvų nuo grindų ir pamačiau tai – ant kilimo, surūdijusią, tamsią dėmę. Ne, kilimo dabar nėra. Atiduotas valyti. Tai padarė policija. "Kas tai?– pagalvojau aš. Sakiau sau beveik juokaudamas,– Tai visai kaip kraujas! Bet iš kur jis? Kas jį paliejo?". O tada aš pamačiau, kad jis iš skrynios – vieno šono apačioje, čia, kur yra plyšys. Ir tada aš pasakiau, vis dar nieko negalvodamas: "Nagi nagi?" Pakėliau dangtį štai šitaip,– jis parodė tą judesį ranka,– ir čia buvo susirietusio vyro, gulinčio ant šono, lyg jis būtų miegojęs; lavonas. Ir tas šlykštus užsienietiškas peilis ar durklas, styrantis iš jo kaklo. Niekada to nepamiršiu – niekada! Tol, kol būsiu gyvas! Tas šokas, to nesitikint, suprantate...

Jis giliai įkvėpė.

– Leidau dangčiui nukristi, išbėgau iš buto ir pasileidau gatve. Ieškojau policininko ir laimei, radau – kaip tik už kampo.

Puaro susimąstęs žvelgė į jį. Spektaklis, jei tai spektaklis, buvo labai geras. Jis pradėjo baimintis, kad tai ne spektaklis, kad būtent taip viskas ir vyko.

– Ar nepagalvojote iš pradžių pažadinti majorą Ričą?– paklausė seklys.

– Tai man neatėjo į galvą, sere. Dėl šoko. Aš... aš tiesiog norėjau iš čia pasprukti...– jis mėšlungiškai gurktelėjo,– ir... ir pakviesti pagalbą.

Puaro linktelėjo.

– Ar jūs pastebėjote, kad tai buvo ponas Kleitonas?– paklausė jis.

– Turėjau, sere, bet žinote, netikėjau tuo. Žinoma, kai tik grįžau su policininku, pasakiau: "Na, tai ponas Kleitonas!", o jis paklausė: "Kas tas ponas Kleitonas?". O aš sakau: "Jis buvo čia praėjusį vakarą."

– A,– pasakė Puaro,– praėjusį vakarą... Ar tiksliai prisimenate, kada čia atvažiavo ponas Kleitonas?

– Ne minutės tikslumu, bet daugmaž be penkiolikos aštuonios, sakyčiau.

– Jūs gerai jį pažinojote.

– Jis su ponia Kleiton gana dažnai čia lankydavosi per tuos pusantrų metų, kai aš čia dirbu.

– Ar jis atrodė toks kaip visada?

– Man taip regis. Kiek uždusęs, bet priskyriau tai skubėjimui. Jis skubėjo į traukinį, ar panašiai.

– Tikriausiai jis su savim turėjo lagaminą, jei jau važiavo į Škotiją?

– Ne, sere. Galvojau, kad apačioje laukia taksi.

– Ar jis buvo nusivylęs, kai sužinojo, kad majoro Ričo nėra?

– Nepastebėjau to. Tik pasakė, kad parašys raštelį. Jis įėjo čia, priėjo prie stalo, o aš grįžau į virtuvę. Kiek vėlinausi paruošti kiaušinius su šprotais. Virtuvė yra koridoriaus gale, ir iš jos nelabai gerai girdėti. Negirdėjau, kaip jis išėjo, ar kaip atėjo šeimininkas, nes aš ir nesiklausiau.

– O toliau?

– Majoras Ričas pašaukė mane. Jis stovėjo ant slenksčio. Pasakė, kad pamiršo ponios Spens turkiškas cigaretes. Turėjau skubiai jų atnešti. Taip ir padariau. Parnešiau ir padėjau jas čia ant stalo. Aišku, pamaniau, kad ponas Kleitonas išskubėjo į traukinį.

– Ir niekas kitas neatėjo į butą tuo metu, kai majoras Ričas buvo išėjęs, o jūs buvote virtuvėje?

– Ne, sere, niekas.

– Ar esate tuo tikras?

– Kaipgi būtų galėjęs ateiti? Būtų turėjęs paskambinti.

Puaro papurtė galvą. Kaipgi būtų galėjęs? Spensai, Maklarenas ir ponia Kleiton, jis jau žinojo, galėjo atsiskaityti už kiekvieną minutę. Maklarenas buvo

su pažįstamais klube, Spensai prieš išvažiuodami išgėrė namie su pora draugų. Margarita Kleiton kaip tik tuo metu kalbėjo su drauge telefonu. Jis pagalvojo, kad nė vienas iš jų tokios galimybės neturėjo. Turbūt buvo geresnių būdų nužudyti Arnoldą Kleitoną, nei nusekti paskui jį į butą, kur yra tarnas, ir kur šeimininkas gali grįžti bet kurią akimirką. Taip, jis dar dėjo paskutines viltis į "paslaptingą nepažįstamąjį"! Galbūt kažkas iš nepriekaištingos Kleitono praeities atpažino jį gatvėje ir nusekė paskui jį čia. Užpuolė jį su stiletu, įkišo lavoną į skrynią ir pranyko. Gryna melodrama, neparemta jokiais argumentais ir faktais! Ši ispaniška skrynia tinka tik romantiškoms istorinėms apysakoms.

Jis vėl sugrįžo prie skrynios. Pakėlė dangtį. Jis pakilo lengvai, be garso.

Bergesas tyliai pasakė:

– Ji išvalyta, sere. Aš tuo pasirūpinau.

Puaro palinko virš jos. Negarsiai šūktelėjęs, pasilenkė žemiau. Palietė ją pirštais.

– Tos skylės iš galo ir vieno šono atrodo... atrodo, lyg būtų pragręžtos visai neseniai.

– Skylės, sere?– tarnas pasilenkė pažiūrėti.– Tikrai negaliu pasakyti. Niekad anksčiau jų nepastebėjau.

– Jos nėra labai pastebimos. Bet jos čia yra. Kaip pasakytumėt, kam jos?

– Tikrai nežinau, sere. Kokie nors gyvūnai, tikriausiai... Norėjau pasakyti, kokie nors vabalai. Kažkas, kas graužia medį?

– Kokie nors gyvūnai?– perklausė Puaro.– Įdomu.

Jis žengė į kambario gilumą.

– Kai atėjote čia su cigaretėmis, ar kas nors šiame kambaryje atrodė kitaip? Išvis kas nors? Pastumtos kėdės, stalas, kas nors tokio?

– Keista, bet kai pasakėte, sere... Kai tai paminėjote... Ta širma, kuri saugo nuo skersvėjo iš miegamojo durų, buvo kiek pastumta į kairę.

– Taip?– Puaro švelniai stumtelėjo.

– Dar truputį... Šitaip.

Iki tol širma dengė beveik pusę dėžės. Dabar ji paslėpė beveik visą dėžę.

– Kaip jūs manote, kodėl ji buvo pastumta?

– Aš negalvojau apie tai, sere.

(Kita panelė Lemon!)

Bergesas abejodamas pridūrė:

– Manau, kad taip paliekamas laisvesnis kelias į miegamąjį – jei damos norėtų palikti savo apsiaustus.

– Galbūt. Bet gali būti ir kita priežastis,– Bergesas klausiamai į jį pažiūrėjo.– Dabar širma dengia dėžę, ir slepia kilimą prie dėžės. Jei majoras Ričas būtų nudūręs poną Kleitoną, kraujas būtų greitai pradėjęs tekėti pro plyšius dėžės apačioje. Kažkas galėtų tai pastebėti – kaip jūs kitą rytą. Tad širma buvo perkelta.

– Niekad apie tai nesusimąsčiau, sere.

– Kokios čia šviesos, stiprios ar blankios?

– Parodysiu jums, sere.

Tarnas greitai užtraukė užuolaidas ir įjungė keletą lempų. Jų šviesa buvo švelni ir neryški, net skaitymui nepakankamai stipri. Puaro pasižiūrėjo į lempas palubėje.

– Jos nebuvo įjungtos, sere. Jos labai retai naudojamos.

Puaro apžvelgė kambarį, apšviestą blyškia lempų šviesa.

Tarnas pasakė:

– Nemanau, sere, kad jūs būtumėt pastebėjęs kraujo dėmes. Per tamsu.

– Manau, kad jūs teisus. Tad kodėl buvo perkelta širma?

Bergesas krūptelėjo.

– Baisu pagalvoti, kad toks malonus džentelmenas kaip majoras Ričas tai padarė.

– Jūs neabejojate, kad jis tai padarė? Kodėl jis tai padarė, Bergesai?

– Na, žinoma, jis buvo kare. Jį galėjo sužeisti į galvą, ar ne? Sakoma, kad kartais tai pasireiškia po daugelio metų. Jie staiga tampa keisti ir nežino, ką daro. Ir sakoma, kad tada daugiausia kliūva jų artimiausiems ir mieliausiems žmonėms. Kaip jūs manote, ar galėjo taip būti?

Puaro pasižiūrėjo į jį. Atsiduso. Nusisuko.

– Ne,– pasakė jis.– Buvo ne taip.

Tarsi burtais, Bergeso rankoje atsirado šlamančio popieriaus lapelis.

– O, ačiū jums sere, bet aš tikrai...

– Jūs man padėjote,– pasakė Puaro.– Parodėte šį kambarį. Parodėte, kas yra šiame kambaryje. Parodėte, kas įvyko tą vakarą. Nėra nieko neįmanomo! Prisiminkite tai. Aš pasakiau, kad buvo tik dvi galimybės – aš klydau. Buvo trečia galimybė,– jis apsižvalgė ir krūptelėjo.– Atitraukite užuolaidas. Įleiskite šviesos ir oro. Šiam kambariui to reikia. Jį reikia išvalyti. Manau, kad praeis daug laiko, kol jis bus išvalytas nuo kančios ir užsitęsusių neapykantos prisiminimų.

Bergesas išsižiojęs padavė Puaro jo skrybėlę ir paltą. Jis atrodė suglumęs. Puaro, kuris mėgo kalbėti nesuprantamai, patenkintas išėjo į gatvę.

8.

Puaro grįžo namo ir paskambino inspektoriui Mileriui.

– Kas atsitiko su Kleitono lagaminu? Jo žmona sakė, kad jis jį susidėjo.

– Lagaminas buvo klube. Kleitonas paliko jį pas šveicorių. Tada tikriausiai jį pamiršo ir išėjo be jo.

– Kas jame buvo?

– Ko ir reikėjo laukti. Pižama, kostiumas, higienos reikmenys.

– Labai jau rūpestingai susiruošė.

– O kaip jūs manėte, kas jame bus?

Puaro neatsakė į klausimą. Jis tarė:

– Dabar apie stiletą. Siūlyčiau apklausti valytoją, kuri valo ponios Spens namą. Sužinokite, ar ji kada nors matė ką nors panašaus ten gulint.

-- Ponia Spens?– Mileris švilptelėjo.– Ar jūsų mintys krypsta į tą pusę? Spensams buvo parodytas stiletas. Jie jo neatpažino.

– Vėl jų paklauskite.

– Norite pasakyti...

– O tada praneškite man, ką jie pasakė...

– Jūs gudraujate!

– Skaitykite "Otelą", Mileri. Apmąstykite "Otelo" veikėjus. Mes praleidome vieną iš jų.

Puaro padėjo ragelį. Paskambino ledi Četerton. Užimta.

Kiek vėliau jis vėl pabandė. Vis dar nesėkmingai. Jis paskambino Džordžui, savo tarnui, ir liepė jam skambinti tuo numeriu, kol kas nors atsilieps. Jis

žinojo, kad ledi Četerton yra nepataisoma telefono maniakė.

Puaro atsisėdo ant kėdės, atsargiai nusiavė odinius batus, pajudino kojų pirštus ir atsilošė.

– Aš esu senas,– pasakė Erkiulis Puaro.– Lengvai pavargstu...– jis nušvito.– Bet ląstelės vis dar funkcionuoja. Lėtai, bet jos funkcionuoja... Taip, "Otelas". Kas man tai pasakė? O taip, ponia Spens. Lagaminas... Širma... Lavonas, gulintis taip, lyg vyras būtų užmigęs. Gudrus žudikas. Apmąstyta, suplanuota... Manau, jam tai patiko!..

Džordžas pranešė jam, kad ledi Četerton prie telefono.

– Čia Erkiulis Puaro, madam. Ar galiu pasikalbėti su jūsų viešnia?

– Na žinoma! O, mesje Puaro, ar jūs padarėte stebuklą?

– Dar ne,– pasakė Puaro,– bet galbūt vėliau.

Tuoj pat Margaritos balsas – ramus, švelnus.

– Madam, kai paklausiau jūsų, ar pastebėjote ką nors ne vietoj tą vakarą, jūs susiraukėt, lyg būtumėt kažką prisiminus, o paskui vėl pamiršot. Ar tai buvo širmos padėtis?

– Širma? Na žinoma, taip. Ji buvo ne visai įprastoje vietoje.

– Ar jūs šokote tą vakarą?

– Kurį laiką.

– Kas daugiausia šoko su jumis?

– Džeremis Spenseris. Jis nuostabus šokėjas. Čarlzas geras, bet neimpozantiškas. Jis šoko su Linda, o paskui mes pasikeitėme. Džokas nešoko. Jis dėjo plokšteles, rūšiavo jas ir paskelbdavo, ką gros.

– Vėliau klausėtės rimtosios muzikos?

– Taip.

Stojo tyla. Tada Margarita pasakė:

– Mesje Puaro, kam... visa tai? Ar jūs... ar yra... viltis?

– Ar žinote, madam, ką jaučia žmonės, esantys aplink jus?

Kiek nustebusiu balsu ji atsakė:

– Aš... Aš manau, taip.

– O aš manau, kad ne. Manau, kad net neįsivaizduojate. Manau, kad tai jūsų gyvenimo tragedija. Bet tai tragedija kitiems žmonėms, o ne jums. Šiandien kažkas paminėjo man Otelą. Paklausiau jūsų, ar jūsų vyras buvo pavydus, jūs atsakėte, kad tikriausiai buvo. Bet pasakėte tai nerūpestingai kaip vaikas. Jūs pasakėte tai taip, kaip būtų pasakiusi Desdemona, nepastebinti pavojaus. Ji taip pat atpažino pavydą, bet nesuprato jo, nes pati niekada nepavydėjo ir negalėjo pavydėti. Manau, kad ji nieko nežinojo apie smarkios fizinės aistros jėgą. Ji mylėjo savo vyrą su romantiška aistra, tarsi garbindama didvyrį, ji gana nekaltai mylėjo savo draugą Kasijų kaip artimą draugą... Manau, kad pati būdama atspari aistroms, ji vertė vyrus kraustytis iš proto... Ar suprantate mane, madam?

Stojo pauzė, o tada jis išgirdo Margaritos atsakymą. Šaltakraujišką, malonų, kiek suglumusį:

– Aš ne... aš tikrai nesuprantu, ką jūs sakote...

Puaro atsiduso. Po to pasakė dalykišku tonu:

– Šį vakarą aš jus aplankysiu.

9.

Inspektorių Milerį nebuvo lengva įtikinti. Bet ir Erkiuliu Puaro, kai jis pajunta tvirtą pagrindą po kojomis, nelengva atsikratyti. Inspektorius Mileris bambėjo, bet kapituliavo.

–... nors ką su tuo bendro turi ledi Četerton...

– Iš tikrųjų nieko. Ji tik padėjo savo draugei, ir viskas.

– Kaip jūs sužinojote apie tuos Spensus?

– Apie tai, kad tas stiletas iš jų? Tai buvo spėjimas. Džeremis Spensas kažkaip pakišo man šią mintį. Aš spėjau, kad stiletas priklausė Margaritai Kleiton. Spensas pasakė, kad jis tikrai žino, jog yra ne taip,– seklys nutilo.

– Ką jie pasakė dabar? – smalsiai paklausė.

– Pastebėjo, kad jis labai panašus į žaislinį durklą, kurį jie kažkada turėjo. Bet prieš kelias savaites jie jį kažkur nukišo ir tikrai apie jį pamiršo. Manau, kad Ričas jį iš ten nušvilpė.

– Žmogus, kuris mėgsta žaisti saugiai, ponas Džeremis Spensas,– pasakė Erkiulis Puaro. Jis sumurmėjo pats sau:

– Prieš kelias savaites... O taip, planuoti pradėta seniai.

– Ei, apie ką jūs?

– Nieko, mes atvažiavome,– pasakė Puaro. Taksi sustojo prie ledi Četerton namo Čeriton gatvėje. Puaro užmokėjo.

Margarita laukė jų kambaryje viršuje. Kai ji išvydo Milerį, jos veidas sustingo.

– Aš nežinojau...

– Jūs nežinojote, kas tas draugas, kurį pasisiūliau atvesti?

– Inspektorius Mileris nėra mano draugas.

– Tai labiau priklauso nuo to, ponia Kleiton, ar jūs norite, kad laimėtų teisingumas, ar ne. Jūsų vyras buvo nužudytas...

– O dabar turime pakalbėti apie tą, kuris jį nužudė,– greitai pasakė Puaro.– Ar mes galime atsisėsti, madam?

Margarita lėtai atsisėdo į atsuktą į du vyrus kėdę aukšu atlošu.

– Aš prašau,– pasakė Puaro, kreipdamasis į abu klausytojus,– kantriai mane išklausyti. Manau, kad dabar žinau, kas tą fatališką vakarą atsitiko majoro Ričo bute... Mes visi pradėjome nuo klaidingos prielaidos... Prielaidos, kad tik du žmonės turėjo galimybę įdėti kūną į skrynią – majoras Ričas arba Viljamas Bergesas. Bet mes klydome – bute buvo trečias žmogus, kuris tą vakarą turėjo tokią pačią galimybę.

– O kas tai buvo?– skeptiškai pasiteiravo Mileris.– Lifto berniukas?

– Ne. Arnoldas Kleitonas.

– Ką? Paslėpė savo lavoną? Jūs išprotėjote.

– Žinoma, kad ne lavoną – gyvą kūną. Paprasčiau tariant, jis pasislėpė skrynioje. Tokie įvykiai dažnai minimi istorijose. Negyva nuotaka "Amalo šakelėje", Joachimas, kuris suplanuoja nuplėšti Imodžin garbę ir taip toliau. Aš pagalvojau apie tai, vos pamatęs, kad skrynioje neseniai buvo pragręžtos skylės. Kodėl? Jos buvo pragręžtos tam, kad skrynioje pakaktų oro. Kodėl tą vakarą širma buvo perkelta iš įprastos vietos? Kad paslėptų skrynią nuo žmonių, esančių kambaryje. Tad tas pasislėpęs vyras galėjo kartkarčiais pakelti skrynios dangtį ir pramankštinti savo sąnarius bei geriau girdėti, kas vyksta.

– Bet kodėl,– pasiteiravo Margarita, iš nuostabos plačiai atvėrusi akis,– kodėl Arnoldas būtų panorėjęs slėptis skrynioje?

– Ar to jūs klausiate, madam? Jūsų vyras buvo pavydus žmogus. Taip pat ir neatviras žmogus. "Užsisklendęs", kaip pavadino jūsų draugė ponia Spens. Jo pavydas augo. Jis jį kankino! Ar jūs buvote, ar nebuvote Ričo meilužė? Jis nežinojo! Jis turėjo žinoti! Tad – "telegrama iš Škotijos", telegrama, kuri niekada nebuvo išsiųsta, ir kurios niekas niekada nematė! Sudedamas lagaminas nakčiai ir patogiai pamirštamas klube. Jis eina į butą tuo metu, kai yra tikras, jog Ričas bus išėjęs... Jis sako tarnui, kad parašys raštelį. Kai tik lieka vienas, gręžia skyles skrynioje, pastumia širmą ir įlipa į skrynią. Šiąnakt jis sužinos tiesą. Gal jo žmona liks su kitais, gal ji išeis, bet sugrįš. Tą naktį beviltiškai kankinamas pavydo vyras sužinos...

– Jūs juk nesakote, kad jis pats save nudūrė?– Milerio balsas buvo skeptiškas.– Nesąmonė!

– O ne, jį nudūrė kažkas kitas. Kažkas, kas žinojo, jog jis ten yra. Tai tikrai buvo žmogžudystė. Atsargiai suplanuota, gerai apgalvota žmogžudystė. Pagalvokime apie kitus "Otelo" veikėjus. Turėtume prisiminti Jagą. Subtiliai užnuodijamos Arnoldo Kleitono mintys: užuominomis, įtarimais. Dorasis Jagas, ištikimasis draugas, vyras, kuriuo tu visada tikėjai! Arnoldas Kleitonas visada tikėjo juo. Arnoldas Kleitonas leido keroti savo pavydui, tapti jam karštlige. Ar planas pasislėpti skrynioje buvo paties Arnoldo mintis? Jis galėjo galvoti, kad taip – tikriausiai jis taip galvojo! Tad scena paruošta veiksmui. Stiletas, ramiai pavogtas prieš kelias savaites, paruoštas. Ateina vakaras. Šviesos neryškios, groja patefonas, dvi poros šoka, likęs vyras užsiėmęs plokštelėmis, netoli ispaniškos skrynios ir ją dengiančios širmos. Nunerti už širmos, pakelti dangtį ir kirsti... Drąsu, bet gana paprasta!

– Kleitonas būtų riktelėjęs!

– Nebūtų, jei jam buvo duota narkotikų,– pasakė Puaro.– Anot tarno, lavonas gulėjo taip, lyg "vyras būtų užmigęs". Kleitonas miegojo, narkotikų jam davė vienintelis žmogus, kuris galėjo jų duoti, vyras, su kuriuo jis gėrė klube.

– Džokas?– vaikiškai nustebusi, Margarita prabilo garsiau.– Džokas? Tik jau ne brangusis senasis Džokas. Ne, aš juk pažįstu Džoką visą savo gyvenimą! Kodėl po galais Džokas turėtų..?

Puaro atsisuko į ją.

– Kodėl du italai kovojo dvikovoje? Kodėl nusišovė jaunuolis? Džokas Maklarenas yra tylus žmogus. Jis turbūt nustojo vilties, būdamas ištikimas jūsų ir jūsų vyro draugas, bet tada atsiranda majoras Ričas. To jau per daug! Aistrų ir neapykantos tamsoje jis suplanuoja tai, ką beveik galima pavadinti tobula žmogžudyste – dviguba žmogžudyste, nes Ričas beveik tikrai bus apkaltintas. Ir, pašalinęs majorą Ričą ir jūsų vyrą iš kelio, jis mano, kad pagaliau jūs atsigręšite į jį. Ir turbūt, madam, jūs būtumėt taip padarius... A?

Ji spoksojo į jį siaubo išplėstomis akimis.

Beveik nesąmoningai ji sušnibždėjo:

– Turbūt... Aš... nežinau...

Staiga prisiminęs savo autoritetą, prabilo inspektorius Mileris:

– Labai gerai, Puaro. Tai tik teorija, ir nieko daugiau. Čia nėra nė mažiausio įrodymo. Tikriausiai nė vienas žodis nėra teisingas.

– Visa tai tiesa.

– Bet nėra įrodymų. Neturime kuo pasiremti.

– Jūs neteisus. Manau, kad Maklarenas, jei jam tai pasakysime, prisipažins. Tai yra, jei jam pasidarys aišku, kad Margarita Kleiton žino...

Jis nutilo, o paskui pridūrė:

– Nes kai jis tai sužinos, jis bus pralošęs. Puiki žmogžudystė tampa bergždžia.

Klusnus šuo

Lili Margreiv nervingai išlygino pirštines ant kelių ir įsmeigė žvilgsnį į žmogų, užėmusį didelę kėdę priešais ją.

Ji buvo girdėjusi apie Erkiulį Puaro, išgarsintąjį seklį, bet pirmą kartą matė jį gyvą.

Ją suglumino komiška, beveik absurdiška jo išvaizda. Ar tikrai šis juokingas mažas vyras su kiaušinio pavidalo galva ir milžiniškais ūsais galėjo daryti tuos nuostabius dalykus, kurie buvo jam priskiriami? Jo užsiėmimas tuo metu jai pasirodė beveik vaikiškas. Jis krovė spalvoto medžio kaladėles vieną ant kitos, ir atrodė daug labiau susidomėjęs šių veiksmų rezultatu, nei istorija, kurią ji jam pasakojo.

Tačiau, jai netikėtai nutilus, jis staiga pažvelgė į ją.

– Madmuazele, maldauju, tęskite. Tai, ką aš darau, nenukreipia mano dėmesio. Neabejokite, jog klausau jūsų labai atidžiai.

Jis vėl pradėjo krauti medines kaladėles vieną ant kitos, o mergina tęsė pasakojimą. Tai buvo siaubinga istorija, kupina smurto ir tragizmo, bet jos balsas buvo toks ramus ir bejausmis, ji dėstė įvykius taip glaustai, kad jos pasakojime neliko nei pėdsako žmogiškumo.

Mergina pagaliau nutilo.

– Tikiuosi,– neramiai ištarė ji,– kad viską išdėsčiau aiškiai.

Puaro kelis kartus pabrėžtinai pritariamai linktelėjo. Nušlavė ranka medžio gabalėlius, išsklaidydamas juos ant stalo, o tada, vėl atsilošęs, suspaudęs pirštų galiukus ir žiūrėdamas į lubas, pradėjo apibendrinti.

– Seras Roibenas Estvelas buvo nužudytas prieš dešimt dienų. Trečiadienį, užvakar, buvo areštuotas jo sūnėnas Čarlzas Leversonas. Faktai prieš jį, kiek jums žinoma, yra tokie (pataisykite mane, jei suklysiu, madmuazele): seras Roibenas vėlai vakare sėdėjo rašydamas savo nepaprastame kabinete, Bokšto kambaryje. Ponas Leversonas grįžo vėlai, atsirakinęs duris savo raktu. Vyresnysis liokajus, kurio kambarys yra tiesiai po Bokšto kambariu, girdėjo, kaip jis barėsi su savo dėde. Ginčas baigėsi staigiu trinktelėjimu, lyg būtų nusviesta kėdė, ir pusiau prislopintu riksmu. Vyresnysis liokajus sunerimo, ir norėjo atsikėlęs pažiūrėti, kas atsitiko, bet kai po kelių akimirkų išgirdo, kad ponas Leversonas linksmai švilpaudamas eina iš kambario, jis daugiau apie tai nebegalvojo. Tačiau kitą rytą kambarinė rado serą Roibeną negyvą prie jo stalo. Jis buvo užmuštas kažkokiu sunkiu įrankiu. Kaip supratau, vyresnysis liokajus ne iš karto papasakojo viską policijai. Manau, kad tai suprantama, a, madmuazele?

Staigus klausimas privertė Lili Margreiv krūptelėti.

– Dovanokite?– pasakė ji.

– Kai kurie tokiuose įvykiuose ieško žmogiškumo, ar ne?– pasakė mažasis žmogus.– Kai jūs taip nuostabiai glaustai atkūrėte man tą istoriją, jūs pavertėte dramos aktorius marionetėmis. Bet aš visada ieškau žmogiškosios prigimties. Sakau sau, tas vyresnysis liokajus, tas... kaip jūs sakėte, koks jo vardas?

– Jis vardu Parsonsas.

– Taip, tas Parsonsas priklauso savo klasei, jis labai nepalankiai žiūri į policiją, jis pasako jiems tiek mažai, kiek tik įmanoma. Be to, jis nepasakys nieko, kas padėtų apkaltinti tų namų šeimos narį. Kaltas tik plėšikas, įsilaužėlis – jis laikysis tos minties su nepaprastu užsispyrimu. Taip, tarnų klasės lojalumas – įdomių studijų objektas.

Jis atsilošė maloniai šypsodamasis.

– Aptariamu metu,– tęsė jis,– kiekvienas iš namiškių papasakojo savo istoriją, tarp jų ir ponas Leversonas, ir jo istorija tokia, kad jis grįžo vėlai ir nuėjo miegoti, nepamatęs savo dėdės.

– Taip jis sakė.

– Ir nė vienas neįžvelgė priežasčių suabejoti ta istorija,– susimąstęs kalbėjo Puaro,– išskyrus, žinoma, Parsonsą. Tada atvyksta inspektorius iš Skotland Jardo, jūs sakėte, kad tai buvo inspektorius Mileris, ar ne? Pažįstu jį, praeityje susidūriau su juo porą kartų. Jis yra aštraus proto žmogus, šeškas, žebenkštis. Taip, aš jį pažįstu! O protingasis inspektorius Mileris mato tai, ko nemato vietinis inspektorius – kad Parsonsas truputį suglumęs ir nepatogiai jaučiasi, ir kad žino kažką, ko nepasakė. *Eh bien*, jis greitai apdoroja Parsonsą. Dabar jau aiškiai įrodoma, kad niekas tą naktį neįsilaužė į namus, kad žmogžudžio reikia ieškoti ne kitur, o pačiuose namuose. O Parsonsas yra nelaimingas, išsigandęs ir pajunta tikrą palengvėjimą, kai iš jo išpešamos slaptos žinios. Jis padarė viską, kad išvengtų skandalo, bet viskam yra ribos; tad inspektorius Mileris klauso Parsonso istorijos, užduoda vieną ar du klausimus, o tada įvykdo kelis asmeniškus tyrimus. Versija, kurią jis sukuria, yra labai stipri – labai stipri. Kruvini pirštai palietė skrynios kampą Bokšto kambaryje, o tų pirštų atspaudai priklauso Čarlzui Leversonui. Kambarinė pasakė, kad ji rytą po nusikaltimo išpylė kruviną vandenį iš dubens pono Leversono kambaryje. Čarlzas paaiškino jai, kad įsipjovė pirštą, ir ant jo yra nedidelis įpjovimas, o taip, bet koks mažas įpjovimas! Jo vakarinių marškinių rankogaliai išplauti, bet ant jo apsiausto rankovių rastos kraujo dėmės. Jam verkiant reikėjo pinigų, ir jis paveldėjo pinigus po sero Roibeno mirties. O taip, labai stipri versija, madmuazele,– jis patylėjo.– Ir vis dėlto šiandien jūs atėjote pas mane.

Lili Margreiv patraukė grakščiais pečiais.

– Kaip jau sakiau jums, mesje Puaro, mane atsiuntė ledi Estvel.

– Pati nebūtumėt atėjus, a?

Mažasis žmogus gudriai pažvelgė į ją. Mergina neatsakė.

– Jūs neatsakėt į mano klausimą.

Lili Margreiv vėl pradėjo lyginti pirštines.

– Man gana sunku, mesje Puaro. Privalau išlikti lojali ledi Estvel. Tiesą sakant, aš tik apmokama kompanionė, bet ji elgiaši su manim kaip su dukteria ar dukterėčia. Ji nepaprastai miela, ir, kad ir kokie būtų jos trūkumai, aš nenorėčiau kritikuoti jos veiksmų, arba... na, iš anksto jus nuteikti prieš šią bylą.

– Neįmanoma nuteikti Erkiulio Puaro, *cela ne ce fait pas,*– linksmai paskelbė mažasis žmogus.– Aš pastebėjau, kad jūs manote, jog ledi Estvel yra keistuolė. Nagi, ar ne taip?

– Jei turiu pasakyti...

– Sakykite, madmuazele.

– Manau, kad viskas paprasčiausiai kvaila.

– Tai jus pribloškia, a?

– Nenorėčiau sakyti nieko prieš ledi Estvel...

– Suprantu,– maloniai sumurmėjo Puaro.– Puikiai suprantu,– jo akys ragino ją tęsti.

– Ji tikrai labai gera, siaubingai maloni, bet ne... kaip čia pasakius? Ji neišsilavinusi. Žinote, kai Ričas ją vedė, ji buvo aktorė, labai prietaringa. Jei ji ką nors pasako, taip turi ir būti, ji tiesiog nesiklauso argumentų. Inspektorius nebuvo su ja labai taktiškas, ir tai ją nuteikė priešiškai. Ji pasakė, kad nesąmonė įtarinėti poną Leversoną, kad policija padarė kvailą, bukagalvišką klaidą, ir kad, žinoma, brangusis Čarlzas to nepadarė.

– Bet ji neturėjo argumentų, a?

– Nė vieno.

– Cha! Iš tiesų? Tikrai jau.

– Sakiau jai,– pasakė Lili,– kad nebus gerai ateiti pas jus su tokiu tvirtinimu kaip šis, ir nieko daugiau.

– Jūs jai taip pasakėt,– tarė Puaro,– tikrai? Tai įdomu.

Jo akys perbėgo Lili Margreiv, išsamiai ją apžiūrinėdamos, įsidėmėdamos jos švaraus juodo kostiumėlio detales, baltą jos kaklą ir puošnią skrybėlaitę. Jis matė jos eleganciją, gražų veidą su nedideliu švelniu smakru ir tamsiai mėlynas akis ilgomis blakstienomis. Nejučia jo dėmesys nukrypo; dabar jis domėjosi ne tiek byla, kiek mergina, sėdinčia priešais jį.

– Įsivaizduoju, madmuazele, kad ledi Estvel yra kiek nepastovaus ir isteriško charakterio?

Lili Margreiv energingai linktelėjo.

– Ji kaip tik tokia. Ji yra, kaip aš jums sakiau, labai miela, bet su ja neįmanoma ginčytis ar priversti matyti daiktus logikos šviesoje.

– Galbūt ji įtaria ką nors pati,– užsiminė Puaro,– ką nors gana absurdiško.

– Tikrai taip,– sušuko Lili.– Ji labai nemėgsta sero Roibeno sekretoriaus, vargšelio. Ji sako, kad žino, jog jis tai padarė, nors pakankamai aiškiai įrodyta, jog vargšelis Ovenas Trefuzis tiesiog negalėjo to padaryti.

– Ir ji neturi argumentų?

– Žinoma, ne; tai vis jos intuicija.

Lili Margreiv tonas buvo labai paniekinantis.

– Pastebėjau, madmuazele,– šypsodamasis pasakė Puaro,– kad jūs netikite intuicija?

– Manau, kad tai kvailystė,– atšovė Lili.

Puaro atsilošė.

– *Les femmes,*– sumurmėjo jis,– jos mėgsta gal-

---

* moterys (pranc.)

voti, kad gerasis Dievas joms davė ypatingą ginklą, ir kad kiekvieną kartą jis parodo joms tiesą, bet mažiausiai devynis kartus iš dešimties jis jas suklaidina.

– Žinau,– pasakė Lili,– bet sakiau jums, kokia yra ledi Estvel. Tiesiog neįmanoma su ja ginčytis.

– Tad jūs, madmuazele, būdama išmintinga ir taktiška, atėjote pas mane, kaip jums buvo liepta, ir pajėgėte man duoti situacijos *au courant.**

Kažkas jo balse privertė merginą staiga pažiūrėti į viršų.

– Aišku, aš žinau,– pasiteisino Lili,– koks vertingas jūsų laikas.

– Jūs perdedate, madmuazele,– pasakė Puaro,– bet iš tiesų... taip, tiesa, šiuo metu aš turiu daug bylų.

– Bijojau, kad taip gali būti,– pakildama pasakė Lili.– Pasakysiu ledi Estvel...

Bet Puaro neatsistojo. Vietoj to jis atsilošė ir rimtai pažvelgė į merginą.

– Jūs skubate išeiti, madmuazele? Prisėskite dar valandėlei, maldauju.

Jis pamatė, kaip kraujas užplūdo jos veidą ir vėl atslūgo. Ji vėl atsisėdo dar lėčiau ir nenoriai.

– Madmuazelė yra greita ir ryžtinga,– pasakė Puaro.– Ji turėtų nesmerkti tokio seno žmogaus kaip aš, kuris lėtai priima sprendimus. Jūs klaidingai mane supratote, madmuazele. Aš nesakiau, kad aš neatvyksiu pas ledi Estvel.

– Vadinasi, jūs atvyksite?

Merginos tonas buvo bejausmis. Ji žvelgė ne į Puaro, bet į grindis, tad ir nesužinojo apie kiaurai veriantį žvilgsnį, kuriuo buvo pagerbta.

– Pasakykite ledi Estvel, madmuazele, kad aš jos paslaugoms. Šią popietę aš būsiu Mon Repose, ar taip ta vieta vadinasi?

---

* eiga (pranc.)

Jis pakilo. Mergina pasekė jo pavyzdžiu.

– Aš... aš jai pasakysiu. Labai malonu, kad ateisite, mesje Puaro. Nors bijau, kad pamatysite, jog jums įpiršo betikslį sumanymą.

– Labai panašu, bet... kas žino?

Jis pedantiškai paslaugiai palydėjo ją iki durų. Tada suraukęs kaktą ir giliai susimąstęs sugrįžo į svetainę. Porą kartų jis linktelėjo galvą, atidarė duris ir pakvietė tarną.

– Mano gerasis Džordžai, prašau tavęs paruošti man nediduką sakvojažą. Šią popietę vykstu į kaimą.

– Labai gerai, sere,– atsiliepė Džordžas.

Jis atrodė be galo angliškas. Aukštas, išbalęs kaip lavonas ir bejausmis.

– Jauna mergina yra labai įdomus fenomenas, Džordžai,– pasakė Puaro, vėl sėsdamasis į savo krėslą ir degdamasis nedidelę cigaretę.– Ypač, kai supranti, jog ji turi smegenis. Prašyti kažką ką nors padaryti ir tuo pat metu nuteikinėti jį to nedaryti yra delikatus darbas. Ji buvo labai sumani, o, net labai sumani, bet Erkiulis Puaro, mano gerasis Džordžai, yra ypatingai išmintingas.

– Girdėjau jus taip sakant, sere.

– Ji turi galvoje ne sekretorių,– susimąstęs kalbėjo Puaro.– Ledi Estvel kaltinimą jam ji traktuoja su panieka. Taip pat ji susirūpinus, kad niekas nepažadintų miegančių šunų, mano gerasis Džordžai, aš juos pakelsiu, tegul jie kovoja! Mon Repose vyksta drama. Žmonių drama, ir tai mane jaudina. Ji buvo sumani, ši mažytė, bet nepakankamai. Man įdomu... Man įdomu, ką aš ten rasiu?

Į dramatišką pauzę, kuri sekė po tų žodžių, įsiterpė atsiprašantis Džordžo balsas:

– Ar man sudėti drabužius, sere?

Puaro liūdnai pažiūrėjo į jį.

– Visada koncentracija, dėmesys savo darbui. Tu labai geras man, Džordžai.

Kai 4.55. traukinys atvyko į Ebots Kroso stotį, iš jo išlipo Erkiulis Puaro, labai tvarkingai ir dabitiškai apsirengęs, su suteptais iki standumo ūsais. Jis padavė savo bilietą, praėjo pro barjerą, o tada jį užkalbino aukštas šoferis.

– Mesje Puaro?

Mažasis žmogus nusilenkė.

– Toks mano vardas.

– Prašom čia, sere.

Jis laikė atvėręs didelio "Rols–Rois'o" duris.

Namas buvo už kelių minučių kelio nuo stoties. Šoferis vėl išlipo ir atidarė mašinos dureles; Puaro išlipo. Vyresnysis liokajus atvėrė paradines duris.

Prieš įeidamas į vidų, Puaro atidžiai apžvelgė namo išorę. Tai buvo didelis, tvirtai sumūrytas raudonų plytų pastatas, nepretenduojantis į grožį, bet atrodantis turtingai ir patogiai.

Puaro įėjo į koridorių. Liokajus padėjo jam nusiimti skrybėlę ir nusivilkti paltą, tada pagarbiai sumurmėjo tokiu balsu, koks būdingas tik geriausiems tarnams:

– Miledi laukia jūsų, sere.

Puaro nusekė paskui liokajų minkštu kilimu išklotais laiptais. Tai, be abejonės, buvo Parsonsas, labai gerai išmankštintas tarnas, kuris elgėsi taip, lyg būtų visiškai bejausmis. Laiptų viršuje jis pasuko į dešinėje besidriekiantį koridorių. Įėjo į nedidelį prieškambarį, kuriame buvo pora durų. Kaire ranka atidarė vieną iš jų ir pranešė:

– Mesje Puaro, miledi.

Kambarys buvo nedidelis, perpildytas baldų ir papuošalų. Moteris, apsirengusi juodai, atsikėlė nuo sofos ir greitai priėjo prie Puaro.

– Mesje Puaro,– ištarė ji, išskėsdama rankas. Jos akys greitai apžvelgė dendišką figūrą. Ji tylėjo valandėlę, ignoruodama mažojo žmogaus pasilenkimą

prie jos rankos ir jo murmesį "Madam", o tada, po netikėto staigaus spustelėjimo išlaisvinusi savo ranką, sušuko:

– Tikiu mažais vyrais! Jie yra protingi.

– Manau, kad inspektorius Mileris,– sumurmėjo Puaro,– yra aukštas vyriškis?

– Jis yra pasipūtęs idiotas,– pasakė ledi Estvel.– Atsisėskite šalia manęs, mesje Puaro.

Ji parodė į sofą ir tęsė:

– Lili visaip bandė mane įkalbėti nekviesti jūsų, bet aš nebūčiau tiek pragyvenus, jei neklausyčiau savo pačios proto balso.

– Retas atvejis,– pasakė Puaro, sėsdamasis šalia jos ant minkštasuolio.

Ledi Estvel patogiai įsitaisė tarp pagalvėlių ir pasisuko veidu į jį.

– Lili yra miela mergaitė,– pasakė ledi Estvel,– bet ji mano, kad žino viską, ir esu patyrus, kad tokie žmonės dažnai klysta. Aš nesu protinga, mesje Puaro, niekada nebuvau, bet dažnai būnu teisi, kai daugelis kvailesnių suklysta. Aš tikiu apvaizdos balsu. Dabar ar norite, kad pasakyčiau jums, kas žudikas, ar ne? Moteris žino, mesje Puaro.

– Ar panelė Margreiv žino?

– Ką ji jums pasakė?– skubiai paklausė ledi Estvel.

– Ji išdėstė man bylos faktus.

– Faktus? O, žinoma, jie pražūtingi Čarlzui, bet sakau jums, mesje Puaro, jis to nepadarė. Žinau, kad jis to nepadarė!– ji palinko prie jo su jaudinančiu rimtumu.

– Jūs esat tuo visai tikra, ledi Estvel?

– Trefuzis nužudė mano vyrą, mesje Puaro. Aš įsitikinusi.

– Kodėl?

– Ką jūs norit sužinoti: ar kodėl jis jį nužudė, ar kodėl aš įsitikinus? Sakau jums, kad žinau tai! Man

bloga nuo viso to. Aš susidariau savo nuomonę iš karto ir jos laikausi.

– Ar ponas Trefuzis turi kokios nors naudos iš sero Roibeno mirties?

– Jam nepaliko nė penso,– greitai atsakė ledi Estvel.– Ir tai jums įrodo, kad brangusis Roibenas niekada jo nemėgo ir juo nepasitikėjo.

– Ar jis ilgai buvo pas serą Roibeną?

– Beveik devynerius metus.

– Tai daug laiko,– tyliai pasakė Puaro,– labai daug laiko dirbti pas vieną žmogų. Taip, ponas Trefuzis turėjo gerai pažinoti savo šeimininką.

Ledi Estvel žvilgtelėjo į jį.

– Kurlink jūs sukat? Nematau, ką bendro tai turi su byla.

– Man tiesiog šovė į galvą viena mintis,– pasakė Puaro.– Tokia mintelė, tikriausiai neįdomi, bet originali, apie tarnų rolę.

Ledi Estvel vis dar žiūrėjo į jį.

– Jūs labai protingas, ar ne?– pasiteiravo ji gana abejodama.– Visi taip sako.

Erkiulis Puaro nusijuokė.

– Galbūt vieną dieną, madam, jūs taip pat pasakysite man šį komplimentą. Bet grįžkime prie motyvo. Dabar papasakokite man apie jūsų namiškius, apie žmones, kurie buvo name tragedijos dieną.

– Žinoma, čia buvo Čarlzas.

– Kaip suprantu, jis buvo ne jūsų, bet jūsų vyro sūnėnas.

– Taip, Čarlzas buvo vienintelis Roibeno sesers sūnus. Ji ištekėjo už gana turtingo vyro,– bet atsitiko viena iš tų avarijų (jų būna mieste),– ir jis žuvo, ir jo žmona taip pat, ir Čarlzas atvažiavo gyventi pas mus. Tuo metu jam buvo dvidešimt treji, ir jis ruošėsi tapti advokatu. Bet kai atsitiko ta nelaimė, Roibenas pasiėmė jį į savo įstaigą.

– Ar mesje Čarlzas buvo darbštus?

– Mėgstu greitos orientacijos vyrus,– linktelėjo ledi Estvel.– Ne, bėda ta, kad jis nebuvo darbštus. Jis visada ginčydavosi su savo dėde, veltui gaišo laiką ir panašiai. Vargšui Roibenui nebuvo lengva su tuo susitaikyti. Daug kartų sakiau jam, kad jis pamiršo, ką reiškia būti jaunam. Tomis dienomis jis buvo kitoks, mesje Puaro.

Ledi Estvel sunkiai atsiduso, prisiminusi praėjusias dienas.

– Viskas keičiasi, madam,– pasakė Puaro.– Toks dėsnis.

– Tačiau,– pasakė ledi Estvel,– jis tikrai niekada nebūdavo man šiurkštus. Na, jei ir būdavo, tai po to visada labai gailėdavosi – vargšas brangusis Roibenas.

– Su juo buvo sunku, a?– paklausė Puaro.

– Visada galėjau jį valdyti,– pasakė ledi Estvel su laiminga liūtų tramdytojos išraiška.– Bet kartais būdavo gana nemalonu, kai jis nesusivaldydavo prie tarnų. Tai reikia daryti kitaip, Roibenui taip elgtis nederėjo.

– Kam gi iš tikrųjų seras Roibenas paliko savo pinigus, ledi Estvel?

– Pusę man ir pusę Čarlzui,– skubiai atsakė ledi Estvel.– Teisininkai to taip paprastai neišreiškia, bet yra maždaug taip.

Puaro linktelėjo galvą.

– Suprantu... suprantu...– murmėjo jis.– Dabar, ledi Estvel, paprašysiu jūsų apibūdinti man namiškius. Čia buvote jūs, sero Roibeno sūnėnas, ponas Čarlzas Leversonas, sekretorius ponas Ovenas Trefuzis ir panelė Lili Margreiv. Gal papasakotumėt man kiek apie šią jaunąją ledi.

– Jus domina Lili?

– Ar ilgai ji gyvena pas jus?

– Apie metus. Žinote, aš turėjau daug sekretorių-kompanionių, bet vienaip ar kitaip jos visos vei-

kė man nervus. Lili kitokia. Ji taktiška, turi sveiko proto, o be to, dailiai atrodo. Mėgstu, kai šalia manęs yra gražus veidukas, mesje Puaro. Aš esu keista; aš tiesiai išsakau savo simpatijas ir antipatijas. Kai tik pamačiau tą merginą, pasakiau sau: "Ji tiks".

– Ar ją jums rekomendavo draugai, ledi Estvel?

– Manau, kad ji atsiliepė į skelbimą. Taip... tikrai taip.

– Ar žinote ką nors apie jos artimuosius, ar iš kur ji kilusi?

– Regis, kad jos tėvas ir motina yra išvykę į Indiją. Apie juos daug nežinau, bet iš pirmo žvilgsnio galima pastebėti, kad Lili yra ledi, ar ne, mesje Puaro?

– O, žinoma, žinoma.

– Aišku,– tęsė ledi Estvel,– aš pati nesu ledi. Žinau tai, ir tarnai tai žino, bet niekas apie mane negali pasakyti nieko blogo. Aš galiu įvertinti daiktą, kai jį pamatau, ir niekas man geriau netiktų kaip Lili. Aš beveik laikau ją savo dukra, mesje Puaro, tikrai.

Puaro ištiesė dešinę ranką ir sutvarkė rankdarbius, gulinčius priešais jį ant stalo.

– Ar seras Roibenas jautė tą patį?– paklausė jis.

Jis žvelgė į rankdarbius, bet neabejotinai pastebėjo pauzę iki ledi Estvel atsakymo.

– Su vyrais viskas kitaip. Žinoma, jie... jie puikiai sutarė.

– Ačiū, madam,– pasakė Puaro. Jis šypsojosi pats sau.

– Ar jie buvo vieninteliai žmonės name šią nak–tį?– paklausė jis.– Išskyrus, aišku, tarnus.

– O, buvo ir Viktoras.

– Viktoras?

– Taip, mano vyro brolis ir jo partneris.

– Jis gyvena su jumis?

– Ne, jis ką tik atvyko į svečius. Pastaruosius kelerius metus jis gyveno Vakarų Afrikoje.

– Vakarų Afrikoje,– suniurnėjo Puaro.

Jis jau suprato, kad ledi Estvel gali pati toliau rutulioti temą, jei jai bus duota pakankamai laiko.

– Sakoma, kad tai nuostabi šalis, bet manau, kad ta vieta blogai veikia žmones. Jie per daug geria ir tampa nesuvaldomi. Niekas iš Estvelų neturėjo gero charakterio, o Viktoras, grįžęs iš Afrikos, visus tiesiog šokiravo. Jis keletą kartų išgąsdino mane.

– Man įdomu, ar jis išgąsdino panelę Margreiv?– tyliai sumurmėjo Puaro.

– Lili? O, nemanau, kad jis daug kartų matė Lili.

Puaro kažką pasižymėjo mažutėje užrašų knygelėje; tada vėl įsidėjo pieštuką į kilpą ir grąžino knygelę į kišenę.

– Dėkoju, ledi Estvel. Jei galima, dabar apklausiu Parsonsą.

– Ar kalbėsite su juo čia?

Ledi Estvel ranka pakilo prie skambučio. Puaro greitai ją sustabdė.

– O ne, tūkstantį kartų ne. Aš nusileisiu pas jį.

– Jei manote, kad taip geriau...

Ledi Estvel aiškiai nusivylė negalėsianti dalyvauti būsimoje scenoje. Puaro užsimetė paslaptingumo skraistę.

– Tai labai svarbu,– mįslingai ištarė ir paliko tinkamai nuteiktą ledi Estvel.

Jis rado Parsonsą prie indaujos, kur jis blizgino sidabro įrankius. Puaro pradėjo tyrimą vienu iš savo juokingų mažų nusilenkimų.

– Turiu prisistatyti,– pasakė jis.– Aš seklys.

– Taip, sere,– pasakė Parsonsas.– Mes supratome.

Jo tonas buvo pagarbus, bet abejingas.

– Mane pakvietė ledi Estvel,– tęsė Puaro.– Ji nepatenkinta; ne, ji tikrai nepatenkinta.

– Girdėjau miledi taip sakant keletą kartų,– pasakė Parsonsas.

– Tiesą pasakius,– tarė Puaro,– kalbu apie tai, ką jūs jau žinote? A? Tad nešvaistykime laiko tokiems menkniekiams. Būkite geras, nuveskite mane į savo miegamąjį ir pasakykite tiksliai, ką girdėjote tą žmogžudystės naktį.

Vyresniojo liokajaus kambarys buvo pirmame aukšte, greta tarnų patalpų. Jo langai buvo grotuoti, o viename kambario kampe stovėjo seifas. Parsonsas parodė siaurą lovą.

– Aš ėjau gulti, sere, vienuoliktą valandą. Panelė Margreiv jau buvo lovoje, o ledi Estvel buvo Bokšto kambaryje su seru Roibenu.

– Ledi Estvel buvo su seru Roibenu? A, tęskite.

– Bokšto kambarys, sere, yra tiesiai virš šio. Jei žmonės jame kalba, galima girdėti balsus, bet, žinoma, ne tai, ką jie sako. Turbūt užmigau apie pusę vienuolikos. Buvo kaip tik dvylika valandų, kai mane pažadino paradinių durų trenksmas; supratau, kad grįžo ponas Leversonas. Tuojau virš savo galvos išgirdau žingsnius, o po poros minučių pono Leversono, kalbančio su seru Roibenu, balsą. Tuo metu pagalvojau, sere, kad ponas Leversonas... Aš negalėčiau pasakyti, kad jis buvo girtas, tiesiog neatsargus ir triukšmingas. Jis rėkė ant savo dėdės iš visos gerklės. Kartais išgirsdavau kelis žodžius, bet negalėjau suprasti, apie ką visa tai, paskui nuaidėjo garsus riksmas ir sunkus smūgis.

Stojo pauzė, ir tada Parsonsas pakartojo paskutinius žodžius.

– Sunkus smūgis,– pabrėžė jis.

– Jei neklystu, daugumoje romanų būna duslus smūgis,– sumurmėjo Puaro.

– Galbūt, sere,– griežtai pasakė Parsonsas.– Aš girdėjau sunkų smūgį.

– Tūkstantį kartų atsiprašau,– pasakė Puaro.

– Nekreipkite į tai dėmesio, sere. Po smūgio, tyloje, aš išgirdau garsų pono Leversono balsą taip aiškiai, kaip tik įmanoma. "Dieve mano", pasakė jis. "Dieve mano", būtent taip, sere.

Parsonsas nuo nenoro pasakoti istoriją perėjo prie mėgavimosi ja. Jis tikriausiai žavėjosi savo kaip pasakotojo sugebėjimais. Puaro paskatino jį.

– *Mon Dieu,**– sumurmėjo jis.– Kokius jausmus jums teko išgyventi!

– Taip, iš tiesų, sere,– pasakė Parsonsas,– kaip jūs sakote, sere. Negalvoju apie tai visą laiką. Bet man atėjo į galvą, kad kažkas negerai, ir kad geriau man nueiti ir pasižiūrėti. Nuėjau įjungti elektros šviesos ir gana nesėkmingai apverčiau kėdę. Atidariau duris, perėjau per tarnų kambarį ir atidariau kitas duris, kurios veda į laiptinę. Iš ten eina užpakaliniai laiptai, ir kai aš dvejodamas stovėjau laiptų apačioje, išgirdau pono Leversono balsą iš viršaus, kalbantį nuoširdžiai ir tarsi linksmai. "Laimei, nepadaryta jokios žalos,– sakė jis.– Labanakt", ir aš išgirdau, kaip jis švilpaudamas eina koridoriumi į savo kambarį. Žinoma, aš iš karto grįžau į lovą. Pamaniau, kad paprasčiausiai kažkas nukrito. Klausiu jūsų, sere, ar galėjau pagalvoti, kad nužudytas seras Roibenas, kai girdėjau poną Leversoną sakant labanakt ir taip toliau?

– Ar jūs įsitikinęs, kad girdėjote pono Leversono balsą?

Parsonsas su gailesčiu pažiūrėjo į mažąjį belgą, ir Puaro gana aiškiai pamatė, kad, teisingai ar klaidingai, Parsonsas buvo tuo įsitikinęs.

---

* Dieve mano (pranc.)

– Ar dar yra kas, ko norėtumėt manęs paklausti, sere?

– Yra vienas klausimas,– pasakė Puaro.– Ar jums patinka ponas Leversonas?

– Do... dovanokite, sere?

– Tai paprastas klausimas. Ar jums patinka ponas Leversonas?

Parsonsas, iš pradžių išsigandęs, dabar atrodė sutrikęs.

– Bendra tarnų nuomone, sere...– jis užsikirto.

– Išsakykite ją,– pasakė Puaro,– eikite keliu, kurį pasirinkote.

– Nuomonė tokia, sere, kad ponas Leversonas yra dosnus jaunas džentelmenas, bet, jei taip galiu sakyti, nepakankamai protingas, sere.

– O!– pasakė Puaro.– Ar žinote, Parsonsai, kad dar nepamatęs pono Leversono, aš susidariau apie jį tokią pat nuomonę?

– Iš tikrųjų, sere?

– Kokia jūsų nuomonė, atsiprašau, tarnų nuomonė apie sekretorių?

– Jis labai ramus, kantrus džentelmenas, sere. Trokšta nesukelti rūpesčių.

– *Vraiment,**– pasakė Puaro.

Liokajus atsikrenkštė.

– Miledi, sere,– sumurmėjo jis,– linkusi neapgalvotai spręsti.

– Tad, tarnų nuomone, nusikaltimą įvykdė ponas Leversonas?

– Niekas iš mūsų nenori galvoti, kad tai buvo ponas Leversonas,– pasakė Parsonsas.– Mes... ką gi, aišku, mes nemanėm, kad jis galėtų tai padaryti, sere.

– Bet jo būdas smarkus, tiesa?– paklausė Puaro.

* nejaugi (pranc.)

Parsonsas priėjo arčiau.

– Jei klausiate manęs, kieno būdas šiuose namuose smarkiausias...

Puaro pakėlė ranką.

– O! Bet tai ne tas klausimas, kurį užduosiu,– švelniai pasakė jis.– Noriu paklausti, kieno charakteris maloniausias?

Parsonsas pažvelgė į jį išsižiojęs.

Puaro daugiau negaišo laiko su juo. Draugiškai linktelėjęs – jis visada buvo draugiškas,– jis paliko kambarį ir išėjo į didelį kvadratinį Mon Reposo koridorių. Ten jis stovėjo keletą minučių, kol jį pasiekė tylus garsas, tada, lyg mitrus žvirbliukas palenkęs galvą į vieną pusę, negirdimais žingsniais žengė prie vienų durų koridoriuje.

Jis pastovėjo ant slenksčio, žiūrėdamas į nedidelį kambarį, apstatytą kaip biblioteką. Prie didelio stalo tolimiausiame jo gale sėdėjo liesas išblyškęs vyriškis ir skubiai kažką rašė. Jis turėjo atsikišusį smakrą ir dėvėjo pensnė.

Puaro stebėjo jį kelias minutes, tada suardė tylą visiškai dirbtinu ir teatrališku kosuliu.

– Ahm!– kostelėjo mesje Erkiulis Puaro.

Jaunuolis prie stalo liovėsi rašęs ir pasuko galvą. Jis neatrodė pernelyg nustebęs, bet, kai pastebėjo Puaro, jo veide atsirado nuostaba.

Pastarasis linktelėjęs žengė į priekį.

– Turiu garbės kalbėtis su mesje Trefuziu, taip? O! Mano vardas Puaro, Erkiulis Puaro. Jūs turbūt girdėjote apie mane.

– O... a... taip, žinoma,– pasakė jaunuolis.

Puaro atidžiai apžiūrėjo jį.

Ovenas Trefuzis buvo maždaug trisdešimt trejų metų, ir detektyvas tuoj pat pamatė, kodėl niekas nenorėjo laikyti rimtu ledi Estvel kaltinimo. Ponas Ove-

nas Trefuzis buvo pedantiškas, rimtas jaunuolis, nuolankus žmogus, prie kurio pastoviai kas nors kabinėjasi. Tikriausiai jis niekada neparodydavo pagiežos.

– Ledi Estvel pakvietė jus, žinoma,– pasakė sekretorius.– Užsiminė, kad ruošiasi tai daryti. Ar galiu jums kaip nors padėti?

Jis elgėsi mandagiai, bet nepersistengė. Puaro atsisėdo ir sumurmėjo:

– Ar ledi Estvel jums ką nors sakė apie savo įtarimus ir įsitikinimus?

Ovenas Trefuzis šyptelėjo.

– Jei apie tai,– pasakė jis,– manau, kad ji mane įtaria. Tai absurdas, bet taip yra. Ji pasakė man vos keletą oficialių žodžių po sero Roibeno mirties, ir ji spaudžiasi prie sienos, man praeinant pro šalį.

Jo elgesys buvo visiškai natūralus, ir jo balse buvo daugiau linksmumo nei pagiežos. Puaro nuoširdžiai linktelėjo.

– Tarp mūsų kalbant,– paaiškino jis,– ji pasakė tą patį man. Nesiginčijau su ja,– laikausi taisyklės niekada nesiginčyti su tikromis ledi. Suprantate, tai laiko švaistymas.

– O taip.

– Aš sakau – taip, madam; o, puiku, madam; *precisement,** madam. Šie žodžiai nieko nereiškia, bet jie visi ramina. Nustačiau, kad nors atrodo beveik neįmanoma, jog kas nors kitas, išskyrus poną Leversoną, galėjo įvykdyti nusikaltimą, bet... Na, neįmanomų dalykų būdavo ir anksčiau.

– Puikiai suprantu jūsų poziciją,– pasakė sekretorius.– Aš jūsų paslaugoms.

– *Bon,**– pasakė Puaro.– Mes suprantame vienas kitą. Dabar papasakokite man apie to vakaro įvy-

* visiškai tiksliai (pranc.)

* gerai (pranc.)

kius. Geriau pradėkite nuo pietų.

– Kaip jūs, be abejonės, žinote, Leversono per pietus nebuvo,– pasakė sekretorius.– Jis rimtai susikivirčijo su savo dėde ir išėjo pietauti į golfo klubą. Dėl to seras Roibenas buvo labai blogos nuotaikos.

– *Ce Monsieur** ne per daug draugiškas, a?– delikačiai užsiminė Puaro.

Trefuzis nusijuokė.

– O! Jis buvo Tartaras! Nebūčiau dirbęs pas jį devynerius metus, jei nebūčiau žinojęs daugumos jo mažų įpročių. Jis buvo nepaprastai sunkus žmogus, mesje Puaro. Jis įpuldavo į pykčio priepuolius ir galėdavo išplūsti kiekvieną, kas pasipainiodavo jam po ranka. Po kurio laiko aš prisitaikiau. Pripratau visiškai nekreipti dėmesio į tai, ką jis kalba. Jis tikrai nebuvo blogas, bet galėjo elgtis kvailiausiai ir papiktinančiai. Geriausia būdavo jam niekada neatsikirtinėti.

– Ar kiti žmonės irgi buvo tokie išmintingi kaip jūs?

Trefuzis truktelėjo pečiais.

– Ledi Estvel mėgdavo pasibarti,– pasakė jis.– Ji visiškai nebijojo sero Roibeno. Ji visada jam atsikirsdavo ir duodavo jam grąžos. Po to jie visada susitaikydavo, ir seras Roibenas tikrai buvo jai atsidavęs.

– Ar jie barėsi tą naktį?

Sekretorius iš padilbų pažvelgė į jį, valandėlę padvejojo, paskui tarė:

– Atrodo; kodėl klausiate?

– Tiesiog dėl vienos minties.

– Aš, suprantama, nežinau,– paaiškino sekretorius,– bet atrodė, lyg jie tuoj tuoj susibars.

Puaro neplėtojo temos.

– Kas dar buvo per pietus?

– Panelė Margreiv, ponas Viktoras Estvelas ir aš.

---

* mesje (pranc.)

– O paskui?

– Mes nuėjome į svetainę. Seras Roibenas nepalaikė mums kompanijos. Maždaug po dešimties minučių jis· atėjo ir išbarė mane dėl kažkokios smulkmenos, susijusios su laišku. Aš nuėjau su juo į Bokšto kambarį ir greitai sutvarkiau reikalą; tada atėjo ponas Viktoras Estvelas ir pasakė, kad nori apie kai ką pasikalbėti su savo broliu, tad aš nulipau žemyn ir prisijungiau prie abiejų ledi. Maždaug po ketvirčio valandos aš išgirdau neramiai skambant sero Roibeno skambutį, ir Parsonsas atėjo pasakyti, kad privalau tuoj pat eiti pas serą Roibeną. Kai įėjau į kambarį, ponas Viktoras Estvelas išeidinėjo. Jis vos manęs neparvertė. Aiškiai atsitiko kažkas, kas jį suerzino. Jo būdas buvo labai staigus. Aš tikrai manau, kad jis manęs nematė.

– Ar seras Roibenas kaip nors pakomentavo šį įvykį?

– Jis pasakė: "Viktoras yra lunatikas; vieną dieną taip įniršęs jis kam nors ką nors padarys."

– O!– pasakė Puaro.– Ar numanote, kas buvo to priežastis?

– Išvis negalėčiau pasakyti.

Puaro labai lėtai pasuko galvą ir pasižiūrėjo į sekretorių. Paskutinieji žodžiai buvo ištarti per skubiai. Tai rodė, kad Trefuzis galėtų pasakyti daugiau, nei norėjo. Bet Puaro nepakartojo klausimo.

– O tada? Prašom tęsti.

– Dirbau su seru Roibenu apie pusantros valandos. Vienuoliktą valandą atėjo ledi Estvel, ir seras Roibenas liepė man eiti gulti.

– Ir jūs išėjote?

– Taip.

– Ar numanote, kiek laiko ji buvo pas jį?

– Ne. Jos kambarys yra antrame aukšte, o manasis trečiame, tad negirdėjau, kada ji nuėjo miegoti.

– Suprantu.

Puaro kelis kartus linktelėjo galvą ir pašoko.

– O dabar, mesje, nuveskite mane į Bokšto kambarį.

Jis nusekė paskui sekretorių plačiais laiptais į pirmąją laiptų aikštelę; Trefuzis nusivedė jį koridoriumi iki galo, tada pro bajines duris išėjo į tarnų laiptus ir trumpą praėjimą, besibaigiantį durimis. Jie įėjo pro tas duris ir atsidūrė nusikaltimo vietoje. Tai buvo aukštas kambarys, dukart aukštesnis nei kiti, kvadratas su maždaug trisdešimties pėdų kraštine. Sienas puošė kardai ir ietys, o ant stalų buvo daug afrikietiškų niekučių. Toliausiame gale, lango nišoje, stovėjo didelis rašomasis stalas. Puaro nuėjo tiesiai prie jo.

– Ar čia buvo rastas seras Roibenas?

Trefuzis linktelėjo.

– Kaip supratau, jis buvo užmuštas iš nugaros?

Sekretorius vėl linktelėjo.

– Nusikaltimas buvo įvykdytas su vienu iš šių vėzdų,– paaiškino jis.– Didžiulis sunkus daiktas. Mirtis turėjo ateiti bematant.

– Tai patvirtina mintį, kad nusikaltimas nebuvo suplanuotas. Smarkus ginčas, ir ginklas paimamas beveik nesąmoningai.

– Taip, tai vargšui Leversonui nieko gero nelemia.

– Ar lavonas buvo rastas palinkęs ant stalo?

– Ne, jis buvo šonu nuslydęs ant grindų.

– O,– pasakė Puaro.– Tai keista.

– Kodėl keista?– paklausė sekretorius.

– Todėl,– Puaro parodė apvalią dėmę nelygiais kraštais ant išblizginto rašomojo stalo paviršiaus.– Tai kraujo dėmė, *mon ami.**

– Jis galėjo čia užtikšti,– spėliojo Trefuzis,– ar galėjo atsirasti vėliau, jiems pajudinus kūną.

---

* mano drauge (pranc.)

– Visiškai įmanoma, visiškai įmanoma,– pasakė mažasis žmogus.– Ar į šį kambarį veda tik vienos durys?

– Čia yra laiptinė.

Trefuzis atitraukė aksominę užuolaidą artimiausiame prie durų kampe, kur maži įviji laiptai vedė į viršų.

– Šį pastatą pastatė astronomas. Laiptai vedė į bokštą, kur buvo įtaisytas teleskopas. Seras Roibenas pertvarkė tą vietą į miegamąjį, ir kartais jame miegodavo, jei dirbdavo iki vėlumos.

Puaro vikriai užlipo laiptais. Apvalus kambarys viršuje buvo paprastai apstatytas, su sudedama lovele, kėde ir tualetiniu staliuku. Puaro apsidžiaugė pamatęs, kad jame nėra kito išėjimo, o tada vėl nulipo žemyn, kur jo laukdamas stovėjo Trefuzis.

– Ar girdėjote, kaip įėjo ponas Leversonas?– pasiteiravo seklys.

Trefuzis papurtė galvą.

– Aš tuo metu jau miegojau.

Puaro linktelėjo. Lėtai apėjo kambarį.

– *Eh bien!* – pagaliau pasakė.– Nemanau, kad čia dar kas būtų, nors... Gal galėtumėt užtraukti užuolaidas?

Trefuzis nuolankiai užtraukė sunkias juodas užuolaidas iki pat kambario galo. Puaro įjungė lempą, kurią slėpė didelis alebastro gaubtas.

– Ar čia yra stalinė lempa?– paklausė jis.

Vietoje atsakymo sekretorius įjungė masyvią stalinę lempą su žaliu gaubtu, kuri stovėjo ant rašomojo stalo. Puaro išjungė kitą lempą, vėl įjungė, tada vėl išjungė.

– *C'est bien!** Aš jau baigiau.

– Pietūs pusę septynių,– sumurmėjo sekreto-

* gerai (pranc.)

rius.

– Dėkoju, pone Trefuzi, už jūsų draugiškumą.

– Nėra už ką.

Puaro susimąstęs nuėjo koridorium į kambarį, kuris buvo skirtas jam. Mįslingasis Džordžas dėliojo jame savo šeimininko daiktus.

– Mano gerasis Džordžai,– pasakė Puaro,– tikiuosi, kad per pietus susitiksiu su vienu džentelmenu, kuris pradeda mane labai dominti. Vyras, kuris grįžo namo iš tropikų, Džordžai. Kaip sakoma, su tropiniu temperamentu. Vyras, apie kurį man bando papasakoti Parsonsas, ir apie kurį net neužsimena Lili Margreiv. Velionis seras Roibenas turėjo savo charakterį. Įsivaizduokime tokį vyrą susitinkant kitą vyrą, kurio charakteris dar blogesnis nei jo paties – ir ką tu pasakysi? Kibirkštys lakstytų, a?

– "Skiltų" yra teisingas posakis, sere, bet taip būna ne visais tokiais atvejais, ne visada.

– Ne?

– Ne, sere. Mano teta Džemima, sere, jau tokį liežuvį turėjo, įbaugino savo vargšę seserį, kuri gyveno su ja, padarė kažką baisaus.Veik atėmė jai gyvastį. Bet jei jos kelyje pasitaikydavo toks, kuris sugebėdavo jai pasipriešinti, buvo visai kas kita. Tada ji būdavo romi, ir net negalėjo to nuslėpti.

– Cha!– pasakė Puaro.– Tai reikštų..., kad...

Džordžas atsiprašydamas kostelėjo.

– Ar yra kas nors, ką galėčiau padaryti,– paklausė delikačiai, – a... padėti jums sere?

– Žinoma,– skubiai atsiliepė Puaro.– Ar gali sužinoti, kokios spalvos vakarinę suknelę panelė Lili Margreiv dėvėjo tą naktį, ir kuri kambarinė ją aptarnauja?

Džordžas priėmė tuos įsakymus su jam būdingu flegmatiškumu.

– Labai gerai, sere, iš ryto aš jums suteiksiu tą informaciją.

Puaro pakilo nuo savo kėdės ir stovėjo, žiūrėdamas į ugnį.

– Tu labai naudingas man, Džordžai,– sumurmėjo jis.– Žinai, aš nepamiršiu tavo tetos Džemimos.

Tačiau tą vakarą Puaro nepamatė Viktoro Estvelo. Šis paskambino telefonu, kad užtrunka Londone.

– Jis tvarko jūsų velionio vyro verslo reikalus, ar ne?– paklausė Puaro ledi Estvel.

– Viktoras yra partneris,– paaiškino ji.– Jis išvyko į Afriką prižiūrėti kažkokių jų firmos kalnakasybos įmonių. Tai buvo kalnakasyba, ar ne, Lili?

– Taip, ledi Estvel.

– Manau, aukso gavyba, o gal vario ar alavo. Turėtum žinoti, Lili, visada Roibeno klausinėdavai apie tai. O, būk atsargi, brangioji, tu apversi tą vazą!

– Prie židinio siaubingai karšta,– pasakė mergina.– Ar galiu... Ar galiu truputį praverti langą?

– Jei nori, mieloji,– ramiai pasakė ledi Estvel.

Puaro stebėjo, kaip mergina nuėjo prie lango ir atidarė jį. Ji stovėjo ten kelias minutes, kvėpuodama vėsiu nakties oru. Kai ji grįžo ir atsisėdo į savo vietą, Puaro mandagiai pasiteiravo:

– Tad madmuazelė domitės kalnakasyba?

– O ne,– abejingai atsiliepė mergina.– Klausydavausi sero Roibeno, bet nieko apie tai nežinau.

– Tada tu labai gerai apsimesdavai,– pasakė ledi Estvel.– Vargšas Roibenas tikrai manė, kad tu turi kažkokių slaptų motyvų, uždavinėdama tuos klausimus.

Mažojo seklio akys nenukrypo nuo židinio, į kurį jis žiūrėjo, bet, nepaisant to, jis nepražiopsojo staigaus susierzinimo raudonio Lili Margreiv veide. Jis tak-

tiškai pakeitė temą. Kai atėjo laikas pasakyti labanakt, Puaro tarė šeimininkei:

– Ar galiu su jumis persimesti keletu žodelių, madam?

Lili Margreiv taktiškai pasišalino. Ledi Estvel klausiamai pažiūrėjo į seklį.

– Jūs buvot paskutinė, mačiusi serą Roibeną gyvą tą naktį?

Ji linktelėjo. Ašaros ištryško jai iš akių, ir ji greitai pakėlė prie jų juodai apkraštuotą nosinę.

– Ak, nesikankinkite, maldauju, nesikankinkite.

– Viskas gerai, mesje Puaro, bet aš nieko negaliu padaryti.

– Aš trigubas silpnaprotis, kad taip jus jaudinu.

– Ne ne, tęskite. Ką norėjote pasakyti?

– Jei neklystu, jūs nuėjote į Bokšto kambarį apie vienuoliktą, kai seras Roibenas paleido poną Trefuzį. Ar taip?

– Tikriausiai.

– Kiek laiko ten buvote?

– Buvo daugmaž be penkiolikos dvylika, kai užlipau į savo kambarį; prisimenu, kad pasižiūrėjau į laikrodį.

– Ledi Estvel, ar nepapasakotumėt man, apie ką kalbėjotės su savo vyru?

Ledi Estvel susmuko ant sofos ir visiškai palūžo. Ji smarkiai šniurkščiojo.

– Mes gin... gin... ginčijomės,– suaimanavo ji.

– Dėl ko?– Puaro balsas buvo meilikaujantis, beveik minkštas.

– Ap...pie d...d...daugelį dalykų. P...p...pradėjome nuo Li...Lili. Roibenas be priežasčių neapkentė jos ir pasakė, kad jis ją sugavo rausiantis jo popieriuose. Jis norėjo ją atleisti, o aš pasakiau, kad ji maloni mergina, ir kad aš to neleisiu. Tada jis p..pradėjo šaukti ant manęs, ir aš negalėjau to pakęsti, todėl aš tik pasakiau

jam, ką aš apie jį galvoju. Nesakysiu, kad tikrai taip maniau, mesje Puaro. Jis pasakė, kad ištraukė mane iš padugnių ir vedė, o aš pasakiau... O, bet kam dabar visa tai? Niekada sau neatleisiu. Žinote, kaip būna, mesje Puaro, visada sakiau, kad geras barnis pravalo atmosferą, ir kaip galėjau žinoti, kad kažkas nužudys jį būtent tą naktį? Vargšas senasis Roibenas.

Puaro užjausdamas klausėsi to jausmų protrūkio.

– Aš priverčiau jus kentėti,– pasakė jis.– Atsiprašau. Būkime dabar dalykiški – labai praktiški, labai tikslūs. Jūs vis dar laikotės minties, kad ponas Trefuzis nužudė jūsų vyrą?

Ledi Estvel atsitiesė.

– Moters instinktas, mesje Puaro,– iškilmingai ištarė ji,– niekada nemeluoja.

– Tikrai, tikrai,– pasakė Puaro.– Bet kada jis tai padarė?

– Kada? Žinoma, kai aš jį palikau.

– Jūs palikote serą Roibeną be penkiolikos dvylika. Be penkių dvylika įėjo ponas Leversonas. Sakote, kad per tas dešimt minučių sekretorius atėjo iš savo miegamojo ir nužudė jį?

– Tai visai įmanoma.

– Yra tiek daug įmanomų dalykų,– pasakė Puaro.– Tai galėjo būti padaryta per dešimt minučių. O taip! Bet ar buvo taip?

– Žinoma, jis sako, kad gulėjo lovoje ir greitai užmigo,– pasakė ledi Estvel,– bet kas gali žinoti, ar taip buvo, ar ne?

– Niekas jo nematė,– priminė jai Puaro.

– Visi buvo lovose ir miegojo,– triumfuodama atšovė ledi Estvel.– Žinoma, kad niekas jo nematė.

– Keista,– pats sau pasakė Puaro.

Stojo neilga pauzė.

– *Eh bien,* ledi Estvel, aš linkiu jums labos nakties.

Džordžas padėjo padėklą su kava šalia savo šeimininko lovos.

– Panelė Margreiv tą naktį, apie kurią jūs klausėte, sere, dėvėjo šviesiai žalio šifono suknelę.

– Ačiū, Džordžai, tu labai paslaugus.

– Panelę Margreiv aptarnauja trečioji kambarinė, sere. Jos vardas – Gledė.

– Ačiū, Džordžai, tu tiesiog neįkainojamas.

– Visai ne, sere.

– Koks puikus rytas,– pasakė Puaro, pažvelgęs pro langą,– ir atrodo, kad niekas labai anksti neatsikėlė. Aš manau, mano gerasis Džordžai, kad mes turėsime sau Bokšto kambarį, jei norime ten padaryti mažutį eksperimentą.

– Jums reikia manęs, sere?

– Eksperimentas,– pasakė Puaro,– bus neskausmingas.

Kai jie atėjo, užuolaidos Bokšto kambaryje vis dar buvo užtrauktos. Džordžas norėjo jas atitraukti, bet Puaro jį sulaikė.

– Mes paliksime kambarį taip, kaip radome. Tik įjunk stalinę lempą.

Tarnas pakluso.

– O dabar, mano gerasis Džordžai, atsisėsk ant tos kėdės taip, tarsi rašytum. *Tres bien.* Aš čiumpu vėzdą, prisėlinu iš už nugaros, taip, ir trenkiu tau per pakaušį.

– Taip, sere,– pasakė Džordžas.

– O!– šūktelėjo Puaro.– O kai aš trenkiu tau, liaukis rašęs. Tu supranti, kad aš negaliu daryti kaip tikrovėje. Negaliu trenkti tau su tokia pačia jėga, su kokia žudikas smogė serui Roibenui. Kai priėjome iki tos vietos, privalome apsimetinėti. Aš trenkiu tau per galvą,

tu suglembi, taigi. Rankos gerai atpalaiduotos, kūnas sukritęs. Leisk man tave paruošti. Bet ne, neįtempk raumenų.

Seklys susierzinęs atsiduso.

– Tu puikiai lygini kelnes, Džordžai,– pasakė jis,– bet visai neturi vaizduotės. Kelkis ir užleisk man savo vietą.

Puaro atsisėdo už rašomojo stalo.

– Aš rašau,– paskelbė jis,– ir rašau įsigilinęs. Tu prislenki prie manęs, trenki man per galvą su vėzdu. Bum. Plunksnakotis išslysta man iš rankų, krentu į priekį, bet nelabai toli, nes kėdė yra žema, o stalas aukštas, ir, be to, mane parems rankos. Būk geras, Džordžai, nueik prie durų, atsistok ten ir pasakyk man, ką tu matai.

– Hm!

– Na, Džordžai?– drąsinančiai.

– Matau jus, sere, sėdintį už stalo.

– Sėdintį už stalo?

– Gana sunku aiškiai tai pamatyti, sere,– paaiškino Džordžas,– būnant taip toli, sere, ir kai lempa taip užtemdyta. Jei galėčiau įjungti šviesą, sere?

Jis siekė jungiklio.

– Ne,– griežtai pasakė Puaro.– Bus gerai taip, kaip yra. Čia aš esu palinkęs virš stalo, ten tu stovi prie durų. Dabar ateik, Džordžai, ir padėk ranką man ant peties.

Džordžas pakluso.

– Truputį palink ant manęs, likdamas tvirtai stovėti ant savo kojų. O! *Voila.**

Gležnas Erkiulio Puaro kūnas artistiškai nuslydo į šoną.

– Aš nugriūvu... taigi! – pastebėjo jis.– Taip, tai labai gerai suvaidinta. Dabar dar liko padaryti patį svar-

* štai (pranc.)

biausią dalyką.

– Iš tikrųjų, sere?– paklausė tarnas.

– Taip, man būtina gerai papusryčiauti.

Mažasis žmogus nuoširdžiai pasijuokė iš savo paties sąmojo.

– Skrandis, Džordžai; jis neturi būti ignoruojamas.

Džordžas nepritardamas tylėjo. Puaro nulipo žemyn, džiaugsmingai kikendamas. Jam patiko, kaip klostėsi įvykiai. Po pusryčių jis susipažino su Glede, trečiąja kambarine. Jam buvo labai įdomu, ką ji galės jam pasakyti apie nusikaltimą. Ji užjautė Čarlzą, nors neabejojo jo kaltumu.

– Vargšas jaunasis džentelmenas, sere, baisu, ką jis padarė, tuo metu neatsakydamas už savo veiksmus.

– Jis turėjo gerai sutarti su panele Margreiv,– spėjo Puaro,– nes jie vieninteliai jaunuoliai šiuose namuose.

Gledė papurtė galvą.

– Panelė Lili su juo buvo labai nedraugiška. Niekada neleido jam flirtuoti ir visai to neslėpė.

– Jis ja žavėjosi ar ne?

– O, tik prabėgomis, taip sakant; be jokių kančių, sere. Ponas Viktoras Estvelas, štai kas yra susižavėjęs panele Lili.

Ji sukikeno.

– *Vraiment.*

Gledė vėl sukikeno.

– Jis iškart ją įsimylėjo. Panelė Lili yra tokia kaip lelija, ar ne, sere? Tokia aukšta, ir toks mielas jos auksinių plaukų atspalvis.

– Ji turėtų dėvėti žalią vakarinę suknelę,– mąsliai pasakė Puaro.– Yra toks žalias...

– Ji turi vieną, sere,– pasakė Gledė.– Žinoma, ji negali jos dėvėti dabar, iš ryto, bet ji buvo apsivilkusi ją kaip tik tą naktį, kai numirė seras Roibenas.

– Ji turėtų būti šviesiai žalia, o ne tamsiai žalia,– pasakė Puaro.

– Ji šviesiai žalia, sere. Jei jūs valandėlę palauktumėt, parodyčiau ją jums. Panelė Lili kaip tik išėjo pasivaikščioti su šunimis.

Puaro linktelėjo. Jis žinojo tai taip pat gerai kaip Gledė. Tiesą pasakius, tik sužinojęs, kad Lili tikrai išėjus, jis nuėjo ieškoti kambarinės. Gledi išskubėjo lauk, o po kelių minučių grįžo su žalia vakarine suknele ant pakabos.

– *Exquis!**– sumurmėjo Puaro, iš nuostabos iškeldamas rankas.– Leiskite man į ją pasižiūrėti šviesoje.

Jis paėmė žaliąją suknelę iš Gledės rankų, pasisuko į ją nugara ir nuskubėjo prie lango. Palinko prie suknelės, tada ištiesė ją per rankos ilgį.

– Ji puiki,– paskelbė.– Labai žavinga. Tūkstantį kartų dėkoju, kad man ją parodėte.

– Nėr už ką, sere,– atsiliepė Gledė.– Visi žinome, kad prancūzų vyrus domina damų suknelės.

– Jūs nepaprastai maloni,– sumurmėjo Puaro.

Jis stebėjo, kaip ji skuba atgal su suknele. Tada pasižiūrėjo žemyn į savo rankas ir šyptelėjo. Dešinėje jo rankoje buvo žirklutės nagams, kairėje – mikliai atkirpta žalio šifono juostelė.

– O dabar,– sumurmėjo jis,– būkime heroiški.

Jis sugrįžo į savo apartamentus ir pakvietė Džordžą.

– Ant tualetinio stalelio, Džordžai, tu pamatysi auksinį kaklaraiščio segtuką.

– Taip, sere.

– Ant prausyklos yra karbolio tirpalas. Prašau tave įmerkti segtuko smaigalį į karbolį.

Džordžas padarė kaip prašomas. Jo jau seniai nebestebino šeimininko užgaidos.

---

* puiki (pranc.)

– Padariau tai, sere.

– *Tres bien!** Dabar ateik čia. Aš tau tiesiu savo nykštį, įbesk į jį segtuko smaigalį.

– Atsiprašau, sere, norite, kad įdurčiau jums, sere?

– O taip, tu atspėjai. Turi paimti kraujo, supranti, bet ne per daug.

Džordžas paėmė šeimininko pirštą. Puaro užsimerkė ir atsilošė. Tarnas įdūrė į pirštą kaklaraiščio segtuku, o Puaro spygtelėjo.

– *Je vous remercie,** Džordžai,– pasakė jis.– Pakaks.

Paėmęs mažą žalio šifono juostelę iš kišenės, jis atsargiai palietė ją pirštu.

– Operacija stebuklingai pavyko,– pastebėjo jis, žiūrėdamas į rezultatą.– Ar nesi smalsus, Džordžai? Na, tai nuostabu!

Tarnas atsargiai pažiūrėjo pro langą.

– Atsiprašau, sere,– sumurmėjo jis,– dideliu automobiliu atvažiavo džentelmenas.

– O! O!– sušuko Puaro ir greitai pašoko ant kojų.– Nepagaunamasis ponas Viktoras Estvelas. Einu žemyn, susipažinsiu su juo.

Puaro buvo lemta išgirsti poną Viktorą Estvelą prieš tai, kai jis jį pamatė. Garsus balsas skambėjo iš prieškambario.

– Žiūrėk, ką darai, prakeiktas idiote! Šiame krepšyje yra taurės. Kad tave kur galas, Parsonsai, trauk is iš kelio! Padėk jį, tu mulki!

Puaro greitai nusileido žemyn. Viktoras Estvelas buvo aukštas vyras. Puaro jam mandagiai nusilenkė.

– Kas tu toks, po velnių?– suriaumojo milžinas.

Puaro vėl nusilenkė.

---

* labai gerai (pranc.)

* ačiū tau (pranc.)

– Aš esu Erkiulis Puaro.

– Viešpatie!– pasakė Viktoras Estvelas.– Jus pagaliau pakvietė Nensė, ar ne?

Jis padėjo ranką ant Puaro peties ir nusivedė jį į biblioteką.

– Tad jūs tas vyrukas, dėl kurio kyla tiek daug triukšmo,– pastebėjo jis, nužvelgdamas seklį nuo galvos iki kojų.– Atsiprašau už savo žodžius. Mano vairuotojas yra prakeiktas asilas, o Parsonsas visada mane sunervina, tas nepakenčiamas senas idiotas.

– Žinote, aš nepakenčiu kvailių,– pusiau atsiprašydamas pridūrė jis,– bet iš visko sprendžiant jūs nesat kvailys, ar ne, mesje Puaro?

Jis linksmai nusijuokė.

– Tie, kurie taip manė, graudžiai apsiriko,– ramiai pasakė Puaro.

– Tikrai? Na, tad Nensė atbogino jus čia – ji visko prisigalvojo apie tą sekretorių. Nieko iš to nebus; Trefuzis yra švelnus kaip pienas – manau, kad jis ir geria pieną. Vaikinas yra blaivininkas. Gana tuščias laiko švaistymas, tiesa?

– Jei kam sudaryta galimybė sekti žmogiškąja prigimtimi, to negalima vadinti laiko švaistymu,– ramiai pasakė Puaro.

– A, žmogiškoji prigimtis?– Viktoras Estvelas įsistebeilijo į jį, tada krito į kėdę.– Ar galiu jums kaip nors padėti?

– Taip, galite man papasakoti, dėl ko tą vakarą ginčijotės su savo broliu.

Viktoras Estvelas papurtė galvą.

– Tai neturi nieko bendro su byla,– ryžtingai pasakė jis.

– Niekad negali būti tikras,– pareiškė Puaro.

– Tai neturi nieko bendro su Čarlzu Leversonu.

– Ledi Estvel mano, kad Čarlzas neturi nieko bendro su byla.

– O, Nensė!

– Parsonsas mano, kad tą naktį buvo atėjęs mesje Čarlzas Leversonas, bet jis jo nematė. Prisiminkite, kad jo niekas nematė.

– Tai labai paprasta. Roibenas užsipuldavo jaunąjį Čarlzą – turiu pasakyti, ne be priežasčių. Vėliau jis bandė kabinėtis prie manęs. Pasakiau jam skaudžią tiesą, ir tik tam, kad jį paerzinčiau, aš ryžausi palaikyti berniuką. Norėjau jį pamatyti tą naktį, ir pasakyti, kokie reikalai. Kai aš nuėjau į savo kambarį, nesiguliau. Atvirkščiai, palikau atviras duris ir atsisėdau į krėslą parūkyti. Mano kambarys yra trečiame aukšte, mesje Puaro, o Čarlzo kambarys greta jo.

– Atsiprašau, kad jus pertraukiau. Ar ponas Trefuzis taip pat miega šiame aukšte?

Estvelas linktelėjo.

– Taip, jo kambarys kaip tik už manojo.

– Arčiau laiptų?

– Ne.

Puaro veidas keistai nušvito, bet pašnekovas to nepastebėjo ir tęsė:

– Kaip jau sakiau, aš laukiau Čarlzo. Išgirdau, kaip trinktelėjo paradinės durys, kaip ir maniau, maždaug be penkių dvylika, bet apie dešimt minučių Čarlzas nepasirodė. Kai jis užlipo laiptais, pamačiau, kad tą naktį geriau jo neliesti.

Jis reikšmingai pakėlė alkūnę.

– Suprantu,– sumurmėjo Puaro.

– Vargšas velniūkštis negalėjo eiti tiesiai,– pasakė Estvelas.– Jis ir atrodė ypač baisiai. Tuo metu tai priskyriau jo būklei. Žinoma, dabar suprantu, kad jis atėjo iškart po nusikaltimo.

– Ar jūs girdėjote ką nors Bokšto kambaryje?– skubiai įsiterpė Puaro.

– Ne, bet turite prisiminti, kad aš buvau visai kitame pastato gale. Sienos storos, ir aš netikiu, kad jūs galėtumėt iš ten išgirsti net pistoleto šūvį.

Puaro linktelėjo.

– Paklausiau, ar jis norėtų, jog padėčiau jam atsigulti,– tęsė Estvelas.– Bet jis pasakė, kad viskas gerai, nuėjo į savo kambarį ir užtrenkė duris. Aš nusirengiau ir nuėjau miegoti.

Puaro susimąstęs žiūrėjo į kilimą.

– Jūs suprantate, mesje Estvelai,– pagaliau pasakė jis,– kad jūsų parodymai yra labai svarbūs?

– Aš manau – taip, pagaliau ... ką norite tuo pasakyti?

– Jūsų parodymai sako, kad prabėgo dešimt minučių tarp paradinių durų trinktelėjimo ir Leversono pasirodymo viršuje. Kaip suprantu, jis pats sako, kad grįžo namo ir ėjo tiesiai į lovą. Bet tai dar ne viskas. Ledi Estvel sekretoriaus apkaltinimas yra tiesiog fantastiškas. Aš pripažįstu, kad iki šiol jo neįmanomumas dar nebuvo įrodytas. Bet jūsų parodymai sukuria jam alibi.

– Kaip?

– Ledi Estvel sako, kad paliko savo vyrą be penkiolikos dvylika, o sekretorius ėjo miegoti vienuoliktą. Vienintelis laikas, kai jis galėjo įvykdyti nusikaltimą, buvo tarp be ketvirčio dvylika ir Čarlzo Leversono sugrįžimo. Dabar, jei, kaip jūs sakot, jūs sėdėjot atsidaręs duris, jis negalėjo išeiti iš savo kambario jums nematant.

– Taip, – sutiko pašnekovas.

– Ar čia nėra kitos laiptinės?

– Ne, kad nuliptų į Bokšto kambarį, jis turėjo praeiti pro mano duris, o to nepadarė – aš įsitikinęs. Ir, šiaip ar taip, mesje Puaro, kaip aš ką tik pasakiau, vyrukas yra romus kaip klebonas, aš jus užtikrinu.

– O taip, o taip,– raminančiai pasakė Puaro,– aš viską suprantu,– jis nutilo.– Ir jūs nepasakysite man, dėl ko ginčijotės su seru Roibenu?

Pašnekovo veidas tamsiai išraudo.

– Jūs nieko iš manęs neišpešite.

Puaro pažiūrėjo į lubas.

– Aš visada galiu būti diskretiškas,– sumurmėjo jis,– kai įpainiota ledi.

Viktoras Estvelas pašoko iš vietos.

– Po velnių, kaip jūs... Ką tai reiškia?

– Turiu galvoje,– pasakė Puaro,– panelę Lili Margreiv.

Viktoras Estvelas valandėlę stovėjo dvejodamas, tada raudonis jo veide atslūgo, ir jis vėl atsisėdo.

– Jūs man per daug protingas, mesje Puaro. Taip, mes ginčijomės dėl Lili. Roibenas užsipuolė ją; jis kažką sužinojo apie merginą – suklastota rekomendacija ar kažkas panašaus. Aš pats netikiu nė vienu žodžiu. O tada jis nuėjo toliau, nei turėjo teisę, kalbėjo apie jos išsmukimą vogčia iš namų naktį ir susitikimą su kažkokiu vyruku ar panašiai. Dieve mano! Aš jam atkirtau; aš pasakiau jam, kad geresni už jį žmonės, mažiau pasakę, buvo nužudyti. Tai jį užčiaupė. Man išeinant, Roibenas buvo kiek išsigandęs.

– Nė kiek neabejoju,– mandagiai sumurmėjo Puaro.

– Aš daug galvoju apie Lili Margreiv,– kitu tonu pasakė Viktoras.– Visais atžvilgiais puiki mergina.

Puaro neatsakė. Jis žvelgė priešais save, atrodė, kad jis išsiblaškęs. Paskui atsipeikėjo iš savo susimąstymo, krenkštelėjo.

– Manau, kad turėčiau kiek pasivaikščioti. Ar čia yra viešbutis?

– Du,– atsakė Viktoras Estvelas.– Viešbutis "Golfas" prie golfo aikštelių ir "Mitra" už stoties.

– O paskui?

– Mes nuėjome į svetainę. Seras Roibenas nepalaikė mums kompanijos. Maždaug po dešimties minučių jis· atėjo ir išbarė mane dėl kažkokios smulkmenos, susijusios su laišku. Aš nuėjau su juo į Bokšto kambarį ir greitai sutvarkiau reikalą; tada atėjo ponas Viktoras Estvelas ir pasakė, kad nori apie kai ką pasikalbėti su savo broliu, tad aš nulipau žemyn ir prisijungiau prie abiejų ledi. Maždaug po ketvirčio valandos aš išgirdau neramiai skambant sero Roibeno skambutį, ir Parsonsas atėjo pasakyti, kad privalau tuoj pat eiti pas serą Roibeną. Kai įėjau į kambarį, ponas Viktoras Estvelas išeidinėjo. Jis vos manęs neparvertė. Aiškiai atsitiko kažkas, kas jį suerzino. Jo būdas buvo labai staigus. Aš tikrai manau, kad jis manęs nematė.

– Ar seras Roibenas kaip nors pakomentavo šį įvykį?

– Jis pasakė: "Viktoras yra lunatikas; vieną dieną taip įniršęs jis kam nors ką nors padarys."

– O!– pasakė Puaro.– Ar numanote, kas buvo to priežastis?

– Išvis negalėčiau pasakyti.

Puaro labai lėtai pasuko galvą ir pasižiūrėjo į sekretorių. Paskutinieji žodžiai buvo ištarti per skubiai. Tai rodė, kad Trefuzis galėtų pasakyti daugiau, nei norėjo. Bet Puaro nepakartojo klausimo.

– O tada? Prašom tęsti.

– Dirbau su seru Roibenu apie pusantros valandos. Vienuoliktą valandą atėjo ledi Estvel, ir seras Roibenas liepė man eiti gulti.

– Ir jūs išėjote?

– Taip.

– Ar numanote, kiek laiko ji buvo pas jį?

– Ne. Jos kambarys yra antrame aukšte, o manasis trečiame, tad negirdėjau, kada ji nuėjo miegoti.

– Suprantu.

Puaro kelis kartus linktelėjo galvą ir pašoko.

– O dabar, mesje, nuveskite mane į Bokšto kambarį.

Jis nusekė paskui sekretorių plačiais laiptais į pirmąją laiptų aikštelę; Trefuzis nusivedė jį koridoriumi iki galo, tada pro bajines duris išėjo į tarnų laiptus ir trumpą praėjimą, besibaigiantį durimis. Jie įėjo pro tas duris ir atsidūrė nusikaltimo vietoje. Tai buvo aukštas kambarys, dukart aukštesnis nei kiti, kvadratas su maždaug trisdešimties pėdų kraštine. Sienas puošė kardai ir ietys, o ant stalų buvo daug afrikietiškų niekučių. Toliausiame gale, lango nišoje, stovėjo didelis rašomasis stalas. Puaro nuėjo tiesiai prie jo.

– Ar čia buvo rastas seras Roibenas?

Trefuzis linktelėjo.

– Kaip supratau, jis buvo užmuštas iš nugaros?

Sekretorius vėl linktelėjo.

– Nusikaltimas buvo įvykdytas su vienu iš šių vėzdų,– paaiškino jis.– Didžiulis sunkus daiktas. Mirtis turėjo ateiti bematant.

– Tai patvirtina mintį, kad nusikaltimas nebuvo suplanuotas. Smarkus ginčas, ir ginklas paimamas beveik nesąmoningai.

– Taip, tai vargšui Leversonui nieko gero nelemia.

– Ar lavonas buvo rastas palinkęs ant stalo?

– Ne, jis buvo šonu nuslydęs ant grindų.

– O,– pasakė Puaro.– Tai keista.

– Kodėl keista?– paklausė sekretorius.

– Todėl,– Puaro parodė apvalią dėmę nelygiais kraštais ant išblizginto rašomojo stalo paviršiaus.– Tai kraujo dėmė, *mon ami.**

– Jis galėjo čia užtikšti,– spėliojo Trefuzis,– ar galėjo atsirasti vėliau, jiems pajudinus kūną.

---

* mano drauge (pranc.)

– Visiškai įmanoma, visiškai įmanoma,– pasakė mažasis žmogus.– Ar į šį kambarį veda tik vienos durys?

– Čia yra laiptinė.

Trefuzis atitraukė aksominę užuolaidą artimiausiame prie durų kampe, kur maži įviji laiptai vedė į viršų.

– Šį pastatą pastatė astronomas. Laiptai vedė į bokštą, kur buvo įtaisytas teleskopas. Seras Roibenas pertvarkė tą vietą į miegamąjį, ir kartais jame miegodavo, jei dirbdavo iki vėlumos.

Puaro vikriai užlipo laiptais. Apvalus kambarys viršuje buvo paprastai apstatytas, su sudedama lovele, kėde ir tualetiniu staliuku. Puaro apsidžiaugė pamatęs, kad jame nėra kito išėjimo, o tada vėl nulipo žemyn, kur jo laukdamas stovėjo Trefuzis.

– Ar girdėjote, kaip įėjo ponas Leversonas?– pasiteiravo seklys.

Trefuzis papurtė galvą.

– Aš tuo metu jau miegojau.

Puaro linktelėjo. Lėtai apėjo kambarį.

– *Eh bien!* – pagaliau pasakė.– Nemanau, kad čia dar kas būtų, nors... Gal galėtumėt užtraukti užuolaidas?

Trefuzis nuolankiai užtraukė sunkias juodas užuolaidas iki pat kambario galo. Puaro įjungė lempą, kurią slėpė didelis alebastro gaubtas.

– Ar čia yra stalinė lempa?– paklausė jis.

Vietoje atsakymo sekretorius įjungė masyvią stalinę lempą su žaliu gaubtu, kuri stovėjo ant rašomojo stalo. Puaro išjungė kitą lempą, vėl įjungė, tada vėl išjungė.

– *C'est bien!** Aš jau baigiau.

– Pietūs pusę septynių,– sumurmėjo sekreto-

---

* gerai (pranc.)

rius.

– Dėkoju, pone Trefuzi, už jūsų draugiškumą.

– Nėra už ką.

Puaro susimąstęs nuėjo koridorium į kambarį, kuris buvo skirtas jam. Mįslingasis Džordžas dėliojo jame savo šeimininko daiktus.

– Mano gerasis Džordžai,– pasakė Puaro,– tikiuosi, kad per pietus susitiksiu su vienu džentelmenu, kuris pradeda mane labai dominti. Vyras, kuris grįžo namo iš tropikų, Džordžai. Kaip sakoma, su tropiniu temperamentu. Vyras, apie kurį man bando papasakoti Parsonsas, ir apie kurį net neužsimena Lili Margreiv. Velionis seras Roibenas turėjo savo charakterį. Įsivaizduokime tokį vyrą susitinkant kitą vyrą, kurio charakteris dar blogesnis nei jo paties – ir ką tu pasakysi? Kibirkštys lakstytų, a?

– "Skiltų" yra teisingas posakis, sere, bet taip būna ne visais tokiais atvejais, ne visada.

– Ne?

– Ne, sere. Mano teta Džemima, sere, jau tokį liežuvį turėjo, įbaugino savo vargšę seserį, kuri gyveno su ja, padarė kažką baisaus.Veik atėmė jai gyvastį. Bet jei jos kelyje pasitaikydavo toks, kuris sugebėdavo jai pasipriešinti, buvo visai kas kita. Tada ji būdavo romi, ir net negalėjo to nuslėpti.

– Cha!– pasakė Puaro.– Tai reikštų..., kad...

Džordžas atsiprašydamas kostelėjo.

– Ar yra kas nors, ką galėčiau padaryti,– paklausė delikačiai, – a... padėti jums sere?

– Žinoma,– skubiai atsiliepė Puaro.– Ar gali sužinoti, kokios spalvos vakarinę suknelę panelė Lili Margreiv dėvėjo tą naktį, ir kuri kambarinė ją aptarnauja?

Džordžas priėmė tuos įsakymus su jam būdingu flegmatiškumu.

– Labai gerai, sere, iš ryto aš jums suteiksiu tą informaciją.

Puaro pakilo nuo savo kėdės ir stovėjo, žiūrėdamas į ugnį.

– Tu labai naudingas man, Džordžai,– sumurmėjo jis.– Žinai, aš nepamiršiu tavo tetos Džemimos.

Tačiau tą vakarą Puaro nepamatė Viktoro Estvelo. Šis paskambino telefonu, kad užtrunka Londone.

– Jis tvarko jūsų velionio vyro verslo reikalus, ar ne?– paklausė Puaro ledi Estvel.

– Viktoras yra partneris,– paaiškino ji.– Jis išvyko į Afriką prižiūrėti kažkokių jų firmos kalnakasybos įmonių. Tai buvo kalnakasyba, ar ne, Lili?

– Taip, ledi Estvel.

– Manau, aukso gavyba, o gal vario ar alavo. Turėtum žinoti, Lili, visada Roibeno klausinėdavai apie tai. O, būk atsargi, brangioji, tu apversi tą vazą!

– Prie židinio siaubingai karšta,– pasakė mergina.– Ar galiu... Ar galiu truputį praverti langą?

– Jei nori, mieloji,– ramiai pasakė ledi Estvel.

Puaro stebėjo, kaip mergina nuėjo prie lango ir atidarė jį. Ji stovėjo ten kelias minutes, kvėpuodama vėsiu nakties oru. Kai ji grįžo ir atsisėdo į savo vietą, Puaro mandagiai pasiteiravo:

– Tad madmuazelė domitės kalnakasyba?

– O ne,– abejingai atsiliepė mergina.– Klausydavausi sero Roibeno, bet nieko apie tai nežinau.

– Tada tu labai gerai apsimesdavai,– pasakė ledi Estvel.– Vargšas Roibenas tikrai manė, kad tu turi kažkokių slaptų motyvų, uždavinėdama tuos klausimus.

Mažojo seklio akys nenukrypo nuo židinio, į kurį jis žiūrėjo, bet, nepaisant to, jis nepražiopsojo staigaus susierzinimo raudonio Lili Margreiv veide. Jis tak-

tiškai pakeitė temą. Kai atėjo laikas pasakyti labanakt, Puaro tarė šeimininkei:

– Ar galiu su jumis persimesti keletu žodelių, madam?

Lili Margreiv taktiškai pasišalino. Ledi Estvel klausiamai pažiūrėjo į seklį.

– Jūs buvot paskutinė, mačiusi serą Roibeną gyvą tą naktį?

Ji linktelėjo. Ašaros ištryško jai iš akių, ir ji greitai pakėlė prie jų juodai apkraštuotą nosinę.

– Ak, nesikankinkite, maldauju, nesikankinkite.

– Viskas gerai, mesje Puaro, bet aš nieko negaliu padaryti.

– Aš trigubas silpnaprotis, kad taip jus jaudinu.

– Ne ne, tęskite. Ką norėjote pasakyti?

– Jei neklystu, jūs nuėjote į Bokšto kambarį apie vienuoliktą, kai seras Roibenas paleido poną Trefuzį. Ar taip?

– Tikriausiai.

– Kiek laiko ten buvote?

– Buvo daugmaž be penkiolikos dvylika, kai užlipau į savo kambarį; prisimenu, kad pasižiūrėjau į laikrodį.

– Ledi Estvel, ar nepapasakotumėt man, apie ką kalbėjotės su savo vyru?

Ledi Estvel susmuko ant sofos ir visiškai palūžo. Ji smarkiai šniurkščiojo.

– Mes gin... gin... ginčijomės,– suaimanavo ji.

– Dėl ko?– Puaro balsas buvo meilikaujantis, beveik minkštas.

– Ap...pie d...d...daugelį dalykų. P...p...pradėjome nuo Li...Lili. Roibenas be priežasčių neapkentė jos ir pasakė, kad jis ją sugavo rausiantis jo popieriuose. Jis norėjo ją atleisti, o aš pasakiau, kad ji maloni mergina, ir kad aš to neleisiu. Tada jis p..pradėjo šaukti ant manęs, ir aš negalėjau to pakęsti, todėl aš tik pasakiau

jam, ką aš apie jį galvoju. Nesakysiu, kad tikrai taip maniau, mesje Puaro. Jis pasakė, kad ištraukė mane iš padugnių ir vedė, o aš pasakiau... O, bet kam dabar visa tai? Niekada sau neatleisiu. Žinote, kaip būna, mesje Puaro, visada sakiau, kad geras barnis pravalo atmosferą, ir kaip galėjau žinoti, kad kažkas nužudys jį būtent tą naktį? Vargšas senasis Roibenas.

Puaro užjausdamas klausėsi to jausmų protrūkio.

– Aš priverčiau jus kentėti,– pasakė jis.– Atsiprašau. Būkime dabar dalykiški – labai praktiški, labai tikslūs. Jūs vis dar laikotės minties, kad ponas Trefuzis nužudė jūsų vyrą?

Ledi Estvel atsitiesė.

– Moters instinktas, mesje Puaro,– iškilmingai ištarė ji,– niekada nemeluoja.

– Tikrai, tikrai,– pasakė Puaro.– Bet kada jis tai padarė?

– Kada? Žinoma, kai aš jį palikau.

– Jūs palikote serą Roibeną be penkiolikos dvylika. Be penkių dvylika įėjo ponas Leversonas. Sakote, kad per tas dešimt minučių sekretorius atėjo iš savo miegamojo ir nužudė jį?

– Tai visai įmanoma.

– Yra tiek daug įmanomų dalykų,– pasakė Puaro.– Tai galėjo būti padaryta per dešimt minučių. O taip! Bet ar buvo taip?

– Žinoma, jis sako, kad gulėjo lovoje ir greitai užmigo,– pasakė ledi Estvel,– bet kas gali žinoti, ar taip buvo, ar ne?

– Niekas jo nematė,– priminė jai Puaro.

– Visi buvo lovose ir miegojo,– triumfuodama atšovė ledi Estvel.– Žinoma, kad niekas jo nematė.

– Keista,– pats sau pasakė Puaro.

Stojo neilga pauzė.

– *Eh bien,* ledi Estvel, aš linkiu jums labos nakties.

Džordžas padėjo padėklą su kava šalia savo šeimininko lovos.

– Panelė Margreiv tą naktį, apie kurią jūs klausėte, sere, dėvėjo šviesiai žalio šifono suknelę.

– Ačiū, Džordžai, tu labai paslaugus.

– Panelę Margreiv aptarnauja trečioji kambarinė, sere. Jos vardas – Gledė.

– Ačiū, Džordžai, tu tiesiog neįkainojamas.

– Visai ne, sere.

– Koks puikus rytas,– pasakė Puaro, pažvelgęs pro langą,– ir atrodo, kad niekas labai anksti neatsikėlė. Aš manau, mano gerasis Džordžai, kad mes turėsime sau Bokšto kambarį, jei norime ten padaryti mažutį eksperimentą.

– Jums reikia manęs, sere?

– Eksperimentas,– pasakė Puaro,– bus neskausmingas.

Kai jie atėjo, užuolaidos Bokšto kambaryje vis dar buvo užtrauktos. Džordžas norėjo jas atitraukti, bet Puaro jį sulaikė.

– Mes paliksime kambarį taip, kaip radome. Tik įjunk stalinę lempą.

Tarnas pakluso.

– O dabar, mano gerasis Džordžai, atsisėsk ant tos kėdės taip, tarsi rašytum. *Tres bien.* Aš čiumpu vėzdą, prisėlinu iš už nugaros, taip, ir trenkiu tau per pakaušį.

– Taip, sere,– pasakė Džordžas.

– O!– šūktelėjo Puaro.– O kai aš trenkiu tau, liaukis rašęs. Tu supranti, kad aš negaliu daryti kaip tikrovėje. Negaliu trenkti tau su tokia pačia jėga, su kokia žudikas smogė serui Roibenui. Kai priėjome iki tos vietos, privalome apsimetinėti. Aš trenkiu tau per galvą,

tu suglembi, taigi. Rankos gerai atpalaiduotos, kūnas sukritęs. Leisk man tave paruošti. Bet ne, neįtempk raumenų.

Seklys susierzinęs atsiduso.

– Tu puikiai lygini kelnes, Džordžai,– pasakė jis,– bet visai neturi vaizduotės. Kelkis ir užleisk man savo vietą.

Puaro atsisėdo už rašomojo stalo.

– Aš rašau,– paskelbė jis,– ir rašau įsigilinęs. Tu prislenki prie manęs, trenki man per galvą su vėzdu. Bum. Plunksnakotis išslysta man iš rankų, krentu į priekį, bet nelabai toli, nes kėdė yra žema, o stalas aukštas, ir, be to, mane parems rankos. Būk geras, Džordžai, nueik prie durų, atsistok ten ir pasakyk man, ką tu matai.

– Hm!

– Na, Džordžai?– drąsinančiai.

– Matau jus, sere, sėdintį už stalo.

– Sėdintį už stalo?

– Gana sunku aiškiai tai pamatyti, sere,– paaiškino Džordžas,– būnant taip toli, sere, ir kai lempa taip užtemdyta. Jei galėčiau įjungti šviesą, sere?

Jis siekė jungiklio.

– Ne,– griežtai pasakė Puaro.– Bus gerai taip, kaip yra. Čia aš esu palinkęs virš stalo, ten tu stovi prie durų. Dabar ateik, Džordžai, ir padėk ranką man ant peties.

Džordžas pakluso.

– Truputį palink ant manęs, likdamas tvirtai stovėti ant savo kojų. O! *Voila.**

Gležnas Erkiulio Puaro kūnas artistiškai nuslydo į šoną.

– Aš nugriūvu... taigi! – pastebėjo jis.– Taip, tai labai gerai suvaidinta. Dabar dar liko padaryti patį svar-

---

* štai (pranc.)

biausią dalyką.

– Iš tikrųjų, sere?– paklausė tarnas.

– Taip, man būtina gerai papusryčiauti.

Mažasis žmogus nuoširdžiai pasijuokė iš savo paties sąmojo.

– Skrandis, Džordžai; jis neturi būti ignoruojamas.

Džordžas nepritardamas tylėjo. Puaro nulipo žemyn, džiaugsmingai kikendamas. Jam patiko, kaip klostėsi įvykiai. Po pusryčių jis susipažino su Glede, trečiąja kambarine. Jam buvo labai įdomu, ką ji galės jam pasakyti apie nusikaltimą. Ji užjautė Čarlzą, nors neabejojo jo kaltumu.

– Vargšas jaunasis džentelmenas, sere, baisu, ką jis padarė, tuo metu neatsakydamas už savo veiksmus.

– Jis turėjo gerai sutarti su panele Margreiv,– spėjo Puaro,– nes jie vieninteliai jaunuoliai šiuose namuose.

Gledė papurtė galvą.

– Panelė Lili su juo buvo labai nedraugiška. Niekada neleido jam flirtuoti ir visai to neslėpė.

– Jis ja žavėjosi ar ne?

– O, tik prabėgomis, taip sakant; be jokių kančių, sere. Ponas Viktoras Estvelas, štai kas yra susižavėjęs panele Lili.

Ji sukikeno.

– *Vraiment.*

Gledė vėl sukikeno.

– Jis iškart ją įsimylėjo. Panelė Lili yra tokia kaip lelija, ar ne, sere? Tokia aukšta, ir toks mielas jos auksinių plaukų atspalvis.

– Ji turėtų dėvėti žalią vakarinę suknelę,– mąsliai pasakė Puaro.– Yra toks žalias...

– Ji turi vieną, sere,– pasakė Gledė.– Žinoma, ji negali jos dėvėti dabar, iš ryto, bet ji buvo apsivilkusi ją kaip tik tą naktį, kai numirė seras Roibenas.

– Ji turėtų būti šviesiai žalia, o ne tamsiai žalia,– pasakė Puaro.

– Ji šviesiai žalia, sere. Jei jūs valandėlę palauktumėt, parodyčiau ją jums. Panelė Lili kaip tik išėjo pasivaikščioti su šunimis.

Puaro linktelėjo. Jis žinojo tai taip pat gerai kaip Gledė. Tiesą pasakius, tik sužinojęs, kad Lili tikrai išėjus, jis nuėjo ieškoti kambarinės. Gledi išskubėjo lauk, o po kelių minučių grįžo su žalia vakarine suknele ant pakabos.

– *Exquis!**– sumurmėjo Puaro, iš nuostabos iškeldamas rankas.– Leiskite man į ją pasižiūrėti šviesoje.

Jis paėmė žaliąją suknelę iš Gledės rankų, pasisuko į ją nugara ir nuskubėjo prie lango. Palinko prie suknelės, tada ištiesė ją per rankos ilgį.

– Ji puiki,– paskelbė.– Labai žavinga. Tūkstantį kartų dėkoju, kad man ją parodėte.

– Nėr už ką, sere,– atsiliepė Gledė.– Visi žinome, kad prancūzų vyrus domina damų suknelės.

– Jūs nepaprastai maloni,– sumurmėjo Puaro.

Jis stebėjo, kaip ji skuba atgal su suknele. Tada pasižiūrėjo žemyn į savo rankas ir šyptelėjo. Dešinėje jo rankoje buvo žirklutės nagams, kairėje – mikliai atkirpta žalio šifono juostelė.

– O dabar,– sumurmėjo jis,– būkime heroiški.

Jis sugrįžo į savo apartamentus ir pakvietė Džordžą.

– Ant tualetinio stalelio, Džordžai, tu pamatysi auksinį kaklaraiščio segtuką.

– Taip, sere.

– Ant prausyklos yra karbolio tirpalas. Prašau tave įmerkti segtuko smaigalį į karbolį.

Džordžas padarė kaip prašomas. Jo jau seniai nebestebino šeimininko užgaidos.

---

* puiki (pranc.)

– Padariau tai, sere.

– *Tres bien!** Dabar ateik čia. Aš tau tiesiu savo nykštį, įbesk į jį segtuko smaigalį.

– Atsiprašau, sere, norite, kad įdurčiau jums, sere?

– O taip, tu atspėjai. Turi paimti kraujo, supranti, bet ne per daug.

Džordžas paėmė šeimininko pirštą. Puaro užsimerkė ir atsilošė. Tarnas įdūrė į pirštą kaklaraiščio segtuku, o Puaro spygtelėjo.

– *Je vous remercie,** Džordžai,– pasakė jis.– Pakaks.

Paėmęs mažą žalio šifono juostelę iš kišenės, jis atsargiai palietė ją pirštu.

– Operacija stebuklingai pavyko,– pastebėjo jis, žiūrėdamas į rezultatą.– Ar nesi smalsus, Džordžai? Na, tai nuostabu!

Tarnas atsargiai pažiūrėjo pro langą.

– Atsiprašau, sere,– sumurmėjo jis,– dideliu automobiliu atvažiavo džentelmenas.

– O! O!– sušuko Puaro ir greitai pašoko ant kojų.– Nepagaunamasis ponas Viktoras Estvelas. Einu žemyn, susipažinsiu su juo.

Puaro buvo lemta išgirsti poną Viktorą Estvelą prieš tai, kai jis jį pamatė. Garsus balsas skambėjo iš prieškambario.

– Žiūrėk, ką darai, prakeiktas idiote! Šiame krepšyje yra taurės. Kad tave kur galas, Parsonsai, trauk kis iš kelio! Padėk jį, tu mulki!

Puaro greitai nusileido žemyn. Viktoras Estvelas buvo aukštas vyras. Puaro jam mandagiai nusilenkė.

– Kas tu toks, po velnių?– suriaumojo milžinas.

Puaro vėl nusilenkė.

---

* labai gerai (pranc.)

* ačiū tau (pranc.)

– Aš esu Erkiulis Puaro.

– Viešpatie!– pasakė Viktoras Estvelas.– Jus pagaliau pakvietė Nensė, ar ne?

Jis padėjo ranką ant Puaro peties ir nusivedė jį į biblioteką.

– Tad jūs tas vyrukas, dėl kurio kyla tiek daug triukšmo,– pastebėjo jis, nužvelgdamas seklį nuo galvos iki kojų.– Atsiprašau už savo žodžius. Mano vairuotojas yra prakeiktas asilas, o Parsonsas visada mane sunervina, tas nepakenčiamas senas idiotas.

– Žinote, aš nepakenčiu kvailių,– pusiau atsiprašydamas pridūrė jis,– bet iš visko sprendžiant jūs nesat kvailys, ar ne, mesje Puaro?

Jis linksmai nusijuokė.

– Tie, kurie taip manė, graudžiai apsiriko,– ramiai pasakė Puaro.

– Tikrai? Na, tad Nensė atbogino jus čia – ji visko prisigalvojo apie tą sekretorių. Nieko iš to nebus; Trefuzis yra švelnus kaip pienas – manau, kad jis ir geria pieną. Vaikinas yra blaivininkas. Gana tuščias laiko švaistymas, tiesa?

– Jei kam sudaryta galimybė sekti žmogiškąja prigimtimi, to negalima vadinti laiko švaistymu,– ramiai pasakė Puaro.

– A, žmogiškoji prigimtis?– Viktoras Estvelas įsistebeilijo į jį, tada krito į kėdę.– Ar galiu jums kaip nors padėti?

– Taip, galite man papasakoti, dėl ko tą vakarą ginčijotės su savo broliu.

Viktoras Estvelas papurtė galvą.

– Tai neturi nieko bendro su byla,– ryžtingai pasakė jis.

– Niekad negali būti tikras,– pareiškė Puaro.

– Tai neturi nieko bendro su Čarlzu Leversonu.

– Ledi Estvel mano, kad Čarlzas neturi nieko bendro su byla.

– O, Nensė!

– Parsonsas mano, kad tą naktį buvo atėjęs mesje Čarlzas Leversonas, bet jis jo nematė. Prisiminkite, kad jo niekas nematė.

– Tai labai paprasta. Roibenas užsipuldavo jaunąjį Čarlzą – turiu pasakyti, ne be priežasčių. Vėliau jis bandė kabinėtis prie manęs. Pasakiau jam skaudžią tiesą, ir tik tam, kad jį paerzinčiau, aš ryžausi palaikyti berniuką. Norėjau jį pamatyti tą naktį, ir pasakyti, kokie reikalai. Kai aš nuėjau į savo kambarį, nesiguliau. Atvirkščiai, palikau atviras duris ir atsisėdau į krėslą parūkyti. Mano kambarys yra trečiame aukšte, mesje Puaro, o Čarlzo kambarys greta jo.

– Atsiprašau, kad jus pertraukiau. Ar ponas Trefuzis taip pat miega šiame aukšte?

Estvelas linktelėjo.

– Taip, jo kambarys kaip tik už manojo.

– Arčiau laiptų?

– Ne.

Puaro veidas keistai nušvito, bet pašnekovas to nepastebėjo ir tęsė:

– Kaip jau sakiau, aš laukiau Čarlzo. Išgirdau, kaip trinktelėjo paradinės durys, kaip ir maniau, maždaug be penkių dvylika, bet apie dešimt minučių Čarlzas nepasirodė. Kai jis užlipo laiptais, pamačiau, kad tą naktį geriau jo neliesti.

Jis reikšmingai pakėlė alkūnę.

– Suprantu,– sumurmėjo Puaro.

– Vargšas velniūkštis negalėjo eiti tiesiai,– pasakė Estvelas.– Jis ir atrodė ypač baisiai. Tuo metu tai priskyriau jo būklei. Žinoma, dabar suprantu, kad jis atėjo iškart po nusikaltimo.

– Ar jūs girdėjote ką nors Bokšto kambaryje?– skubiai įsiterpė Puaro.

– Ne, bet turite prisiminti, kad aš buvau visai kitame pastato gale. Sienos storos, ir aš netikiu, kad jūs galėtumėt iš ten išgirsti net pistoleto šūvį.

Puaro linktelėjo.

– Paklausiau, ar jis norėtų, jog padėčiau jam atsigulti,– tęsė Estvelas.– Bet jis pasakė, kad viskas gerai, nuėjo į savo kambarį ir užtrenkė duris. Aš nusirengiau ir nuėjau miegoti.

Puaro susimąstęs žiūrėjo į kilimą.

– Jūs suprantate, mesje Estvelai,– pagaliau pasakė jis,– kad jūsų parodymai yra labai svarbūs?

– Aš manau – taip, pagaliau ... ką norite tuo pasakyti?

– Jūsų parodymai sako, kad prabėgo dešimt minučių tarp paradinių durų trinktelėjimo ir Leversono pasirodymo viršuje. Kaip suprantu, jis pats sako, kad grįžo namo ir ėjo tiesiai į lovą. Bet tai dar ne viskas. Ledi Estvel sekretoriaus apkaltinimas yra tiesiog fantastiškas. Aš pripažįstu, kad iki šiol jo neįmanomumas dar nebuvo įrodytas. Bet jūsų parodymai sukuria jam alibi.

– Kaip?

– Ledi Estvel sako, kad paliko savo vyrą be penkiolikos dvylika, o sekretorius ėjo miegoti vienuoliktą. Vienintelis laikas, kai jis galėjo įvykdyti nusikaltimą, buvo tarp be ketvirčio dvylika ir Čarlzo Leversono sugrįžimo. Dabar, jei, kaip jūs sakot, jūs sėdėjot atsidaręs duris, jis negalėjo išeiti iš savo kambario jums nematant.

– Taip, – sutiko pašnekovas.

– Ar čia nėra kitos laiptinės?

– Ne, kad nuliptų į Bokšto kambarį, jis turėjo praeiti pro mano duris, o to nepadarė – aš įsitikinęs. Ir, šiaip ar taip, mesje Puaro, kaip aš ką tik pasakiau, vyrukas yra romus kaip klebonas, aš jus užtikrinu.

– O taip, o taip,– raminančiai pasakė Puaro,– aš viską suprantu,– jis nutilo.– Ir jūs nepasakysite man, dėl ko ginčijotės su seru Roibenu?

Pašnekovo veidas tamsiai išraudo.

– Jūs nieko iš manęs neišpešite.

Puaro pažiūrėjo į lubas.

– Aš visada galiu būti diskretiškas,– sumurmėjo jis,– kai įpainiota ledi.

Viktoras Estvelas pašoko iš vietos.

– Po velnių, kaip jūs... Ką tai reiškia?

– Turiu galvoje,– pasakė Puaro,– panelę Lili Margreiv.

Viktoras Estvelas valandėlę stovėjo dvejodamas, tada raudonis jo veide atslūgo, ir jis vėl atsisėdo.

– Jūs man per daug protingas, mesje Puaro. Taip, mes ginčijomės dėl Lili. Roibenas užsipuolė ją; jis kažką sužinojo apie merginą – suklastota rekomendacija ar kažkas panašaus. Aš pats netikiu nė vienu žodžiu. O tada jis nuėjo toliau, nei turėjo teisę, kalbėjo apie jos išsmukimą vogčia iš namų naktį ir susitikimą su kažkokiu vyruku ar panašiai. Dieve mano! Aš jam atkirtau; aš pasakiau jam, kad geresni už jį žmonės, mažiau pasakę, buvo nužudyti. Tai jį užčiaupė. Man išeinant, Roibenas buvo kiek išsigandęs.

– Nė kiek neabejoju,– mandagiai sumurmėjo Puaro.

– Aš daug galvoju apie Lili Margreiv,– kitu tonu pasakė Viktoras.– Visais atžvilgiais puiki mergina.

Puaro neatsakė. Jis žvelgė priešais save, atrodė, kad jis išsiblaškęs. Paskui atsipeikėjo iš savo susimąstymo, krenkštelėjo.

– Manau, kad turėčiau kiek pasivaikščioti. Ar čia yra viešbutis?

– Du,– atsakė Viktoras Estvelas.– Viešbutis "Golfas" prie golfo aikštelių ir "Mitra" už stoties.

– Ačiū,– pasakė Puaro.– Taip, iš tiesų turiu kiek pasivaikščioti.

Viešbutis "Golfas", kaip skelbė jo vardas, stovėjo šalia golfo aikštyno ir beveik ribojosi su klubu. Iš pradžių Puaro išsiruošė į šį viešbutį, vykdydamas pasivaikščiojimo programą, kurią jis sau neseniai rekomendavo. Mažasis žmogus savaip tvarkė reikalus. Po trijų minučių, kai įėjo į "Golfą", jis jau kalbėjosi su panele Lengdon, viešbučio valdytoja.

– Nenoriu jūsų trukdyti, madmuazele,– pasakė Puaro,– bet, matote, aš esu seklys.

Paprastumas visada jį traukė. Šiuo atveju metodas iš karto pasiteisino.

– Seklys!– sušuko panelė Lengdon, žvelgdama į jį su abejone.

– Ne iš Skotland Jardo,– užtikrino ją Puaro.– Tiesą pasakius... Jūs galbūt tai pastebėjot? Aš ne anglas. Ne, aš privačiai tiriu sero Roibeno Estvelo mirties aplinkybes.

– Iš tiesų?!– panelė Lengdon laukdama išpūtė į jį akis.

– Tikrai,– džiugiai šypsodamasis atsiliepė Puaro.– Tik tokiam diskretiškam žmogui kaip jūs aš atskleidžiau šį faktą. Manau, madmuazele, kad galėsite man padėti. Ar negalėtumėt man papasakoti apie visus džentelmenus, apsistojusius čia žmogžudystės naktį, kurių tą vakarą nebuvo viešbutyje ir kurie grįžo apie dvyliktą ar pusę pirmos?

Panelė Lengdon dar plačiau išplėtė akis.

– Jūs nemanote..?– ji įkvėpė oro.

– Kad jūs čia apgyvendinote žmogžudį? Ne, bet aš turiu priežasčių manyti, kad svečias, apsistojęs čia, tą naktį ėjo Mon Reposo link, ir jei jis ką nors matė, nors

ir neteikė tam jokios reikšmės, galėtų būti man labai naudingas.

Valdytoja išmintingai linktelėjo su išraiška žmogaus, kuris puikiai gaudosi detektyvinėje logikoje.

– Puikiai suprantu. Dabar pažiūrėkim, kas čia pas mus apsistojęs?

Ji suraukė kaktą, aiškiai peržvelgdama pavardes atmintyje, ir padėdama savo atminčiai, traukė jas, užlenkdama pirštus.

– Kapitonas Svanas, ponas Elkinas, majoras Bliuntas, senasis ponas Bensonas. Ne, sere, nemanau, kad kuris iš jų buvo išėjęs tą vakarą.

– Jūs būtumėt tai pastebėjus, a?

– O taip, sere, tai nelabai įprasta, suprantate. Noriu pasakyti, kad džentelmenai išeina pietauti ir panašiai, bet jie neišeina į lauką po pietų, nes... Ką gi, čia nėra kur eiti, ar ne?

Ebots Kroso pramogos buvo golfas, ir nieko daugiau.

– Taip,– sutiko Puaro.– Taigi, madmuazele, kiek jūs prisimenate, nei vienas iš jų nebuvo išėjęs tą vakarą?

– Kapitonas Inglendas ir jo žmona buvo išėję pietauti.

Puaro papurtė galvą.

– Ne tai turiu galvoje. Išbandysiu kitą viešbutį. "Mitra", ar ne?

– O, "Mitra",– pasakė panelė Lengdon.– Žinoma, iš ten bet kas galėjo išeiti pasivaikščioti.

Niekinanti gaidelė jos balse, nors miglota, buvo akivaizdi. Puaro taktiškai pasišalino.

Po dešimties minučių jis pakartojo tą sceną, šį sykį su panele Koul, stačiokiška valdytoja "Mitros", mažiau pretenzingo viešbučio su žemesnėmis kainomis prie pat stoties.

– Vėlų vakarą laukan buvo išėjęs vienas džentelmenas, kiek pamenu, grįžo daugmaž pusę pirmos. Tai beveik jo įprotis išeiti laukan tuo vakaro metu. Prieš tai jis tai darė vieną ar du kartus. Pažiūrėkim... koks jo vardas? Dabar aš negaliu jo prisiminti.

Ji prisitraukė didelį registravimo žurnalą ir pradėjo versti puslapius.

– Devynioliktas, dvidešimtas, dvidešimt pirmas, dvidešimt antras. O, štai. Neiloras, kapitonas. Hamfris Neiloras.·

– Ar jis anksčiau čia apsistodavo? Ar gerai jį pažįstate?

– Vieną kartą,– pasakė panelė Koul,– maždaug prieš dvi savaites. Pamenu, kad vakare jis išėjo pasivaikščioti.

– Jis išėjo žaisti golfo, a?

– Aš taip manau,– pasakė panelė Koul.– Dėl to atvyksta dauguma džentelmenų.

– Tikra tiesa,– pritarė Puaro.– Ką gi, madmuazele, aš jums be galo dėkoju, ir linkiu jums geros dienos.

Jis grįžo į Mon Reposą su gilaus susimąstymo išraiška veide. Porą kartų jis traukė kažką iš kišenės ir žiūrėjo į tai.

– Tai turi būti padaryta,– murmėjo jis pats sau,– ir greitai, taip greitai, kai tik turėsiu progą.

Sugrįžęs namo, jis pirmiausia paklausė Parsonso, kur galėtų rasti panelę Margreiv. Jam buvo pasakyta, kad ji mažajame darbo kambaryje tvarko ledi Estvel korespondenciją. Atrodo, kad ši informacija suteikė Puaro pasitenkinimą.

Jis nesunkiai atrado darbo kambarėlį. Lili Margreiv sėdėjo už stalo prie lango ir rašė. Be jos kambaryje nieko nebuvo. Puaro atsargiai uždarė duris ir priėjo prie merginos.

– Ar galima atimti keletą jūsų laiko minučių, madmuazele, jei būtumėt tokia maloni?

– Žinoma.

Lili Margreiv pastūmė popierius į šalį ir pasisuko į jį.

– Ką galiu jums padaryti?

– Girdėjau, madmuazele, kad tragedijos vakarą, kai ledi Estvel nuėjo pas savo vyrą, jūs nuėjot tiesiai į lovą. Ar taip?

Lili Margreiv linktelėjo.

– Šiaip ar taip, jūs nenulipot žemyn?

Mergina papurtė galvą.

– Manau, jūs sakėt, madmuazele, kad tą vakarą iš viso nebuvot Bokšto kambaryje?

– Neprisimenu, kad būčiau taip sakius, bet iš tiesų taip ir buvo. Aš nebuvau Bokšto kambaryje tą vakarą.

Puaro pakėlė antakius.

– Keista, – sumurmėjo jis.

– Kodėl?

– Labai keista,– vėl sumurmėjo Erkiulis Puaro.– Kaip tada jūs paaiškinsit tai?

Iš kišenės seklys išsitraukė mažą dėmėtą žalio šifono juostelę ir iškėlė ją, kad mergina apžiūrėtų.

Jos išraiška nepasikeitė, ir jis greičiau pajuto nei išgirdo staigų įkvėpimą.

– Nesuprantu, mesje Puaro.

– Kaip supratau, tą vakarą jūs dėvėjot žalio šifono suknelę, madmuazele. Ši,– jis pašiugždeno juostelę tarp pirštų,– išplėšta iš jos.

– Ir jūs radot ją Bokšto kambaryje?– šiurkščiai paklausė mergina.– Kurioje vietoje?

Erkiulis Puaro pažiūrėjo į lubas.

– Šiuo metu pakaks pasakyti, kad Bokšto kambaryje.

Pirmą kartą merginos akyse pasirodė išgąstis. Ji pradėjo kažką sakyti, bet užsikirto. Puaro stebėjo, kaip

jos baltos rankutės ant stalo krašto gniaužiasi į kumščius.

– Kažin, ar aš tą vakarą ėjau į Bokšto kambarį?– susimąsčiusi nutęsė ji.– Tai yra prieš pietus. Man rodos, kad ne. Aš beveik įsitikinusi, kad nėjau. Jei ta juostelė buvo Bokšto kambaryje visą tą laiką, man atrodo labai keista, kad policija jos tuojau pat nesurado.

– Policija,– pasakė mažasis žmogus,– negalvoja apie dalykus, apie kuriuos galvoja Erkiulis Puaro.

– Aš galėjau ten įbėgti valandėlei prieš pat pietus,– susimąsčius šnekėjo Lili,– arba tai galėjo būti praėjusį vakarą. Aš tada dėvėjau tą pačią suknelę. Taip, aš beveik įsitikinus, kad tai buvo praėjusį vakarą.

– Aš taip nemanau,– ramiai pasakė Puaro.

– Kodėl?

Jis tik lėtai pasukiojo galvą.

– Ką jūs norit pasakyti?– sušnibždėjo mergina.

Ji visiškai išblyškus palinko į priekį ir žiūrėjo į jį.

– Ar nepastebėjot, madmuazele, kad šis skudurėlis dėmėtas? Nėra jokių abejonių, kad ši dėmė – žmogaus kraujas.

– Norit pasakyti...

– Noriu pasakyti, madmuazele, kad jūs buvote Bokšto kambaryje po to, kai nusikaltimas buvo įvykdytas, ne prieš tai. Manau, kad jums geriau pasakyti man visą tiesą, kad tik jums nebūtų blogiau.

Jis, nepermaldaujamas mažasis žmogus, stovėjo, kaltinamai nukreipęs pirštą į merginą.

– Kaip jūs tai sužinojot?– duso Lili.

– Nesvarbu, madmuazele. Sakau jums, kad Erkiulis Puaro žino. Aš žinau viską apie kapitoną Hamfrį Neilorą, ir kad jūs nuėjot tą naktį su juo susitikti.

Lili staiga nuleido galvą ant rankų ir prapliupo verkti. Puaro tuoj pat atsisakė kaltintojo pozicijų.

– Gerai, gerai, mažule,– kalbėjo jis, tapšnodamas merginą per petį.– Nesijaudinkite. Erkiulio Puaro neįmanoma suklaidinti, pakanka vieną kartą tai suprasti, ir visi jūsų rūpesčiai baigsis. O dabar jūs papasakosite man visą istoriją, ar ne? Jūs papasakosite senajam tėveliui Puaro?

– Tai ne tai, ką jūs manote, iš tiesų ne tai. Hamfris – mano brolis – niekada nė plaukelio ant jo galvos nepalietė.

– A, jūsų brolis?– pasakė Puaro.– Tad štai kaip... Ką gi, jei jūs trokštate apsaugoti jį nuo įtarimų, turite dabar be išsisukinėjimų papasakoti man visą istoriją.

Lili vėl atsisėdo, atmesdama plaukus nuo kaktos. Po poros minučių ji prabilo liūdnu, aiškiu balsu.

– Pasakysiu jums tiesą, mesje Puaro. Dabar suprantu, kad absurdiška būtų elgtis kitaip. Mano tikras vardas yra Lili Neilor, o Hamfris yra vienintelis mano brolis. Prieš kelerius metus, kai jis buvo Afrikoje, jis atrado aukso kasyklą, ar veikiau, sakyčiau, atrado aukso šmėklą. Negaliu šios dalies smulkiai nupasakoti, nes nesuprantu techniškų detalių, bet verta paminėti, kad iš to galėjo atsirasti didelė įmonė. Tad Hamfris grįžo namo su laiškais serui Roibenui Estvelui ir viltimi sudominti jį tuo reikalu. Net dabar nesusigaudau smulkmenose, bet supratau, kad seras Roibenas išsiuntė ekspertą ištirti ir kad jis paskui pasakė mano broliui, jog eksperto pranešimas buvo nepalankus, ir kad jis, Hamfris, padarė didelę klaidą. Mano brolis grįžo į Afriką su ekspedicija ir dingo iš akių. Buvo manoma, kad jis ir ekspedicijos dalyviai žuvo. Netrukus buvo įkurta kompanija Mpala Aukso Laukams eksploatuoti. Kai mano brolis grįžo į Angliją, jis iš karto padarė išvadą, kad tie Aukso Laukai tie patys, kuriuos jis atrado. Sakoma, kad seras Roibenas Estvelas nebuvo susijęs su ta kompanija, ir jie patys atrado tą vietą. Bet mano brolis tuo netikėjo, jis buvo

tikras, kad seras Roibenas tyčia jį apgavo. Jis vis labiau ir labiau tūžo ir darėsi vis nelaimingesnis. Mudu esame vieni pasaulyje, mesje Puaro, ir, kadangi man reikėjo eiti ir užsidirbti pragyvenimui, aš nutariau parsisamdyti šiuose namuose ir pabandyti sužinoti, ar egzistuoja koks nors ryšys tarp sero Roibeno ir Mpala Aukso Laukų. Dėl aiškių priežasčių aš nuslėpiau savo tikrąjį vardą ir atvirai prisipažįstu, kad pasinaudojau suklastota rekomendacija. Buvo daug prašymų tarnybai gauti, daugelis jų pateikėjų turėjo geresnę kvalifikaciją, nei aš, tad... Ką gi, mesje Puaro, aš parašiau nuostabų laišką iš Pertširo hercogienės, apie kurią žinojau, kad ji išvykus į Ameriką. Maniau, kad hercogienės rekomendacija smarkiai paveiks ledi Estvel, ir buvau teisi. Ji tuoj pat mane pasamdė. Nuo tada aš esu nekenčiamas asmuo, šnipė, ir iki pastarųjų įvykių nieko nežinojau. Seras Roibenas ne toks žmogus, kuris išduotų savo verslo paslaptis, bet kai Viktoras Estvelas grįžo iš Afrikos, jis mažiau saugojosi kalbėdamas, ir pagaliau pradėjau tikėti, kad Hamfris neklydo. Mano brolis atvyko čia maždaug dvi savaites prieš žmogžudystę, ir aš naktį slapta išsmukau iš namų susitikti su juo. Perdaviau jam, ką sakė Viktoras Estvelas, o jis labai susijaudino ir užtikrino mane, kad esu tikrai teisingame kelyje. Bet po to viskas pradėjo eiti blogyn; tikriausiai kažkas matė, kaip išsmukau iš namo, ir pranešė apie tai serui Roibenui. Jis tapo įtarus, surado mano rekomendacijas, ir greitai sužinojo, kad jos suklastotos. Krizė atėjo žmogžudystės dieną. Manau, kad jis galvojo, jog kėsinuosi į jo žmonos brangenybes. Kad ir kokie buvo jo įtarimai, jis nenorėjo leisti man ilgiau pasilikti Mon Repose, nors sutiko nebausti dėl rekomendacijų. Ledi Estvel stojo į mano pusę ir narsiai pasipriešino serui Roibenui.

Ji nutilo. Puaro veidas buvo labai rimtas.

– O dabar, madmuazele,– pasakė jis,– priėjome prie žmogžudystės nakties.

Lili mėšlungiškai gurktelėjo ir linktelėjo.

– Pradėdama, mesje Puaro, turiu jums pasakyti, jog mano brolis vėl atvyko čia ir jog pasižadėjau vėl išsmukti iš namų, kad susitikčiau su juo. Kaip jau sakiau, aš nuėjau į savo kambarį, bet ne miegoti. Užuot atsigulusi, laukiau tol, kol pamaniau, kad visi jau sumigo, o tada nuslinkau laiptais žemyn ir išėjau pro šonines duris. Susitikau Hamfrį ir skubiai keliais žodžiais papasakojau, kas atsitiko. Pasakiau jam, kad manau, jog tie popieriai, kurių jam reikia, yra sero Roibeno seife, Bokšto kambaryje, ir mes nutarėme pabandyti juos išvogti tą naktį – tai turėjo būti mūsų paskutinis desperatiškas nuotykis. Aš turėjau įeiti pirma ir pažiūrėti, ar kelias laisvas. Kai įėjau pro šonines duris, išgirdau, kaip bažnyčios laikrodis išmušė dvylika. Buvau laiptų, vedančių į Bokšto kambarį, pusiaukelėje, kai išgirdau kažką krintant, smūgį ir balsą, šaukiantį: "Dieve mano!". Po poros minučių atsivėrė Bokšto kambario durys, ir išėjo Čarlzas Leversonas. Mėnulio šviesoje galėjau gana aiškiai matyti jo veidą, o aš buvau prisiplojus prie laiptų po juo, kur viešpatavo tamsa, ir jis išvis manęs nematė. Valandėlę jis stovėjo ten svyruodamas; atrodė baisiai. Atrodė, kad jis klausosi; tada, įtempęs visas jėgas, atidarydamas duris į Bokšto kambarį, sušuko kažką panašaus į tai, kad nepadaryta nieko blogo. Jo balsas buvo gana smagus ir linksmas, bet jo veidas vertė tuo abejoti. Jis dar valandėlę palaukė, o tada lėtai užlipo į viršų ir išnyko man iš akių. Kai jis išėjo, aš palaukiau keletą minučių, o tada įslinkau pro Bokšto kambario duris. Jutau, kad atsitiko kažkas tragiška. Pagrindinė lempa buvo išjungta, bet įjungta stalinė lempa, ir jos šviesoje pamačiau serą Roibeną, gulintį ant grindų šalia stalo. Nežinau, kaip tai padariau, bet pagaliau įsidrąsinau prieiti ir priklaupti prie jo. Iš karto pamačiau, kad jis negyvas, užmuštas iš nugaros. Taip pat, kad jis negali būti miręs seniai; pa-

liečiau jo ranką, ir ji vis dar buvo šilta. Tai buvo tiesiog siaubinga, mesje Puaro. Siaubinga!

Ji vėl krūptelėjo, tai prisiminus.

– O tada?– griežtai pažvelgė į ją Puaro.

Lili Margreiv linktelėjo.

– Taip, mesje Puaro, žinau, apie ką jūs. Kodėl aš nepaskelbiau aliarmo ir nesukėliau namiškių? Žinau, būčiau taip padarius, bet staiga, klūpėdama ten, suvokiau, kad mano ginčas su seru Roibenu, mano išsmukimas susitikti su Hamfriu, tas faktas, kad kitą dieną turėjau būti išsiųsta, dėstosi lemtinga eilės tvarka. Jie būtų pasakę, kad įleidau vidun Hamfrį, kad Hamfris nužudė serą Roibeną iš keršto. Jei aš būčiau pasakius, kad mačiau iš kambario išeinantį Čarlzą Leversoną, niekas nebūtų manim patikėjęs. Tai buvo siaubinga, mesje Puaro! Aš klūpojau ten ir mąsčiau, mąsčiau, ir kuo daugiau aš mąsčiau, tuo mažiau drąsos man liko. Netrukus pastebėjau sero Roibeno raktus, kurie iškrito iš jo kišenės, jam nugriuvus. Tarp jų buvo seifo raktas; aš jau žinojau šifro žodį, kadangi ledi Estvel kartą paminėjo jį man girdint. Aš nuėjau prie seifo, mesje Puaro, atrakinau jį ir rausiausi ten rastuose popieriuose. Pagaliau radau, ko ieškojau. Hamfris buvo visiškai teisus. Mpala Aukso Laukai priklausė serui Roibenui, jis sąmoningai apgavo Hamfrį. Taip buvo dar blogiau. Hamfris nusikaltimo įvykdymui turėtų puikų aiškų motyvą. Padėjau popierius atgal į seifą, palikau raktą durelėse ir užlipau tiesiai į savo kambarį. Rytą, kai kambarinė atrado lavoną, apsimečiau nustebusi ir priblokšta siaubo, kaip ir visi kiti.

Ji nutilo ir gailiai pasižiūrėjo į Puaro.

– Patikėkite manim, mesje Puaro. O, pasakykite, kad tikite manim!

– Aš tikiu jumis, madmuazele,– pasakė Puaro.– Jūs išaiškinot daugelį dalykų, kurie mane glumino. Tas jūsų absoliutus įsitikinimas tuo, kad Čarlzas Leversonas

įvykdė nusikaltimą, ir tuo pat metu jūsų atkaklios pastangos sulaikyti mane nuo atvažiavimo čia.

Lili linktelėjo.

– Bijojau jūsų,– nuoširdžiai prisipažino.– Ledi Estvel nežinojo, kaip aš, kad Čarlzas kaltas, o aš negalėjau nieko pasakyti. Aš beviltiškai tikėjausi, kad jūs atsisakysite bylos.

– Bet dėl aiškaus jūsų susirūpinimo aš privalėjau jos imtis,– šaltai pasakė Puaro.

Lili pažvelgė į jį, jos lūpos virpėjo.

– O dabar, mesje Puaro, ką... Ką jūs ruošiatės daryti?

– Jūsų atžvilgiu, madmuazele, nieko. Aš tikiu jūsų pasakojimu, aš jį priimu. Kitas mano žingsnis – vykti į Londoną ir pasimatyti su inspektoriumi Mileriu.

– O tada?– paklausė Lili.

– O tada,– atsakė Puaro,– pamatysim.

Išėjęs už kambario durų, jis dar kartą pasižiūrėjo į žalią dėmėtą šifono skiautę, kurią laikė savo rankoje.

– Nuostabus tas,– ramiai pasakė pats sau,– Erkiulio Puaro išradingumas.

Seklys-inspektorius Mileris nesižavėjo mesje Erkiuliu Puaro. Jis nepriklausė tai mažai inspektorių grupelei Jarde, kuri vertino mažojo belgo bendradarbiavimą. Jis mėgo sakyti, kad Erkiulis Puaro labai pervertinamas. Šioje byloje jis visiškai pasitikėjo savimi, todėl sutiko Puaro gerai nusiteikęs.

– Dirbate ledi Estvel, ar ne? Ką gi, atrodo, kad jus užvaldė nepagrįstos viltys.

– Vadinasi, nėra jokių abejonių?

Mileris mirktelėjo jam.

– Niekada nebuvo aiškesnės bylos; sugavome žudiką kruvinomis rankomis.

– Girdėjau, kad mesje Leversonas padarė pareiškimą?

– Geriau jis užsikimštų,– pasakė inspektorius.– Jis vis kartoja ir kartoja, kad užlipo tiesiai į savo kambarį ir net neprisiartino prie savo dėdės. Ši kvaila istorija prieštarauja sveikam protui.

– Tai aiškiai prieštarauja įrodymams,– sumurmėjo Puaro.– Kokį įspūdį jis jums sukelia, tas jaunasis mesje Leversonas?

– Prakeiktas jaunas kvailys.

– Silpnas charakteris, a?

Inspektorius linktelėjo.

– Atrodytų, kad tokio tipo jaunuoliui... kaip čia pasakius... per skystos blauzdos tokiam nusikaltimui.

– Pažvelgus į jį, taip ir atrodo,– sutiko inspektorius.– Bet dievaži, aš jau daugelį kartų galvojau apie tokius dalykus. Priremk silpną, prasišvilpusį vyrą prie sienos, leisk jam truputį per daug išgerti, ir kuriam laikui gali paversti jį ugnies rijiku. Silpnas vyras, užspeistas į kampą, daug pavojingesnis nei stiprus vyras.

– Tas tiesa, taip; tai, ką jūs sakote, tiesa.

Mileris patogiau atsilošė.

– Žinoma, jums gerai, mesje Puaro,– pasakė jis.– Jūs vis tiek gaunate savo užmokestį, ir, aišku, jūs turite sudaryti įspūdį, kad ieškote įrodymų, kurie patenkintų jos malonybę. Aš galiu visa tai suprasti.

– Jūs suprantate tokius įdomius dalykus,– sumurmėjo Puaro ir išėjo.

Paskui jis paskambino Čarlzo Leversono advokatui. Ponas Meikjus buvo liesas, padžiūvęs, atsargus džentelmenas. Jis santūriai priėmė Puaro. Tačiau Puaro mokėjo įgyti pasitikėjimą. Po dešimties minučių jie jau draugiškai šnekučiavosi.

– Jūs suprasite,– pasakė Puaro,– kad aš dirbu šioje byloje tiktai pono Leversono naudai. Tai ledi Estvel noras. Ji įsitikinusi, kad jis nekaltas.

– Taip, taip, turbūt,– be entuziazmo pasakė ponas Meikjus.

Puaro akys sužibėjo.

– Jūs tikriausiai nelabai vertinate ledi Estvel nuomonę?– spėjo jis.

– Rytoj ji gali būti įsitikinusi jo kalte,– šaltai pasakė advokatas.

– Žinoma, jos nuojauta nėra įrodymas,– sutiko Puaro,– ir, sprendžiant pagal faktus, atrodo, kad tam vargšui jaunuoliui nelabai sekasi.

– Gaila, kad jis policijai pasakė, ką padaręs,– tarė advokatas.– Nebus nieko gero iš to, kad jis laikosi tos versijos.

– Ar jis ją kartoja ir jums?– pasiteiravo Puaro.

Meikjus linktelėjo.

– Ir todėl jūs netikite juo,– mąsliai pasakė seklys.– O, neneikite to,– greitai pridūrė, pakeldamas ranką.– Aš net per aiškiai tai matau. Širdyje jūs tikite, kad jis kaltas. Bet dabar paklausykite manęs, manęs, Erkiulio Puaro. Pateikiu jums savo versiją. Jaunuolis grįžta namo; jis išgėrė kokteilį, kokteilį ir dar kokteilį, ir, be abejonių, daug angliško viskio su soda. Jis kupinas... kaip tai pavadinti... girto drąsos. Tokios nuotaikos jis patenka į namą ir, atrakinęs spyną savo raktu, netvirtais žingsniais eina į Bokšto kambarį. Jis pasižiūri pro duris ir blyškioje šviesoje mato savo dėdę palinkusį virš stalo. Kaip jau sakėme, mesje Leversonui jūra iki kelių. Jis leidžia sau įeiti, jis pasako savo dėdei viską, ką apie jį galvoja. Jis jam prieštarauja, jis jį įžeidinėja, ir kuo ilgiau jo dėdė neatsako, tuo labiau jis įsidrąsina tęsti, pakartoti, pasakyti tą patį dar ir dar kartą, ir kas kartą vis garsiau. Bet pagaliau besitęsiantis dėdės tylėjimas sukelia baimę. Jis prieina arčiau, uždeda ranką dėdei ant peties, jo dėdė sulinksta nuo jo prisilietimo ir nuslysta ant žemės. Tada tas mesje Leversonas išsiblaivo. Kėdė bildėdama nukrenta, o jis pasilenkia prie sero

Roibeno. Jis suvokia, kas atsitiko; jis žvelgia į savo ranką, išteptą kažkuo šiltu ir raudonu. Tada jis puola į paniką, jis atiduotų viską pasaulyje, kad sugražintų šūksnį, kuris ką tik jam išsprūdo, nuaidėdamas per visą namą. Jis mechaniškai pakelia kėdę, tada išskuba pro duris ir klausosi. Jam vaidenasi kažkokie garsai, ir tuoj pat jis automatiškai apsimeta, kad kalbasi su dėde pro praviras duris. Garsai nepasikartoja. Jis įsitikinęs, kad klydo pamanęs, jog kažką girdėjo. Dabar tylu, jis išslenka į savo kambarį ir tuoj pat suvokia, kad bus daug geriau, jei jis apsimes, kad tą naktį nė nebuvo pas savo dėdę. Tokią istoriją jis ir pasakoja. Tada Parsonsas, prisimenate, nieko nepasakė apie tai, ką girdėjo. Kada jis tai padaro, mesje Leversonui per vėlu pakeisti parodymus. Jis yra kvailas ir užsispyręs, tad laikosi savo versijos. Pasakykite man, mesje, ar tai neįmanoma?

– Taip,– pasakė advokatas,– manau, kad tai, ką jūs papasakojote, yra įmanoma.

Puaro pašoko.

– Jūs turite progų matytis su mesje Leversonu,– pasakė jis.– Papasakokite jam tai, ką aš pasakojau jums, ir paklauskit, ar tai ne tiesa.

Išėjęs iš advokato kontoros, Puaro paėmė taksi.

– Harlio gatvė, numeris trys šimtai keturiasdešimt aštuoni,– sumurmėjo jis taksi vairuotojui.

Puaro išvykimas į Londoną nustebino ledi Estvel, nes mažasis žmogus net neužsiminė apie tai, ką ruošiasi daryti. Jam grįžus, po dvidešimt keturių valandų nebuvimo, Parsonsas pranešė, kad ledi Estvel nori kiek galima greičiau su juo pasimatyti. Puaro rado damą jos pačios buduare. Ji gulėjo ant sofos, parėmusi galvą pagalvėlėmis, ir atrodė pradinėje ligos stadijoje bei iškankinta net labiau nei tą dieną, kai atvyko Puaro.

– Tad jūs grįžote, mesje Puaro?

– Grįžau, madam.

– Jūs važiavote į Londoną?

Puaro linktelėjo.

– Jūs nepasakėte man, kad ruošiatės išvykti,– griežtai pasakė ledi Estvel.

– Tūkstantį kartų atsiprašau, madam, suklydau, turėjau tai padaryti. *La prochaine fois...**

– Jūs vėl padarysite lygiai tą patį,– niūriai nutraukė jį ledi Estvel.– Pirma padaryti, o paskui pasakyti – toks jūsų moto, beje, visai teisingas.

– Gal tai ir madam moto?– Puaro akys sužibėjo.

– Kai kada turbūt,– prisipažino pašnekovė.– Kodėl vykote į Londoną, mesje Puaro? Manau, dabar galite man pasakyti?

– Kalbėjausi su geruoju inspektoriumi Mileriu, taip pat su puikiuoju ponu Meikjumi.

Ledi Estvel akys tyrinėjo jo veidą.

– Ir dabar jūs manote..?– lėtai pasakė ji.

Puaro ramiai žiūrėjo į ją.

– Kad yra galimybė, jog Čarlzas Leversonas nekaltas,– rimtai pasakė.

– O!– ledi Estvel pusiau pašoko, o dvi jos pagalvėlės nulėkė ant žemės.– Tada aš buvau teisi, buvau teisi!

– Aš pasakiau: galimybė, madam, ir tik tiek.

Atrodė, kad kažkas jo balse sukrėtė ją. Ji pasirėmė viena alkūne ir skvarbiai nužvelgė jį.

– Ar galiu kuo nors padėti?– paklausė ji.

– Taip,– jis linktelėjo,– galite pasakyti man, ledi Estvel, kodėl įtariate Oveną Trefuzį.

– Sakiau jums, kad žinau, ir viskas.

– Deja, to nepakanka,– šaltai pasakė Puaro.– Grįžkite mintimis į tą lemtingą vakarą, madam. Prisi-

* kitą kartą (pranc.)

minkite kiekvieną detalę, kiekvieną smulkmeną. Ką jūs pastebėjote sekretoriaus elgesyje? Aš, Erkiulis Puaro, sakau jums, kad kažkas turėjo būti.

Ledi Estvel papurtė galvą.

– Aš išvis beveik nemačiau jo tą vakarą,– pasakė ji,– ir tikrai daug apie jį negalvojau.

– Jūsų mintys buvo užimtos kuo nors kitu?

– Taip.

– Jūsų vyro priešiškumu panelei Lili Margreiv?

– Teisingai,– linktelėjo ledi Estvel.– Atrodo, kad jūs viską žinote apie tai, mesje Puaro.

– Aš viską žinau,– paskelbė mažasis žmogus su absurdiškai pretenzinga išraiška.

– Aš žaviuosi Lili, mesje Puaro, jūs pats tai matėte. Roibenas pradėjo kelti sąmyšį dėl kažkokių jos rekomendacijų ar panašiai. Suprantate, nesakau, kad ji nesukčiavo. Ji tai darė. Bet, dievaži, anksčiau aš padariau daug blogesnių dalykų nei šis. Kad apgautum teatrų valdytojus, turi žinoti visus triukus. Nėra nieko, ko nebūčiau savo laiku padarius, pasakius ar parašius. Lili norėjo šio darbo, ir ji daug ką atliko labai vikriai, kas, žinote, nebuvo ypač... na žinote, ypač gražu. Šiuose dalykuose vyrai tokie kvaili; išvysčiusi tokią veiklą, Lili galėjo tapti banko tarnautoja, kuriai patikimi milijonai. Tą vakarą aš siaubingai jaudinausi. Nors paprastai galų gale aš galėdavau apvynioti Roibeną aplink pirštą, kartais jis būdavo baisiai užsispyręs, mielas vargšelis. Tad žinoma, neturėjau laiko sekretoriaus stebėjimams, ir, be to, niekas ypač nepastebi pono Trefuzio. Jis tiesiog yra čia, ir tiek.

– Pastebėjau šią pono Trefuzio savybę,– pasakė Puaro.– Jis ne tokia asmenybė, kuri pompastiška, kuri švyti, kuri staiga tr–r–renkia jums.

– Ne,– pasakė ledi Estvel.– Jis ne toks kaip Viktoras.

– Sakyčiau, mesje Viktoras Estvelas yra užsiplieskiantis.

– Tai puikus žodis jam apibūdinti,– pasakė ledi Estvel.– Jis uždega visą namą, kaip vienas iš tų... kaip jie... fejerverkų.

– Kaip įsivaizduoju, jis staigaus temperamento?– spėliojo Puaro.

– O, jis tikras velnias, kai susierzina,– pasakė ledi Estvel,– bet, dievaži, aš jo nebijau. Viktoras tik loja, bet nekanda.

Puaro pažiūrėjo į lubas.

– Ir jūs nieko negalite man pasakyti apie sekretorių tą vakarą?– ramiai sumurmėjo jis.

– Pasakysiu jums, mesje Puaro, aš žinau. Tai nuojauta. Moters nuojauta...

– Žmogaus nepakars,– pratesė Puaro.– Ir dar daugiau, neapsaugos nekalto žmogaus nuo kartuvių. Ledi Estvel, jei jūs nuoširdžiai tikite, kad tas mesje Leversonas nekaltas, ir kad jūsų įtarimai sekretoriui turi tvirtus pamatus, ar jūs leisite man padaryti nedidelį bandymą?

– Kokį bandymą?– įtariai pasidomėjo ledi Estvel.

– Ar leisite jus užhipnotizuoti?

– Kam?

Puaro palinko į priekį.

– Jei aš jums pasakyčiau, madam, kad jūsų intuicija pagrįsta tikrais faktais, įsimintais nesąmoningai, jūs tikriausiai pažiūrėtumėt į tai skeptiškai. Aš tik pasakysiu, kad šis mano siūlomas bandymas gali būti labai reikšmingas tam nelaimingajam jaunuoliui Čarlzui Leversonui. Jūs neprieštarausite?

– Kas įves mane į transą?– įtariai pasiteiravo ledi Estvel.– Jūs?

– Mano draugas, ledi Estvel, atvyksta, jei neklystu, būtent šią akimirką. Lauke girdžiu privažiuojant automobilį.

– Kas jis?

– Daktaras Kazaletas iš Harlio gatvės.

– Ar juo... galima pasitikėti?– susirūpinus paklausė ledi Estvel.

– Jis ne šarlatanas, madam, jei tai turėjote galvoje. Jūs galite saugiai atsiduoti į jo rankas.

– Na,– atsiduso ledi Estvel,– manau, kad tai tik sukčiavimas, bet galite pabandyti, jei norite. Niekas nesakys, kad stovėjau jums skersai kelio.

– Tūkstantį kartų dėkoju, madam.

Puaro išskubėjo iš kambario. Po kelių minučių jis grįžo, vesdamasis linksmą, apskritaveidį žmogutį su akiniais, kuris labai apvylė ledi Estvel lūkesčius dėl hipnotizuotojo išvaizdos. Puaro pristatė jį.

– Na,– gerai nusiteikusi pasakė ledi Estvel,– kaip mes pradėsime šį kvailiojimą?

– Labai paprastai, ledi Estvel, labai paprastai,– pasakė mažasis daktaras.– Tiesiog atsiloškite, taip... gerai, gerai. Nereikia įsitempti.

– Aš nė kiek neįsitempus,– pasakė ledi Estvel.– Norėčiau pamatyti, kaip būsiu hipnotizuojama prieš savo valią.

Daktaras Kazaletas plačiai nusišypsojo.

– Taip, bet jei jūs sutikote, tai nebus prieš jūsų valią, tiesa?– linksmai pastebėjo jis.– Taip. Išjunkite tą kitą lempą, gerai, mesje Puaro? Tiesiog leiskite sau užmigti, ledi Estvel.

Jis kiek palinko.

– Darosi vėlu. Jūs esat mieguista... labai mieguista. Jūsų vokai sunkūs, jie užsiveria... užsiveria... užsiveria... greitai jūs užmigsite...

Jis kalbėjo monotoniškai, tyliai, raminančiu balsu. Netrukus jis pasilenkė ir švelniai pakėlė dešinįjį

ledi Estvel voką. Tada pasisuko į Puaro ir patenkintas linktelėjo.

– Gerai,– pasakė tyliai.– Ar man pradėti?

– Jei galite.

Daktaras prabilo aiškiai ir autoritetingai:

– Jūs užmigote, ledi Estvel, bet jūs girdite mane, ir galite atsakyti į mano klausimus.

Nejudėdama ir neatsimerkdama, rami figūra ant sofos atsakė tyliu, monotonišku balsu.

– Aš jus girdžiu. Aš galiu atsakyti į jūsų klausimus.

– Ledi Estvel, noriu, kad sugrįžtumėt į tą vakarą, kai buvo nužudytas jūsų vyras. Ar prisimenate tą vakarą?

– Taip.

– Jūs esate prie pietų stalo. Papasakokite, ką matote ir ką jaučiate.

Palinkusi figūra kiek neramiai sujudėjo.

– Mane užklupo didelė nelaimė. Aš nerimauju dėl Lili.

– Mes tai žinome; papasakokite mums, ką matote.

– Viktoras suvalgo visus sūdytus migdolus – jis yra ėdrus. Rytoj pasakysiu Parsonsui nedėti lėkštės toje stalo pusėje.

– Tęskit, ledi Estvel.

– Roibenas šįvakar blogai nusiteikęs. Manau, kad ne tik dėl Lili. Tai kažkaip siejasi su jo verslu. Viktoras keistai žiūri į jį.

– Papasakokit mums apie poną Trefuzį, ledi Estvel.

– Jo kairiojo rankogalio segtukas nudilęs. Jis stipriai ištepa savo plaukus. Norėčiau, kad vyrai to nedarytų, tai kenkia svetainės staltiesėms.

Kazaletas žvilgtelėjo į Puaro; šis krestelėjo galvą.

– Dabar jau po pietų, ledi Estvel. Jūs geriate kavą. Pavaizduokite man veiksmo vietą.

– Šįvakar kava gera. Ji būna nevienoda. Niekad nežinai, kaip virėja užplikys kavą. Lili žiūri pro langą, nežinau kodėl. Dabar Roibenas įeina į kambarį; šįvakar jo nuotaika labai prasta, ir ji prasiveržia tikru įžeidimų srautu vargšui ponui Trefuziui. Ponas Trefuzis laiko rankoje peilį popieriui pjaustyti, tokį didelį, su aštriais ašmenimis. Kaip stipriai jis jį spaudžia; jo krumpliai beveik balti. Žiūrėkit, jis taip stipriai smeigė jį į stalą, kad net smaigalys spragtelėjo. Jis laiko jį taip, kaip laikytumėt .durklą, jei ruoštumėtės kažką nudurti. Štai dabar jie išeina kartu. Lili dėvi savo žalią vakarinę suknelę; jai taip tinka žalia, tiesiog kaip lelijai. Kitą savaitę turėsiu išvalyti užtiesalus.

– Valandėlę, ledi Estvel.

Daktaras pasilenkė prie Puaro.

– Rodos, mums pasisekė,– sumurmėjo jis.– Tas veiksmas su peiliu popieriui – štai dėl ko ji įtaria sekretorių tai padarius.

– Dabar eikime į Bokšto kambarį.

Daktaras linktelėjo ir vėl pradėjo klausinėti ledi Estvel garsiu, ryžtingu balsu.

– Dabar vėlesnis metas; jūs esate Bokšto kambaryje su savo vyru. Jūs siaubingai vaidijatės, tiesa?

Figūra vėl neramiai sujudėjo.

– Taip... siaubingai... siaubingai... Mes abu pasakėme bjaurių dalykų.

– Dabar tai nesvarbu. Jūs galite aiškiai matyti kambarį, užuolaidos užtrauktos, lempos įjungtos.

– Ne pagrindinė lempa, tik stalinė.

– Jūs dabar paliekate savo vyrą, linkite jam labos nakties.

– Ne, aš buvau per daug pikta.

– Tai paskutinis kartas, kai jį matėte; labai greitai jis bus nužudytas. Ar žinote, kas jį nužudė, ledi Estvel?

– Taip. Ponas Trefuzis.

– Kodėl taip sakote?

– Dėl kauburio... kauburio ant užuolaidos.

– Ant užuolaidos buvo kauburys?

– Taip.

– Jūs jį matėte?

– Taip. Aš jį beveik paliečiau.

– Ar ten pasislėpęs žmogus buvo ponas Trefuzis?

– Taip.

– Iš kur jūs žinote?

Pirmą kartą monotoniškai atsakinėjantis balsas sudvejojo ir prarado pasitikėjimą.

– Aš... aš... dėl peilio popieriui.

Puaro ir daktaras vėl persimetė greitais žvilgsniais.

– Nesuprantu jūsų, ledi Estvel. Sakote, kad ant užuolaidos buvo kauburys? Kažkas ten pasislėpė? Jūs to žmogaus nematėte?

– Ne.

– Jūs manėte, kad tai buvo ponas Trefuzis, nes anksčiau jis laikė peilį popieriui pjaustyti?

– Taip.

– Bet ponas Trefuzis nuėjo gulti, ar ne?

– Taip... taip, tiesa, jis išėjo į savo kambarį.

– Tad jis negalėjo būti už lango užuolaidos?

– Ne... ne, žinoma, jo ten nebuvo.

– Prieš kurį laiką jis palinkėjo jūsų vyrui labos nakties, ar ne taip?

– Taip.

– Ir jūs daugiau jo nematėte?

– Ne.

Ji bandė pajudėti, tyliai aimanuodama.

– Ji bunda,– pasakė daktaras.– Ką gi, manau, kad viską gavome, a?

Puaro linktelėjo. Daktaras pasilenkė prie ledi Estvel.

– Jūs bundate,– tyliai murmėjo.– Dabar jūs bundate. Kitą akimirką jūs atsimerksite.

Đu vyrai laukė; netrukus ledi Estvel atsisėdo tiesiai ir įsispoksojo į juos.

– Ar aš snūstelėjau?

– Taip, ledi Estvel, kiek pamiegojote,– pasakė daktaras.

Ji pažiūrėjo į jį.

– A, tie jūsų fokusai?

– Tikiuosi, jūs nesijaučiat blogiau?– paklausė jis.

Ledi Estvel nusižiovavo.

– Aš jaučiuosi gana pavargusi ir prislėgta.

Daktaras pakilo.

– Paprašysiu, kad atneštų jums kavos,– pasakė jis,– ir dabar mes jus paliksime.

– Ar aš... ką nors pasakiau?– pašaukė juos ledi Estvel, jiems priėjus prie durų.

Puaro nusišypsojo jai.

– Nieko svarbaus, madam. Jūs pranešėt mums, kad svetainės užtiesalus reikia išvalyti.

– Taip, reikia,– sutiko ledi Estvel.– Jums nereikėjo manęs įvesti į transą, kad priverstumėt tai jums pasakyti,– ji linksmai nusijuokė.– Dar ką nors?

– Ar prisimenate, kad mesje Trefuzis tą vakarą svetainėje pakėlė peilį popieriui pjaustyti?– paklausė Puaro.

– Tikrai nežinau,– atsakė ledi Estvel.– Jis galėjo tai padaryti.

– Ar kauburys ant užuolaidos jums ką nors reiškia?

Ledi Estvel suraukė kaktą.

– Atrodo, kad prisimenu,– lėtai pasakė ji.– Ne... tai išnyko... o vis dėlto...

– Nesivarginkite, ledi Estvel,– skubiai pasakė Puaro.– Tai nesvarbu – išvis nesvarbu.

Daktaras su Puaro nuėjo į pastarojo kambarį.

– Na,– pasakė Kazaletas,– manau, kad tai puikiai viską paaiškina. Nėra abejonių, kad kai seras Roibenas ištrinko sekretoriui galvą, pastarasis tvirtai sugriebė peilį popieriui ir turėjo dėti daug pastangų, kad susivaldytų ir neatsikirstų. Sąmoningos ledi Estvel mintys buvo visiškai užvaldytos Lili Margreiv problema, bet jos pasąmonė pastebėjo ir klaidingai išsiaiškino tą veiksmą. Ji tvirtai įsitikinusi, kad Trefuzis nužudė serą Roibeną. Dabar prieiname prie kauburio ant užuolaidos. Tai įdomu. Žinote, jūs pasakėte man, kad stalas Bokšto kambaryje yra dešinėje, prie lango. Žinoma, ant to lango yra užuolaidos?

– Taip, *mon ami,** juodos aksominės užuolaidos.

– Ar lango nišoje pakanka vietos, kad kas nors ten galėtų pasislėpti už užuolaidų?

– Manau, ten jos turėtų kaip tik pakakti.

– Tada atrodo, kad yra bent jau galimybė,– lėtai pasakė daktaras,– jog kažkas buvo pasislėpęs kambaryje, bet jei taip, ten negalėjo būti sekretorius, nes jie abu matė jį išeinant iš kambario. Tai negalėjo būti Viktoras Estvelas, nes Trefuzis sutiko jį išeinantį, ir tai negalėjo būti Lili Margreiv. Kad ir kas tai buvo, jis turėjo ten pasislėpti prieš tai, kai seras Roibenas tą vakarą įėjo į kambarį. Jūs man gana gerai viską išaiškinote. O kaip gi kapitonas Neiloras? Ar jis galėjo ten pasislėpti?

– Tai visai įmanoma,– pripažino Puaro.– Jis tikrai pietavo viešbutyje, bet sunku tiksliai nustatyti, kada po pietų jis išėjo. Jis grįžo apie pusę pirmos.

---

* mano drauge (pranc.)

– Tada tai galėjo būti jis,– pasakė daktaras,– o jei taip, jis įvykdė nusikaltimą. Jis turėjo motyvą, o po ranka buvo ginklas. Atrodo, kad ta mintis jūsų netenkina, a?

– Aš turiu kitokių minčių,– prisipažino Puaro.– Dabar pasakykite man, *monsieur le Docteur,** akimirką sutikęs, kad ledi Estvel pati įvykdė nusikaltimą, ar ji būtinai išduotų tą faktą hipnozės būsenoje?

Daktaras švilptelėjo.

– Tai štai kur jūs lenkiate? Ledi Estvel – nusikaltėlė, a? Žinoma, tai įmanoma. Nepagalvojau apie tai iki šios akimirkos. Ji paskutinė buvo su juo, ir niekas po to nematė jo gyvo. O į jūsų klausimą aš linkęs atsakyti – ne. Ledi Estvel leistųsi užhipnotizuojama su stipriu nusiteikimu nieko nepasakyti apie savo rolę tame nusikaltime. Ji teisingai atsakinėtų į mano klausimus, bet ta tema ji būtų nebyli. Bet aš nemanau, kad tada ji taip atkakliai kaltintų poną Trefuzį.

– Suprantu,– pasakė Puaro.– Bet nesakiau, jog manau, kad ledi Estvel nusikaltėlė. Tai tik spėliojimai.

– Tai įdomi byla,– kiek patylėjęs pasakė daktaras.– Jei tarsime, kad Čarlzas Leversonas nekaltas, yra daug galimybių – Hamfris Neiloras, ledi Estvel ir net Lili Margreiv.

– Yra dar viena, kurios jūs nepaminėjot,– ramiai pasakė Puaro.– Viktoras Estvelas. Sprendžiant pagal jo pasakojimą, jis sėdėjo savo kambaryje su atdaromis durimis, laukdamas, kol sugrįš Čarlzas Leversonas, bet tai tik jo paties žodžiai, suprantate?

– Jis smarkaus būdo vyrukas, tiesa?– paklausė daktaras.– Tas, apie kurį man pasakojot?

– Taip,– sutiko Puaro.

Daktaras atsistojo.

---

* mesje daktare (pranc.)

– Ką gi, turiu grįžti į miestą. Praneškite man, kaip klostysis reikalai, gerai?

Daktarui išėjus, Puaro pakvietė varpeliu Džordžą.

– Puodelį valerijono antpilo. Aš labai susinervinęs.

– Žinoma, sere,– atsakė Džordžas.– Nedelsdamas paruošiu.

Po dešimties minučių jis atnešė šeimininkui garuojantį puoduką. Puaro su malonumu įtraukė stiprų aitrų kvapą. Siurbčiodamas, jis garsiai svarstė.

– Persekiojimas visame pasaulyje yra skirtingas. Kad pagautum lapę, joji ant arklio su šunimis. Tu šūkauji, tu skubi, tai greičio dalykas. Aš pats nesu nušovęs elnio, bet suprantu, kad norint tai padaryti, reikia daug daug valandų šliaužti ant pilvo. Mano draugas Hastingsas man smulkiai pasakojo apie tokius dalykus. Mūsų metodas, mano gerasis Džordžai, turi būti kitoks. Pagalvokime apie naminį katiną. Daug ilgų varginančių valandų jis tupi prieš pelės urvą, nejuda, nešvaisto energijos, bet neatsitraukia.

Jis atsiduso ir padėjo tuščią puoduką ant lėkštutės.

– Aš prašiau tave susiruošti porai dienų. Rytoj, mano gerasis Džordžai, tu vyksi į Londoną ir atveši tai, ko reikėtų dviems savaitėms.

– Labai gerai, sere,– pasakė Džordžas. Kaip paprastai, neparodė jokių emocijų.

Tikriausiai ilgalaikis Erkiulio Puaro buvimas Mon Repose kėlė nerimą daugeliui žmonių. Viktoras Estvelas apie tai kalbėjosi su savo svaine.

– Viskas gerai, Nense. Tu nežinai, kokie šitie vyrukai. Jis čia rado puikų pragyvenimą ir akivaizdžiai

ruošiasi patogiai čia pagyventi apie mėnesį, visą tą laiką kainuodamas tau kelias ginėjas per dieną.

Ledi Estvel atšovė, kad ji pati gali tvarkyti savo reikalus be kieno nors kišimosi.

Lili Margreiv uoliai stengėsi nuslėpti savo susirūpinimą. Anksčiau ji buvo tikra, kad Puaro tiki jos pasakojimu. Dabar ji nebebuvo tokia tikra.

Puaro nežaidė visiškai nejudraus žaidimo. Penktą savo viešnagės dieną jis prie pietų stalo atsinešė nykščio atspaudų albumėlį. Tai buvo gana grubus būdas gauti namiškių pirštų atspaudus, bet gal ir ne toks grubus, kaip atrodė, nes nė vienas nebandė atsisakyti duoti savo nykščio atspaudą. Tik kai mažasis žmogus nuėjo miegoti, Viktoras Estvelas išsakė savo požiūrį:

– Matai, ką tai reiškia, Nense? Jis mano, kad tai vienas iš mūsų.

– Nekalbėk nesąmonių, Viktorai.

– Gerai, kokią kitą reikšmę galėtų turėti ta jo apšepusi knygiūkštė?

– Mesje Puaro žino, ką daro,– ramiai pasakė ledi Estvel ir reikšmingai pažiūrėjo į Oveną Trefuzį.

Kartą Puaro pasiūlė žaidimą dėti batų atspaudus ant popieriaus lapo. Kitą rytą, eidamas savo minkšta katino eisena į biblioteką, seklys išgąsdino Oveną Trefuzį, kuris pašoko nuo kėdės, lyg būtų pašautas.

– Jūs tikrai turite man atleisti, mesje Puaro,– manieringai pasakė jis, – bet jūs verčiate mus šokinėti.

– Iš tikro, o kaip?– nekaltai pasiteiravo mažasis žmogus.

– Prisipažinsiu,– pasakė sekretorius,– kad maniau, jog byla prieš Čarlzą Leversoną visiškai baigta. Jūs turbūt taip nemanote?

Puaro stovėjo, žiūrėdamas pro langą. Tada staiga atsisuko į pašnekovą.

– Pasakysiu jums kai ką, mesje Trefuzi – slapta.

– Taip?

Atrodė, kad Puaro neskuba pradėti. Valandėlę jis laukė dvejodamas. Kai jis prabilo, pirmieji jo žodžiai sutapo su paradinių durų atidarymu ir uždarymu. Kaip žmogus, sakantis kažką slapta, jis kalbėjo gana garsiai, jo balsas aidėjo žingsnių prieškambaryje fone.

– Pasakysiu jums tai slapta, pone Trefuzi. Yra naujų įrodymų. Jais bus įrodyta, kad kai Čarlzas Leversonas tą vakarą įėjo į Bokšto kambarį, seras Roibenas jau buvo nebegyvas.

Sekretorius įsispoksojo į jį.

– Kokių įrodymų? Kodėl mes nieko apie juos negirdėjome?

– Jūs išgirsite,– paslaptingai ištarė mažasis žmogus.– Šiuo metu tik mudu žinome šią paslaptį.

Jis vikriai liuoktelėjo iš kambario ir prieškambaryje vos neužšoko ant Viktoro Estvelo.

– Jūs ką tik įėjote, a, mesje?

Estvelas linktelėjo.

– Šuniška diena lauke,– pasakė jis, sunkiai kvėpuodamas.– Šalta ir vėjuota.

– O,– pasakė Puaro,– aš šiandien neisiu pasivaikščioti. Aš esu kaip katinas – sėdžiu prie židinio ir šildausi.

– *Ca marche,** Džordžai,– pasakė tą vakarą ištikimajam tarnui, trindamas rankas.– Jie sėdi kaip ant žarijų. Išsigandę! Sunku vaidinti katiną, Džordžai, laukti, bet tai pasiteisina, taip, nuostabiai pasiteisina. Rytoj mes veiksim toliau.

Kitą dieną Trefuzis turėjo vykti į miestą. Jis važiavo tuo pačiu traukiniu kaip ir Viktoras Estvelas. Kai tik jie išėjo, Puaro ėmėsi karštligiškos veiklos.

– Na, Džordžai, kibkime į darbą. Jei kambarinė prisiartintų prie šių kambarių, tu turi ją sulaikyti. Kal-

---

* tai veikia (pranc.)

bėk jai saldžius žodelius, Džordžai, ir sulaikyk ją koridoriuje.

Iš pradžių jis nuėjo į sekretoriaus kambarį ir pradėjo nuodugnią kratą. Nė viena lentyna ar stalčius neliko neapžiūrėtas. Tada jis skubiai viską sudėliojo atgal, ir paskelbė kratą baigta. Džordžas, stovintis sargyboje prie slenksčio, reikšmingai kostelėjo.

– Atleiskite man, sere.

– Taip, mano gerasis Džordžai?

– Batai, sere. Rudų batų pora buvo ant antros lentynos, o lakuotos odos – ant apatinės. Dėdami juos, jūs sumaišėte tvarką.

– Nuostabu!– sušuko Puaro, iškeldamas rankas.– Bet nesirūpink dėl to. Užtikrinu tave, Džordžai, kad tai nesvarbu. Mesje Trefuzis niekada nepastebės tokio menko dalyko.

– Kaip jums patogiau, sere,– pasakė Džordžas.

– Tavo darbas pastebėti tokius dalykus,– pasakė Puaro, drąsinamai plekšnodamas pašnekovui per petį.– Tai sustiprina pasitikėjimą tavimi.

Tarnas neatsakė, ir kai vėliau procedūra buvo pakartota Viktoro Estvelo kambaryje, jis nepakomentavo fakto, kad pono Estvelo apatiniai baltiniai nebuvo grąžinti į stalčius griežtai pagal tvarką. Tačiau po to sekę įvykiai parodė, kad bent jau antrąjį kartą tarnas buvo teisus, o Puaro klydo. Tą vakarą į svetainę Viktoras Estvelas atėjo siautėdamas.

– Nagi, klausyk, tu kenksmingas mažasis belgų akiplėša, kaip tu galėjai daryti kratą mano kambaryje? Kokį velnią manei ten rasiąs? Aš jo neturiu, ar girdi? Štai kas pasidaro, kai namie turi šniukštinėjantį šnipelį.

Puaro rankos buvo iškalbingai išskėstos, žodžiams plūstant vienam po kito. Jis siūlė šimtą, tūkstantį, milijoną atsiprašymų. Jis buvo nerangus, įkyrus, jis buvo sumišęs. Jis daręs niekuo nepateisinamą dalyką.

Pagaliau įsiutęs džentelmenas buvo priverstas nurimti, vis dar niurzgėdamas.

O vėlų vakarą, siurbčiodamas savo valerijono antpilą, Puaro murmėjo Džordžui:

– Tai veikia, mano gerasis Džordžai, taip... Tai veikia.

– Penktadienis,– susimąstęs pastebėjo Erkiulis Puaro,– yra mano laiminga diena.

– Iš tiesų, sere.

– Tu tikriausiai nesi prietaringas, mano gerasis Džordžai?

– Aš stengiuosi nesisėsti prie trylikto staliuko, sere, ir nepalankiai žiūriu į vaikščiojimą po kopėčiomis. Dėl penktadienio, sere, prietarų neturiu.

– Gerai,– pasakė Puaro,– nes matai, šiandien mes surengsime mūsų Vaterlo.

– Tikrai, sere.

– Tu turi tiek entuziazmo, mano gerasis Džordžai, kad net neklausi, ką aš ketinu daryti.

– O ką, sere?

– Šiandien, Džordžai, aš padarysiu nuodugnią kratą Bokšto kambaryje.

Iš tiesų Puaro po pusryčių, leidus ledi Estvel, nuėjo į nusikaltimo vietą. Čia visą rytą namiškiai galėjo jį matyti ropojantį keturiomis, atidžiai tyrinėjantį juodas velvetines užuolaidas, stovintį ant aukštų kėdžių ir apžiūrinėjantį paveikslų, kabančių ant sienų, rėmus. Pirmą kartą ledi Estvel pasirodė nekantri.

– Turiu pripažinti,– pasakė ji,– pastaruoju metu jis mane erzina. Jis kažką slepia, o aš nežinau, ką. Ir nuo to, kaip jis lyg šuo šliaužioja po grindis, man per nugarą eina šiurpas. Norėčiau žinoti, ko jis ieško? Lili, brangioji, noriu, kad nueitum ir sužinotum, ką jis iki šiol nuveikė. Ne, apskritai geriau lik su manimi.

– Gal aš nueičiau, ledi Estvel?– paklausė sekretorius, pakildamas nuo stalo.

– Jei galite, pone Trefuzi.

Ovenas Trefuzis paliko kambarį ir užlipo laiptais į Bokšto kambarį. Pirmiausia jis pamanė, kad kambarys tuščias, Erkiulio Puaro jame tikrai nebuvo nė ženklo. Jis jau norėjo vėl leistis žemyn, kai jo ausys išgirdo kažkokį garsą; tada jis pamatė mažąjį žmogų įvijų laiptų, kurie vedė į viršuje esantį miegamąjį, pusiaukelėje.

Jis klūpėjo ant keturių; jo kairėje rankoje buvo nedidelė kišeninė lupa, pro kurią jis atidžiai tyrinėjo kažką ant medinių lentų greta laiptų kilimo.

Sekretoriui jį stebint, jis staiga kažką suniurnėjo ir įsikišo lupą į kišenę. Tada atsistojo, kažką laikydamas tarp smiliaus ir nykščio. Tuo metu jis suprato, kad kambaryje yra sekretorius.

– Aha! Mesje Trefuzi, negirdėjau, kaip įėjote.

Tuo metu jis buvo visai kitoks žmogus. Triumfas ir džiūgavimas švietė jo veide. Trefuzis nustebęs spoksojo į jį.

– Kas atsitiko, mesje Puaro? Atrodote labai patenkintas.

Mažasis žmogus išpūtė krūtinę.

– Taip, iš tiesų. Matote, pagaliau radau tai, ko ieškojau nuo pat pradžių. Čia, tarp savo nykščio ir piršto aš turiu vieną daiktą, kuris būtinas, norint pripažinti kaltu nusikaltėlį.

– Tada,– sekretorius pakėlė antakius,– tai ne Čarlzas Leversonas?

– Tai ne Čarlzas Leversonas,– pasakė Puaro.– Iki šio laiko, nors aš ir žinojau, kas nusikaltėlis, aš nebuvau tikras, bet pagaliau viskas aišku.

Jis nulipo laiptais ir paplekšnojo sekretoriui per petį.

– Aš priverstas skubiai vykti į Londoną. Praneškite apie tai ledi Estvel už mane. Ar nepaprašytumėte jos, kad visi šį vakarą devintą valandą susirinktų Bokšto kambaryje? Aš tada būsiu ten ir atskleisiu tiesą. O, dievaži, aš labai patenkintas.

Ir, šokdamas trumpą fantastišką šokį, jis liuoktelėjo iš Bokšto kambario. Trefuzis palydėjo jį akimis.

Po poros minučių Puaro pasirodė bibliotekoje, klausdamas, ar kuris nors negalėtų parūpinti jam kartoninės dėžutės.

– Deja, neturiu tokios su savimi,– paaiškino jis,– o būtinai turiu įdėti vidun kai ką labai vertingo.

Ponas Trefuzis iš vieno stalo stalčiaus ištraukė mažą dėžutę, ir Puaro apsimetė labai ja susižavėjęs.

Seklys nuskubėjo viršun su savo radiniu; susitikęs Džordžą laiptų aikštelėje, jis įteikė jam dėžutę.

– Viduje yra kai kas labai svarbaus,– paaiškino jis.– Padėk ją, mano gerasis Džordžai, antrame mano tualetinio stalelio stalčiuje, greta brangenybių dėžutės, kurioje mano perlų segtukai.

– Labai gerai, sere,– pasakė Džordžas.

– Nesulaužyk jos,– pasakė Puaro.– Būk labai atsargus. Dėžutės viduje yra tai, kas pakars nusikaltėlį.

– Galėjote man to ir nesakyti, sere,– pasakė Džordžas.

Puaro vėl skubiai nusileido laiptais ir, pagriebęs savo skrybėlę, linksmas išbėgo iš namo.

Jo sugrįžimas mažiau krito į akis. Ištikimasis Džordžas, kaip jam buvo liepta, pasitiko jį prie šoninių durų.

– Jie visi yra Bokšto kambaryje?– pasiteiravo Puaro.

– Taip, sere.

Jie pašnibždomis apsikeitė keliais žodžiais, o tada Puaro triumfuojančio nugalėtojo žingsniu įėjo į

kambarį, kur mažiau nei prieš mėnesį buvo įvykdyta žmogžudystė. Jis apžiūrėjo visą kambarį. Jie visi buvo čia – ledi Estvel, Viktoras Estvelas, Lili Margreiv, sekretorius ir vyresnysis liokajus. Pastarasis nejaukiai trypčiojo prie durų.

– Džordžas, sere, pasakė, kad aš būsiu čia reikalingas,– pasakė Parsonsas, pasirodžius Puaro.– Nežinau, ar tikrai taip, sere?

– Tikrai,– pasakė Puaro.– Prašom pasilikti.

Jis išėjo į kambario vidurį.

– Tai buvo labai įdomi byla,– pasakė jis lėtai, susimąsčiusiu balsu.– Ji įdomi, nes bet kuris galėjo nužudyti serą Roibeną Estvelą. Kas paveldi jo pinigus? Čarlzas Leversonas ir ledi Estvel. Kas buvo su juo paskutinę naktį? Ledi Estvel. Kas smarkiai su juo ginčijosi? Vėl ledi Estvel.

– Apie ką jūs čia kalbate?– suriko ledi Estvel.– Aš nesuprantu, aš...

– Bet dar kai kas barėsi su seru Roibenu,– svajingu balsu tęsė Puaro.– Dar kai kas paliko jį tą naktį baltą nuo įsiūčio. Laikant, kad ledi Estvel be penkiolikos dvylika tą naktį paliko savo vyrą gyvą, iki sugrįžtant ponui Čarlzui Leversonui buvo dešimt minučių, dešimt minučių, per kurias kažkas iš antro aukšto galėjo nuslinkti žemyn ir atlikti tą veiksmą, o tada vėl sugrįžti į savo kambarį.

Viktoras Estvelas pašoko šaukdamas.

– Kas po velnių..?– jis užsikirto, smaugiamas pykčio.

– Įpykęs, pone Estvelai, jūs kartą nužudėte žmogų vakarų Afrikoje.

– Aš tuo netikiu,– suriko Lili Margreiv.

Ji išėjo į priekį suspaustomis rankomis ir išblyškusiais skruostais.

– Aš netikiu tuo,– pakartojo mergina. Ji priėjo arti prie Viktoro Estvelo.

– Tai tiesa, Lili,– pasakė Estvelas,– bet yra dalykų, kurių šis žmogus nežino. Vyrukas, kurį aš nužudžiau, buvo žynys, kuris ką tik buvo paskerdęs penkiolika vaikų. Aš manau, kad tai buvo pateisinama.

Lili priėjo prie Puaro.

– Mesje Puaro,– karštai pasakė ji,– jūs klystate. Jei vyras turi ūmų charakterį, jei jis siunta ir sako visokius dalykus, tai nereiškia, jog jis gali įvykdyti žmogžudystę. Aš žinau... sakau jums, aš žinau, kad ponas Estvelas negali to padaryti.

Puaro žiūrėjo į ją su labai keista šypsena. Tada jis paėmė jos ranką ir švelniai ją paplekšnojo.

– Matote, madmuazele,– švelniai pasakė jis,– jūs taip pat turite nuojautą. Tad jūs tikite ponu Estvelu, tiesa?

Lili ramiai kalbėjo:

– Ponas Estvelas yra geras žmogus,– pasakė ji,– ir jis yra sąžiningas. Jis neturi nieko bendro su negarbingais Mpala Aukso Laukų reikalais. Jis visokeriopai geras, ir... aš pažadėjau už jo ištekėti.

Viktoras Estvelas priėjo prie jos ir paėmė kitą jos ranką.

– Dievas mato, mesje Puaro,– pasakė jis,– aš nenužudžiau savo brolio.

– Žinau, kad to nepadarėte,– atsiliepė Puaro.

Jis apžvelgė kambarį.

– Klausykite, mano draugai. Užhipnotizuota ledi Estvel paminėjo, kad tą naktį matė kauburį ant užuolaidos.

Visų žvilgsniai nukrypo į langą.

– Norite pasakyti, kad ten buvo pasislėpęs įsilaužėlis?– sušuko Viktoras Estvelas.– Koks genialus sprendimas!

– A,– švelniai ištarė Puaro.– Bet tai buvo ne ta užuolaida.

Jis apsisuko ir parodė užuolaidą, kuri slėpė mažuosius laiptus.

– Seras Roibenas naudojosi šiuo miegamuoju naktį prieš nusikaltimą. Jis pusryčiavo lovoje ir ten davė nurodymus ponui Trefuziui. Nežinau, ką ponas Trefuzis paliko tame miegamajame, bet kažkas tai buvo. Kai jis pasakė labanakt serui Roibenui ir ledi Estvel, jis prisiminė tą daiktą ir užlipo laiptais jo pasiimti. Nemanau, kad vyras ar žmona tai pastebėjo, nes jie jau buvo pradėję savo audringą ginčą. Jie buvo įpusėję ginčą, kai ponas Trefuzis vėl nusileido laiptais. Dalykai, kuriuos jie sakė vienas kitam, buvo tokie intymūs ir asmeniški, kad ponas Trefuzis atsidūrė labai keblioje padėtyje. Jam buvo aišku, kad jie įsivaizdavo, jog jis prieš kurį laiką išėjo į savo kambarį. Bijodamas užsitraukti sero Roibeno pyktį, jis nutarė pasilikti ten, kur buvo, ir išsmukti vėliau. Jis liko ten, už užuolaidų, ir, kai ledi Estvel paliko kambarį, ji nesąmoningai pastebėjo ten jo kontūrus. Ledi Estvel išėjus, Trefuzis bandė išsmukti nepastebėtas, bet seras Roibenas atsitiktinai pasuko galvą ir išvydo sekretorių. Jau būdamas blogos nuotaikos, seras Roibenas ėmė plūsti sekretorių, ir apkaltino jį vogčia klausius ir šnipinėjus. Mesje ir madam, aš studijuoju psichologiją. Šioje byloje aš ieškojau ne pikčiurnos vyro ar moters, nes piktas būdas turi savo saugumo vožtuvus. Kas loja, tas nekanda. Ne, aš ieškojau gero charakterio vyro, vyro, kuris yra kantrus ir moka tvardytis, vyro, kuris devynerius metus vaidino klusnaus šuns rolę. Nėra didesnės įtampos už tą, kuri trunka metų metus, ir nėra didesnės pagiežos už tą, kuri susikaupia iš lėto. Devynerius metus seras Roibenas ieškojo priekabių ir baugino savo sekretorių, ir devynerius metus tas vyras kentė tylėdamas. Bet ateina diena, kai pagaliau kantrybės taurė persipildo. Kažkas spragteli! Taip buvo tą naktį. Seras Roibenas vėl atsisėdo už stalo, bet sekretorius vietoj to, kad nuolankiai ir ramiai pasuktų

link durų, paima sunkų medinį vėzdą, ir užmuša žmogų, kuris per dažnai prie jo kabinėjosi.

Jis pasisuko į Trefuzį, kuris žvelgė į jį lyg suakmenėjęs.

– Jūsų alibi buvo toks paprastas. Ponas Estvelas manė, kad jūs esate savo kambaryje, bet nė vienas nematė jūsų ten einant. Kai užmušėte serą Roibeną, jūs jau bandėte išsmukti iš kambario, bet išgirdote garsą ir nubėgote atgal į slėptuvę už užuolaidos. Jūs buvote už jos, kai į kambarį įėjo Čarlzas Leversonas, jūs buvote ten, kai atėjo Lili Margreiv. Netrukus po to per tylų namą jūs nusėlinote į savo kambarį. Ar jūs tai neigiate?

Trefuzis pradėjo mikčioti.

– Aš... aš niekad...

– O! Pabaikime tai. Dvi savaites aš vaidinau komediją. Aš jums paruošiau kilpą, kuri pamažu veržėsi ant jūsų kaklo. Pirštų atspaudai, kojų atspaudai, krata jūsų kambaryje su artistiškai sukeistais daiktais. Visu tuo aš priverčiau jus pajusti siaubą; jūs gulėdavote naktimis nemiegodamas, bijodamas ir galvodamas: ar jūs kambaryje kur nors nepalikote pirštų ar batų atspaudų?

– Dar ir dar kartą jūs prisimindavote to vakaro įvykius, galvodamas, ką padarėte ar palikote nepadaręs, ir taip aš įvariau jus į tokią būseną, kad jūs paslydote. Mačiau baimę jūsų akyse šiandien, kai kažką paėmiau nuo laiptų, kur jūs stovėjote pasislėpęs tą naktį. Tada aš padariau didelį paradą: maža dėžutė patikima Džordžui, o aš išeinu.

Puaro pasisuko į duris.

– Džordžai?

– Aš esu čia, sere.

Tarnas išėjo į priekį.

– Ar pasakysi šioms damoms ir džentelmenams, kokie buvo mano nurodymai?

– Aš turėjau pasislėpti rūbų spintoje jūsų kambaryje, sere, padėjęs kartoninę dėžutę ten, kur jūs man liepėte. Pusę keturių šią popietę, sere, į kambarį įėjo ponas Trefuzis; jis priėjo prie stalčiaus, paėmė ir atidarė dėžutę.

– O toje dėžutėje,– tęsė Puaro,– buvo paprastas segtukas. Aš visada sakau tiesą. Aš tikrai suradau kai ką ant laiptų šį rytą. Juk yra jūsų angliškas posakis, ar ne? "Radai segtuką – imk jį į rankas, ir visą dieną būsi laimingas". Man ši diena buvo laiminga, aš radau žmogžudį.

Jis pasisuko į sekretorių.

– Matote?– švelniai pasakė jis.– Jūs išsidavėt.

Staiga Trefuzis palūžo. Jis šniurkščiodamas krito ant kėdės, slėpdamas veidą rankose.

– Aš buvau beprotis,– dejavo jis.– Aš buvau beprotis. Bet, o mano Dieve, jis nepakenčiamai erzino mane ir kabinėjosi. Ištisus metus aš jo nekenčiau ir juo bjaurėjausi.

– Aš žinojau! – sukliko ledi Estvel.

Ji iššoko į priekį, jos veidas spinduliavo laukiniu triumfu.

– Aš žinojau, kad jis tai padarė.

Ji stovėjo ten, negailestingai triumfuodama.

– Ir buvote teisi,– pasakė Puaro.– Galima vadinti daiktus įvairiai, bet faktai išlieka. Jūsų "nuojauta", ledi Estvel, pasirodė teisinga. Aš jus sveikinu.

Dvidešimt keturi mėlynieji strazdai

Erkiulis Puaro pietavo su savo draugu, Henriu Boningtonu, "Šauniajame žygyje" Kings Roude, Čelsyje.

Ponas Boningtonas žavėjosi "Šauniuoju žygiu". Jam patiko rami atmosfera, ir "nedaug maišaties". Jam patiko maistas, kuris buvo "grynas" ir "angliškas". Jam patiko pasakoti žmonėms, kurie pietaudavo su juo, kad kaip tik čia mėgo sėdėti Augustas Džonas, ir atkreipti jų dėmesį į įžymių menininkų pavardes lankytojų knygoje. Ponas Boningtonas buvo visiškai nemeniškas žmogus, bet jis didžiavosi kitų meniniais sugebėjimais.

Molė, simpatiška padavėja, sutiko poną Boningtoną kaip seną draugą. Ji didžiavosi tuo, kad prisimena savo lankytojų mėgstamus ir nemėgstamus patiekalus.

– Labas vakaras, sere,– pasakė ji, kai du vyrai atsisėdo prie kampinio staliuko.– Jums šiandien pasisekė – yra kalakutas, įdarytas kaštonais – jūsų mėgstamas, ar ne? O kokį puikų "Stiltoną" turime! Ką iš pradžių valgysite – sriubą ar žuvį?

Ponas Boningtonas apmąstė pasiūlymą. Jis perspėjo Puaro, kai pastarasis studijavo meniu:

– Jokių prancūziškų skanumynų! Geras gerai pagamintas angliškas maistas.

– Mano bičiuli,– Erkiulis Puaro mostelėjo ranka,– geriau nė nereikia! Be išlygų atsiduodu į tavo rankas.

– Uhu...– atsakė ponas Boningtonas ir įsigilino į valgių parinkimo problemą.

Kai ši sunki problema buvo išspręsta ir pasirinktas vynas, ponas Boningtonas atsiduses atsilošė ir, Molei nuėjus, išskleidė savo servetėlę.

– Gera ši mergina,– pritariamai pasakė jis.– Kažkada buvo gražuolė – ją tapydavo dailininkai. Ji taip pat nusimano apie maistą, o tai žymiai svarbiau. Paprastai moterų požiūris į maistą netikęs. Jei moteris nueina kur su vyriškiu, ji užsisvajoja – net nepastebi, ką valgo. Ji tiesiog užsisako pirmą patiekalą, kurį pamato.

Erkiulis Puaro papurtė galvą.

– *C'est terrible.**

– Ačiū Dievui, vyrai ne tokie!– pasakė ponas Boningtonas, patenkintas savimi.

– Niekada?– Erkiulio Puaro akyse pasirodė liepsnelės.

– Na, gal kai jie būna labai jauni,– nusileido ponas Boningtonas.– Jauni šunyčiai! Dabar jauni vyrukai yra vienodi – nei valios, nei ištvermės. Jie man visai nereikalingi, ir aš,– jis pridūrė griežtai bešališkai,– visai nereikalingas jiems. Galbūt jie teisūs! Bet pasiklausęs, ką kalba kai kurie iš tų jaunų vyrukų, gali pagalvoti, kad vyras po šešiasdešimties nebeturi teisės būti gyvas! Įvertinus jų gyvenimo būdą, lieka tik stebėtis, kodėl daugelis iš jų nepadeda savo senesniems giminaičiams greičiau išsikraustyti iš šio pasaulio.

– Gali būti,– pasakė Puaro, – kad jie padeda.

– Turiu pasakyti, Puaro, kad tu įdomiai mąstai. Tas darbas policijoje sugriovė tavo idealus.

Erkiulis Puaro nusišypsojo.

– *Tout de meme,**– pasakė jis.– Būtų įdomu sudaryti lentelę netikėtų mirčių tų, kuriems per šešiasdešimt. Užtikrinu tave, kad ji sukeltų keistų minčių.

– Tavo bėda, kad tu pradedi ieškoti nusikaltimo, užuot laukęs, kad nusikaltimas ateitų pas tave.

– Atsiprašau,– pasakė Puaro.– Pradėjau kalbą profesiniais klausimais. Papasakok, dranguži, apie savo

* tai baisu (pranc.)
* vis dėlto (pranc.)

reikalus. Kaip tau sekasi šiame pasaulyje?

– Maišatis!– pasakė ponas Boningtonas.– Štai kas dabar darosi pasaulyje. Per daug maišaties. Ir per daug gražių kalbų. Gražios kalbos padeda paslėpti netvarką. Kaip ypač skanus padažas paslepia tą faktą, kad žuvis po juo ne iš pačių geriausių! Man pakanka tikrų plekšnės gabalėlių be jokio sumauto padažo.

Tuo metu juos padavė Molė, ir jis pritardamas suniurnėjo.

– Tu žinai, ką aš mėgstu, mano mergyte,– pasakė jis.

– Na, jūs čia gana dažnai ateinate, ar ne, sere? Turiu žinoti, ką mėgstate.

Erkiulis Puaro paklausė:

– Ar žmonėms visada patinka tie patys dalykai? Ar jie retkarčiais nenori pokyčių?

–Tik jau ne džentelmenai, sere. Damoms patinka įvairovė, o džentelmenai visada nori tų pačių dalykų.

– Ką aš tau sakiau?– suniurnėjo Boningtonas.– Moterų skonis yra visiškai niekam tikęs, jei kalbėsime apie maistą!

Jis apžvelgė restoraną.

– Pasaulis yra juokingas. Matai tą keistą senį su barzda kampe? Molė pasakys tau, kad jis visada būna čia kiekvieną antradienio ir ketvirtadienio vakarą. Jis ateina čia beveik dešimt metų – jis lyg vietos ženklas. Tačiau niekas čia nežino jo vardo, nei kur jis gyvena, nei kuo užsiima. Keista, kai pradedi apie tai galvoti.

Kai padavėja atnešė kalakuto porcijas, jis pasakė:

– Matau, kad čia vis dar lankosi Senasis Tėvukas Laikas?

– Tikrai, sere. Jo dienos yra antradieniai ir ketvirtadieniai. Bet praėjusią savaitę jis čia atėjo pirmadienį! Tai labai mane prislėgė! Pasirodė, kad sumaišiau dienas ir kad dabar antradienis,o aš nieko apie tai neži-

nau! Bet kitą dieną jis atėjo kaip ir anksčiau. Tad pirmadienis buvo tiesiog papildomas, taip sakant.

– Įdomus nukrypimas nuo įpročio,– sumurmėjo Puaro.– Įdomu, kokia buvo priežastis?

– Na, sere, jeigu jau klausiate manęs, manau, kad jis buvo šiek tiek nuliūdęs ar susirūpinęs.

– Iš ko jūs taip nusprendėte? Iš jo elgesio?

– Ne, sere, ne visai iš jo elgesio. Jis kaip visada buvo labai tylus. Niekada nepasako daugiau nei "Labas vakaras" išeidamas ir ateidamas. Ne, tai buvo jo užsakymas.

– Jo užsakymas?

– Drįstu sakyti, kad jūs, džentelmenai, juoksitės iš manęs,– Molė išraudo,– bet kai džentelmenas būna čia dešimt metų, tu sužinai apie jo mėgstamus ir nemėgs–tamus patiekalus. Jis niekada negalėjo pakęsti pudingo su inkstais ar mėlynių ir niekada nevalgydavo trintos sriubos, bet tą pirmadienio vakarą jis užsisakė trintą pomidorų sriubą, bifšteksą, inkstų pudingą ir mėlynių tortą! Atrodė, kad jis tiesiog nepastebėjo, ką užsisakė!

– Žinote,– pasakė Erkiulis Puaro,– manau, kad tai nepaprastai įdomu.

Molė atrodė patenkinta ir pasišalino.

– Na, Puaro,– nusijuokė Henris Boningtonas.– Išklausykime keletą išvadų. Tavo senu papratimu.

– Norėčiau iš pradžių išgirsti tavąsias.

– Nori, kad būčiau Votsonas, a? Na, senukas nuėjo pas gydytoją, ir gydytojas pakeitė jo dietą.

– Į trintą pomidorų sriubą, bifšteksą, inkstų pudingą ir mėlynių tortą? Neįsivaizduoju tokio gydytojo, kuris tai paskirtų.

– Neabejok, bičiuli. Daktarai paskiria ką tik nori.

– Tai vienintelis sprendimas, kuris atėjo tau į galvą?

Henris Boningtonas pasakė:

– Na, iš tiesų, manau, yra vienintelis įmanomas paaiškinimas. Mūsų nepažįstamą draugą užplūdo galingos emocijos. Jis buvo taip susijaudinęs, jog net nepastebėjo, ką užsisako ar valgo.

Jis akimirką patylėjo, o tada pasakė:

– Dabar tu pasakysi, kad žinai, ką jis galvojo. Tikriausiai pasakysi, kad jis ruošėsi įvykdyti žmogžudystę.

Jis nusikvatojo iš savo paties spėjimo.

Erkiulis Puaro nesijuokė.

Jis prisipažino, kad yra rimtai susirūpinęs. Jis pareiškė, kad turėtų įspėti, kas tikriausiai atsitiks.

Jo draugas užtikrino, kad tokia mintis visai fantastiška.

Daugmaž po trijų savaičių Erkiulis Puaro ir Boningtonas vėl susitiko, šį kartą metro.

Jie linktelėjo vienas kitam, linguodami, laikydamiesi už gretimų kilpų. Pikadilio aikštėje daug kas išlipo, ir jie rado sėdynes vagono priekyje – ramią vietelę, kur niekas pro juos nėjo pirmyn ar atgal.

– Taip geriau,– pasakė ponas Boningtonas.– Egoistiška minia, žmonių lenktynės, jie nepraeis į priekį, kad ir kiek jų prašytum!

Erkiulis Puaro truktelėjo pečiais.

– Ko gi tu nori? Gyvenimas toks netikras.

– Taip. Šiandien čia, rytoj nebėr,– su liūdnu pasimėgavimu pasakė ponas Boningtonas.– Ir kalbant apie tai, ar prisimeni tą senį, kurį matėme "Šauniajame žygyje"? Nenustebčiau, jei jis būtų iškeliavęs į geresnį pasaulį. Jis nebuvo ten visą savaitę. Molė dėl to gana nuliūdus.

Erkiulis Puaro atsilošė. Jo žalios akys sužibėjo.

– Iš tiesų?– paklausė jis.– Iš tiesų?

Boningtonas pasakė:

– Ar pameni, kaip aš spėjau, kad jis buvo pas daktarą ir kad jam buvo paskirta dieta? Aišku, dietos yra nesąmonė, bet nenustebčiau, jei jis būtų kalbėjęs su daktaru apie savo sveikatą, o daktaras jį kiek papurtęs. Tada būtų aiškiau, kodėl jis užsisakinėjo patiekalus, nepastebėdamas, ką daro. Regis, tas papurtymas paskubino jo išėjimą iš pasaulio. Daktarai turi būti atsargūs, kai kažką sako žmogui.

– Paprastai jie atsargūs,– pasakė Erkiulis Puaro.

– Tai mano stotelė,– pasakė ponas Boningtonas.– Iki pasimatymo. Nemanau, kad kada nors sužinosime, kas buvo tas senis – net jo vardą. Juokingas pasaulis!

Jis iššoko iš vagono.

Erkiulis Puaro sėdėjo suraukęs kaktą, ir atrodė, lyg jis visai nemanytų, kad pasaulis toks juokingas.

Jis nuėjo namo ir pavedė tam tikras užduotis savo ištikimam tarnui Džordžui.

Erkiulis Puaro vedė pirštą per pavardžių sąrašą. Tai buvo mirtys, užregistruotos tam tikrame rajone.

Puaro pirštas sustojo.

– Henris Gaskonas. Šešiasdešimt devyneri. Galiu pirmiausia pabandyti jį.

Vėliau tą dieną Erkiulis Puaro sėdėjo daktaro Makendriaus priimamajame, kaip tik už Kings Roudo. Makendrius buvo inteligentiško veido aukštas raudonplaukis škotas.

– Gaskonas?– perklausė jis.– Taip, tikrai. Ekscentriškas senas paukštis. Gyveno vienas viename iš tų apleistų senų namų, kurie griaunami tam, kad būtų pastatytas modernių namų kvartalas. Prieš tai aš jo nelankiau, bet buvau jį matęs ir žinojau, kas jis per vienas. Pirmiausia vėją pakėlė pienininkai. Prie jo durų susikaupė pieno butelių krūva. Pagaliau kaimynai pakvietė

policininkus, o šie įsilaužė ir rado jį. Jis nusirito nuo laiptų ir nusisuko sprandą. Dėvėjo seną chalatą su nuplyšusiu diržu. Lengvai galėjo suklupti, užlipęs ant jo.

– Suprantu,– pasakė Erkiulis Puaro.– Tai buvo gana paprasta – nelaimingas atsitikimas.

– Tiesa.

– Ar jis turėjo giminių?

– Yra sūnėnas. Ateidavo savo dėdės aplankyti kartą per mėnesį. Jo pavardė Lorimeras, Džordžas Lorimeras. Jis pats yra medikas. Gyvena Vimbldone.

– Ar jį nuliūdino senuko mirtis?

– Negaliu pasakyti, kad jis būtų labai pergyvenęs. Noriu pasakyti, kad jis buvo prisirišęs prie senuko, bet gerai jo nepažinojo.

– Kiek laiko ponas Gaskonas buvo miręs, kai jūs jį pamatėte?

– O!– pasakė daktaras Makendrius.– Štai kur mes tampame oficialūs. Ne mažiau kaip keturiasdešimt aštuonias valandas ir ne daugiau kaip septyniasdešimt dvi valandas. Jis buvo rastas šeštosios dienos rytą. Iš tiesų, galime pasakyti ir tiksliau. Jo chalato kišenėje buvo laiškas, parašytas trečiąją dieną ir išsiųstas Vimbldone tą popietę; turbūt jį gavo maždaug dvidešimt pirmą dvidešimt. Tad mirties laikas – vėliau nei dvidešimt po devynių trečiosios dienos vakarą. Tai sutampa su skrandžio turiniu ir virškinimo procesu. Jis valgė daugmaž dvi valandos prieš mirtį. Aš ištyriau jį šeštosios dienos rytą, ir iš jo būklės nusprendžiau, kad mirtis ištiko daugmaž prieš šešiasdešimt valandų – apie dvidešimt antrą trečiosios dienos valandą.

– Viskas neblogai atitinka. Pasakykite man, kada jį paskutinį kartą matė gyvą?

– Jį matė Kings Roude apie septintą valandą tą patį vakarą, trečiąją dieną, ketvirtadienį, ir jis pietavo "Šauniojo žygio" restorane pusę aštuonių. Atrodo, kad

ketvirtadieniais jis visada ten pietaudavo. Tarp kitko, žinote, jis buvo dailininkas. Visai niekam tikęs.

– Jis neturėjo kitų giminių? Tik tą sūnėną?

– Dar buvo brolis dvynys. Visa istorija yra gana keista. Jie nesimatė metų metus. Atrodo, kad kitas brolis, Antonis Gaskonas, vedė labai turtingą moterį ir metė tapybą, o broliai dėl to susipyko.Manau, kad nuo to laiko jiedu nebesimatė. Bet keista, kad jie mirė tą pačią dieną.Vyresnysis dvynys iškeliavo trečiąją dieną, trečią valandą po pietų. Man buvo žinomas tik vienas atvejis, kai dvyniai mirė tą pačią dieną – skirtingose pasaulio dalyse! Tikriausiai tiesiog sutapimas, bet taip yra.

– Ar kito brolio žmona gyva?

– Ne, ji mirė prieš kelis metus.

– Kur gyveno Antonis Gaskonas?

– Jis turėjo namą Kingston Hile. Pasak daktaro Lorimero, jis buvo tikras atsiskyrėlis.

Erkiulis Puaro susimąstęs linktelėjo.

Škotas pervėrė jį skvarbiu žvilgsniu.

– Apie ką gi mąstote, mesje Puaro?– tiesmukai paklausė jis.– Aš atsakiau į jūsų klausimus – tokia buvo mano pareiga, matant įgaliojamuosius raštus, kuriuos jūs atsinešėt. Bet aš visai nesuprantu, kam visa tai.

Puaro lėtai pasakė:

– Paprastas atsitiktinės mirties atvejis – štai ką jūs pasakėt. Aš turiu galvoje irgi labai paprastą... paprastą stumtelėjimą.

Daktaras Makendrius atrodė apstulbintas.

– Kitaip tariant, žmogžudystė! Ar turite kokių nors argumentų tokiai nuomonei paremti?

– Ne,– pasakė Puaro.– Tai paprasta prielaida.

– Turi būti kažkas...– užsispyrė pašnekovas.

Puaro tylėjo. Makendrius pasakė:

– Jei jūs įtariate sūnėną, Lorimerą, negaliu jums nepasakyti, kad jūs purtote ne tą medį. Lorimeras

žaidė bridžą Vimbldone nuo pusės devynių iki vidurnakčio. Tai paaiškėjo per tardymą.

Puaro sumurmėjo:

– Ir tai tikriausiai buvo patikrinta. Policininkai yra atsargūs.

Daktaras pasakė:

– Tikriausiai jūs žinote ką nors prieš jį?

– Nežinojau, kad yra toks asmuo, kol jo nepaminėjote.

– Tada jūs įtariate ką nors kitą?

– Ne, ne. Visai ne. Yra įprasta žmogaus elgsena. Tai labai svarbu. O velionis mesje Gaskonas čia netinka. Matote, viskas ne taip.

– Aš tikrai nesuprantu.

Erkiulis Puaro sumurmėjo:

– Bėda ta, kad ant blogos žuvies per daug padažo.

– Mano brangusis sere?

Erkiulis Puaro nusišypsojo.

– Jūs greitai mane uždarysite kaip beprotį, *Monsieur le Docteur.** Bet aš tikrai nesu psichinis ligonis. Aš tiesiog žmogus, kuris mėgsta tvarką ir sistemą ir kuris susirūpina, kai užtinka faktą, kuris nepritinka. Atleiskite, kad suteikiau jums tiek daug rūpesčių.

Jis pakilo, daktaras taip pat.

– Žinote,– pasakė Makendrius,– aš tikrai nežinau mažiau įtartinos mirties už Henrio Gaskono. Aš sakau – jis nukrito, jūs sakote – kažkas jį pastūmė. Bet visa tai... na... kabo ore.

Erkiulis Puaro atsiduso.

– Taip, – pasakė jis.– Tai gerai padaryta. Kažkas mitriai pasidarbavo!

– Jūs vis dar manote...

---

* mesje Daktare

Mažasis žmogus išskėtė rankas.

– Aš esu užsispyręs žmogus, žmogus su šiokia tokia idėja, tačiau neturiu kuo ją paremti. Beje, ar Henrio Gaskono dantys buvo dirbtiniai?

– Ne, jo paties dantys buvo puikiai prižiūrėti. Iš tiesų labai girtina jo amžiuje.

– Jis gerai juos prižiūrėjo? Jie buvo balti ir gerai išvalyti?

– Taip, aš juos gerai apžiūrėjau. Dantys linkę kiek gelsti, žmogui senstant, bet šie buvo geroje būklėje.

– Kaip nors nenusidažę?

– Ne. Nemanau, kad jis buvo rūkorius, jei to klausiate.

– Ne visai to klausiau. Tai buvo tik tolimas šūvis, kuris tikriausiai nepasieks taikinio! Geros kloties, daktare Makendriau, ir ačiū jums už jūsų dėmesį.

Jis paspaudė daktaro ranką ir pasišalino.

– O dabar,– pasakė,– tolimas šūvis.

"Šauniajame žygyje" jis atsisėdo prie to paties staliuko, prie kurio sėdėjo su Boningtonu. Mergina, kuri aptarnavo jį, buvo ne Molė. Molė, pasak merginos, atostogavo. Buvo tik septynios, ir Erkiulis Puaro nesunkiai įtraukė merginą į pokalbį apie senąjį poną Gaskoną.

– Taip,– pasakė ji.– Jis būdavo čia metų metus. Bet nė viena iš mūsų, merginų, nežinojome net jo vardo. Mes sužinojome apie įvykį iš laikraščio, ir ten buvo jo nuotrauka. "Štai,– pasakiau aš Molei,– ar tai ne mūsų "Senasis Tėvukas Laikas", kaip jį vadindavom.

– Jis pietavo čia savo mirties vakarą, ar ne?

– Taip, trečiąją dieną, ketvirtadienį. Jis visada ateidavo čia ketvirtadieniais. Antradieniais ir ketvirtadieniais – punktualiai kaip laikrodis.

– Manau, kad nepamenate, ką jis valgė pietums?

– Leiskit man pagalvoti, tai buvo trinta sriuba, iš tikrųjų, ir mėsos pudingas, o gal aviena? – tikrai, ne pudingas, o mėlynių bei obuolių pyragas ir sūris. O tada – tik pagalvokite – jis nuėjo namo ir tą patį vakarą nukrito nuo tų laiptų. Jie sakė, kad to priežastis buvo nusidėvėjusio chalato raištis. Aišku, jo drabužiai visada buvo baisūs – senamadiški, apsivilkti bet kaip, ir visi apdriskę, ir dar, nepaisant to, jis išdidžiai laikėsi, lyg būtų kažin kas! O, pas mus apsilanko visokiausi įdomūs lankytojai.

Ji nuėjo.

Erkiulis Puaro valgė savo plekšnę. Jo akys žibėjo žalia šviesa.

– Keista,– pasakė pats sau,– kaip gudriausi žmonės suklysta smulkmenose. Boningtonas tuo susidomės.

Bet dar neatėjo ramios diskusijos su Boningtonu metas.

Apsiginklavęs vienos įtakingos įstaigos rekomendacijomis, Erkiulis Puaro labai nesunkiai užmezgė ryšį su apygardos tardytoju.

– Keista figūra, tas velionis Gaskonas,– jis pastebėjo.– Vienišas, ekscentriškas senukas. Bet atrodo, jo mirtis sukėlė neįprastą dėmesį?

Kalbėdamas jis smalsokai apžiūrinėjo savo lankytoją.

Erkiulis Puaro atsargiai rinko žodžius.

– Yra aplinkybės, susijusios su ja, mesje, kurios verčia pageidauti tyrimo.

– Ką gi, kuo galiu jums padėti?

– Manau, kad jūsų prerogatyva įsakyti sunaikinti dokumentus, susietus su bylomis, arba juos išsaugoti – kaip jums atrodo tinkamiausia. Henrio Gaskono chalato kišenėje buvo rastas kažkoks laiškas, ar ne?

– Taip.

– Laiškas iš jo sūnėno, daktaro Džordžo Lorimero?

– Tikrai. Laiškas buvo pridėtas prie bylos, nes padėjo nustatyti mirties laiką.

– Ir jį patvirtino medicinos tyrimai?

– Visiškai.

– Ar tas laiškas išliko?

Erkiulis Puaro laukė atsakymo gana susirūpinęs.

Kai išgirdo, kad laišką dar galima apžiūrėti, su palengvėjimu atsiduso.

Kai pagaliau laiškas buvo atneštas, seklys jį atidžiai apžiūrėjo. Jis buvo parašytas kiek glausta rašysena, su amžinąja plunksna.

Jo turinys buvo toks:

Brangus dėde Henri,

Gailiuosi, bet turiu pasakyti, kad man nepasisekė su dėde Antoniu. Jis neparodė jokio entuziazmo dėl jūsų vizito ir neatsiliepė į jūsų prašymą užmiršti tai, kas buvo. Jis, aišku, labai serga ir nukrypsta nuo temos. Manyčiau, kad galas labai netoli. Atrodė, kad jis vos prisimena, kas jūs toks.

Atsiprašau, kad jus nuvyliau, bet galiu užtikrinti, kad padariau, ką galėjau.

Jūsų mylintis sūnėnas,
Džordžas Lorimeras

Laiškas buvo datuotas lapkričio trečiąja. Puaro pažiūrėjo į voko pašto ženklą – XI 03 16.30.

Jis sumurmėjo:

– Tai gražiai sudėliota, ar ne?

Kingston Hilas buvo kitas jo taikinys. Po šiek tiek rūpesčių, parodęs geraširdišką užsispyrimą, jis prakalbino Ameliją Hil, velionio Antonio Gaskono virėją ir namų šeimininkę.

Ponia Hil iš pradžių buvo nepalenkiama ir įtari, bet žavus šio keistai atrodančio užsieniečio švelnumas būtų suminkštinęs net akmenį. Ponia Amelija Hil pamažu pasidavė.

Ji net nepajuto, kaip daugelis moterų iki jos, jog atveria savo sielą tikrai jautriam klausytojui.

Keturiolika metų jai buvęs pavestas pono Gaskono namų ūkis – nelengvas darbas! Ne, iš tiesų! Daugelis moterų būtų sulinkusios po našta, kurią ji turėjusi nešti! Nepaneigsi, jog jis buvęs ekscentriškas vargšas džentelmenas. Nepaprastai šykštus – tai buvo lyg jo manija – bet jau turtingas kaip reta! Ponia Hil jam ištikimai tarnavusi ir prisitaikiusi prie jo būdo, ir, suprantama, laukusi kokios nors rentos testamente. Bet ne – visiškai nieko! Tiktai senas testamentas, kad jis palieka visus savo pinigus žmonai, o jei ji mirs anksčiau už jį, tada viską savo broliui, Henriui. Testamentas parašytas prieš daugelį metų. Tai negarbinga!

Palaipsniui Erkiulis Puaro nukreipė ją nuo jos pagrindinės temos apie nepatenkintą godumą. Tai iš tiesų buvo beširdis neteisingumas! Nieko nuostabaus, kad ponia Hil jautėsi įžeista ir nustebinta. Visi žinojo, kad ponas Gaskonas buvo šykštuolis. Net buvo sakoma, kad velionis atsisakė savo vienintelio brolio draugystės. Ponia Hil tikriausiai žinojo visa tai.

– Dėl ko pas jį atėjo daktaras Lorimeras?– perklausė ponia Hil.– Žinojau, kad tai kažkaip siejasi su jo broliu, bet maniau, kad tiesiog tas jo brolis nori susitaikyti. Jie buvo susipykę prieš daugelį metų.

– Girdėjau,– pasakė Puaro,– kad ponas Gaskonas griežtai atsisakė susitaikyti?

– Tai tiesa,– linktelėjo ponia Hil.– "*Henris?*– sako jis, gana neryžtingai.– *O ką? Nemačiau jo daugelį metų ir nenoriu matyti. Henris yra ginčininkas.*" Va taip.

Pokalbis vėl grįžo prie pačios ponios Hil ypatingų rūpesčių ir bejausmės velionio pono Gaskono advokato laikysenos.

Puaro buvo gana nelengva pasišalinti, nes jis nenorėjo per daug staigiai nutraukti pokalbio.

Tad tuoj pat po pietų jis nuėjo į Elmkrestą Dorset Roude, daktaro Džordžo Lorimero rezidenciją Vimbldone.

Daktaras buvo namie. Erkiulis Puaro buvo įvestas į priimamąjį, ir netrukus ten atėjo daktaras Džordžas Lorimeras, aiškiai ką tik pakilęs nuo pietų stalo.

– Aš ne pacientas, daktare,– pasakė Erkiulis Puaro.– Ir mano atėjimas čia tikriausiai yra akiplėšiškas,– bet aš esu senas žmogus ir mėgstu veikti aiškiai ir tiesiai. Man nepatinka teisininkai ir jų nuobodūs aplinkiniai metodai.

Jis aiškiai sukėlė Lorimero susidomėjimą. Daktaras buvo vidutinio amžiaus, švariai nusiskutęs. Jo plaukai buvo rudi, bet blakstienos beveik baltos, ir jos suteikė akims blyškią, balsvą išvaizdą. Jo elgesys buvo gyvas ir linksmas.

– Teisininkai?– pasakė jis, pakeldamas antakius.– Nekenčiu tų vyrukų! Jūs sukėlėte mano smalsumą, mano brangusis sere. Prašom sėstis.

Puaro taip ir padarė, o tada ištiesė vieną iš savo vizitinių kortelių daktarui.

Baltos Džordžo Lorimero blakstienos sumirksėjo.

Puaro patikliai pasilenkė į priekį.

– Daug mano klientų yra moterys,– pasakė jis.

– Natūralu,– mirktelėjęs pasakė daktaras Džordžas Lorimeras.

– Kaip jūs sakote, natūralu,– sutiko Puaro.– Moterys nepasitiki oficialia policija. Joms labiau patinka privatūs tyrimai. Jos nenori savo rūpesčių iškelti į viešumą. Prieš kelias dienas su manimi konsultavosi pagyvenusi moteris. Ji buvo nelaiminga dėl savo vyro, su kuriuo ji vaidijosi jau daugelį metų. Jos vyras buvo jūsų dėdė, velionis ponas Gaskonas.

Džordžo Lorimero veidas pasidarė purpurinis.

– Mano dėdė? Nesąmonė! Jo žmona mirė prieš daugelį metų.

– Ne jūsų dėdė ponas Antonis Gaskonas. Jūsų dėdė ponas Henris Gaskonas.

– Dėdė Henris? Bet jis nebuvo vedęs!

– O taip, buvo,– nerausdamas melavo Erkiulis Puaro.– Nėra jokių abejonių. Ledi net atsinešė vedybų liudijimą.

– Tai melas!– suriko Džordžas Lorimeras. Dabar jo veidas buvo raudonas kaip slyva.– Aš tuo netikiu. Jūs esate begėdiškas melagis.

– Tai labai blogai, ar ne?– paklausė Puaro.– Jūs nužudėte dėl nieko.

– Nužudžiau?– Lorimero balsas sudrebėjo. Jo blyškios akys išsiplėtė nuo siaubo.

– Beje,– pasakė Puaro,– matau, kad jūs vėl valgėte mėlynių tortą. Netikęs įprotis. Sakoma, kad mėlynėse pilna vitaminų, bet jos gali būti ir mirtinos. Šiuo atveju aš net manau, kad jos padėjo užnerti virvę ant žmogaus kaklo – jūsų kaklo, daktare Lorimerai.

– Matote, *mon ami,* jūsų pagrindinė prielaida buvo klaidinga,– mostelėjo ranka Erkiulis Puaro, maloniai šypsodamasis savo draugui kitoje stalo pusėje.– Stiprų psichinį stresą jaučiantis žmogus tuo metu nedarys nieko, ko jis niekad anksčiau nedarė. Jo refleksai ves jį mažiausio pasipriešinimo keliu. Žmogus, kuris dėl kažko liūdi, galėtų ateiti pietauti su pižama, bet tai būtų

jo paties pižama, o ne kažkieno kito.Ir šitaip žmogus, kuriam nepatinka trinta sriuba, inkstų pudingas ir mėlynės, staiga užsisako visus šiuos tris patiekalus per vieną vakarą. Tu sakai, kad jis galvoja apie kažką kitą. Bet aš sakau, kad žmogus, kuris galvoja apie kažką kitą, automatiškai užsisakys tą patiekalą, kurį daugelį kartų buvo užsisakęs anksčiau. *Eh bien,* tad kokie gali būti kiti paaiškinimai? Aš tiesiog negalėjau sugalvoti tinkamo paaiškinimo. Ir labai susirūpinau! Visas įvykis buvo nepaaiškinamas. Nelogiškas! Mano protas yra tvarkingas, ir man patinka, kai daiktai dera vienas prie kito. Pono Gaskono pietų užsakymas man nedavė ramybės. Tada tu pasakei man, kad tas vyras išnyko. Jis pirmą kartą per tuos metus praleido antradienį ir ketvirtadienį. Man tai dar mažiau patiko. Man į galvą atėjo keista hipotezė. Jei aš buvau teisus, tas žmogus buvo negyvas. Aš pasiklausinėjau. Žmogus buvo negyvas. Ir jis mirė labai aiškiai ir švariai. Kitais žodžiais, bloga žuvis buvo užpilta padažu! Septintą valandą jį matė Kings Roude. Pusę aštuonių jis ten pietavo – dvi valandas prieš savo mirtį. Viskas tiko – skrandžio turinio tyrimai, laiškas. Per daug, labai daug padažo! Žuvies išvis negalėjai pamatyti! Atsidavęs sūnėnas parašė laišką, atsidavęs sūnėnas mirties laikui turėjo puikų alibi. Mirtis labai paprasta – nukritimas nuo laiptų. Paprastas atsitiktinumas? Paprasta žmogžudystė? Visi sako, kad tai atsitiktinumas. Atsidavęs sūnėnas – vienintelis gyvas giminaitis. Atsidavęs sūnėnas paveldės... bet ar yra ką paveldėti? Dėdė – visiems žinomas vargšas. Bet yra brolis. Brolis savo laiku vedė turtingą moterį. Brolis gyvena dideliame turtingame name Kingston Hile, tad atrodo, kad turtinga žmona turėjo palikti jam visus savo pinigus. Matai seką – turtinga žmona palieka pinigus Antoniui, Antonis palieka pinigus Henriui, Henrio pinigai patenka pas Džordžą – grandinė baigta.

– Teoriškai viskas labai dailiai atrodo,– pasakė Boningtonas.– Bet kaip tu įrodei?

– Kai tik sužinai, paprastai gali nutverti, ką tik nori. Henris mirė dvi valandos po valgymo – štai kas man labiausiai netiko. Bet tarkime, kad valgis buvo ne pietūs, o priešpiečiai. Pabandykime pasijusti Džordžo vietoje. Džordžas labai nori pinigų. Miršta Antonis Gaskonas, bet jo mirtis nenaudinga Džordžui. Jo pinigai eina Henriui, o Henris Gaskonas gali gyventi daugelį metų. Tad Henris taip pat turi mirti – ir kuo greičiau, tuo geriau,– bet jo mirtis turi ateiti po Antonio, ir tuo pat metu Džordžas turi turėti alibi. Henrio įprotis reguliariai pietauti restorane du vakarus per savaitę pakiša alibi Džordžui. Būdamas atsargus vyrukas, iš pradžių jis išbando savo planą. Pirmadienio vakarą restorane jis pabando apsimesti savo dėde. Viskas eina kaip per sviestą. Visi jį ten laiko dėde. Jis patenkintas. Jis tik turi palaukti, kol dėdė Antonis parodys akivaizdžius ženklus, kad jau galas. Ateina laikas. Jis tą lapkričio antrosios popietę parašo laišką savo dėdei, bet datuoja jį trečiąja diena. Jis atvyksta į miestą trečiosios dienos popietę, pašaukia savo dėdę ir schemą paverčia veiksmu. Staigus stumtelėjimas, ir dėdė Henris krenta žemyn nuo laiptų. Džordžas suranda laišką, kurį buvo parašęs, ir įkiša jį į savo dėdės chalato kišenę. Pusę aštuonių jis yra "Šauniajame žygyje", su barzda, tankiais antakiais. Neabejotinai ponas Henris Gaskonas pusę aštuonių yra gyvas. Tada skubi metamorfozė išvietėje, ir visu greičiu savo mašina į Vimbldoną, ir vakaras žaidžiant bridžą. Puikus alibi.

Ponas Boningtonas pažiūrėjo į jį.

– Bet pašto žymeklis ant laiško?

– O, tai labai paprasta. Pašto žymeklis buvo suteptas. Kodėl? Su lempos suodžiais jis buvo ištaisytas iš lapkričio antrosios į lapkričio trečiąją. Nepastebėtum

to, nebent to ieškotum. O pagaliau buvo mėlynieji strazdai.

– Mėlynieji strazdai?

– Dvidešimt keturi mėlynieji strazdai pyrage! Ar, jei nori paraidžiui, mėlynės! Supranti, Džordžas galų gale nebuvo toks jau geras aktorius. Ar pameni vyruką, kuris visas nusidažė juodai, kad vaidintų Otelą? Nusikaltimą gali įvykdyti toks aktorius. Džordžas atrodė kaip jo dėdė, vaikščiojo kaip jo dėdė ir kalbėjo kaip jo dėdė, ir turėjo savo dėdės barzdą ir antakius, bet jis pamiršo valgyti kaip jo dėdė. Jis užsisakė patiekalus, kurie patiko jam pačiam. Mėlynės nudažo dantis. Lavono dantys nebuvo nusidažę, o Henris Gaskonas dar tą vakarą valgė mėlynes "Šauniajame žygyje". Bet jo skrandyje nebuvo mėlynių. Aš šį rytą paklausiau. O Džordžas buvo pakankamai kvailas, kad pasilaikytų barzdą ir kitą grimą. O! Kai pasižiūri, tai pilna įrodymų. Aš aplankiau Džordžą ir jį išgąsdinau. Tai jį pribaigė! Beje, jis vėl buvo valgęs mėlynių. Godus vyrukas, labai rūpinasi savo maistu. *Eh bien,* godumas jį ir pakars, nebent aš siaubingai klystu.

Padavėja atnešė jiems dvi mėlynių ir obuolių torto porcijas.

– Išneškit tai,– pasakė ponas Boningtonas.– Reikia pasisaugoti. Atneškit man mažą kokosinio pudingo gabaliuką.

Sapnas

Erkiulis Puaro vertindamas apžiūrėjo namą. Jo akys valandėlę klaidžiojo po jo aplinką – parduotuves, didelį gamyklos pastatą dešinėje, pigių namų kvartalus priešais jį.

Tada jo žvilgsnis vėl nukrypo į Norvėjaus namą, praeito amžiaus reliktą – erdvės ir ramybės amžiaus, kai išdidų būstą supo žali laukai. Dabar tai buvo anachronizmas, paskendęs ir pamirštas karštligiškoje modernaus Londono jūroje, ir nė vienas penkiasdešimtmetis negalėtų jums pasakyti, kur jis yra.

Dar mažiau žmonių galėtų pasakyti, kam jis priklauso, nors jo savininkas buvo vienas iš turtingiausių pasaulio žmonių. Bet pinigai gali ne tik pritraukti visuomenės dėmesį, bet ir jį nuslopinti. Benediktas Farlis, tas ekscentriškas milijonierius, nebuvo linkęs reklamuoti savo gyvenamosios vietos. Jis pats buvo retai matomas, retai pasirodydavo viešai. Retkarčiais jis dalyvaudavo direktorių tarybos pasitarimuose, ir jo sudžiūvusi figūra, panaši į snapą nosis ir rėžiantis ausį balsas dominavo tarp susirinkusių vadovų. Nepaisant to, jis buvo garsi, legendinė asmenybė. Jo keistas niekšybes ir stebinantį didžiadvasiškumą, taip pat ir asmeniškesnes detales – jo įžymujį lopytą chalatą, dabar laikomą dvidešimt aštuonerių metų senumo, jo nekintančią kopūstų sriubos ir ikrų dietą, jo neapykantą katėms, – visa tai visuomenė žinojo.

Erkiulis Puaro tai taip pat žinojo. Tai buvo viskas, ką jis žinojo apie žmogų, kurį ruošėsi aplankyti. Laiškas, kuris buvo jo palto kišenėje, pasakė jam kiek daugiau.

Po tylaus porą minučių trukusio šio melancholiško praėjusio amžiaus peizažo apžiūrėjimo jis užlipo laiptais prie paradinių durų ir paspaudė skambutį, po to pažiūrėjo į tikslų rankinį laikrodį, pagaliau pakeitusį

nuo seno jo mėgstamą didelį senovinį kišeninį laikrodį. Taip, buvo lygiai pusė dešimtos. Kaip visada, Puaro atvyko minutės tikslumu.

Po pauzės durys atsivėrė. Apšviestame prieškambaryje stovėjo puikus liokajų giminės egzempliorius.

– Ponas Benediktas Farlis?– paklausė Erkiulis Puaro.

Beasmenis žvilgsnis išmatavo jį nuo galvos iki kojų, ne priešiškai, bet įspūdingai.

En gros et en detail, pripažino Erkiulis Puaro.

– Jūs susitaręs, sere?– paklausė malonus balsas.

– Taip.

– Jūsų vardas, sere?

– Mesje Erkiulis Puaro.

Liokajus nusilenkė ir pasitraukė atgal. Erkiulis Puaro įėjo į namą. Liokajus uždarė už jo duris.

Bet čia laukė dar vienas formalumas – prieš tai, kai vikrios rankos paims iš lankytojo lazdą ir skrybėlę.

– Atsiprašau, sere. Paprašysiu laiško.

Puaro apdairiai išsitraukė iš kišenės sulankstytą laišką ir padavė jį liokajui. Liokajus rimtai pažiūrėjo į jį, tada nusilenkęs grąžino. Erkiulis Puaro įsidėjo jį į kišenę. Laiško turinys buvo paprastas.

Norvėjaus namas, W.8

Mesje Erkiuliui Puaro

Brangus sere,

Ponas Benediktas Farlis norėtų pasinaudoti Jūsų patarimu. Jei Jums patogu, jis būtų patenkintas, jei ateitumėte aukščiau paminėtu adresu pusę dešimtos vakaro rytoj (ketvirtadienį).

Su pagarba,
Hugas Konvortis
(sekretorius)

P.S. Prašom atsinešti šį laišką.

Liokajus vikriai paėmė Puaro skrybėlę, lazdą ir lietpaltį. Jis pasakė:

– Gal malonėtumėt užlipti į pono Konvorčio kambarį?

Jis parodė kelią plačiais laiptais aukštyn. Puaro sekė paskui jį, pagarbiai apžiūrinėdamas liepsningus ir pompastiškus *objets d'art.** Jo skonis mene visada buvo šiek tiek buržuazinis.

Antrajame aukšte liokajus pabeldė į duris.

Erkiulio Puaro antakiai nežymiai pakilo. Tai buvo pirmasis įspėjimas. Geriausieji liokajai nebeldžia į duris – ir be abejonių, šis liokajus buvo puikus!

Tai buvo, taip sakant, pirmoji pažinties su milijonieriaus ekscentriškumu detalė.

Balsas iš vidaus kažką sušuko. Liokajus atidarė duris. Jis paskelbė (ir vėl Puaro pajuto nukrypimą nuo įprastos tvarkos):

– Džentelmenas, kurio jūs laukiate, sere.

Puaro įėjo į kambarį. Tai buvo erdvus, labai sumaniai apstatytas kambarys. Spintos byloms, knygos užrašams, pora minkštų kėdžių, didelis ir įspūdingas stalas, užkrautas tvarkingomis popierių krūvomis. Kambario kampai buvo tamsūs, nes šviesa sklido tik nuo didelės stalinės lempos žaliu gaubtu, kuri stovėjo ant mažo staliuko prie vienos iš minkštų kėdžių atramos. Ji buvo pastatyta taip, kad gerai apšviestų įėjusį pro duris. Erkiulis Puaro kiek prisimerkė, suvokdamas, kad lemputė mažiausiai 150 vatų galios. Fotelyje sėdėjo liesa figūra su sulopytu chalatu – Benediktas Farlis. Jo galva buvo atkišta į priekį charakteringa poza, o nosis kyšojo kaip paukščio snapas. Balti lyg kakadu karčiai kilo virš jo kaktos. Jo akys, įtariai apžiūrinėjančios lankytoją, spindėjo už storų stiklų.

– Ei,– pasakė jis pagaliau, o jo balsas buvo

* meno kūriniai (pranc.)

spiegiantis, šiurkštus, rėžiantis ausį.– Ei, tad jūs esate Erkiulis Puaro?

– Jūsų paslaugoms,– mandagiai pasakė Puaro ir nusilenkė, vieną ranką laikydamas ant kėdės atlošo.

– Sėskitės... sėskitės,– irzliai pasakė senis.

Erkiulis Puaro atsisėdo akinančioje lempos šviesoje. Sėdintis už lempos senis atidžiai jį apžiūrinėjo.

– Ei, kaip aš galiu žinoti, kad jūs esate Erkiulis Puaro?– užgaidžiai paklausė jis.– Ei, pasakykit man!

Puaro dar kartą ištraukė laišką iš kišenės ir padavė jį Farliui.

– Taip,– nenorom pripažino milijonierius.– Taip. Tai aš liepiau parašyti Konvorčiui,– jis sulankstė laišką ir sviedė jį atgal.– Tad jūs tas vyrukas, ar ne?

Mostelėjęs ranka, Puaro pasakė:

– Patikinu jus, kad nėra jokios apgavystės!

Benediktas Farlis staiga sukikeno.

– Taip sako burtininkas, prieš ištraukdamas auksinę žuvelę iš skrybėlės! Žinote, toks sakymas yra triuko dalis!

Puaro neatsakė. Farlis staiga pasakė:

– Ei, manot, kad esu įtarus senis? Esu toks. Nepasitikėk niekuo. Tai mano moto. Kai esi turtingas, negali niekuo pasitikėti. Ne, ne, negali.

– Jūs norėjote,– atsargiai užsiminė Puaro,– su manim pasitarti?

Senis linktelėjo.

– Kviesk ekspertą ir neskaičiuok, kiek tai kainuoja. Pastebėkite, mesje Puaro, aš neklausiau, kokį užmokestį jūs imate. Ir nesiruošiu! Atsiųsite man vėliau sąskaitą – aš neketinu dėl jos derėtis. Prakeikti kvailiai pardavėjai manė, kad jie gali paimti iš manęs du šilingus ir devynis pensus už kiaušinius, kai jų turgaus kaina yra du šilingai ir septyni pensai – tie apgavikai! Aš nesileisiu apgaudinėjamas. Bet žmogus viršuje – tai kas kita. Jis vertas didelių pinigų. Aš pats esu viršuje, aš žinau.

Erkiulis Puaro neatsakė. Jis atidžiai klausėsi, kiek palenkęs galvą į vieną pusę.

Nepaisant jo beaistrės išvaizdos, jis pajuto nusivylimą. Jis dar negalėjo tiksliai jo apibūdinti. Benediktas Farlis turėjo būti toks, jis atitiko visuomenės nuomonę apie jį; ir vis dėlto Puaro buvo nusivylęs.

– Tas žmogus,– pasibjaurėjęs pasakė pats sau,– yra komediantas. O taip, komediantas, ir niekas daugiau!

Jis pažinojo kitus milijonierius, taip pat ekscentriškus žmones, bet beveik kiekvieną kartą jis pajusdavo tikrą jėgą, vidinę energiją, kuri sukeldavo pagarbą. Jei jie dėvėdavo sulopytą chalatą, taip būdavo to–dėl, kad jiems patikdavo toks chalatas. Bet Benedikto Farlio chalatas, bent jau taip atrodė Puaro, buvo scenos atributas. Ir pats žmogus buvo ant scenos. Kiekvienas jo žodis buvo išrėktas grynai dėl efekto – Puaro tai jautė.

Jis vėl be emocijų pakartojo:

– Jūs norėjote pasitarti su manimi, pone Farli?

Staiga milijonieriaus elgesys pasikeitė.

Jis pasilenkė į priekį. Jis pradėjo kvarkti.

– Taip. Taip... Noriu išgirsti, ką jūs pasakysite... Ką jūs galvojate... Eik į viršų! Toks mano kelias! Geriausias daktaras... geriausias seklys... tai tarp jų dviejų.

– Ir vis dėlto, mesje, aš nesuprantu.

– Žinoma,– atkirto Farlis.– Aš dar nepradėjau jums pasakoti.

Jis dar labiau pasilenkė į priekį ir šovė staigų klausimą:

– Ką žinote, mesje Puaro, apie sapnus?

Mažojo žmogaus antakiai pakilo. To jis nesitikėjo.

– Jums, mesje Farli, galiu rekomenduoti Napoleno "Sapnų knygą" ar naujausią praktikuojantį psichologą iš Harlio gatvės.

Benediktas Farlis rimtai pasakė:

– Aš išbandžiau abu...

Stojo tyla, tada prabilo milijonierius, iš pradžių beveik šnibždėdamas, paskui jo balsas vis garsėjo ir garsėjo.

– Tai tas pats sapnas – naktį po nakties. Ir aš bijau, sakau jums, aš bijau... Jis visada tas pats. Aš sėdžiu savo kambaryje, kuris yra greta. Sėdžiu prie savo stalo rašydamas. Ten yra laikrodis, aš žiūriu į jį ir matau laiką – tiksliai dvidešimt aštuonios minutės po trijų. Suprantate, visada tas pats laikas.

– O kai aš matau laiką, mesje Puaro, aš žinau, kad turiu tai padaryti. Aš nenoriu to daryti... aš jaučiu pasibjaurėjimą... bet privalau...

Jis ėmė spiegti.

Puaro ramiai paklausė:

– O ką jūs privalote padaryti?

– Dvidešimt aštuonios minutės po trijų,– kimiai atsakė Benediktas Farlis,– aš atidarau antrąjį iš viršaus stalčių savo stalo dešinėje, ištraukiu revolverį, kurį ten laikau, užtaisau jį ir einu prie lango. O tada... o tada...

– Taip?

Benediktas Farlis sušnibždėjo:

– Tada aš nusišaunu...

Stojo tyla.

Tada Puaro tarė:

– Tai jūsų sapnas?

– Taip.

– Tas pats kiekvieną naktį?

– Taip.

– Kas atsitinka jums nusišovus?

– Aš atsibundu.

Puaro susimąstęs ir lėtai linktelėjo.

– Įdomu, ar jūs iš tiesų laikote revolverį tame stalčiuje?

– Taip.

– Kodėl?

– Visada taip dariau. Visada reikia būti pasirengus.

– Pasirengus kam?

Farlis pasakė irzliai:

– Mano padėties žmogus turi būti savo paties sargas. Visi turtingi žmonės turi priešų.

Puaro nepratęsė tos temos. Jis valandėlę patylėjo, tada pasakė:

– Kodėl jūs pakvietėte būtent mane?

– Aš jums pasakysiu. Pirmiausia pasitariau su gydytoju. Tiesą sakant, su trimis gydytojais.

– Taip?

– Pirmasis man pasakė, kad visa tai yra dietos problema. Jis buvo pagyvenęs žmogus. Antrasis buvo jaunuolis iš modernios mokyklos. Jis užtikrino mane, kad visa tai siejasi su tikru įvykiu, kuris tuo paros metu atsitiko mano vaikystėje – trečią valandą dvidešimt aštuonios minutės. Jis sako, kad aš pasiryžęs atsikratyti to prisiminimo, save sunaikindamas. Tai yra jo paaiškinimas.

– O trečiasis daktaras?– paklausė Puaro.

Benediktas Farlis rėkė iš pykčio.

– Jis taip pat jaunuolis. Jis turi absurdišką teoriją! Jis tvirtina, kad aš pavargau nuo gyvenimo, kad mano gyvenimas man yra toks nepakenčiamas, kad aš nesąmoningai noriu jį užbaigti! Bet, pripažinus šį faktą, reikėtų pripažinti, kad iš esmės aš esu nevykėlis. Pabudęs atsisakau pripažinti tiesą. Bet kai aš miegu, visi trukdymai pašalinti, ir aš darau tai, ką iš tiesų noriu padaryti. Aš pribaigiu save.

– Jo požiūris yra toks, kad jūs, pats to nežinodamas, tikrai norite nusižudyti?– pasiteiravo Puaro.

Benediktas Farlis suspigo:

– Ir tai neįmanoma... neįmanoma! Aš labai laimingas! Aš turiu viską, ko noriu – viską, ką galima nupirkti! Tai fantastiška – neįmanoma net įsivaizduoti tokio dalyko!

Puaro susidomėjęs pažvelgė į jį. Tikriausiai kažkas drebančiose rankose, virpančiame spygavime įspėjo jį, kad neigimas buvo per daug aistringas, kad jo atkaklus kartojimas buvo savaime įtartinas. Puaro apsiribojo klausimu:

– O kur čia mano vaidmuo, mesje?

Benediktas Farlis staiga nurimo. Jis pabrėžtinai pabaksnojo pirštu į stalą priešais jį.

– Yra kita galimybė. O jei ji teisinga, jūs esate žmogus, kuris apie tai žino! Jūs esat įžymus, jūs nagrinėjote šimtus bylų – fantastiškų, neįtikimų bylų! Jei kas nors žino tai, tai jūs.

– Žino ką?

Farlis pradėjo šnibždėti:

– Manau, kad kažkas nori mane nužudyti... Ar jie gali tai padaryti tokiu būdu? Ar jie gali mane priversti sapnuoti tą sapną kiekvieną naktį?

– Norite pasakyti, hipnoze?

– Taip.

Erkiulis Puaro apsvarstė klausimą.

– Manau, kad tai įmanoma,– pagaliau pasakė jis.– Tai greičiau klausimas daktarui.

– Jūs neturėjote tokios bylos?

– Kaip tik tokios, ne.

– Suprantate, kurlink aš suku? Aš priverstas sapnuoti tą patį sapną, naktis po nakties, naktis po nakties, o tada vieną dieną ta įtaiga mane pagauna – ir aš veikiu pagal jį. Aš darau tai, ką taip dažnai sapnavau – nusižudau!

Erkiulis Puaro lėtai papurtė galvą.

– Jūs nemanote, kad tai įmanoma?– paklausė Farlis.

– Įmanoma?– Puaro papurtė galvą.– Tai ne tas žodis, kurį aš pavartočiau.

– Bet jūs manote, kad tai nepanašu į tiesą?

– Visiškai.

Benediktas Farlis sumurmėjo:

– Daktaras sakė tą patį...– tada jis vėl pradėjo spiegti,– bet kodėl aš sapnuoju tą sapną? Kodėl? Kodėl?

Erkiulis Puaro papurtė galvą. Benediktas Farlis užsikertančiu balsu ištarė:

– Jūs tikras, kad niekada nebuvote su kuo nors panašaus susidūręs?

– Niekada.

– Tai aš ir norėjau sužinoti.

Puaro delikačiai krenkštelėjo.

– Ar leisite,– pasakė jis,– paklausti?

– Ko? Ko? Klauskite, ko tik norite.

– Ką jūs įtariate noru jus nužudyti?

Farlis išrėžė:

– Nieką. Išvis nieką.

– Bet tokia mintis atėjo jums į galvą?– laikėsi savo Puaro.

– Aš norėjau žinoti, ar tai įmanoma.

– Kalbėdamas pagal savo patirtį, sakyčiau – ne. Beje, ar jūs kada nors buvote užhipnotizuotas?

– Žinoma, ne. Ar manote, kad leisčiausi tokioms kvailystėms?

– Tada manau, galima sakyti, kad jūsų teorija visiškai neįtikima.

– Bet sapnas, kvaily, tas sapnas.

– Sapnas tikrai nuostabus,– susimąstęs ištarė Puaro. Jis patylėjo, tada tęsė.– Norėčiau pamatyti šios dramos vietą: stalą, laikrodį ir revolverį.

– Žinoma, nuvesiu jus į gretimą kambarį.

Įsisupęs į savo chalato klostes, senis beveik pakilo nuo savo kėdės. Staiga, tarsi jam į galvą būtų atėjus kažkokia mintis, jis vėl atsisėdo.

– Ne,– pasakė jis.– Nėra į ką ten žiūrėti. Pasakiau jums viską.

– Bet aš norėčiau pats pažiūrėti...

– Nėra reikalo,– suriko Farlis.– Jūs pasakėte savo nuomonę. Tai viskas.

Puaro truktelėjo pečiais.

– Kaip norite,– jis atsistojo.– Apgailestauju, pone Farli, kad negalėjau jums padėti.

Benediktas Farlis žiūrėjo tiesiai prieš save.

– Nenoriu daug gudrybių,– bambėjo jis.– Pasakiau jums faktus – jūs iš jų negalite nieko išpešti. Tai užbaigia reikalą. Galite man atsiųsti sąskaitą už konsultaciją.

– Negaišdamas tai padarysiu,– šaltai pasakė seklys ir nuėjo prie durų.

– Sustokit,– pašaukė jį milijonierius.– Tas laiškas – aš jo noriu.

– Laiškas iš jūsų sekretoriaus?

– Taip.

Puaro antakiai pakilo. Jis įkišo ranką į savo kišenę, ištraukė sulankstytą lapą ir padavė jį seniui. Pastarasis kruopščiai jį apžiūrėjo ir linktelėjęs padėjo ant stalo.

Erkiulis Puaro vėl nuėjo prie durų. Jis sprendė mįslę. Jo gyvas protas dar ir dar kartą naršė istoriją, kuri jam buvo papasakota. Tačiau jo apmąstymus trukdė neduodantis ramybės jausmas, kad kažkas ne taip. Ir kažkas ne taip su juo, o ne su Benediktu Farliu.

Kai jis paspaudė durų rankeną, jo protas prašviesėjo. Jis, Erkiulis Puaro, kaltas dėl klaidos! Jis vėl pa–sisuko į kambarį.

– Tūkstantį kartų atsiprašau! Susidomėjęs jūsų problema, aš padariau beprotybę! Laiškas, kurį jums

daviau – suklydęs aš įkišau ranką į dešinę kišenę vietoj kairės...

– Ir kas iš to? Ir kas iš to?

– Laiškas, kurį ką tik jums įteikiau – iš mano skalbėjos, atsiprašymas dėl mano marškinių apykaklių būklės,– Puaro atsiprašydamas nusišypsojo. Jis įkišo ranką į kairę kišenę.– Štai jūsų laiškas.

Benediktas Farlis pagriebė jį niurzgėdamas:

– Kodėl po velnių negalite suvokti, ką darote?

Puaro gavo savo skalbėjos laišką, mandagiai dar kartą atsiprašė ir išėjo iš kambario.

Valandėlę pastovėjo laiptų aikštelėje. Ji buvo erdvi. Tiesiai prieš jį stovėjo didelis ąžuolinis suolas su valgomojo stalu. Ant stalo gulėjo žurnalai. Ten taip pat buvo du foteliai ir stalelis su gėlėmis. Laiptų aikštelė sekliui kiek priminė dantisto laukiamąjį.

Apačioje prieškambaryje jo laukė liokajus, norėdamas jį išleisti.

– Ar galiu jums iškviesti taksi, sere?

– Ne, dėkoju. Vakaras gražus. Aš pasivaikščiosiu.

Erkiulis Puaro valandėlę pastovėjo ant šaligatvio, laukdamas tarpo mašinų sraute, kad galėtų pereiti gatvę.

Raukšlė įsibrėžė jo kaktoje.

– Ne,– pasakė jis pats sau.– Aš to visai nesuprantu. Nematau prasmės. Apgailėtina tai pripažinti, bet aš, Erkiulis Puaro, esu visai sužlugdytas.

Tai buvo galima pavadinti pirmuoju dramos veiksmu. Antrasis veiksmas prasidėjo po savaitės telefono skambučiu iš tūlo Džono Stilingflyto, mediko.

Jis pasakė su įprasta medikams etiketo stoka:

– Tai tu, Puaro, senas kuine? Čia Stilingflytas.

– Taip, drauguži. Kas atsitiko?

– Aš kalbu iš Norvėjaus namo – iš Benedikto Farlio.

– Ak taip?– Puaro balse tuoj pat pasigirdo susidomėjimas.– Kas nors apie... poną Farlį?

– Farlis negyvas. Nusišovė šią popietę.

Stojo tyla, tada Puaro pasakė:

– Taip...

– Atrodo, kad tu nesi apstulbęs. Ar žinai ką nors apie tai, senas kuine?

– Kodėl tu taip manai?

– Ką gi, tai nėra žėrinti dedukcija, telepatija ar kas nors panašaus. Radome Farlio raštelį tau dėl susitikimo maždaug prieš savaitę.

– Suprantu.

– Čia turime nuobodų policijos inspektorių. Žinai, reikia būti atsargiems, kai nusidaužia vienas iš tų vyrukų milijonierių. Galvojome, gal tu gali nušviesti šią bylą. Jei taip, galbūt atšliauši?

– Tuoj pat atvykstu.

– Gerai, seni. Šiek tiek purvino darbo kryžkelėse, a?

Puaro tik pakartojo, kad jis išvyks tuoj pat.

– Nenori išplepėti paslapčių telefonu? Gana teisingas sprendimas. Iki.

Po penkiolikos minučių Puaro sėdėjo bibliotekoje, žemame ilgame galiniame Norvėjaus namo kambaryje, pirmame aukšte. Kambaryje jie buvo penkiese. Inspektorius Barnetas, daktaras Stilingflytas, ponia Farli, milijonieriaus našlė, Džoana Farli, vienintelė jo dukra, ir Hugas Konvortis, jo asmeninis sekretorius.

Inspektorius Barnetas buvo taktiškas, panašus į kareivį vyras. Daktaras Stilingflytas, kurio profesinės savybės visiškai skyrėsi nuo jo telefoninio stiliaus, buvo aukštas, pailgo veido trisdešimtmetis. Ponia Farli aiškiai buvo daug jaunesnė už savo vyrą, graži tamsiaplaukė moteris. Jos burna buvo atšiauri, o juodos akys visiškai neišdavė jos jausmų. Atrodė, jog ji sugeba puikiai tvardytis. Džoanos Farli plaukai buvo šviesūs, o veidas

strazdanotas. Smakrą ir nosį ji aiškiai buvo paveldėjusi iš savo tėvo. Jos akys buvo protingos ir įžvalgios. Hugo Konvortis buvo išvaizdus jaunuolis, apsivilkęs labai tvarkingai. Jis atrodė protingas ir veiklus.

Po pasisveikinimų ir pristatymų Puaro paprastai ir aiškiai išdėstė savo apsilankymo aplinkybes ir istoriją, kurią jam papasakojo Benediktas Farlis. Jis negalėjo skųstis dėmesio stoka.

– Nepaprasčiausia istorija, kokią tik esu girdėjęs!– šūktelėjo inspektorius.– Sapnas, a? Ar žinojote ką nors apie tai, ponia Farli?

Ji linktelėjo.

– Mano vyras man apie tai užsiminė. Tai jį labai liūdino. Aš... aš jam pasakiau, kad tai virškinimo sutrikimas – žinote, jo dieta buvo labai keista,– ir pasiūliau paskambinti daktarui Stilingflytui.

Jaunuolis papurtė galvą.

– Jis nesitarė su manimi. Iš mesje Puaro pasakojimo aš sprendžiu, kad jis nuėjo į Harlio gatvę.

– Norėčiau išgirsti jūsų nuomonę, daktare,– pasakė Puaro.– Ponas Farlis man pasakė, kad jis tarėsi su trimis specialistais. Ką jūs manote apie jų teorijas?

Stilingflytas suraukė kaktą.

– Sunku pasakyti. Reikia atsižvelgti į tai, kad jis ne visai tiksliai persakė gydytojo žodžius. Tai buvo mėgėjo interpretacija.

– Norite pasakyti, kad jis jų žodžius suprato klaidingai?

– Ne visai taip. Noriu pasakyti, kad jie išsakė jam nuomonę profesiniais terminais, jis kiek iškraipė prasmę, o tada persakė tai savo kalba.

– Tad tai, ką jis man pasakė, nebuvo tiksliai tai, ką pasakė gydytojai.

– Maždaug taip. Jis tiesiog suprato tai kiek klaidingai, tai norėčiau pasakyti.

Puaro mąsliai linktelėjo.

– Ar žinoma, su kuo jis tarėsi?– paklausė jis.

Ponia Farli papurtė galvą, o Džoana Farli pasakė:

– Nė vienas iš mūsų nežinojome, kad jis su kažkuo tarėsi.

– Ar jis su jumis kalbėjosi apie tą sapną?– paklausė Puaro.

Mergina papurtė galvą.

– O su jumis, pone Konvorti?

– Ne, jis išvis nieko nepasakė. Jam diktuojant, aš parašiau jums laišką, bet neturėjau supratimo, apie ką jis norėjo su jumis pasitarti. Maniau, kad tai galėtų turėti ką nors bendro su verslo reikalais.

Puaro paklausė:

– O dabar – kokios pono Farlio mirties aplinkybės?

Inspektorius Barnetas klausiamai pažiūrėjo į ponią Farli ir į daktarą Stilingflytą, o tada pats ėmėsi pasakotojo rolės.

– Ponas Farlis buvo įpratęs kiekvieną popietę dirbti savo kambaryje antrame aukšte. Kaip girdėjau, netolimoje perspektyvoje buvo numatomas didelis firmų susijungimas, kažkas, kas turi ryšį su...

Jis pažiūrėjo į Hugą Konvortį, o šis pasakė:

– "Suvienytosiomis geležinkelio linijomis".

– Ryšium su tuo,– tęsė inspektorius Barnetas,– ponas Farlis sutiko duoti interviu dviems spaudos atstovams. Jis labai retai darydavo ką nors panašaus – kaip girdėjau, maždaug kartą per penkerius metus. Pasak reporterių – vieno iš "Naujienų agentūros", kito iš "Laikraščių sąjungos",– jie atvyko į susitikimą penkiolika po trijų. Jie laukė antrame aukšte prieš pono Farlio duris – tai įprasta vieta, laukiantiems susitikimo su ponu Farliu. Dvidešimt minučių po trijų atvažiavo pasiuntinys iš "Suvienytųjų geležinkelio linijų" su keliais neatidėliotinais dokumentais. Jam buvo parodytas pono Far-

lio kambarys, kuriame jis perdavė dokumentus. Ponas Farlis palydėjo jį iki durų, ir pasakė dviems spaudos atstovams:

– Aš atsiprašau, džentelmenai, kad verčiu jus laukti, bet aš turiu neatidėliotinų reikalų. Pabandysiu juos sutvarkyti kuo greičiau.

Du džentelmenai, ponas Adamsas ir ponas Stodartas, patikino poną Farlį, kad jie palauks, kol jam bus patogu. Jis grįžo į kambarį, uždarė duris – ir daugiau niekas nematė jo gyvo!

– Tęskite,– pasakė Puaro.

– Kiek po ketvirtos valandos,– tęsė inspektorius,– ponas Konvortis išėjo iš savo kambario, kuris yra greta pono Farlio kabineto, ir nustebo, pamatęs vis dar laukiančius reporterius. Jis norėjo, kad ponas Farlis pasirašytų kelis laiškus, ir pamanė, kad jis taip pat primins, kad tie du džentelmenai dar laukia. Tad jis nuėjo į pono Farlio kambarį. Savo nuostabai, iš pradžių jis nepamatė pono Farlio ir pamanė, kad kambarys tuščias. Tada jis išvydo batą, kyšantį iš po stalo, kuris stovi priešais langą. Jis greitai priėjo ir atrado ten gulintį negyvą poną Farlį, o šalia jo – revolverį. Ponas Konvortis išskubėjo iš kambario ir liepė liokajui paskambinti daktarui Stilingflytui. Pastarajam patarus, ponas Konvortis taip pat iškvietė policiją.

– Ar kas nors girdėjo šūvį?– paklausė Puaro.

– Ne. Transportas čia labai triukšmingas, laiptų aikštelės langas buvo praviras. Būtų labai neįtikima, jei per tą sunkvežimių ir lengvųjų automobilių keliamą triukšmą jis būtų išgirstas.

Puaro kiek pagalvojęs linktelėjo.

– Kaip manoma, kada jis mirė?– paklausė jis.

Stilingflytas pasakė:

– Kai tik čia atvykau,– tai buvo trisdešimt dvi minutės po keturių,– ištyriau lavoną. Ponas Farlis buvo miręs mažiausiai valandą.

Puaro veidas buvo labai rimtas.

– Tad gali būti, kad mirtis jį ištiko tuo laiku, kurį jis man paminėjo – dvidešimt aštuonios minutės po trijų.

– Tiksliai,– pasakė Stilingflytas.

– Ar buvo pirštų atspaudai ant revolverio?

– Taip, jo paties.

– O pats revolveris?

Inspektorius tęsė pasakojimą.

– Buvo vienas, kurį jis laikė antrame stalčiuje stalo dešinėje, taip kaip jis jums sakė. Ponia Farli jį atpažino. Be to, suprantate, į kambarį yra tik vienas įėjimas, durys į laiptų aikštelę. Du reporteriai sėdėjo tiesiai prieš duris, ir jie dievagojasi, kad niekas neįėjo į kambarį nuo to laiko, kai ponas Farlis kalbėjosi su jais, iki tol, kai ponas Konvortis įėjo vidun truputį po keturių. Tad viskas rodo, kad ponas Farlis nusižudė.

Inspektorius Barnetas šyptelėjo.

– Nebūtų jokių abejonių, jei ne vienas dalykas.

– Koks?

– Laiškas, parašytas jums.

Puaro taip pat šyptelėjo.

– Suprantu! Kur tik dalyvauja Erkiulis Puaro, ten tuoj įtariama žmogžudyste!

– Iš tiesų,– šaltai pasakė inspektorius.– Šiaip ar taip, jums nušvietus situaciją...

Puaro jį nutraukė.

– Valandėlę,– jis pasisuko į ponią Farli.– Ar jūsų vyras kada nors buvo užhipnotizuotas?

– Niekada.

– Ar jis studijavo hipnozės problemą? Ar jis domėjosi tuo dalyku?

Ji papurtė galvą.

– Nemanyčiau.

Staiga ji neteko savitvardos.

– Tas siaubingas sapnas! Tai tiesiog klaiku! Kad jis sapnuodavo... naktį po nakties... ir tada... lyg jis būtų... persekiojamas mirties!

Puaro prisiminė Benedikto Farlio žodžius: "*Aš imu daryti tai, ką tikrai noriu padaryti. Aš pribaigiu save.*"

Jis pasakė:

– Ar kada nors jūsų vyras galėjo bandyti nusižudyti?

– Ne.. bet paskutiniuoju metu... kartais jis būdavo labai keistas...

Įsiterpė aiškus ir paniekinantis Džoanos Farli balsas:

– Tėvas niekada nebūtų nusižudęs. Jis per daug savimi rūpinosi.

Daktaras Stilingflytas pasakė:

– Žinote, panele Farli, paprastai nusižudo ne tie žmonės, kurie grasina savižudybe. Štai dėl ko savižudybės kartais atrodo nepaaiškinamos.

Puaro pakilo ant kojų.

– Ar galima,– paklausė jis,– pamatyti kambarį, kuriame atsitiko tragedija?

– Žinoma. Daktare Stilingflytai...

Daktaras palydėjo Puaro į viršų.

Benedikto Farlio kambarys buvo daug didesnis nei sekretoriaus šalimais. Jis buvo prabangiai apstatytas, su giliais oda apmuštais foteliais, storu vilnoniu kilimu ir nepaprasto dydžio rašomuoju stalu.

Puaro praėjo pro stalą ten, kur tiesiog prieš langą ant kilimo buvo tamsi dėmė. Jis prisiminė milijonieriaus žodžius: "*Dvidešimt aštuonios minutės po trijų aš atidarau antrą stalčių savo stalo dešinėje, išimu revolverį, kurį ten laikau, užtaisau jį ir einu prie lango. O tada... o tada aš nusišaunu.*"

Jis lėtai linktelėjo. Tada pasakė:

– Langas buvo atidarytas šitaip?

– Taip. Bet niekas negalėjo pro jį patekti.

Puaro iškišo galvą laukan. Arti nebuvo nei palangės, nei apsauginių turėklų, nei vamzdžių. Čia neįliptų net katė. Priešais kilo aklina gamyklos siena, niūri siena be langų.

Stilingflytas pasakė:

– Juokinga, kad toks turtingas žmogus pasirinko šį kambarį savo buveine – su tokiu vaizdu. Atrodo lyg kalėjimo siena.

– Taip,– pasakė Puaro. Jis iškišo galvą ir pasižiūrėjo į tvirtai sumūrytas plytas.– Manau,– pasakė jis,– kad ta siena labai svarbi.

Stilingflytas smalsiai pažiūrėjo į jį.

– Nori pasakyti – psichologiškai?

Puaro priėjo prie stalo. Tingiai, ar taip tik atrodė, jis pakėlė žnyples. Jis paspaudė rankenas; žnyplės susispaudė visu savo ilgiu. Puaro atsargiai jomis paėmė nudegusį degtuko galiuką nuo kėdės, stovinčios už kelių pėdų, ir įdėjo jį į šiukšlių dėžę.

– Kai baigsi žaisti su šiais dalykais...– irzliai pradėjo Stilingflytas.

Erkiulis Puaro sumurmėjo:

– Genialus išradimas,– ir tvarkingai padėjo žnyples ant rašomojo stalo.

Tada paklausė:

– Kur mirties laiku buvo ponia Farli ir panelė Farli?

– Ponia Farli ilsėjosi savo kambaryje trečiame aukšte. Panelė Farli tapė savo studijoje namo viršuje.

Erkiulis Puaro kelias minutes irzliai pirštais beldė į stalą. Tada pasakė:

– Norėčiau pamatyti panelę Farli. Kaip manai, ar gali paprašyti, kad ji ateitų čia valandėlei?

– Jei to nori.

Stilingflytas smalsiai į jį pažiūrėjo, tada paliko kambarį. Po poros minučių atsidarė durys, ir įėjo Džoana Farli.

– Jūs neprieštarausite, madmuazele, jei užduosiu jums keletą klausimų?

Ji šaltai atlaikė jo žvilgsnį.

– Prašom klausti, ko tik norite.

– Ar žinojote, kad jūsų tėvas laikė revolverį savo stale?

– Ne.

– Kur buvote jūs ir jūsų motina – reiktų sakyti, jūsų pamotė, tiesa?

– Taip, Luiza yra antroji mano tėvo žmona. Ji tik aštuoneriais metais vyresnė už mane. Jūs kalbėjote apie..?

– Kur buvote jūs ir ji praėjusios savaitės ketvirtadienį? Reiktų sakyti, ketvirtadienio vakarą.

Ji valandėlę mąstė.

– Ketvirtadienį? Leiskite man pagalvoti. O, taip, mes ėjome į teatrą. Pažiūrėti "Šunytis juokėsi".

– Jūsų tėvas nesisiūlė jūsų palydėti?

– Jis niekada nevaikšto į teatrus.

– Ką jis paprastai daro vakarais?

– Sėdi čia ir skaito.

– Jis nebuvo labai komunikabilus?

Mergina tiesiai pasižiūrėjo į jį.

– Mano tėvas,– pasakė,– buvo nepaprastai nemaloni asmenybė. Nė vienas, kas gyveno su juo, negalėjo juo žavėtis.

– Tai, madmuazele, labai atviras pareiškimas.

– Aš tausoju jūsų laiką, mesje Puaro. Aš gana gerai suprantu, kurlink jūs sukate. Mano pamotė ištekėjo už tėvo dėl jo pinigų. Gyvenu čia, nes neturiu pinigų gyventi kitur. Yra vyras, už kurio noriu ištekėti; jis yra beturtis. Mano tėvas pasirūpino, kad jis prarastų darbą. Matote, jis norėjo, kad gerai ištekėčiau – tai lengva, kadangi aš turėjau tapti jo paveldėtoja!

– Jūsų tėvo turtas lieka jums?

– Taip. Tai yra jis Luizai, mano pamotei, paliko ketvirtį milijono be mokesčių, yra ir kitų smulkmenų, bet likęs turtas atitenka man,– ji staiga nusišypsojo.– Tad matote, mesje Puaro, aš turėjau daug priežasčių trokšti savo tėvo mirties!

– Matau, madmuazele, kad paveldėjote savo tėvo sumanumą.

Ji susimąsčius ištarė:

– Tėvas buvo gudrus... Jautei, kad jis... kad jis turi jėgą – varomąją jėgą, – bet ji pavirto į irzlumą... kartumą... neliko žmogiškumo...

Erkiulis Puaro tyliai pasakė:

– *Grand Dieu,** koks aš idiotas...

Džoana Farli pasisuko į duris.

– Ar yra dar kas nors?

– Du maži klausimėliai. Ar šios žnyplės,– jis pakėlė žnyples,– visada būdavo ant stalo?

– Taip. Tėvas naudojo jas daiktams pakelti. Jis nemėgo lankstytis.

– Dar vienas klausimas. Ar jūsų tėvo regėjimas buvo geras?

Ji pažvelgė į jį.

– O ne... Jis iš viso negalėjo matyti – noriu pasakyti, negalėjo matyti be akinių. Nuo vaikystės jo regėjimas buvo prastas.

– Bet su akiniais?

– O, žinoma, tada jis galėjo matyti gerai.

– Jis galėjo skaityti laikraščius ir smulkią spaudą?

– O taip.

– Tai viskas, madmuazele.

Ji išėjo iš kambario.

– Aš buvau kvailas,– sumurmėjo Puaro.– Tai

---

* didysis Dieve (pranc.)

buvo čia, visą laiką mano panosėj. O kadangi tai buvo taip arti, aš negalėjau to pamatyti.

Jis dar kartą persilenkė per langą. Žemai apačioje, siaurame kelyje tarp namo ir gamyklos jis pamatė nedidelį tamsų daiktą.

Erkiulis Puaro patenkintas linktelėjo ir vėl nulipo laiptais žemyn..

Kiti vis dar buvo bibliotekoje. Puaro kreipėsi į sekretorių:

– Noriu, pone Konvorti, kad jūs smulkiai nupasakotumėte tikslias mano pakvietimo pas poną Farlį aplinkybes. Pavyzdžiui, kada ponas Farlis padiktavo tą laišką?

– Trečiadienio popietę – pusę šešių, kiek pamenu.

– Ar buvo kokių nors ypatingų nurodymų dėl jo išsiuntimo?

– Jis liepė man pačiam jį išsiųsti.

– Ir jūs tai padarėte?

– Taip.

– Ar jis davė liokajui kokius nors ypatingus nurodymus, kaip mane sutikti?

– Taip. Jis liepė man pasakyti Holmsui (Holmsas yra mūsų liokajus), kad džentelmenas pasibels pusę dešimtos. Jis turėjo paklausti džentelmeno vardo. Jis taip pat turėjo paprašyti parodyti laišką.

– Imamasi gana ypatingų apsaugos priemonių, ar jūs taip nemanote?

Konvortis truktelėjo pečiais.

– Ponas Farlis,– atsargiai pasakė jis,– buvo gana savotiškas.

– Kokie nors kiti nurodymai?

– Taip. Jis liepė man pasiimti laisvą vakarą.

– Ar jūs taip padarėte?

– Taip, tuoj pat po pietų aš nuėjau į kiną.

– Kada grįžote?

– Atėjau daugmaž penkiolika po vienuolikos.

– Ar tą vakarą dar matėte poną Farlį?

– Ne.

– Ir jis neužsiminė apie įvykį kitą rytą?

– Ne.

Puaro akimirką patylėjo, tada tęsė:

– Kai aš atvykau, buvau įvestas ne į paties pono Farlio kambarį.

– Ne. Jis liepė man pasakyti Holmsui, kad jus įvestų į mano kambarį.

– Kodėl taip buvo? Ar jūs žinote?

Konvortis papurtė galvą.

– Niekada nesvarsčiau jokių pono Farlio nurodymų,– šaltai pasakė jis.– Jis tuo būtų pasipiktinęs.

– Ar jis paprastai priimdavo lankytojus savo kambaryje?

– Paprastai, bet ne visada. Kartais jis susitikdavo su jais mano kambaryje.

– Ar tam būdavo kokių nors priežasčių?

Hugas Konvortis susimąstė.

– Ne... vargu ar galiu taip manyti... niekad iš tikrųjų apie tai negalvojau.

Pasisukdamas į ponią Farli, Puaro paklausė:

– Ar leisite paskambinti jūsų liokajui?

– Žinoma, mesje Puaro.

Labai tiksliai, labai mandagiai Holmsas atsiliepė į skambutį.

– Jūs skambinot, madam?

Ponia Farli gestu parodė į Puaro. Holmsas mandagiai pasisuko į jį:

– Taip, sere?

– Kokie buvo nurodymai jums, Holmsai, ketvirtadienio vakarą, kai aš čia atvykau?

Holmsas atsikrenkštė, tada pasakė:

– Po pietų ponas Konvortis pasakė man, kad ponas Farlis pusę dešimtos laukia pono Erkiulio Puaro.

Aš turėjau pasitikslinti džentelmeno vardą, ir turėjau patikrinti informaciją, žiūrėdamas į laišką. Tada turėjau nuvesti jį į pono Konvorčio kambarį.

– Ar jums taip pat buvo liepta pabelsti į duris?

Liokajaus veide šmėkštelėjo antipatija.

– Tai buvo vienas iš pono Farlio nurodymų. Pristatydamas lankytojus, visada turėdavau belstis... Dalykinius lankytojus,– pridūrė jis.

– O, tas mane nustebino! Ar buvo ir kitų nurodymų, susijusių su manimi?

– Ne, sere. Kai ponas Konvortis pasakė man, ką aš ką tik pakartojau jums, jis išėjo.

– Kada tai buvo?

– Be dešimties minučių devynios, sere.

– Ar jūs po to matėte poną Farlį?

– Taip, sere, aš atnešiau jam stiklinę vandens devintą valandą, kaip paprastai.

– Ar jis tada buvo savo kambaryje, ar pono Konvorčio?

– Jis buvo savo kambaryje, sere.

– Ar pastebėjote tame kambaryje ką nors neįprasto?

– Neįprasto? Ne, sere.

– Kur buvo ponia Farli ir panelė Farli?

– Jos buvo išėjusios į teatrą, sere.

– Ačiū, Holmsai, to pakanka.

Holmsas nusilenkė ir paliko kambarį. Puaro pasisuko į milijonieriaus našlę.

– Dar vienas klausimas, ponia Farli. Ar jūsų vyro regėjimas buvo geras?

– Ne. Ne – be akinių.

– Jis buvo labai trumparegis?

– Taip, be savo akinių jis buvo beveik bejėgis.

– Ar jis turėjo kelis akinius?

– Taip.

– O,– pasakė Puaro. Jis atsilošė.– Manau, kad tai užbaigia bylą...

Kambaryje buvo tylu. Jie visi žiūrėjo į mažąjį žmogų, kuris sėdėjo ten, patenkintas glostydamas savo ūsus. Inspektoriaus veide matėsi sumišimas, daktaras Stilingflytas buvo susiraukęs, Konvortis tiesiog žiūrėjo nieko nesuprasdamas, ponia Farli žiūrėjo į jį su nuostaba, Džoana Farli, rodės, nekantravo.

Ponia Farli nutraukė tylą.

– Nesuprantu, mesje Puaro,– jos balsas buvo irzlus.– Sapnas...

– Taip,– pasakė Puaro.– Sapnas buvo labai svarbus.

Ponia Farli krūptelėjo. Ji pasakė:

– Anksčiau niekad netikėjau niekuo antgamtišku... Bet dabar... sapnuoti jį naktį po nakties prieš...

– Tai nepaprasta,– pasakė daktaras Stilingflytas.– Nepaprasta! Jei mes nebūtume girdėję tavo žodžių, Puaro, ir jei tu jų nebūtum išgirdęs tiesiai iš pirmų lūpų...– jis sutrikęs kostelėjo ir prisiminė savo profesines manieras.– Aš atsiprašau, ponia Farli. Jei pats ponas Farlis nebūtų papasakojęs tos istorijos...

– Iš tiesų,– pasakė Puaro. Jo akys, kurios buvo pusiau primerktos, staiga atsimerkė. Jos buvo ryškiai žalios.– Jei Benediktas Farlis nebūtų man papasakojęs...

Jis valandėlę patylėjo, žvelgdamas į sumišusių veidų ratą.

– Suprantate, yra rimtų dalykų, atsitikusių tą vakarą, kuriuos aš sunkiai galėjau paaiškinti. Pirmiausia, dėl ko tiek triukšmo, kad atsineščiau tą laišką?

– Identifikavimas,– spėjo Konvortis.

– Ne, ne, mano brangusis jaunuoli. Iš tiesų ta mintis per daug keista. Turėjo būti kažkokių pagrįstesnių priežasčių. Nes ponas Farlis ne tik pageidavo pamatyti tą laišką, bet ir atkakliai reikalavo, kad išeidamas jį palikčiau. Ir dar daugiau – net tada jis jo nesunaikino! Šią popietę jis buvo rastas tarp jo popierių. Kodėl jis jį pasilaikė?

Įsiterpė Džoana Farli.

– Jis norėjo, kad jei kas jam atsitiktų, keistas sapnas būtų pagarsintas.

Puaro pritardamas linktelėjo.

– Jūs esate įžvalgi, madmuazele. Toks turėjo būti – tik toks galėjo būti – laiško laikymo tikslas. Kai ponas Farlis mirė, turėjo būti papasakota keistojo sapno istorija! Tas sapnas buvo labai svarbus. Tas sapnas, madmuazele, buvo esminis!

– Dabar aš prieinu,– tęsė jis,– prie antrosios dalies. Išgirdęs jo istoriją, paprašiau pono Farlio parodyti man stalą ir revolverį. Atrodė, kad jis ruošiasi tai padaryti, paskui staiga atsisako. Kodėl jis atsisakė?

Šį kartą niekas nepasiūlė atsakymo.

– Aš kitaip suformuluosiu šį klausimą. Kas buvo kitame kambaryje, ko nenorėjo ponas Farlis, kad aš pamatyčiau?

Vis dar buvo tylu.

– Taip,– pasakė Puaro.– Tai sunku. O visgi buvo priežasčių – esminių priežasčių, kodėl ponas Farlis priėmė mane savo sekretoriaus kambaryje ir kategoriškai atsisakė nuvesti mane į savo kambarį. Kažkas buvo tame kambaryje, ko neturėjau pamatyti. O dabar prieinu prie trečio nesuprantamo įvykio tą vakarą. Man išeinant ponas Farlis pareikalavo, kad duočiau jam tą laišką, kurį buvau gavęs. Netyčia padaviau jam pranešimą iš savo skalbėjos. Jis pažiūrėjo į jį ir padėjo šalia savęs. Prieš pat išeidamas iš kambario, supratau savo klaidą ir ištaisiau ją! Po to aš palikau namą ir – prisipažįstu – visai nežinojau, ką daryti! Visas reikalas ir ypač paskutinis incidentas atrodė man visai nesuprantami.

Jis pažiūrėjo į juos.

– Jūs nesuprantate?

Stilingflytas pasakė:

– Aš tikrai nesuprantu, ką bendro su tuo turi jūsų skalbėja, Puaro.

– Mano skalbėja,– pasakė Puaro,– buvo labai svarbi. Ta nelaiminga moteris, kuri skalbia mano apykakles, pirmą kartą gyvenime buvo kažkam naudinga. Jūs turėtumėte suprasti – tai taip akivaizdu. Ponas Farlis pasižiūrėjo į pranešimą – vienas žvilgsnis būtų jam pasakęs, kad tai ne tas laiškas – ir vis dėlto jis to nežinojo. Kodėl? Todėl, kad jis negalėjo aiškiai matyti!

Inspektorius Barnetas gyvai pasakė:

– Ar jis nebuvo užsidėjęs akinių?

Erkiulis Puaro nusišypsojo.

– Taip,– pasakė jis.– Jis buvo užsidėjęs akinius. Todėl visa tai taip įdomu.

Jis pasilenkė į priekį.

– Pono Farlio sapnas buvo labai svarbus. Jūs girdėjote, jog jis sapnavo, kad nusižudo. Ir po kiek laiko jis nusižudė. Sakoma, kad jis buvo vienas kambaryje, šalia jo buvo rastas revolveris, ir tuo metu, kai jis buvo nušautas, niekas neįėjo ir niekas iš jo neišėjo. Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad tai turi būti savižudybė!

– Taip,– pasakė Stilingflytas.

Erkiulis Puaro papurtė galvą.

– Priešingai,– pasakė jis.– Tai buvo žmogžudystė. Neįprasta ir labai gudriai suplanuota žmogžudystė.

Jis vėl pasilenkė į priekį, bilsnojo į stalą, o jo akys buvo žalios ir žibėjo.

– Kodėl ponas Farlis man tą vakarą neleido nueiti į jo kambarį? Kas ten buvo, ko neturėjau pamatyti? Manau, draugai, kad ten buvo... pats Benediktas Farlis!

Jis nusišypsojo apstulbusiems klausytojams.

– Taip, taip, tai, ką aš pasakiau, nėra nesąmonė. Kodėl ponas Farlis, su kuriuo kalbėjau, nepamatė skirtumo tarp dviejų visiškai nepanašių laiškų? Todėl, *mes amis,** kad tai buvo normalaus regėjimo žmogus,

---

* mano draugai

užsidėjęs labai stiprius akinius. Tie akiniai normalaus regėjimo žmogų padarytų praktiškai aklą. Ar ne, daktare?

– Taip... žinoma,– sumurmėjo Stilingflytas.

– Kodėl aš, kalbėdamasis su ponu Farliu, jaučiausi lyg kalbėčiau su šarlatanu, su aktorium, vaidinančiu rolę! Apgalvokime dekoracijas. Tamsus kambarys, akinanti lempa žaliu gaubtu, pasukta nuo figūros kėdėje. Aš mačiau įžymųjį lopytą chalatą, paukščio snapo formos nosį (padirbta iš tos naudingos medžiagos, glaisto), baltą plaukų skiauterę, stiprias linzes akiniuose, slepiančias akis. Kur įrodymai, kad ponas Farlis kažkada sapnavo? Tik istorija, kurią man papasakojo, ir ponios Farli parodymai. Kur įrodymas, kad Benediktas Farlis laikė revolverį savo stale? Vėl man papasakota istorija ir ponios Farli žodžiai. Du žmonės įvykdė šią apgaulę – ponia Farli ir Hugas Konvortis. Konvortis parašė man laišką, davė nurodymus liokajui, tariamai išėjo į kiną, bet tuoj pat vėl grįžo, atsirakinęs duris savo raktu, nuėjo į savo kambarį, persirengė, ir suvaidino Benedikto Farlio rolę. O dabar mes prieiname prie šios popietės. Atsiranda galimybė, kurios laukė ponas Konvortis. Laiptų aikštelėje yra du liudininkai, prisiekę, kad niekas neįėjo ir neišėjo iš Benedikto Farlio kambario. Konvortis laukia, kol pro šalį važiuoja tikrai daug mašinų. Tada jis išsilenkia pro savo langą ir su žnyplėmis, kurias jis pavogė nuo stalo gretimame kambaryje, iškiša daiktą priešais kambario langą. Benediktas Farlis prieina prie lango. Konvortis įtraukia atgal žnyples, ir kai Farlis išsilenkia laukan, o pro šalį važiuoja sunkvežimiai, Konvortis šauna į jį su paruoštu revolveriu. Prisimenate, kad priešais yra aklina siena. Nusikaltimo liudininkų negali būti. Konvortis laukia apie pusę valandos, tada pasiima keletą dokumentų, paslepia tarp jų žnyples ir revolverį, — ir eina į laiptų aikštelę, po to į gretimą kambarį. Jis padeda žnyples ant stalo, guldo revolverį ant žemės, prieš

tai užspaudęs negyvėlio pirštus ant jo, ir išskuba lauk su naujienomis apie pono Farlio "savižudybę". Jis sutvarko, kad laiškas man būtų rastas ir kad aš atvykčiau su savo pasakojimu – pasakojimu, kurį girdėjau iš paties pono Farlio lūpų – apie jo nepaprastą "sapną" – keistą norą nusižudyti! Keli lengvatikiai žmogeliai aptars hipnozės teoriją, bet be abejonių, bus pripažinta, kad ranka, kuri laikė revolverį, buvo paties Benedikto Farlio.

Erkiulio akys nukrypo į našlės veidą; jis su pasitenkinimu pastebėjo išgąstį... pelenų blyškumą... aklą siaubą...

– Ir žinoma,– švelniai pabaigė jis,– būtų pasiekta laiminga pabaiga. Ketvirtis milijono ir dvi širdys, plakančios kaip viena...

Daktaras Džonas Stilingflytas ir Erkiulis Puaro ėjo pro Norvėjaus namą. Jiems iš dešinės kilo gamyklos siena. Priešais ją kairėje buvo Benedikto Farlio ir Hugo Konvorčio kambarių langai. Erkiulis Puaro sustojo ir pakėlė nedidelį daiktą – juodą katino iškamšą.

– *Voila,*– pasakė jis.– Ją Konvortis žnyplėse laikė prieš Farlio langą. Prisimeni, kad Farlis nekentė kačių? Aišku, kad jis metėsi prie lango.

– Kodėl gi Konvortis neatėjo ir nepakėlė jos po to, kai numetė?

– Kaip jis galėjo? Taip darydamas būtų sukėlęs įtarimus. Pagaliau, jei tas daikčiukas būtų rastas, visi galvotų, kad koks nors vaikas čia vaikščiojo ir numetė jį.

– Taip,– atsidusęs pasakė Stilingflytas.– Taip tikriausiai pagalvotų paprastas žmogus. Bet ne gerasis senasis Erkiulis! Ar žinai, senas kuine, kad iki paskutinės akimirkos aš galvojau, kad tu vedi prie kažkokios subtilios teorijos apie psichologiškai įteigtą žmogžudystę! Lažinuosi, kad tiedu irgi taip manė! Ta Farli, koktus turto troškimas. Dievaži, kaip ji palūžo! Konvortis būtų galėjęs išsisukti, jei ji nebūtų pradėjus isterikos ir ban-

džiusi sugadinti tavo grožį savo nagais. Aš dar laiku atitraukiau ją nuo tavęs.

Jis valandėlę patylėjo, o tada pasakė:

– Man beveik patinka ta mergina. Žinai, ištvermė ir smegenys. Manau, būčiau laimės ieškotojas, jei šaučiau į ją?

– Tu pavėlavai, drauguži. Jau yra kai kas, kas tave *sur le tapis.** Jos tėvo mirtis atvėrė kelią jos laimei.

– Žiūrint į viską apskritai, ji turėjo puikiausią motyvą pritrenkti savo nemalonų tėtušį.

– Motyvų ir galimybių nepakanka,– pasakė Puaro.– Dar turi būti nusikaltėlio charakteris!

– Įdomu, ar tu kada nors įvykdysi nusikaltimą, Puaro?– pasakė Stilingflytas.– Lažinuosi, kad tu su tuo gerai susitvarkytum. Tiesą pasakius, tau tai būtų per lengva – noriu pasakyti, kad viskas būtų tiesiog nesportiška.

– Tai,– pasakė Puaro,– yra tipiška anglo mintis.

---

* paguldė ant menčių (pranc.)

Grinšo Beprotybė

1.

Du vyrai apėjo krūmokšnius.

– Na, mes jau čia,– pasakė Reimondas Vestas.– Štai.

Horisas Bindleris apstulbęs giliai įkvėpė.

– Bet mielasis,– suriko jis,– kaip nuostabu,– jo balsas pakilo iki klyksmo, išreiškiančio estetinę ekstazę, paskui pažemėjo iki pagarbios baimės.– Tai neįtikėtina. Ne iš šio pasaulio! Taškas. Geriausias egzempliorius.

– Aš maniau, kad jums tai patiks,– geraširdiškai pasakė Reimondas Vestas.

– Patiks? Mielasis...– Horisui pritrūko žodžių. Jis atsegė savo fotoaparato dėklą ir pradėjo fotografuoti.– Tai bus vienas iš mano kolekcijos šedevrų,– laimingas pasakė.– Aš manau, kad gana linksma turėti baisūnų kolekciją, ar ne? Ta mintis šovė man vieną vakarą vonioje, prieš septynerius metus. Mano paskutinė tikra brangenybė buvo Kampo Santo Genujoje, bet aš tikrai manau, kad šis ją nurungia. Kaip jis vadinasi?

– Neturiu nė mažiausio supratimo,– pasakė Reimondas.

– Manau, kad jis turi vardą?

– Tikriausiai turi. Bet iš tiesų aplinkiniai niekad jo kitaip nevadino kaip Grinšo Beprotybe.

– Grinšas buvo žmogus, kuris tai pastatė?

– Taip. Tūkstantis aštuoni šimtai šešiasdešimtaisiais arba septyniasdešimtaisiais ar panašiai. Tų laikų vietinė pasaka apie Pelenę. Basas berniūkštis, kuris tapo neapsakomu turtuoliu. Žmonės skirtingai traktuoja

šių rūmų statybos priežastį: gal tai buvo ryškus gerovės protrūkis, gal jis norėjo padaryti įspūdį savo kreditoriams. Jei priežastis pastaroji, tai jis nepadarė jiems įspūdžio. Jis arba bankrutavo, arba atsidūrė labai arti bankroto ribos. Iš čia ir pavadinimas – Grinšo Beprotybė.

Horiso fotoaparatas spragtelėjo.

– Štai,– patenkintas pasakė jis.– Primink man, kad parodyčiau tau 310 savo kolekcijos numerį. Tikrai neįtikėtina itališkojo stiliaus marmurinė lentyna virš židinio,– jis pridūrė, žiūrėdamas į namą,– negaliu suprasti, kaip ponas Grinšas visa tai sugalvojo.

– Nesunku įžvelgti kelias priežastis,– pasakė Reimondas.– Ar nemanai, kad jis aplankė Luaros pilį? Tie bokšteliai. O tada jis turėjo keliauti į rytus. Neabejotina Tadž Mahalo įtaka. Man beveik patinka mauriškasis fligelis,– pridėjo jis,– ir Venecijos rūmų pėdsakai.

– Stebina, kaip jis įtikino architektą įgyvendinti tas idėjas.

Reimondas truktelėjo pečiais.

– Manau, kad tai nesudarė sunkumų,– atsakė jis.– Tikriausiai architektas galėjo išeiti į poilsį su geromis pajamomis likusiam gyvenimui, o vargšas senasis Grinšas subankrutavo.

– Ar mes galime pažiūrėti į jį iš kito šono?– paklausė Horisas.– O gal mes įsibrovėme į privačią valdą?

– Mes vis tiek jau įsibrovėme,– pasakė Reimondas, – bet nemanau, kad kas nors dėl to atsitiks.

Jis pasuko už namo kampo, o Horisas liuoktelėjo jam iš paskos.

– Bet kas čia gyvena, mielasis? Našlaičiai ar poilsiautojai? Tai tikrai ne mokykla. Nėra žaidimų aikštelių ir linksmo klegesio.

– O, čia vis dar gyvena Grinšai,– mestelėjo per petį Reimondas.– Pats namas nebuvo parduotas aukcione. Jį paveldėjo senojo Grinšo sūnus. Jis buvo šykš-

tuolis ir gyveno viename namo gale. Niekada neišleido nė penso. Tikriausiai niekada neturėjo penso, kurį galėtų išleisti. Dabar čia gyvena jo dukra. Sena dama – labai ekscentriška.

Kalbėdamas Reimondas sveikino save už mintį suteikti pramogą savo svečiui, parodant jam Grinšo Beprotybę. Šie literatūros kritikai visada apsimeta, kad ilgisi savaitgalių kaime, o kai ten atvyksta, vadina kaimą baisiai nuobodžiu. Rytoj bus sekmadienio laikraščiai, o šiandien Reimondas Vestas sveikino save, kad sugalvojo aplankyti Grinšo Beprotybę, praturtindanas garsiąją Horiso Bindlerio baisūnų kolekciją.

Jie pasuko už namo kampo ir išėjo į apleistą pievelę. Viename jos kampe buvo didelis alpinariumas, o virš jo buvo palinkusi figūra, kurią pamatęs, Horisas pasigėrėdamas sugriebė Reimondo ranką.

– Mielasis,– sušuko jis,– ar matote, ką ji dėvi? Kartūno suknelę. Kaip tarnaitė – kai būdavo tarnaitės. Vienas iš mano mylimiausių prisiminimų yra gyvenimas kaimo name, kai aš buvau dar berniukas, kur tikra tarnaitė keldavo mane rytą, visa traškanti, su kartūno suknele ir kyku. Taip, mano berniuk, tikrai su kyku. Muslinas su ilgais plėvesuojančiais kaspinais. Ne, tikriausiai kambarinės būdavo su kaspinais. Bet šiaip ar taip, ji buvo tikra tarnaitė, ir ji įnešdavo milžinišką varinį karšto vandens dubenį. Kokia jaudinanti diena.

Moteris kartūno suknele atsitiesė ir priėjo prie jų, laikydama rankoje kauptuką. Ji buvo išties baisios išvaizdos. Palaidi žili plaukai kuokštais krito ant jos pečių, jos galva buvo įbrukta į šiaudinę skrybėlę, tokią, kokias mūvi arkliai Italijoje. Spalvota kartūno suknelė, kurią ji dėvėjo, beveik siekė jos kulkšnis. Iš vėjo nugairinto, nešvaraus veido į juos tiriamai žvelgė gudrios akys.

– Turiu atsiprašyti, kad įsibrovėme į privačias valdas, panele Grinš,– pasakė Reimondas Vestas, sus-

tojęs priešais ją,– bet ponas Horisas Bindleris, kuris apsistojęs pas mane...

Horisas nusilenkė ir nukėlė skrybėlę.

–... labai domisi... e... senovės istorija ir... e... gražiais pastatais.

Reimondas Vestas kalbėjo laisvai, kaip pagarsėjęs rašytojas, kuris žino, kad jis įžymybė ir kad gali eiti ten, kur kiti žmonės negali.

Panelė Grinš pažiūrėjo į stūksančią už jos prašmatnybę.

– Tai gražus namas,– pritarė ji.– Mano senelis jį pastatė – žinoma, prieš man gimstant. Kalbama, kad jis sakė, jog norėtų nustebinti vietinius.

– Sakyčiau, jis tai padarė, ponia,– pasakė Horisas Bindleris.

– Ponas Bindleris yra gerai žinomas literatūros kritikas,– pasakė Reimondas Vestas.

Panelė Grinš aiškiai nejautė pagarbos literatūros kritikams. Jis jai nepadarė jokio įspūdžio.

– Aš jį laikau,– pasakė panelė Grinš, grįždama prie namo,– kaip paminklą savo senelio genialumui. Čia ateina silpnapročiai kvailiai ir klausia, kodėl jo neparduodu ir neinu gyventi į miesto butą. Ką aš daryčiau bute? Tai mano namai ir aš juose gyvenu,– pasakė panelė Grinš.– Visada čia gyvenau,– ji susimąstė apie praeitį.– Mes buvome trise. Laura ištekėjo už dvasininko. Tėvelis nedavė jai pinigų, pasakė, kad kunigas turi būti neturtingas. Ji mirė gimdydama. Kūdikis taip pat mirė. Netė pabėgo su jojiku. Tėvas, žinoma, išbraukė ją iš savo testamento. Haris Flečeris gražus vyrukas, bet nieko daugiau. Nemanau, kad Netė su juo buvo laiminga. Šiaip ar taip, ji ilgai negyveno. Jie turėjo sūnų. Jis kartais man parašo, bet, aišku, jis ne Grinšas. Aš esu paskutinė iš Grinšų,– ji tikrai išdidžiai ištiesė savo palinkusius pečius ir pasitaisė padaužiškai užsmauktą šiaudinę skrybėlę. Tada pasisukdama ji griežtai pasakė:

– Taip, ponia Kresvel, kas atsitiko?

Prie jų einanti nuo namo figūra greta panelės Grinš atrodė juokingai nepanaši į ją. Melsvi ponios Kresvel plaukai buvo nuostabiai sušukuoti, sukelti į viršų smulkiai susuktomis garbanomis ir plaukų sruogomis. Atrodė, kad ji susišukavo kaip prancūzų markizė, besirengianti eiti į fantastinių šukuosenų vakarėlį. Likusi jos vidutinio amžiaus kūno dalis buvo apvilkta tuo, kas turėtų būti šiugždantis juodas šilkas, bet iš tiesų buvo viena iš juodo dirbtinio šilko žvilgančių atmainų. Ji nebuvo aukšta, tačiau turėjo iškilią ir vešlią krūtinę. Kai ji kalbėjo, jos balsas buvo neįtikėtinai žemas. Ji kalbėjo su rafinuota dikcija, tik truputį stabtelėdama ties žodžiais, prasidedančiais "h", ir jų tarimas su perdėta aspiracija kėlė įtarimą, kad tam tikru tolimu jos jaunystės laikotarpiu "h" tarimas galėjo jai sudaryti rūpesčių.

– Žuvis, madam,– pasakė ponia Kresvel,– menkės gabalas. Jos neatvežė. Paprašiau Alfredą nueiti jos, o jis atsisako tai padaryti.

Panelė Grinš gana netikėtai nusikvatojo.

– Atsisako, tiesa?

– Alfredas, madam, labai nepaslaugus.

Panelė Grinš pridėjo du žemėtus pirštus prie lūpų, staiga kurtinančiai sušvilpė, o po to sušuko:

– Alfredai. Alfredai, ateik čia.

Iš už namo kampo atsakydamas į šaukimą pasirodė jaunuolis, rankoje nešinas kastuvu. Jo veidas buvo drąsus, gražus, ir jis pažvelgė aiškiai bloga linkinčiu žvilgsniu į ponią Kresvel.

– Jūs kvietėte mane, panele?– pasakė jis.

– Taip, Alfredai. Girdėjau, kad atsisakei nueiti žuvies. Kaip ten buvo, a?

Alfredo balsas buvo šiurkštus.

– Nueisiu, jeigu jūs jos norite, panele. Jūs turite tik pasakyti.

– Aš jos noriu. Noriu vakarienei.

– Jūs teisi, panele. Aš tuojau einu.

Jis akiplėšiškai nužvelgė ponią Kresvel, kuri išraudo ir be kvapo sumurmėjo:

– Tikrai! Tai netoleruotina.

– Dabar aš matau,– pasakė panelė Grinš,– kad porelė keistų lankytojų yra kaip tik tai, ko mums reikia, ar ne, ponia Kresvel?

Ponia Kresvel atrodė suglumus.

– Aš atsiprašau, madam...

– Tu žinai kam,– pasakė panelė Grinš, linktelėdama galvą.– Testamentu skiriamas paveldėtojas neturi teisės liudyti. Tiesa, ar ne?– ji kreipėsi į Reimondą Vestą.

– Iš tiesų,– patvirtino Reimondas.

– Esu pakankamai susipažinusi su teise, kad tai žinočiau,– pasakė panelė Grinš.– O judu esate vyrai su padėtimi.

Ji nusviedė kauptuką ant piktžolių krepšio.

– Ar jūs nieko prieš nueiti su manimi į biblioteką?

– Su malonumu,– žvaliai pasakė Horisas.

Ji vedė juos pro stiklines duris ir pro plačią geltoną bei auksinę svetainę, kurios sienos buvo apmuštos išblukusiu brokatu, o po baldais gulėjo dulkini kilimai, paskui pro didelį tamsų prieškambarį, laiptais į viršų ir į kambarį antrame aukšte.

– Mano senelio biblioteka,– paskelbė ji.

Horisas apsižvalgė po kambarį su didžiu pasitenkinimu. Jo požiūriu, kambarys buvo kupinas baisūnų. Sfinksų galvos styrojo ant labiausiai neįtikimų baldų vietų, milžiniška bronzinė skulptūra, kaip jis manė, vaizdavo Paulių ir Virginiją, o didelį bronzinį laikrodį su klasikos motyvais jis iškart panoro nufotografuoti.

– Begalės knygų,– pasakė panelė Grinš.

Reimondas jau žiūrėjo į knygas. Iš paviršutiniško žvilgsnio jis galėjo suprasti, kad čia nebuvo jokios tikrai įdomios knygos, o galbūt ir knygos, kuri būtų perskaityta. Tai buvo puikiai įrišti klasikos rinkiniai, kokiais prieš devyniasdešimt metų puošdavo džentelmenų bibliotekas. Čia taip pat buvo keli nelabai senų laikų romanai, tačiau neatrodė, kad ir jie būtų dažnai skaitomi.

Panelė Grinš nevikriai rausėsi didelio stalo stalčiuose. Pagaliau ji išėmė pergamentinį dokumentą.

– Mano testamentas,– paaiškino ji.– Reikia palikti savo pinigus kažkam... ar taip sakoma. Jei mirčiau, neparašius testamento, manau, kad juos gautų arklių pirklio sūnus. Haris Flečeris gražus vyrukas, bet toks sukčius, kokių pasaulis nematė. Nesuprantu, kodėl jo sūnus turėtų paveldėti šį dvarą. Ne,– tęsė ji, lyg atsakydama į kažkokį neištartą prieštaravimą,– aš apsisprendžiau. Paliksiu jį Kresvel.

– Jūsų ūkvedei?

– Taip. Aš jai tai išaiškinau. Testamentu aš palieku jai viską, ką turiu, tada neturėsiu mokėti jai už darbą. Tai sutaupys man daug einamųjų išlaidų ir išlaikys ją iki pat galo. Neįspės manęs ir neišeis bet kurią minutę. Labai didelė puošeiva ir visa kita, ar ne? Bet jos tėvas buvo paprastas vandentiekio darbininkas. Ji neturi dėl ko riesti nosį.

Ji ištiesino pergamentą. Paėmė plunksną, pamerkė ją į rašalinę ir pasirašė – Katerina Dorotė Grinš.

– Taip,– pasakė ji,– jūs turite matyti, kaip aš pasirašau, o tada pasirašote judu, ir testamentas pasidaro teisėtas.

Ji padavė plunksną Reimondui Vestui. Jis valandėlę dvejojo, jausdamas nelauktą pasidygėjimą tuo, ką buvo prašytas padaryti. Tada skubiai pakeverzojo gerai žinomą parašą, su kuriuo jo rytinis paštas pa-

prastai atnešdavo mažiausiai bent šešerias sąskaitas per dieną.

Horisas paėmė iš jo plunksną ir pridėjo savo miniatiūrišką parašą.

– Padaryta, – pasakė panelė Grinš.

Ji nuėjo prie knygų lentynos ir stabtelėjo, nepasitikinčiai žvelgdama į juos, tada atidarė stiklines duris, ištraukė knygą ir į vidų įdėjo sulankstytą pergamentą.

– Turiu savo vietų daiktams laikyti,– pasakė ji.

– "Ledi Odli paslaptis"– pastebėjo Reimondas Vestas, spėjęs pamatyti knygos pavadinimą, prieš ją padedant į vietą.

Panelė Grinš vėl nusikvatojo.

– Tų dienų bestseleris,– pastebėjo ji.– Ne kaip jūsų knygos, a?

Ji staiga draugiškai bakstelėjo alkūne Reimondui į šonkaulius. Reimondas buvo šiek tiek nustebęs, kad ji netgi žino, jog jis rašo knygas. Nors Reimondo Vesto vardas buvo gerai žinomas literatūroje, jis vargu ar galėjo būti vadinamas bestselerių rašytoju. Nors jam sulaukus vidutinio amžiaus, jo knygos tapo šviesesnės, jose buvo vaizduojama blogoji gyvenimo pusė.

– Norėčiau žinoti,– sulaikęs kvapą paklausė Horisas,– ar aš galėčiau nufotografuoti laikrodį?

– Be abejo,– pasakė panelė Grinš.– Manau, kad jis iš Paryžiaus parodos.

– Labai galimas daiktas,– pasakė Horisas. Jis nufotografavo laikrodį.

– Kambarys nenaudojamas nuo mano senelio laikų,– pasakė panelė Grinš.– Šis stalas pilnas senų jo dienoraščių. Manyčiau, tai įdomu. Mano regėjimas per prastas, kad pati juos perskaityčiau. Norėčiau juos išleisti, bet manau, kad prie jų reikėtų gerai padirbėti.

– Jūs galite nusisamdyti ką nors, kas tai padarytų,– pasakė Reimondas Vestas.

– Tikrai galėčiau? Žinote, tai gera mintis. Aš apie tai pagalvosiu.

Reimondas Vestas pasižiūrėjo į savo laikrodį.

– Mes negalime ilgiau piktnaudžiauti jūsų gerumu,– pasakė jis.

– Buvo malonu jus pamatyti,– galantiškai atsakė panelė Grinš.– Kai išgirdau jus einant pro namo kampą, maniau, kad jūs policininkas.

– Kodėl policininkas?– paklausė Horisas, kuris niekada nesusilaikydavo nepaklausęs.

Netikėtai panelė Grinš atsakė:

– Jei norite žinoti, kiek laiko, paklauskit policininko,– sučiulbėjo ji, ir, pateikus Viktorijos laikų humoro pavyzdį, stuktelėjo Horisui į šonkaulius ir smarkiai nusikvatojo.

– Tai buvo nuostabi popietė,– atsiduso Horisas, jiems einant namo.– Tikrai ši vieta turi viską. Vienintelis daiktas, kurio trūksta bibliotekoje, tai lavonas. Tie senamadiški detektyviniai pasakojimai apie žmogžudystę bibliotekoje – esu tikras, kad rašytojai turi galvoje būtent tokias bibliotekas.

– Jei norite pakalbėti apie žmogžudystę, turite susitikti su mano teta Džeine.

– Jūsų teta Džeine? Norėjote pasakyti, ponia Marpl?– jis šiek tiek suglumo.

Žavi senojo pasaulio ledi, kuriai jis buvo pristatytas praėjusį vakarą, nėmaž neatrodė kaip žmogus, kurį būtų galima paminėti ryšium su žmogžudystėmis.

– O taip,– pasakė Reimondas.– Žmogžudystės yra jos specialybė.

– Bet brangusis, kaip įdomu. Ką jūs iš tiesų norite pasakyti?

– Kaip tik tai,– pasakė Reimondas.

Jis pacitavo:

– Vieni nužudo, kiti įpainioti į žmogžudystę, treti suranda žmogžudžius tarp jų. Mano teta Džeinė priklauso trečiajai kategorijai.

– Jūs juokaujate.

– Nė kiek. Galiu pasiremti buvusiu Skotland Jardo vyriausiuoju komisaru, keliais vyresniaisiais policininkais ir pora darbščių Kriminalinių tyrimų departamento inspektorių.

Horisas patenkintas pasakė, kad stebuklams galo nematyti. Prie arbatos staliuko jie Žanai Vest, Reimondo žmonai, Lu Oksli, jos dukterėčiai, ir senajai poniai Marpl pateikė popietės įvykių santrauką, smulkmeniškai atpasakodami viską, ką jiems pasakė panelė Grinš.

– Bet aš manau,– pasakė Horisas,– kad visoje šioje istorijoje yra kažkas įtartino. Tikrai, ta į grafienę panaši būtybė – ūkvedė.... Turbūt, arsenikas arbatos puodelyje, nes dabar ji žino, kad jos šeimininkė parašė testamentą jos naudai?

– Pasakykit mums, teta Džeine,– paprašė Reimondas.– Ar bus žmogžudystė, ar ne? Kaip jūs manote?

– Manau,– pasakė ponia Marpl, siausdamasi į vilnonį apsiaustą su gana griežta veido išraiška,– kad neturėtum krėsti juokų iš tokių dalykų, Reimondai. Žinoma, arsenikas yra labai tikėtinas. Jį taip nesunku gauti. Atrodo, kad dabar jį tiekia kaip priemonę piktžolėms naikinti.

– O, iš tikrųjų, mieloji,– meiliai pasakė Žana Vest,– ar tai jau ne per daug?

– Labai puiku parašyti testamentą,– pasakė Reimondas,– bet man rodos, kad vargšė senutė tikrai neturi ko palikti, išskyrus tą siaubingą niekam nereikalingą namą, tačiau kas jo norėtų?

– Galbūt kino studija,– pasakė Horisas,– arba viešbutis, o gal kokia įstaiga?

– Jie tikriausiai tikėtųsi nupirkti jį pusvelčiui,– pasakė Reimondas, bet ponia Marpl papurtė galvą.

– Žinai, brangusis Reimondai, negaliu su tavim sutikti. Noriu pasakyti, dėl pinigų. Senelis aiškiai buvo vienas iš tų išlaidūnų, kurie lengvai uždirba pinigų, bet negali jų išlaikyti. Jis galėjo subankrutuoti, kaip tu sakai, bet vargu ar bankrutavo, nes jo sūnus nebūtų paveldėjęs namo. Šis sūnus, kaip paprastai esti, buvo visai kitokio charakterio nei jo tėvas. Šykštuolis. Žmogus, kuris saugojo kiekvieną pensą. Sakyčiau, kad per savo gyvenimą jis tikriausiai susikrovė gana didelę sumą. Ta panelė Grinš, atrodo, paveldėjo šią savybę, ji nemėgsta leisti pinigų, taigi. Taigi aš manyčiau, kad tikriausiai ji turi pasislėpusi didelę sumą.

– Tokiu atveju,– pasakė Žana Vest,– man dabar įdomu – ką mano Lu?

Jie pažvelgė į Lu, kuri tylėdama sėdėjo prie ugnies.

Lu buvo Žanos Vest dukterėčia. Jos vedybos neseniai, kaip ji pati sakė, subyrėjo, ji liko su dviem mažais vaikais ir vos suvesdavo galą su galu.

– Noriu pasakyti,– pasakė Žana,– jei panelė Grinš tikrai nori, kad kažkas peržiūrėtų dienoraščius ir paruoštų knygą spaudai...

– Nebloga mintis,– pasakė Reimondas.

Lu tyliai ištarė:

– Tokį darbą galėčiau atlikti – man jis patiktų.

– Aš jai parašysiu,– tarė Reimondas.

– Įdomu,– susimąsčius pasakė ponia Marpl,– kodėl senoji ledi užsiminė apie policininką?

– O, tai tiesiog buvo pokštas.

– Tai man priminė,– energingai linktelėjo galvą ponia Marpl,– taip, tai man labai priminė poną Neismitą.

– Kas buvo ponas Neismitas?– smalsiai pasiteiravo Reimondas.

– Jis laikė bites,– pasakė ponia Marpl,– ir labai gerai sprendė kryžiažodžius sekmadienio laikraščiuose. Ir jis mėgo klaidinti žmones vien dėl juoko. Bet kartais taip prisidarydavo rūpesčių.

Visi valandėlę patylėjo, galvodami apie poną Neismitą, bet kadangi neatrodė, kad tarp jo ir ponios Grinš yra koks nors panašumas, jie nutarė, kad brangioji teta Džeinė tikriausiai senatvėje pradeda truputį nesusivokti.

2.

Horisas Bindleris grįžo į Londoną, nesuradęs daugiau baisūnų, o Reimondas Vestas parašė laišką panelei Grinš, pranešdamas, kad jis pažįsta ponią Luizą Oksli, kuri sugebėtų padirbėti su dienoraščiais. Po kelių dienų atėjo laiškas, parašytas voratinkliška senamadiška rašysena, kuriame panelė Grinš paskelbė, jog trokšta pasinaudoti ponios Oksli paslaugomis, ir pasiūlė poniai Oksli atvykti ir susitikti su ja.

Lu mielai ėmėsi šio darbo, buvo suderėtas dosnus atlyginimas, ir kitą dieną ji pradėjo dirbti.

– Aš jums baisiai dėkinga,– pasakė ji Reimondui.– Tai nuostabiai man tiks. Aš galėsiu nuvežti vaikus į mokyklą, eiti į Grinšo Beprotybę ir grįždama juos pasiimti. Kaip fantastiškai ten viskas atrodo! O tą senutę reikia pamatyti savo akimis, kad patikėtum, jog tokia yra.

Pirmą savo darbo dienos vakarą ji sugrįžo ir nupasakojo savo dieną.

– Aš beveik nemačiau ūkvedės,– pasakojo ji.– Pusę vienuolikos ji atėjo su kava ir sausainiais, visaip maivėsi ir beveik nekalbėjo su manimi. Manau, kad ji nepritaria mano pasamdymui,– ji tęsė,– atrodo, kad tarp jos ir sodininko, Alfredo, tvyro nesantaika. Jis yra vietinis vaikinas ir labai tingus, manyčiau, ir jis nesikalba su ūkvede. Panelė Grinš išdidžiai pasakė: "Kiek pamenu, tarp sodininkų ir namiškių visada tvyrodavo nesantaika. Sode buvo trys vyrai ir berniukas, o name aštuonios tarnaitės, bet visada būdavo trintis."

Kitą dieną Lu sugrįžo su kitomis naujienomis.

– Tik įsivaizduokit,– pasakė ji,– aš šįryt buvau paprašyta paskambinti sūnėnui.

– Panelės Grinš sūnėnui?

– Taip. Atrodo, kad jis yra aktorius, vaidinantis teatre, kuris vasaros sezoną vaidina pajūryje, Borhome. Aš paskambinau į teatrą ir palikau žinutę, kad jis rytoj kviečiamas priešpiečių. Tikrai gana juokinga. Senutė nenorėjo, kad tai žinotų ūkvedė. Aš manau, kad ponia Kresvel padarė kažką, kas ją supykino.

– Rytoj kita šio šiurpaus serialo dalis,– sumurmėjo Reimondas.

– Tai tikrai kaip serialas, ar ne? Susitaikymas su sūnėnu, kraujas tirštesnis už vandenį – bus parašytas kitas testamentas, o senasis sunaikintas.

– Teta Džeine, jūs atrodote per daug rimta.

– Tikrai, brangioji? Ar tu girdėjai dar ką nors apie policininką?

Lu atrodė sugluminta.

– Aš nieko nežinau apie policininką.

– Ta jos pastaba, brangute,– pasakė panelė Marpl,– turi kažką reikšti.

Lu kitą dieną atvyko į darbą linksmai nusiteikusi. Ji įėjo pro atviras paradines duris – namo durys ir langai visada būdavo atidaryti. Atrodė, kad panelė Grinš nebijo įsilaužėlių, ir tikriausiai buvo teisi, nes dauguma daiktų name svėrė kelias tonas ir neturėjo piniginės vertės.

Lu praėjo pro Alfredą. Kai ji pirmą kartą jį pamatė, jis buvo atsirėmęs į medį ir rūkė cigaretę, bet tik pamatęs ją, jis čiupo šluotą ir pradėjo uoliai šluoti lapus. Tingus jaunuolis, pagalvojo ji, bet gražus. Jo išvaizda jai kai ką priminė. Iš prieškambario užlipusi laiptais į biblioteką, ji pažiūrėjo į didelį Natanielio Grinšo portretą, tapytą Viktorijos epochos klestėjimo laikais, kuris kabėjo virš židinio atbrailos. Vyriškis sėdėjo atsilošęs dideliame fotelyje, rankose laikė auksinę grandi-

nėlę, kuri kybojo skersai jo talpaus pilvo. Kai jos žvilgsnis nukrypo nuo pilvo link veido su sunkiais žandikauliais, tankiais antakiais ir vešliais juodais ūsais, jai atėjo mintis, kad jaunasis Natanielis Grinšas turėjo gražiai atrodyti. Jis turbūt buvo truputį panašus į Alfredą...

Ji nuėjo į biblioteką, uždarė duris, atsidarė rašomąją mašinėlę ir ištraukė dienoraščius iš stalčiaus stalo šone. Pro atvirą langą ji pažvelgė į panelę Grinš klostuota spalvota, šakelių ornamentais puošta suknele, kuri, palinkusi prie alpinariumo, uoliai rovė piktžoles. Buvo dvi lietingos dienos, kuriomis piktžolės puikiai pasinaudojo.

Lu, miesto mergina, nutarė, kad jei kada turės sodą, niekada neįsirengs alpinariumo, kurį reikia ravėti rankomis. Tada ji sėdo prie darbo.

Kai ponia Kresvel pusę vienuolikos įėjo į biblioteką su kavos padėklu, ji aiškiai buvo labai blogos nuotaikos. Ji padėjo padėklą ant stalo ir kreipėsi į erdvę:

– Svečiai priešpiečiams – ir nieko nėra namuose! Ką man daryti, norėčiau žinoti? O Alfredo nė ženklo.

– Jis šlavė kelią, kai ėjau čia,– įsiterpė Lu.

– Kurgi ne. Puikus lengvas darbas.

Ponia Kresvel išlėkė iš kambario ir trenkė durimis. Lu išsišiepė. Ji galvojo, kaip atrodys "sūnėnas".

Ji baigė gerti kavą ir vėl sėdo prie darbo. Ji taip įsigilino, kad laikas bėgo greitai. Kai Natanielis Grinšas pradėjo rašyti dienoraštį, jis pasidavė malonumui būti nuoširdžiu. Redaguodama ištrauką, skirtą asmeniniam kaimyninio miesto bufetininkės žavesiui, Lu suvokė, kad reikės nemažai padirbėti.

Kai ji taip mąstė, ją išgąsdino kieme nuaidėjęs klyksmas. Ji pašoko ir pribėgo prie atviro lango. Panelė Grinš nuo alpinariumo svirduliavo namo link. Jos rankos buvo prispaustos prie krūtinės, o tarp jų kyšojo pa-

puoštas plunksnomis kotas, kurį Lu nustėrusi atpažino kaip strėlės kotą.

Panelės Grinš galva su sulankstyta šiaudine skrybėle nusviro ant krūtinės. Ji pašaukė Lu silpstančiu balsu:

...– nušovė... jis nušovė mane... su strėle... eik pagalbos...

Lu nubėgo prie durų. Ji paspaudė rankeną, bet durys neatsidarė. Ji valandėlę bergždžiai stengėsi jas atidaryti, kol suvokė, kad jos užrakintos. Ji nubėgo atgal prie lango.

– Aš užrakinta.

Panelė Grinš, pasisukusi nugara į Lu, sverdėdama šaukė ūkvedei tolimesniame lange:

– Paskambink policijai... telefonu...

Tada, svirduliuodama lyg girtuoklė, ji pranyko Lu iš akių lipdama per langą apačioje į svetainę. Po akimirkos Lu išgirdo dūžtančio porceliano garsus, duslų trenksmą, o tada stojo tyla. Jos vaizduotė atkūrė sceną. Panelė Grinš, matyt, aklai nusvyravo prie mažo staliuko su Sevro arbatos servizu.

Lu beviltiškai daužė duris, šaukdama ir klykdama. Už lango nebuvo nei vamzdžio, nei vijoklių, kuriais būtų galima išsigauti iš kambario.

Pagaliau pavargusi nuo durų daužymo, ji grįžo į kambarį. Toliau esančios svetainės lange pasirodė ūkvedės galva.

– Ateikite ir išleiskite mane, ponia Oksli. Aš užrakinta.

– Ir aš užrakinta.

– Dieve mano, koks siaubas! Aš paskambinau policijai. Turiu papildomą telefoną šiame kambaryje, bet ko nesuprantu, ponia Oksli, tai kaip mus užrakino. Aš negirdėjau, kaip pasisuko raktas, o jūs?

– Ne. Aš išvis nieko negirdėjau. Viešpatie, ką mes darysime? Gal Alfredas gali mus išgirsti?

Lu suriko iš visų jėgų:

– Alfredai, Alfredai!

– Turbūt jis išėjo pietauti. Kiek laiko?

Lu pažiūrėjo į savo laikrodį.

– Dvidešimt penkios minutės po dvylikos.

– Jam neleidžiama išeit prieš pusę pirmos, bet jis nusiplauna kiek galima anksčiau.

– Ar jūs manote... ar jūs manote...

Lu norėjo paklausti: "Ar jūs manote, kad ji negyva?", bet žodžiai įstrigo jai gerklėje.

Jos galėjo tik laukti. Lu atsisėdo ant palangės. Atrodė, kad praėjo amžinybė, kol iš už namo kampo pasirodė flegmatiškas šalmuotas policininkas. Ji pasilenkė pro langą, o jis pažiūrėjo į ją, prisidengęs akis ranka.

– Kas čia dedasi?– nepritariamai paklausė jis.

Iš savo langų Lu ir ponia Kresvel išliejo ant jo jausmingos informacijos srautą.

Policininkas išsiėmė užrašų knygutę ir pieštuką.

– Jūs, ponios, užlipote į viršų ir užsirakinote? Ar galiu sužinoti jūsų pavardes, prašyčiau?

– Ne. Mus kažkas užrakino. Ateikite ir išleiskite mus.

Policininkas pasakė priekaištingai:

– Viskas savo laiku,– ir išnyko pro žemutinį langą.

Vėl slinko begalinės minutės. Lu išgirdo atvažiuojančią mašiną, ir, atrodė, po valandos, bet iš tiesų po trijų minučių, už originalųjį konsteblį budresnis policijos seržantas išlaisvino iš pradžių ponią Kresvel, o paskui ir Lu.

– Panelė Grinš?– sumikčiojo Lu.– Kas... kas... nutiko jai?

Seržantas atsikrenkštė.

– Gailiuosi, turėdamas pasakyti jums, madam,– pasakė jis,– ką jau sakiau poniai Kresvel. Panelė Grinš negyva.

– Nužudyta,– pasakė ponia Kresvel.– Štai kas tai – žmogžudystė.

– Galėjo būti nelaimingas atsitikimas,– suabejojo seržantas,– kai kurios kaimo ledi šaudo iš lankų su strėlėmis.

Vėl pasigirdo atvažiuojančios mašinos garsas. Tada seržantas pasakė:

– Tai greitoji pagalba,– ir nubėgo žemyn.

Bet tai nebuvo greitoji pagalba. Kai Lu ir ponia Kresvel nulipo žemyn, jaunuolis dvejodamas įėjo pro paradines duris ir sustojo, žvalgydamasis aplink su kiek suglumusia išraiška.

Tada maloniu balsu, kuris Lu pasirodė kažkaip pažįstamas, – galbūt kaip giminės jis buvo panašus į panelės Grinš balsą, – jis paklausė:

– Atsiprašau, ar... e... ar čia gyvena panelė Grinš?

– Ar galiu sužinoti jūsų pavardę, jei malonėsite,– artėdamas prie jo pasakė seržantas.

– Flečeris,– pasakė jaunuolis,– Natas Flečeris. Tiesą pasakius, esu panelės Grinš sūnėnas.

– Iš tiesų, sere, na... man gaila... aš esu tikras...

– Ar kas nors atsitiko?– paklausė Natas Flečeris.

– Nelaimingas atsitikimas... jūsų teta buvo nušauta su strėle... įsmigo į kaklo veną...

Ponia Kresvel prabilo isteriškai ir be įprasto rafinuotumo:

– Jūsiškė teta buvo nužudyta, šit kas atsitiko. Jūsiškė teta nužudyta.

3.

Inspektorius Velšas prisitraukė kėdę arčiau stalo ir leido žvilgsniui klajoti nuo vieno prie kito iš keturių kambaryje buvusių žmonių. Tai buvo tos pačios dienos vakaras. Jis apsilankė Vestų namuose tam, kad dar kartą patikrintų Lu Oksli parodymus.

– Jūs esate tikra dėl šių žodžių tikslumo? *Nušovė... jis nušovė mane... su strėle... eik pagalbos?*

Lu linktelėjo.

– O laikas?

– Po poros minučių aš pažiūrėjau į savo laikrodį – tada buvo dvidešimt penkios minutės po dvylikos.

– Jūsų laikrodis gerai eina?

– Aš taip pat pažiūrėjau į sieninį laikrodį.

Inspektorius pasisuko į Reimondą Vestą.

– Pasirodo, sere, kad maždaug prieš savaitę jūs ir ponas Horisas Bindleris buvote panelės Grinš testamento liudininkais?

Reimondas glaustai nupasakojo įvykius, kai jis su Horisu Bindleriu vieną popietę apsilankė Grinšo Beprotybėje.

– Šie jūsų parodymai gali būti svarbūs,– pasakė Velšas.– Panelė Grinš aiškiai pasakė jums, kad jos testamentas surašytas ūkvedės ponios Kresvel naudai, kad ji nemokės poniai Kresvel jokios algos, tikėdamasi, kad ponia Kresvel ją aptarnaus iki pat mirties?

– Šitaip ir pasakė, taip.

– Ar galite pasakyti, kad ponia Kresvel gerai žinojo šį faktą?

– Be abejonės. Panelė Grinš man būnant pranešė, kad paveldėtojai negali liudyti testamento, ir po-

nia Kresvel aiškiai suprato, ką ji turėjo omeny. Panelė Grinš pati man pasakė, kad ji susitarė dėl to su ponia Kresvel.

– Tad ponia Kresvel turėjo priežasčių tikėti, kad ji yra suinteresuotas asmuo. Jos atveju motyvai gana aiškūs, drįstu sakyti, kad ji dabar būtų mūsų svarbiausia įtariamoji, jei nebūtų buvus saugiai užrakinta savo kambary, kaip ir ponia Oksli, bet panelė Grinš aiškiai pasakė, kad ją pašovė vyras...

– Ji tikrai buvo užrakinta savo kambaryje?

– O taip. Ją išleido seržantas Keilis. Tai didelė senovinė spyna su dideliu senoviniu raktu. Raktas buvo spynoje, ir jo niekaip nebuvo galima pasukti iš vidaus ar panašiai. Ne, jūs turite visiškai patikėti tuo, kad ponia Kresvel buvo užrakinta to kambario viduje ir negalėjo išeiti. O kambaryje nebuvo nei lankų, nei strėlių, ir panelė Grinš jokiu būdu negalėjo būti nušauta iš lango (netinkamas šūviui kampas),– ne, ponia Kresvel iškrinta iš žaidimo.

Jis patylėjo ir tęsė:

– Ar patikėtumėt, kad panelė Grinš mėgo pokštauti?

Ponia Marpl staiga pažiūrėjo į jį iš savo kampo.

– Tad testamentas išvis nebuvo ponios Kresvel naudai?– pasakė ji.

Inspektorius Velšas pažiūrėjo į ją nustebęs.

– Tai labai protingas spėjimas, madam,– pasakė jis.– Taip. Ponia Kresvel nebuvo paminėta kaip paveldėtoja.

– Kaip ir ponas Neismitas,– linktelėjo galvą ponia Marpl.– Panelė Grinš pasakė poniai Kresvel, kad ji ruošiasi jai palikti viską ir todėl nemokėjo jai algos; ir tada ji viską paliko kažkam kitam. Nėra abejonių, kad ji buvo labai savim patenkinta. Aišku, kad ji džiūgavo, padėjusi testamentą į "Ledi Odli paslaptį".

– Laimei, kad ponia Oksli galėjo mums papasakoti apie testamentą ir kur jis padėtas,– pasakė inspektorius.– Mes išties kitu atveju galėjome ilgai jo ieškoti.

– Viktorijos epochos humoro supratimas,– sumurmėjo Reimondas Vestas.

– Tad ji paliko savo pinigus sūnėnui,– pasakė Lu.

Inspektorius papurtė galvą.

– Ne,– pasakė jis,– ji nepaliko jų Natui Flečeriui. Čia istorija kartojasi – žinoma, aš naujokas šiose vietose ir aš girdėjau tik paskalas iš antrų lūpų, – bet atrodo, kad panelė Grinš ir jos sesuo seniai buvo susižavėjusios gražiu raiteliu, ir jos sesuo už jo ištekėjo. Ne, ji nepaliko pinigų savo sūnėnui,– jis patylėjo, kasydamas smakrą,– ji paliko juos Alfredui,– pasakė jis.

– Alfredui – sodininkui?– Žana pratarė nustebusiu balsu.

– Taip, ponia Vest. Alfredui Polokui.

– Bet kodėl?– sušuko Lu.

Ponia Marpl kostelėjo ir sumurmėjo:

– Manyčiau, nors gal aš ir klystu, kad čia galėjo būti – galime pavadinti – šeimyninių priežasčių.

– Jūs galite jas taip vadinti,– sutiko inspektorius.– Kaime gerai žinoma, kad tas Tomas Polokas, Alfredo senelis, berods buvo vienas iš senojo pono Grinšo nesantuokinių vaikų.

– Žinoma,– sušuko Lu,– tas panašumas! Aš pastebėjau jį šįryt.

Ji prisiminė, kaip, praėjusi pro Alfredą, nuėjo į namą ir pasižiūrėjo į senojo Grinšo portretą.

– Drįstu sakyti,– tarė ponia Marpl,– kad ji manė, jog Alfredas Polokas gali didžiuotis tuo namu, gali netgi norėti jame gyventi, o jos sūnėnui jis beveik tikrai būtų nereikalingas ir jis kuo greičiau jį parduotų. Jis aktorius, ar ne? Kokioje pjesėje jis dabar vaidina?

Senoji ledi nukrypo nuo temos, pamanė inspektorius Velšas, bet mandagiai atsakė:

– Manau, madam, kad jie vaidina Džeimso Bario pjeses.

– Baris,– susimąsčiusi pasakė ponia Marpl.

– "Ką žino kiekviena moteris",– pasakė inspektorius Velšas ir paraudo.– Pjesės pavadinimas,– greitai pridūrė jis.– Aš ne per daugiausiai vaikštau į teatrą,– pridėjo,– bet žmona ėjo ir matė pjesę praėjusią savaitę. Anot jos, ji neblogai pastatyta.

– Baris parašė keletą žavingų pjesių,– pasakė ponia Marpl,– nors aš turiu pasakyti, kad kai aš nuėjau su savo senu draugu, generolu Isterliu, pažiūrėti Bario "Mažąją Mariją",– ji papurtė galvą,– nebuvo į ką žiūrėti.

Inspektorius, nesusipažinęs su pjese "Mažoji Marija", atrodė visiškai sumišęs. Ponia Marpl paaiškino:

– Kai aš buvau mergaitė, inspektoriau, niekas net neminėdavo žodžio "pilvas".

Inspektorius atrodė dar labiau pasimetęs. Panelė Marpl pašnibždomis murmėjo pavadinimus.

– "Nuostabusis Kričtonas". Labai protinga. "Marija Roza" – žavi pjesė. Prisimenu, aš verkiau. "Kokybės gatvės" aš nelabai mėgau. Paskui buvo "Bučinys Pelenei". O, žinoma.

Inspektorius Velšas negalėjo švaistyti laiko teatrinėms diskusijoms. Jis grįžo prie svarstomo reikalo.

– Klausimas,– pasakė jis,– ar Alfredas Polokas žinojo, kad senoji ledi parašė testamentą jo naudai? Ar ji jam pasakė?– jis pridūrė,– žinote, Borheme yra šaudymo iš lanko klubas, o Alfredas Polokas yra jo narys. Jis labai geras lankininkas.

– Tad ar tada jūsų byla nėra pakankamai aiški?– paklausė Reimondas Vestas.– Jis tinka ir abiejų moterų užrakinimui – jis žinojo, kur name jos tada buvo.

Inspektorius pažiūrėjo į jį. Jis kalbėjo su gilia melancholija.

– Jis turi alibi,– pasakė inspektorius.

– Visad maniau, kad alibi yra labai įtartini.

– Galbūt, sere,– atsiliepė inspektorius Velšas.– Jūs kalbate kaip rašytojas.

– Aš nerašau detektyvinių apysakų,– pasakė Reimondas Vestas, išgąsdintas net tokios minties.

– Gana lengva pasakyti, kad alibi yra įtartini,– tęsė inspektorius Velšas,– bet, deja, mes turime atsižvelgti į faktus.

Jis atsiduso.

– Turime tris įtariamuosius,– pasakė jis.– Tris žmones, kurie, kai tai atsitiko, buvo netoli veiksmo vietos. Keista, bet atrodo, kad nė vienas iš tų trijų negalėjo to padaryti. Ūkvedę aš jau aptariau,– sūnėnas, Natas Flečeris, tuo metu, kai panelė Grinš buvo nušauta, buvo už kelių mylių, pylėsi benziną į mašiną ir klausė kelio,– o dėl Alfredo Poloko,– šeši žmonės prisieks, kad jis įėjo į "Šunį ir Antį" dvidešimt minučių po dvylikos ir ten valandą kaip paprastai valgė duoną su sūriu ir gėrė alų.

– Apdairiai sukurtas alibi,– viltingai pasakė Reimondas Vestas.

– Galbūt,– pasakė inspektorius Velšas,– bet vis dėlto jis jį susikūrė.

Stojo ilga tyla. Tada Reimondas pasuko galvą ten, kur tiesi ir susimąsčiusi sėdėjo ponia Marpl.

– Tai jums, teta Džeine,– pasakė jis.– Inspektorius pasidavė, seržantas pasidavė, aš pasidaviau, Žana pasidavė, Lu pasidavė. Bet jums, teta Džeine, tai absoliučiai aišku. Ar tiesa?

– Nepasakyčiau to, brangusis,– pasakė ponia Marpl,– ne absoliučiai aišku, o žmogžudystė, brangusis Reimondai, nėra žaidimas. Nemanau, kad vargšelė panelė Grinš norėjo mirti, o tai aiškiai buvo brutali žmog-

žudystė. Labai gerai suplanuota ir gana šaltakraujiška. Ir nėra dėl ko čia šaipytis!

– Aš atsiprašau,– susigėdo Reimondas.– Tikrai nesu toks beširdis, kaip atrodo. Žmogus kalba apie įvykius lengvabūdiškai, kad pabėgtų nuo jų siaubingumo.

– Manau, kad tai šių laikų tendencija,– pasakė ponia Marpl.– Visi tie juokai apie laidotuves. Taip, tikriausiai aš nepagalvojau, kai pasakiau, kad tu beširdis.

– Taip nėra,– pasakė Žana,– nors mes jos išvis gerai nepažinojome.

– Tai tikra tiesa,– pasakė ponia Marpl.– Tu, brangioji Žana, išvis jos nepažinojai. Aš išvis jos nepažinojau. Reimondas susidarė įspūdį apie ją iš vienos popietės pokalbio. Lu bendravo su ja dvi dienas.

– Na, teta Džeine,– pasakė Reimondas,– išsakykite mums savo požiūrį. Jūs neprieštarausite, inspektoriau?

– Ne, ne,– mandagiai pasakė inspektorius.

– Ką gi, brangusis, atrodo, kad mes turime tris žmones, kurie turėjo motyvą, ar galėjo galvoti, kad jie turi motyvą nužudyti senąją damą. Ir trys gana paprastos priežastys, kodėl nė vienas iš trijų negalėjo to padaryti. Ūkvedė negalėjo to padaryti, nes ji buvo užrakinta jos kambaryje, o panelė Grinš primygtinai tvirtino, kad ją pašovė vyras. Sodininkas negalėjo to padaryti, nes jis buvo "Šunyje ir Antyje" tuo metu, kai buvo įvykdyta žmogžudystė, ir sūnėnas negalėjo to padaryti, nes žmogžudystės metu jis vis dar buvo už tam tikro atstumo savo mašinoje.

– Labai aiškiai išdėstyta, madam,– pasakė inspektorius.

– O kadangi labai nepanašu, kad koks nors pašalietis būtų galėjęs tai padaryti, kur tada mes esame?

– Tai ir norėtų sužinoti inspektorius, – pasakė Reimondas Vestas.

– Dažnai į daiktus žiūrima iš klaidingos pusės,– atsiprašančiu tonu prabilo ponia Marpl.– Jei negalime pakeisti tų trijų žmonių veiksmų ar vietos, ar negalėtume pakeisti žmogžudystės laiko?

– Norite pasakyti, kad mano rankinis laikrodis ir sieninis laikrodis ėjo neteisingai?– paklausė Lu.

– Ne, brangute,– pasakė ponia Marpl,– nenorėjau pasakyti nieko panašaus. Turiu galvoje, kad žmogžudystė neįvyko tuo metu, kai tu manei, kad ji įvyko.

– Bet aš tai mačiau,– sušuko Lu.

– Ką gi, aš mąsčiau, brangute, ar tu negalėjai manyti, kad matai. Žinai, aš klausiau savęs, ar nebuvo kokios tikros priežasties, kodėl tu buvai pasamdyta šiam darbui.

– Ką jūs turite galvoje, teta Džeine?

– Ką gi, brangute, tai atrodo keista. Panelė Grinš nemėgo leisti pinigų, bet ji pasamdė tave ir gana noriai sutiko su tavo sąlygomis. Man atrodo, kad tikriausiai tu buvai skirta būti ten, bibliotekoje, antrame aukšte, ir žiūrėti pro langą, kad galėtum būti pagrindine liudytoja – kažkas iš pašalio, kuo negalima netikėti – nustatant tikslų žmogžudystės laiką ir vietą.

– Bet jūs negalite pasakyti,– nepasitikėdama ištarė Lu,– kad panelė Grinš ketino būti nužudyta.

– Pasakysiu, brangute,– pasakė ponia Marpl,– kad tu tikrai nepažįsti panelės Grinš. Nėra jokių priežasčių, kodėl panelė Grinš, kurią tu matei, atėjusi į namą, turėtų būti ta pati panelė Grinš, kurią matė Reimondas prieš keletą dienų? O taip, aš žinau,– tęsė ji, nelaukdama Lu atsakymo,– ji dėvėjo ypatingą senamadišką kartūno suknelę ir keistą šiaudinę skrybėlę, o jos plaukai buvo nesušukuoti. Ji tiksliai atitiko Reimondo pasakojimą praėjusį savaitgalį. Bet žinai, tos dvi moterys buvo labai panašaus amžiaus, svorio ir ūgio. Turiu galvoje ūkvedę ir panelę Grinš.

– Bet ūkvedė stora!– sušuko Lu.– Ji turi milžinišką krūtinę.

Panelė Marpl kostelėjo.

– Bet brangute, tikrai, dabar aš mačiau... e... parduotuvėse jas pati kuo nekukliausiai išstatytas. Bet kam yra labai lengva turėti... turėti bet kokio dydžio ir apimties krūtinę.

– Kurlink jūs sukate?– pasiteiravo Reimondas.

– Aš tiesiog manau, brangusis, kad per tas dvi ar tris dienas, kai ten dirbo Lu, viena moteris galėjo vaidinti dvi roles. Tu pati sakei, Lu, kad tu beveik nematei ūkvedės, išskyrus vieną kartą rytais, kai ji atnešdavo tau padėklą su kava. Tie gudrūs artistai ateina į sceną kaip skirtingi veikėjai, persirengdami per porą minučių, ir aš įsitikinusi, kad pasikeitimą atlikti nebuvo sunku. Ta markizės šukuosena galėjo būti tiesiog nuimamas ir uždedamas perukas.

– Teta Džeine! Jūs norite pasakyti, kad panelė Grinš buvo negyva prieš tai, kai aš pradėjau ten dirbti?

– Ne negyva. Sakyčiau, privaryta narkotikų. Labai lengvas darbas tokiai nesąžiningai moteriai kaip ūkvedė. Tada ji susitarė su tavimi ir liepė tau paskambinti sūnėnui ir pakviesti jį priešpiečių tam tikru metu. Vienintelis žmogus, kuris būtų pažinęs, kad ši panelė Grinš yra ne panelė Grinš, tai Alfredas. Ir jei tu prisimeni, pirmosiomis dvejomis dienomis, kai tu ten dirbai, lijo, ir panelė Grinš sėdėjo namuose. Alfredas niekada neidavo į namus dėl kivirčų su ūkvede. O paskutinį rytą Alfredas šlavė kelią, kai panelė Grinš dirbo alpinariume... norėčiau pažiūrėti į tą alpinariumą.

– Norite pasakyti, kad panelę Grinš nužudė ponia Kresvel?

– Manau, kad, atnešusi tau kavą, moteriškė išeidama užrakino duris, nunešė sąmonės netekusią panelę Grinš į svetainę, tada persirengė panele Grinš ir išėjo dirbti prie alpinariumo, kur tu galėjai matyti ją pro

langą. Po kurio laiko ji sukliko ir nuėjo svyruodama prie namo, suspaudusi strėlę taip, lyg ji būtų pervėrusi jos gerklę. Ji šaukėsi pagalbos ir buvo atsargi, sakydama "*jis pašovė mane*", kad ūkvedė nebūtų įtariama. Ji taip pat šūktelėjo į ūkvedės langą, lyg ten būtų ją pamačius. Tada svetainėje ji parvertė staliuką su porcelianu ir skubiai nubėgo į viršų, užsidėjo markizės peruką ir po kelių akimirkų galėjo iškišti galvą pro langą ir pasakyti tau, kad ji taip pat užrakinta.

– Bet ji buvo užrakinta,– pasakė Lu.

– Žinau. Čia ateina policininko eilė.

– Kokio policininko?

– Tikrai – kokio policininko? Inspektoriau, ar negalėtumėt man pasakyti, kaip ir kada jūs atvykote į sceną.

Inspektorius atrodė kiek suglumęs.

– Dvylika dvidešimt devynios ponia Kresvel, panelės Grinš ūkvedė, telefonu mums pranešė, kad jos šeimininkė nušauta. Seržantas Keilis ir aš tuoj pat išvažiavome ir atvykome į namą dvylika trisdešimt penkios. Mes radome panelę Grinš negyvą ir dvi damas, užrakintas jų kambariuose.

– Tad matai, brangute,– pasakė Lu ponia Marpl.– Policininkas, kurį matei tu, nebuvo tikras policininkas. Tu niekada apie jį daugiau nepagalvojai, niekas nepagalvojo,– visi tiesiog priėmė dar vieną uniformuotą kaip teisėtą įstatymų vykdytoją.

– Bet kas... kodėl?

– Jei kas... na, kai vaidinamas "Bučinys Pelenei", policininkas yra pagrindinis veikėjas. Natas Flečeris galėjo tik apsivilkti kostiumą, kurį jis dėvi scenoje. Jis paklausė kelio garaže, rūpestingai atkreipdamas dėmesį į laiką – dvylika dvidešimt penkios, tada greitai nuvažiavo, paliko savo mašiną už kampo, apsivilko policininko uniformą ir atliko savo "rolę".

– Bet kodėl?.. Kodėl?

– Kažkas turėjo užrakinti ūkvedę iš lauko, ir kažkas turėjo įsmeigti strėlę į panelės Grinš gerklę. Galima nudurti bet ką su strėle ne prasčiau, kaip ir nušauti, bet tam reikia jėgos.

– Norite pasakyti, kad jie abu buvo į tai įsivėlę?

– O taip, aš taip manau. Motina ir sūnus ir niekas kitas.

– Bet panelės Grinš sesuo mirė prieš daugelį metų.

– Taip, bet aš neabejoju, kad ponas Flečeris vėl vedė. Jis atrodo toks vyras, kuris taip pasielgtų, ir aš manau, kad įmanoma, jog vaikas taip pat mirė, ir tas vadinamasis sūnėnas buvo antrosios žmonos vaikas ir išvis ne giminė. Moteris gavo ūkvedės darbą ir išniukštinėjo visus reikalus. Tada jis parašė laišką kaip jos sūnėnas ir pasisiūlė pas ją atvykti – jis galėjo iškrėsti kokį juoką, atvykdamas su policininko uniforma, arba pakviesti ją pažiūrėti pjesę. Bet manau, kad ji įtarė tiesą ir atsisakė jį pamatyti. Jis būtų jos paveldėtojas, jei ji mirtų, neparašiusi testamento,– bet žinoma, ji parašė testamentą ūkvedės naudai (taip jie manė), tad kelias buvo aiškus.

– Bet kodėl reikėjo naudotis strėle?– priešinosi Žana.– Taip teatrališkai.

– Ne visai teatrališkai, brangioji. Alfredas priklausė lankininkų klubui – Alfredas turėjo būti apkaltintas. Faktas, kad jis buvo aludėje taip anksti – dvylika dvidešimt – buvo pats nesėkmingiausias, žiūrint iš jų taško. Jis visada išeidavo kiek prieš įprastinį laiką, ir viskas būtų labai tinkama,– ji papurtė galvą.– Atrodo visai netinkama – morališkai, turiu galvoje, kad Alfredo tingumas išgelbėjo jam gyvybę.

Inspektorius atsikrenkštė.

– Ką gi, madam, jūsų spėjimai labai įdomūs. Žinoma, turėsiu juos ištirti...

4.

Panelė Marpl ir Reimondas Vestas stovėjo prie alpinariumo ir žiūrėjo į sodo kraitelę, pilną džiūstančių piktžolių.

Panelė Marpl murmėjo:

– Laibenis, uolaskėlė, ciklamenas, katilėlis... Taip, tai visi įrodymai, kurių man reikėjo. Vakar rytą čia ravėjo ne sodininkė – ji išrovė gėles kartu su piktžolėmis. Tad dabar žinau, kad esu teisi. Ačiū, brangusis Reimondai, kad mane čia atvežei. Norėjau pati pamatyti tą vietą.

Ji su Reimondu pažiūrėjo į žiaurų Grinšo Beprotybės pastatą.

Kostelėjimas privertė juos atsisukti. Gražus jaunuolis irgi žiūrėjo į namą.

– Baisiai didelis namas,– pasakė jis.– Per didelis šiais laikais – taip jie sako. Man taip neatrodė. Jei laimėčiau futbolo totalizatorių ir gaučiau daug pinigų, tokį namą norėčiau pasistatyti.

Jis droviai nusišypsojo.

– Manau, kad dabar galiu pasakyti, kad šitą namą pastatė mano prosenelis,– pasakė Alfredas Polokas.– Ir tai yra puikus namas, nors visi jį vadina Grinšo Beprotybe!

Agatha Christie
KALĖDŲ PUDINGAS
Apsakymai

Viršelį maketavo Ramūnas Krištapavičius

SL 2131. 1998. Užs. Nr. 510. Išleido leidykla "Sirokas".
Spausdino AB "Standartų spaustuvė",
S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 2038 Vilnius

AGATA KRISTI

Agata Kristi (Agatha Christie) išgarsėjo pasaulyje kaip Nusikaltimų Karalienė. Jos knygos parduotos daugiau nei milijardo egzempliorių tiražu anglų kalba ir dar milijardo egzempliorių tiražu kitomis keturiasdešimt keturiomis kalbomis. Ji plačiausiai leidžiama visų laikų rašytoja, ją lenkia tik Biblija ir Šekspyras. Ji yra 79 kriminalinių romanų ir trumpų apsakymų rinkinių, 19 pjesių ir 6 romanų, pasirašytų Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu, autorė.

Agata Kristi gimė Torkvėjuje. Jos pirmasis romanas, "Paslaptingasis nutikimas Stailse", buvo parašytas baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, kurio metu ji tarnavo medicinos sesele. Tada ji ir sukūrė Erkiulį Puaro, mažąjį belgų seklį, kuriam buvo lemta tapti populiariausiu po Šerloko Holmso sekliu kriminaliniuose romanuose. Romanas buvo išleistas tik 1920 m. "Bodley Head" leidykloje.

Nuo 1920 iki 1926 m. Agata Kristi kasmet išleisdavo po vieną knygą. 1926 m. ji parašė savo šedevrą "Rodžerio Ekroido nužudymas". Tai buvo pirmoji jos knyga, išleista "Harper Collins" leidykloje. Taip prasidėjo autorės ir šios leidyklos bendradarbiavimas, kuris tęsėsi ištisus penkiasdešimt metų. Ši leidykla išleido per septyniasdešimt Agatos Kristi knygų. "Rodžerio Ekroido nužudymas" taip pat tapo pirmąja inscenizuota Agatos Kristi knyga. Pavadinimu "Alibi" ji ilgai buvo rodoma Vest Endo scenoje. "Pelėkautai", įžymiausia jos pjesė, yra ilgiausiai vaidinama pjėsė teatro istorijoje.

1971 m. Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Paskutinės jos knygos buvo: "Užuolaida: paskutinė Puaro byla" 1975 m. ir "Miegantis žudikas", su apgaulingai silpna ponia Marpl, 1976 m. Abi knygos tapo bestseleriais. Agata Kristi taip pat parašė keturis nebeletristinius darbus, tarp jų – autobiografiją ir žavingąją "Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni", šlovinančią ekspedicijas, kuriose ji daug kartų dalyvavo su savo vyru archeologu seru Maksu Melovanu.

KALĖDŲ PUD[illegible]S

NEVALGYKITE PUDINGO...

Kalėdinis pudingas ant sidabrinės lėkštės pūpsojo visoje didybėje. Didelis pudingo luitas, lyg triumfo vėliava įbesta bugenio šakelė, didingos mėlynos ir raudonos liepsnos, kylančios aplink jį. Tada plojimai ir šūksniai: "Oi! Ai!" Erkiulis Puaro apžiūrėjo savo pudingo porciją su keista išraiška veide.
Tas keistasis raštelis jo miegamajame:
"Nevalgyk slyvų pudingo.
Žmogus, kuris linki Jums gero"

ISBN 9986-833-03-5